

УГОДА
ПРО ВІЛЬНУ ТОРГІВЛЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ



Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою

Зміст

Преамбула

Глава 1: Загальні положення та визначення

Глава 2: Національний режим і доступ до ринку

Додаток 2-А: Винятки щодо Статей 2.3 та 2.5

Додаток 2-В: Скасування тарифів

Глава 3: Правила та процедури визначення походження

Додаток 3-А: Специфічні правила визначення походження товарів

Додаток 3-В: Текст декларації про походження

Додаток 3-С: Кумуляція походження з партнерами за Угодою про вільну торгівлю

Глава 4: Сприяння торгівлі

Глава 5: Торговельні заходи

Глава 6: Санітарні та фітосанітарні заходи

Глава 7: Технічні бар'єри в торгівлі

Додаток 7-А: Айсвайн (Icewine)

Глава 8: Цифрова торгівля

Глава 9: Конкурентна політика

Глава 10: Встановлені монополії та державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність

Додаток 10-А: Розрахунок порогової вартості

Глава 11: Державні закупівлі

Додаток 11-А: Графіки Канади: доступ до ринків

Додаток 11-В: Графік України: доступ до ринків

Глава 12: Інтелектуальна власність

Додаток 12-А: Перелік вин і спиртних напоїв, що охороняються як географічні зазначення на територіях Сторін

Глава 13: Навколишнє природне середовище

Глава 14: Праця

Глава 15: Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка

Глава 16: Співробітництво з питань торгівлі

Додаток 16-А: Орієнтовний перелік потенційних сфер співробітництва з питань торгівлі

Глава 17: Інвестиції

Додаток 17-А: Винятки з положень про вирішення спорів

Додаток 17-В: Кодекс поведінки арбітра в процедурі вирішення спорів між інвестором і державою

Глава 18: Транскордонна торгівля послугами

Додаток 18-А: Професійні послуги

Додаток 18-В: Домовленість щодо нових послуг, не класифікованих у Класифікації основних продуктів – модельній класифікації ООН (СРС), 1991 р.

Глава 19: Розробка та адміністрування заходів

Глава 20: Фінансові послуги

Додаток 20-А: Транскордонна торгівля

Додаток 20-В: Органи, відповідальні за фінансові послуги

Глава 21: Тимчасовий в'їзд ділових осіб

Додаток 21-А: Тимчасовий в'їзд ділових осіб

Глава 22: Телекомунікації

Глава 23: Торгівля та гендерна рівність

Глава 24: Торгівля та малі й середні підприємства

Глава 25: Торгівля та корінні народи

Глава 26: Належна регуляторна практика

Глава 27: Адміністрування угоди

Додаток 27-А: Комітети, підкомітети та інші органи

Глава 28: Вирішення спорів

Додаток 28-А: Скасування або зменшення

Додаток 28-В: Вирішення спорів для забезпечення прозорості, протидії корупції та сприяння відповідальній діловій поведінці

Додаток 28-С: Регламент

Глава 29: Винятки

Глава 30: Прикінцеві положення

Тарифний графік України

Тарифний графік Канади

Додаток I – Невідповідні заходи щодо транскордонної торгівлі послугами та інвестицій

Додаток I Пояснювальні примітки

Додаток I України

Додаток I Канади

Додаток II – Невідповідні заходи щодо транскордонної торгівлі послугами та інвестицій

Додаток II Пояснювальні примітки

Додаток II України

Додаток II Канади

Додаток III – Невідповідні заходи щодо фінансових послуг

Додаток III Пояснювальні примітки

Додаток III України

Додаток III Канади

УКРАЇНА та КАНАДА, що далі іменуються "Сторони",

ВІДЗНАЧАЮЧИ Угоду про вільну торгівлю між Україною та Канадою, вчинену в Києві 11 липня 2016 року та яка набрала чинності 1 серпня 2017 року (Угода 2017 року);

БАЖАЮЧИ й надалі зміцнювати двосторонні відносини через торгівлю та спиратися на Угоду 2017 року шляхом укладення розширеної та оновленої угоди про вільну торгівлю;

вирішили:

ЗМІЦНЮВАТИ особливі дружні зв'язки та співробітництво між їх народами;

СПРИЯТИ гармонійному розвитку та розширенню світової та регіональної торгівлі та забезпечувати прискорення процесу розширення міжнародного співробітництва;

БАЗУВАТИ свої права та обов'язки на основі Угоди СОТ та інших багатосторонніх та двосторонніх документів про співробітництво;

СТВОРЮВАТИ розширений, безпечний ринок для товарів та послуг, що виробляються на їх територіях, а також сприяти створенню нових можливостей для забезпечення зайнятості та поліпшенню умов праці та рівня життя на своїх територіях;

ЗМЕНШУВАТИ викривлення у торгівлі;

ВСТАНОВЛЮВАТИ зрозумілі, прозорі та взаємовигідні правила, що регулюватимуть торгівлю;

ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ передбачувану комерційну рамку для планування господарської діяльності та інвестицій;

ПІДВИЩУВАТИ ТА СПРИЯТИ конкурентоздатності експорту та підприємств країн на світових ринках, а також умовах чесної конкуренції;

ЗДІЙСНЮВАТИ все вищезазначене у спосіб, що забезпечує охорону та збереження навколишнього середовища;

ЗАХИЩАТИ, ЗМІЦНЮВАТИ ТА ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ реалізацію основних прав працюючих, а також зміцнювати співробітництво з питань праці на основі своїх відповідних міжнародних зобов'язань щодо трудових питань;

СТИМУЛЮВАТИ високий рівень охорони навколишнього середовища, в тому числі шляхом ефективного забезпечення дотримання кожною Стороною свого законодавства про охорону навколишнього середовища, а також шляхом поглибленого екологічного співробітництва та досягнення цілей сталого розвитку у тому числі шляхом взаємної підтримки торгової та екологічної політики та практики;

ЗАОХОЧУВАТИ дотримання підприємствами, що здійснюють діяльність на їх територіях або під їх юрисдикцією, міжнародно визнаних стандартів та принципів корпоративної соціальної відповідальності та відповідної бізнес поведінки, а також слідувати кращим практикам;

СПРИЯТИ загальному економічному розвитку з метою зниження рівня бідності;

ЗБЕРІГАТИ гнучкість у забезпеченні соціального добробуту;

та

ВИЗНАЮЧИ, що стимулювання та захист інвестицій, здійснених інвесторами однієї Сторони на території іншої Сторони, сприятимуть стимулюванню взаємовигідної господарської діяльності;

ВИЗНАЮЧИ, що держави зобов'язані підтримувати здатність зберігати, розвивати та впроваджувати свої культурні політики з метою зміцнення культурного різноманіття та з огляду на важливу роль, яку відіграють культурні продукти у соціальній ідентифікації та різноманітності суспільств та у житті людей;

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свої зобов'язання щодо поваги до цінностей та принципів демократії та сприяння і захисту прав і основних свобод, проголошених у *Загальній декларації прав людини*,

ВИЗНАЮЧИ, що корінні народи України та Канади, включаючи корінні народи Кримського півострова, мають право на економічний розвиток і участь у торгівлі, а також на вільну участь у всій своїй традиційній та іншій економічній діяльності, вирішили покращити економічні та соціальні умови корінних народів в рамках виконання цієї Угоди;

ПІДТРИМУЮЧИ зростання і розвиток мікро-, малих і середніх підприємств (ММСП) шляхом підвищення їх здатності повноцінно брати участь і користуватися можливостями, створеними цією Угодою; і

ПРАГНУЧИ полегшити рівний доступ жінок і чоловіків до можливостей та переваг, створених цією Угодою, а також підтримувати умови для повноцінної участі жінок та чоловіків у внутрішній, регіональній та міжнародній торгівлі та інвестиціях.

ДОМОВИЛИСЯ про таке:

ГЛАВА 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Частина А - Загальні положення

Стаття 1.1: Створення зони вільної торгівлі

Сторони цієї Угоди відповідно до Статті XXIV ГАТТ 1994 цим продовжують дію зони вільної торгівлі, яка була запроваджена Угодою про вільну торгівлю між Україною та Канадою, вчиненою в Києві 11 липня 2016 року.

Стаття 1.2: Зв'язок з іншими угодами

1. Сторони підтверджують існуючі права та зобов'язання між ними в рамках Угоди СОТ та інших угод, учасниками яких є Сторони.
2. У разі будь-якої невідповідності між цією Угодою та угодами, зазначеними у пункті 1, перевагу має ця Угода, крім випадків, коли цією Угодою передбачено інше.
3. Права та зобов'язання Сторін щодо субсидій та застосування антидемпінгових та компенсаційних заходів, у тому числі вирішення будь-яких спорів з цих питань, регулюються виключно Угодою СОТ.

Стаття 1.3: Обсяг зобов'язань

Кожна Сторона несе повну відповідальність за дотримання усіх положень цієї Угоди та зобов'язана вжити усіх розумно необхідних заходів, наявних у неї, для забезпечення дотримання положень цієї Угоди регіональними урядами та органами влади в межах відповідної території та, окремо стосовно України, - обласними органами місцевого самоврядування, якщо цією Угодою не передбачено інше.

Стаття 1.4: Посилання на інші угоди

У випадках, коли ця Угода містить посилання або інкорпорує певні положення в формі посилання на інші угоди або правові інструменти в цілому або частково, такі посилання включатимуть також відповідні виноски, примітки щодо тлумачення та роз'яснювальні примітки. Крім випадків, коли посилання підтверджують існуючі права, такі посилання також включають будь-які наступні угоди, сторонами яких є Сторони, або зміни та доповнення, які є обов'язковими для Сторін.

Частина В - Загальні визначення

Стаття 1.5: Визначення термінів загального застосування

1. Для цілей цієї Угоди, якщо не передбачено інше:

Угода 2017 року означає Угоду про вільну торгівлю між Україною та Канадою, вчинену в Києві 11 липня 2016 року, яка набрала чинності 1 серпня 2017 року;

громадянин означає фізичну особу, яка є громадянином Сторони відповідно до її законодавства;

Спільна комісія означає Спільну комісію, створену відповідно до Статті 27.1 (Спільна комісія);

Координатори означає координаторів Угоди, призначених відповідно до Статті 27.2 (Координатори Угоди);

мито включає митний або імпорتنний збір та платіж будь-якого виду, що стягується з або у зв'язку із ввезенням певного товару, у тому числі будь-який додатковий податок або додатковий збір, пов'язаний із ввезенням такого товару, однак не включає:

- (a) збір, еквівалентний внутрішньому податку, запровадженому відповідно до Статті III:2 ГАТТ 1994 щодо подібних, безпосередньо конкурентних або взаємозамінних товарів Сторони, або щодо товарів, з яких такий імпортований товар був повністю або частково вироблений;
- (b) антидемпінгове або компенсаційне мито, що стягується відповідно до національного законодавства Сторони;
- (c) збір або інший обов'язковий платіж, що стягується відповідно до Статті VIII ГАТТ 1994; або
- (d) надбавку, що пропонується або стягується з імпортованого товару, та яка виникає в будь-якій системі управління торгами у зв'язку із адмініструванням кількісних обмежень на імпорт, тарифних квот або рівнів тарифних преференцій;

Угода про митну оцінку означає Угоду про застосування Статті VII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року, що міститься у Додатку 1А до Угоди СОТ;

дні означає календарні дні;

Домовленість означає Домовленість про правила і процедури вирішення спорів, яка міститься у Додатку 2 до Угоди СОТ;

підприємство означає юридичну особу, що створена або організована відповідно до застосовного законодавства, не зважаючи на те чи є вона прибутковою або неприбутковою, яку має форму власності - приватну або державну, включно з корпорацією, трастом, партнерством, одноосібним підприємством, спільним підприємством або іншим об'єднанням;

існуючий означає такий, що діє на дату набрання чинності цією Угодою;

ГАТС означає Генеральну угоду про торгівлю послугами, яка міститься у Додатку 1В до Угоди СОТ;

ГАТТ 1994 означає Генеральну угоду про тарифи й торгівлю 1994 року, яка міститься у Додатку 1А до Угоди СОТ;

товари Сторони означає вітчизняну продукцію у розумінні ГАТТ 1994 або будь-які товари, визначені Сторонами, включно з товарами, що походять з такої Сторони;

Гармонізована система (далі - ГС) означає Гармонізовану систему опису та кодування товарів, разом із Загальними правилами тлумачення, Примітками до розділів, Примітками до груп товарів та товарних підпозицій;

товарна позиція означає чотиризначний код або перші чотири цифри відповідного цифрового коду, що використовується у товарній номенклатурі за Гармонізованою системою;

захід включає закон, регламент, процедуру, вимогу або практику;

підданий означає фізичну особу, яка є громадянином Сторони або має право на постійне проживання на її території;

що походить з відповідної/іншої Сторони означає такий, котрий відповідає вимогам стосовно походження, визначеним у Главі 3 (Правила та процедури визначення походження);

особа, яка постійно проживає означає фізичну особу, яка має право на постійне проживання у Стороні відповідно до її законодавства;

особа означає фізичну особу або підприємство;

особа Сторони означає підданого або підприємство Сторони;

санітарний або фітосанітарний захід означає будь-який захід, зазначений у пункті 1 Додатку А до Угоди СФЗ;

Угода СФЗ означає Угоду про застосування санітарних і фітосанітарних заходів, що є Додатком 1А до Угоди СОТ;

державне підприємство означає підприємство, яке є власністю Сторони або контролюється нею через участь у статутному капіталі;

товарна підпозиція означає шестизначний код або перші шість цифр коду, що використовується у товарній номенклатурі за Гармонізованою системою;

тарифна класифікація означає класифікацію товару або матеріалу за розділами, позиціями або підпозиціями Гармонізованої системи;

графік скасування тарифів означає Додаток 2-В (Національний режим та доступ до ринків – скасування тарифів);

територія означає:

- (a) сухопутну територію, повітряний простір, внутрішні та територіальні води Сторони;
- (b) виключну економічну зону Сторони; і
- (c) континентальний шельф Сторони,

як визначено національним законодавством Сторони відповідно до міжнародного права;

UNCLOS означає Конвенцію Організації Об'єднаних Націй з морського права, вчинену в м. Монтего-Бей 10 грудня 1982 року;

COT означає Світову організацію торгівлі; та

Угода COT означає Марракеську Угоду про заснування Світової організації торгівлі, вчинену в м. Марракеш 15 квітня 1994 року.

2. Для цілей цієї Угоди слово в однині вкючає значення цього слова в множині, крім випадків, коли зазначено інше.

Стаття 1.6: Визначення термінів, специфічних для країни

Для цілей цієї Угоди, якщо не передбачено інакше:

національний уряд означає:

- (a) для Канади – Уряд Канади; та
- (b) для України – Уряд України; та

регіональний уряд означає:

- (a) для Канади – уряди провінцій, територій або місцеве самоврядування; та
- (b) для України – виконавчі органи місцевого самоврядування областей, Автономної Республіки Крим та міст з особливим статусом.

ГЛАВА 2

НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕЖИМ І ДОСТУП ДО РИНКУ

Стаття 2.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

Угода про сільське господарство означає *Угоду СОТ про сільське господарство*, що міститься у Додатку 1-А до Угоди СОТ;

сільськогосподарський товар означає товар, включений у Додаток 1 до Угоди про сільське господарство; та

експортна субсидія означає експортну субсидію за визначенням цього терміну у Статті 1(е) Угоди СОТ про сільське господарство.

Стаття 2.2: Сфера дії та застосування

Ця Глава застосовується щодо торгівлі товарами будь-якої Сторони, крім випадків, коли в цій Угоді передбачено інше.

Частина А – Національний режим

Стаття 2.3: Національний режим

1. Кожна Сторона надає національний режим товарам іншої Сторони відповідно до Статті III ГАТТ 1994, і з цією метою Стаття III ГАТТ 1994 включена до цієї Угоди та є її складовою.
2. Режим, який надається Стороною згідно з пунктом 1, означає щодо органу влади регіонального рівня режим не менш сприятливий, ніж режим найбільшого сприяння, який надається цим органом влади регіонального рівня подібним, безпосередньо конкуруючим або взаємозамінним товарам (залежно від конкретної ситуації) Сторони, частиною якої він є.
3. Ця Стаття не застосовується заходів, визначених у Додатку 2-А (Винятки щодо Статей 2.3 та 2.5).

Частина В – Тарифи

Стаття 2.4: Скасування тарифів на імпорт

1. Якщо інше не передбачено в цій Угоді, Сторона не може підвищувати існуюче або запроваджувати нове мито для товару, що походить з іншої Сторони.
2. Якщо інше не передбачено в цій Угоді, кожна Сторона застосовує встановлені нею мита на товари, що походять з іншої Сторони, відповідно до свого Графіку, наведеного у Додатку 2-В (Скасування тарифів).

3. У процесі скасування тарифів кожна Сторона повинна застосовувати до товарів, що походять з іншої Сторони, якими торгують між собою Сторони, найнижчу ставку мита, яка визначається шляхом порівняння ставки, встановленої відповідно до Графіку, наведеного у Додатку 2-В (Скасування тарифів), та діючої ставки у рамках режиму найбільшого сприяння (РНС).

4. На вимогу однієї зі Сторін Сторони повинні обговорити питання про прискорення процесу скасування мита, визначеного у їх Графіках у Додатку 2-В (Скасування тарифів), або про включення до Графіку Сторони товару, який не підпадає під скасування тарифів. Домовленість між Сторонами про прискорення скасування мита на певний товар або про включення певного товару до Графіку Сторони, наведеного у Додатку 2-В (Скасування тарифів), замінює ставку мита або перехідну категорію, визначених згідно з Графіком для цього товару, якщо вона затверджена кожною Стороною відповідно до застосовуваних нею внутрішніх процедур.

5. Для більшої певності Сторона може:

- (a) змінювати тариф поза рамками цієї Угоди для товару, щодо якого не вимагається надання тарифних преференцій згідно з цією Угодою;
- (b) підвищувати мито до рівня, встановленого у її Графіку у Додатку 2-В (Скасування тарифів), після зниження в односторонньому порядку;
- (c) зберігати або підвищувати мито, як це дозволяється цією Угодою, Органом вирішення спорів СОТ або будь-якою угодою в рамках Угоди СОТ; або
- (d) деталізувати тарифну лінію більш ніж на рівні підпозиції, за умови, що Сторона не стягуватиме з товару, включеного в цю нову тарифну лінію, мито за вищою ставкою ніж ставка, за якою справлялося мито з товару відповідно до Графіку Сторони у Додатку 2-В (Скасування тарифів) до введення нової тарифної лінії.

Частина С - Нетарифні заходи

Стаття 2.5: Обмеження імпорту та експорту

1. Якщо інше не передбачено в цій Угоді, Сторона не може запроваджувати або продовжувати застосовувати заборону чи обмеження на імпорт товару іншої Сторони або на експорт чи продаж на експорт товару, призначеного для території іншої Сторони, за винятком випадків, передбачених у Статті XI ГАТТ 1994, і з цієї метою Стаття XI ГАТТ 1994 включена до цієї Угоди та є її невід'ємною частиною.

2. Права та зобов'язання, передбачені ГАТТ 1994, що включені в цю Угоду згідно з пунктом 1, забороняють:

- (a) вимагати експортну ціну за обставин, коли заборонена інша форма обмеження; та
- (b) вимагати імпортну ціну, за винятком того, як дозволяється при виконанні компенсаційних та антидемпінгових наказів та зобов'язань.

3. У випадку якщо Сторона запроваджує або продовжує застосовувати заборону чи обмеження на імпорт з країни, що не є Стороною, або на експорт до країни, що не є Стороною, будь-якого товару, ця Угода не заважає цій Стороні:

- (a) обмежувати чи забороняти імпорт з території іншої Сторони товару країни, що не є Стороною; або
- (b) вимагати в якості умови експорту товару цієї Сторони на територію іншої Сторони, щоб цей товар не реекспортувався до країни, що не є Стороною, прямо чи опосередковано, якщо він не споживається на території цієї іншої Сторони.

4. У випадку, якщо Сторона запроваджує або продовжує застосовувати заборону чи обмеження на імпорт товару з країни, що не є Стороною, Сторони повинні на вимогу іншої Сторони провести переговори щодо запобігання неправомірному втручанням або порушенню балансу при ціноутворенні, просуванні на ринок чи реалізації товарів іншої Сторони.

5. Ця стаття не застосовується до заходів, передбачених у Додатку 2-А (Винятки щодо Статей 2.3 та 2.5).

Стаття 2.6: Плата за митні послуги та аналогічні збори

1. Жодна зі Сторін не може запроваджувати або продовжувати застосовувати платежі або збори, що стягуються у зв'язку із ввезенням товару іншої Сторони, за винятком відповідно до Статті VIII ГАТТ 1994, і для цієї цілі Стаття VIII ГАТТ 1994 включена до цієї Угоди та є її невід'ємною частиною.

2. Пункт 1 не забороняє Стороні встановлювати мито або збори, передбачені в пунктах (а), (b) або (d) визначення "мито" Статті 1.5 (Визначення термінів загального застосування).

Стаття 2.7: Винятки для цілей платіжного балансу

1. Сторони намагатимуться уникати введення обмежувальних заходів для цілей платіжного балансу.

2. Сторона, що має або якій загрожують серйозні проблеми, пов'язані із платіжним балансом, може, відповідно до умов, встановлених ГАТТ 1994, Домовленістю про положення ГАТТ 1994 щодо платіжного балансу та Декларацією про торговельні заходи для досягнення платіжного балансу, ухвалити заходи обмеження торгівлі, які повинні встановлюватися на обмежений строк, мати недискримінаційний характер і не виходити за межі, необхідні для виправлення ситуації з платіжним балансом.

3. До ухвалення зазначених заходів відповідно до пункту 2 Сторона повинна повідомити про них іншу Сторону.

4. Сторона, що вживатиме зазначених заходів, повинна невідкладно провести консультації з іншою Стороною та докласти всіх зусиль для того, щоб провести такі консультації до ухвалення цих заходів.

5. Заходи, передбачені цією Статтею, не повинні зменшувати відносні переваги, надані іншій Стороні в рамках цієї Угоди.

6. Для більшої впевненості винятки для цілей платіжного балансу, викладені у цій Статті, застосовуються виключно щодо заходів для цілей платіжного балансу по відношенню до торгівлі товарами.

Стаття 2.8: Митна оцінка

Угода про митну оцінку регулює правила митної оцінки, що застосовуються Сторонами у їхній взаємній торгівлі. Сторони не повинні застосовувати у взаємній торгівлі альтернативні варіанти та застереження, дозволеними згідно зі статтею 20 та пунктами 2, 3 та 4 Додатку III до Угоди про митну оцінку.

Стаття 2.9: Експортне (вивізне) мито

Для більшої впевненості кожна Сторона може застосовувати експортне мито відповідно до своїх прав та зобов'язань в рамках СОТ.

Стаття 2.10: Експортні субсидії для сільськогосподарських товарів

Сторона не може запроваджувати або продовжувати застосовувати експортну субсидію на сільськогосподарські товари, що експортуються або є складовою товару, який експортується на територію іншої Сторони, після скасування іншою Стороною, невідкладно або після перехідного періоду, тарифу на ці сільськогосподарські товари відповідно до Додатку 2-В (Скасування тарифів).

Стаття 2.11: Спеціальні заходи захисту щодо сільськогосподарських товарів

Сторона не може застосовувати мито, передбачене статтею V Угоди про сільське господарство, до товарів іншої Сторони, які підпадають під скасування тарифів відповідно до Додатку 2-В (Скасування тарифів) та тарифного графіку такої Сторони.

Стаття 2.12: Міцні спиртні напої

Сторона не може ухвалювати або продовжувати застосовувати захід, що вимагає змішування міцних спиртних напоїв, що імпортуються з території іншої Сторони для розливу у пляшки, з міцними спиртними напоями цієї Сторони.

Частина D – Інституційні положення

Стаття 2.13: Комітет з питань торгівлі товарами та правил визначення походження

1. Цим Сторони продовжують діяльність Комітету з питань торгівлі товарами та правил визначення походження, який було засновано відповідно до Угоди 2017 року та який складається з представників кожної Сторони.
2. Комітет повинен збиратися на вимогу Сторони або Спільної комісії для розгляду будь-якого питання, що виникає відповідно до цієї Глави, Глави 3 (Правила та процедури визначення походження), Глави 4 (Сприяння торгівлі) або Глави 5 (Торговельні заходи), але не менше одного разу на два роки, якщо інше не погоджено Сторонами.

3. Функції Комітету включають:

- (a) сприяння торгівлі товарами між Сторонами, в тому числі шляхом обговорення питань прискорення скасування тарифів згідно з цією Угодою та інших питань, якщо необхідно;
- (b) невідкладне розв'язання проблем бар'єрів у торгівлі товарами між Сторонами, особливо тих, що пов'язані із застосуванням нетарифних заходів, та, якщо необхідно, передачу таких питань на розгляд Спільної комісії;
- (c) надання Спільній комісії рекомендацій щодо змін чи доповнень до цієї Глави, Глави 3 (Правила та процедури визначення походження), Глави 4 (Сприяння торгівлі), Глави 5 (Торговельні заходи) або будь-якого іншого положення цієї Угоди, що має відношення до Гармонізованої системи; та
- (d) розгляд будь-яких інших питань, переданих йому на розгляд будь-якою Стороною, що стосуються імплементації та адміністрування Сторонами цієї Глави, Глави 3 (Правила та процедури визначення походження), Глави 4 (Сприяння торгівлі) або Глави 5 (Торговельні заходи).

4. Цим Сторони продовжують діяльність Підкомітету з питань сільського господарства, утворений відповідно до Угоди 2017 року, який повинен:

- (a) якщо в цій Главі не передбачено інше, проводити засідання упродовж 60 днів з дня надходження вимоги від однієї зі Сторін;
- (b) створювати форуми для обговорення Сторонами проблем, що виникають в результаті імплементації цієї Угоди щодо сільськогосподарських товарів;
- (c) передавати на розгляд Комітету будь-які питання, передбачені підпунктом (b), щодо яких Підкомітет не досяг згоди; та
- (d) передавати на розгляд Комітету домовленості, досягнуті згідно з цим пунктом.

5. На вимогу однієї із Сторін Сторони повинні скликати на зустріч своїх посадових осіб, відповідальних за митні питання, імміграцію, перевірку харчових та сільськогосподарських товарів, об'єктів прикордонного контролю або регулювання перевезень (залежно від конкретної ситуації), для розв'язання проблем, пов'язаних із рухом товарів через пункти ввезення кожної зі Сторін.

Додаток 2-А

Винятки щодо Статей 2.3 та 2.5

Заходи щодо Канади

1. Статті 2.3 та 2.5 не застосовуються до:
 - (a) заходів, у тому числі тих, дію яких подовжено, швидко відновлено чи змінено, що стосуються:
 - (i) експорту деревини усіх видів;
 - (ii) експорту непереробленої риби згідно з чинними вимогами законодавства провінцій;
 - (iii) імпорту товарів заборонених тарифних позицій 9897.00.00, 9898.00.00 та 9899.00.00, зазначених у її Графіку щодо Митного тарифу;
 - (iv) встановлених в Канаді акцизних зборів на чистий спирт, що використовується у виробництві, згідно з існуючими положеннями Закону про акцизи 2001 р. (Збірка законодавчих актів Канади (S.C. 2002, с. 22), зі змінами та доповненнями;
 - (v) використання судів у каботажних перевезеннях Канади;
 - (vi) внутрішнього продажу та реалізації вина та міцних алкогольних напоїв; або
 - (b) дій з боку Канади, дозволених Органом вирішення спорів СОТ у спорі між Сторонами відповідно до Угоди СОТ.

Додаток 2-В
Скасування тарифів

1. Як передбачено у Графіках кожної зі Сторін, що додаються до цього Додатку, щодо скасування або зниження мита кожною Стороною згідно зі Статтею 2.4(2) застосовуються такі перехідні категорії, починаючи з 1 січня 2024 року:

- (a) мито на товари, що походять з відповідної Сторони, повністю скасовується, а ці товари звільняються від сплати мита з моменту набрання чинності цією Угодою та кожен наступний рік у такий спосіб:
 - (i) для України на товари груп 1-97 Гармонізованої системи, що передбачають мито за ставкою режиму найбільшого сприяння та не включені до Графіку України, та
 - (ii) для Канади на товари Груп 1 - 97 Гармонізованої системи, що передбачають мито за ставкою режиму найбільшого сприяння та не включені у Графік Канади;
- (b) мита на товари, походженням з відповідної Сторони, зазначені в перехідній категорії А у Графіку Сторони, повинні бути зменшені на одну п'яту базової ставки;
- (c) мита на товари, походженням з відповідної Сторони, зазначені в перехідній категорії В у Графіку Сторони, повинні бути зменшені на три десятих базової ставки;
- (d) мита на товари, походженням з відповідної Сторони, зазначені в перехідній категорії С у Графіку Сторони, повинні бути зменшені в половину від базової ставки;
- (e) товари, зазначені в перехідній категорії Е у Графіку Сторони, виключені із зобов'язань щодо мит.

2. Тарифна квота на свинину:

- (a) товари, походженням з відповідної Сторони, в сумарній кількості 20 000 метричних тон, що включені в позиції з позначкою "Тарифна квота на свинину" у Графіку для України, звільняються від сплати мита;
- (b) мита на товари, походженням з відповідної Сторони, в сумарних кількостях, що перевищують сумарну кількість, зазначену у підпункті (а), повинні бути встановлені за ставкою, не вищою за базову ставку мита, встановлену для такої позиції в Графіку України;
- (c) Україна здійснює адміністрування цієї тарифної квоти відповідно до пункту 3;
- (d) після набрання чинності цією Угодою, у разі надання Україною іншій країні більш сприятливого режиму для тарифних позицій, зазначених у підпункті (е), на вимогу однієї зі Сторін Сторони повинні провести консультації для обговорення питання про надання Канаді режиму, що надається таким товарам іншої країни; та

- (e) підпункти (a), (b), (c) і (d) застосовуються до таких тарифних позицій:
0203.21.10.00, 0203.21.90.00, 0203.22.11.00, 0203.22.19.00,
0203.22.90.00, 0203.29.11.00, 0203.29.13.00, 0203.29.15.00,
0203.29.55.00, 0203.29.59.00, 0203.29.90.00, 0206.41.00.00,
0206.49.00.00, 0209.10.11.00.

3. Адміністрування та впровадження тарифних квот:

- (a) Україна повинна запровадити та здійснити адміністрування тарифних квот, встановлених згідно з цим Додатком, відповідно до цієї Угоди, Статей I та XIII ГАТТ 1994 та Угоди СОТ про процедури ліцензування імпорту;
- (b) Україна повинна забезпечити, щоб:
- (i) процедури адміністрування тарифних квот були прозорими, доступними для громадськості, застосовувалися вчасно, носили недискримінаційний характер, реагували на зміни ринкових умов і не були занадто адміністративно обтяжливими;
 - (ii) будь-яка особа Сторони, яка виконує юридичні та адміністративні вимоги України, мала право на використання тарифної квоти, встановленої для України;
 - (iii) тарифні квоти встановлювалися виключно національним урядом, і щоб їх адміністрування не було делеговане іншій особі; і
 - (iv) здійснювалося все можливе для адміністрування тарифної квоти у спосіб, що сприяє торгівлі і дозволяє імпортерам використовувати її повною мірою;
- (c) з 1 січня 2024 року встановлені річні об'єми застосовуються протягом періоду з 1 січня до 31 грудня кожного календарного року;
- (d) всі тарифні квоти для поставок в Україну розподіляються за принципом "перший прийшов – перший обслуговується";
- (e) упродовж кожного року орган з митного адміністрування України зобов'язаний вчасно і на постійній основі публікувати на спеціалізованому загальнодоступному інтернет-сайті адміністративні процедури, коефіцієнти використання та інші наявні показники для кожної з тарифних квот, встановлених в рамках цієї Угоди;
- (f) коли фактичний річний обсяг імпорту за тарифною квотою досягає сумарної кількості, встановленої по будь-якій тарифній квоті на цей рік, Україна повинна упродовж 10 днів опублікувати повідомлення про це на спеціалізованому загальнодоступному сайті;
- (g) Канада зобов'язана сповіщати Україну у разі встановлення в документах, що видаються у Канаді, вимог до товарів, що експортуються з Канади за тарифною квотою відповідно до цієї Угоди;
- (h) у разі одержання Україною повідомлення відповідно до підпункту (g), Україна повинна дозволити ввезення за тарифними квотами тільки тих продуктів, які супроводжуються такою документацією;

- (i) після набрання чинності цією Угодою кожна Сторона призначає контактний пункт для сприяння обміну інформацією з питань, пов'язаних із тарифними квотами, і надає реквізити такого контактного пункту іншій Стороні;
- (j) Україна не повинна встановлювати умови застосування або використання кількості, передбаченої за тарифною квотою, на реекспорт сільськогосподарських товарів або будь-яке спеціальне кінцеве використання.
- (k) Україна не повинна враховувати некомерційний вантаж при обчисленні сукупної кількості продукції, імпортованої в рамках тарифної квоти; та
- (l) на письмову вимогу однієї зі Сторін Сторони повинні упродовж 30 днів скликати засідання Підкомітету з сільського господарства для обговорення адміністрування тарифних квот, встановлених відповідно до цієї Угоди, з метою досягнення взаємоприйняттого рішення.

4. Для України базовою ставкою для визначення проміжної ставки мита на перехідний період є ставка мита РНС на 1 січня 2011 року. Для Канади базовою ставкою для визначення проміжної ставки мита на перехідний період для будь-якого товару є ставка мита, застосовувана в режимі найбільшого сприяння на 1 січня 2010 року.

5. Для цілей зменшення мита відповідно до Статті 2.4 ставки мита на перехідний період округлюються в меншу сторону принаймні до найближчої десятої процентного пункту, або, якщо ставка мита виражається у грошових одиницях, принаймні до найближчої 0,001 офіційної грошової одиниці Сторони.

6. Для цілей цієї Угоди:

- (a) Графік Канади є автентичним англійською та французькою мовами; і
- (b) Графік України є автентичним українською мовою.

ГЛАВА 3

ПРАВИЛА ТА ПРОЦЕДУРИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ

Частина А - Загальні положення

Стаття 3.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

аквакультура означає вирощування водних організмів, включаючи рибу, молюсків, ракоподібних, інших водних безхребетних та водних рослин з таких насінних матеріалів як ікра, мальки, рибна молодь та личинки, шляхом втручання у процеси розплодження або росту з метою збільшення виробництва, наприклад зариблювання, вигодовування або захист від хижаків;

класифікований означає, що товар віднесений до певної товарної позиції або товарної підпозиції Гармонізованої системи;

митний орган означає будь-який орган державної влади, який за законодавством Сторони відповідає за адміністрування та застосування законодавства з митних питань;

митна вартість означає вартість, що визначається відповідно до Угоди про митну оцінку;

визначення походження означає визначення того, чи відповідає товар вимогам для визнання його "товаром, що походить з відповідної Сторони" відповідно до цієї Глави;

експортер означає експортера, розташованого на території Сторони;

ідентичні товари, що походять з відповідної Сторони означає товари, що є однаковими в усіх відношеннях, у тому числі за фізичними характеристиками, якістю та репутацією, незалежно від незначних відмінностей у вигляді, що не стосуються визначення походження цих товарів відповідно до цієї Глави;

імпортер означає імпортера, розташованого на території Сторони;

матеріал означає будь-який інгредієнт, компонент, частину або продукт, який використовується при виробництві іншого продукту;

маса-нетто матеріалу іншого походження означає масу матеріалу, що використовується у виробництві товару, без маси упаковки матеріалу;

маса-нетто товару означає масу товару без маси упаковки;

виробник означає особу, яка займається будь-яким видом обробки або переробки, у тому числі такими операціями як вирощуванням, видобуванням, розведенням, збором врожаю, рибальством, ловлею, полюванням, виготовленням, збиранням або розбиранням товару;

товар означає результат виробництва, навіть якщо він призначений для використання в якості матеріалу при виробництві іншого продукту;

виробництво означає будь-який вид обробки або переробки, у тому числі такі операції як вирощування, видобування, розведення, збір врожаю, рибальство, ловля, полювання, виготовлення, збирання або розбирання товару;

вартість транзакції або ціна франко-завод товару означає ціну, що фактично сплачена або підлягає сплаті виробнику товару за місцем останньої виробничої операції, і повинна включати вартість усіх матеріалів. Якщо ціна фактично не сплачена або не підлягає сплаті чи не включає вартість усіх матеріалів, вартість транзакції або ціна франко-завод товару:

- (а) повинна включати вартість усіх матеріалів і витрати на виробництво у процесі виготовлення товару, що розраховуються відповідно до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку; та
- (б) може включати суми основних витрат і прибутку для виробника, що можуть бути обґрунтовано віднесені до товару.

Будь-які внутрішні податки, що фактично відшкодовуються або можуть відшкодуватися у разі експорту готового товару, виключаються. Будь-які витрати, понесені після виходу товару з місця виготовлення, такі як витрати на транспортування, завантаження, розвантаження, обробку або страхування, не повинні враховуватись при розрахунку вартості транзакції або ціни франко-завод товару; та

вартість матеріалів іншого походження означає митну вартість матеріалу на момент його ввезення до Сторони, що визначається відповідно до Угоди про митну оцінку. Вартість матеріалу іншого походження повинна включати витрати, понесені під час транспортування матеріалу до місця ввезення, такі як витрати на транспортування, завантаження, розвантаження, перевантаження або страхування. Якщо митна вартість не відома або не може бути визначена, вартістю матеріалу іншого походження буде перша з цін, які піддаються визначенню, сплачена за матеріали в Канаді або в Україні.

Частина В – Правила походження

Стаття 3.2: Загальні вимоги

1. Для цілей цієї Угоди вважається, що товар походить з тієї Сторони, в якій відбулася остання виробнича операція, якщо на території Сторони або на території обох Сторін відповідно до Статті 3.3 він був:

- (а) повністю вироблений у розумінні Статті 3.4;
- (б) вироблений виключно з матеріалів, що походять з відповідної Сторони, в тому числі з матеріалів, зазначених у Статті 3.5(2); або
- (с) підданий достатній переробці у розумінні Статті 3.5.

2. Крім випадків, передбачених у Статтях 3.3(3) та 3.3(4), умови, викладені в цій Главі щодо набуття статусу походження, повинні постійно виконуватися безперервно на території однієї або обох Сторін.

Стаття 3.3: Кумуляція походження

1. Товар, який походить з Сторони, вважається товаром, що походить з іншої Сторони, якщо він використовувався там як матеріал для виробництва товару.

2. Експортер може враховувати виробництво, проведене на території іншої Сторони з матеріалом іншого походження, для цілей визначення статусу походження товару.

3. З урахуванням пункту 4, якщо, відповідно до Угоди СОТ, кожна Сторона має угоду про вільну торгівлю з іншою державою, що не є Стороною, з якою також має угоду про вільну торгівлю інша Сторона, матеріали держави, що не є Стороною, можуть враховуватися при визначенні походження товару у рамках цієї Угоди.

4. Сторона має привести в дію пункт 3 за згодою Сторін на відповідних умовах.

Стаття 3.4: Повністю одержані товари

Зазначені нижче товари вважаються повністю одержаними у Стороні:

- (a) корисні копалини та інші неживі природні ресурси, видобуті або одержані на території Сторони;
- (b) овочі, рослини та товари рослинного походження, вирощені або зібрані на території Сторони;
- (c) живі тварини, народжені та вирощені на території Сторони;
- (d) продукція:
 - (i) одержана від живих тварин на території Сторони;
 - (ii) із забитих тварин, народжених і вирощених на території Сторони;
- (e) продукція:
 - (i) мисливського промислу, ловлі або рибальського промислу, здійснюваного на території Сторони;
 - (ii) аквакультури, вирощена на території Сторони;
- (f) риба, молюски та інші морські організми, видобуті з моря, морського дна, океанського дна чи надр за межами територіальних вод Сторін судном, що зареєстроване, приписане або включене в реєстр Сторони і має право ходити під її прапором;
- (g) продукція, виготовлена на борту плавзаводів Сторін виключно з продукції, зазначеної в пункті (f), за умови, що такі плавзаводи зареєстровані, приписані або включені в реєстр Сторони і мають право ходити під її прапором;
- (h) корисні копалини та інші неживі природні ресурси, добуті або видобуті з морського дна, надр або океанського дна Району, як визначено статтею 1 (1) UNCLOS, Стороною чи особою Сторони, за умови, що Сторона або особа Сторони має права на розробку цього морського дна, надр або океанського дна;
- (i) сировина, видобута з товарів, що були у вжитку, зібраних на території Сторони, за умови, що ці товари придатні виключно для такої переробки;

- (j) компоненти, видобуті з товарів, що були у вжитку, зібраних на території Сторони, за умови, що ці товари придатні тільки для такого використання, якщо компонент:
 - (i) входить до складу іншого товару; або
 - (ii) піддавався подальшій обробці, що призвела до появи товару з експлуатаційними показниками або строками експлуатації, еквівалентними або подібними до строків і показників нового товару такого ж типу; та
- (k) товари на будь-якій стадії виробництва, що виготовляється на території Сторони виключно з товарів, зазначених у пунктах (a) - (j).

Стаття 3.5: Достатня переробка

1. Для цілей Статті 3.2 товари, що не повністю одержані, вважаються такими, що піддавались достатній переробці, якщо задовольняються умови, зазначені у Додатку 3-А.
2. Якщо матеріал іншого походження піддається достатній переробці, одержаний з нього товар вважається таким, що походить з відповідної Сторони, і матеріали іншого походження у складі такого товару не враховуються, за умови, що надалі такий товар використовується у виробництві іншого товару.

Стаття 3.6: Допустимі відхилення

1. Незважаючи на положення Статті 3.5(1), та за винятком того, як передбачено у пунктах 2, 3 та 4, якщо матеріали іншого походження, що використовуються у виробництві товару, не відповідають умовам, визначеним у Додатку 3-А, товар може вважатися таким, що походить з відповідної Сторони, за умови, що:
 - (a) сукупна вартість матеріалів іншого походження не перевищує 10 відсотків від вартості транзакції або ціни франко-завод товару;
 - (b) будь-які частки, визначені у Додатку 3-А як відсоток від максимальної вартості, обсягу або маси матеріалів іншого походження не перевищені внаслідок застосування цього пункту; та
 - (c) товар відповідає всім іншим застосовним вимогам цієї Глави.
2. Товар Груп 50 - 60 Гармонізованої системи, який є товаром іншого походження, оскільки певні матеріали іншого походження, використані у його виробництві, не відповідають вимогам, встановленим для цього товару в Додатку 3-А, незважаючи на це вважається таким, що походить з відповідної Сторони, якщо сукупна маса цих матеріалів не перевищує 10 відсотків від сукупної маси цього товару.
3. До товарів Груп 61 - 62 Гармонізованої системи застосовується Примітка до Групи 61 або Групи 62, залежно від конкретної ситуації.

4. Товар Групи 63 Гармонізованої системи, який є товаром іншого походження, оскільки певні матеріали іншого походження, використані у виробництві складової товару, що визначає тарифну класифікацію товару, не відповідають вимогам, встановленим для цього товару в Додатку 3-А, незважаючи на це вважається таким, що походить з відповідної Сторони, якщо сукупна маса всіх матеріалів у складі цієї складової не перевищує 10 відсотків від сукупної маси цього компоненту.

5. Дія Статті 3.7(с) поширюється на пункти 1 – 4.

6. Пункт 1 не застосовується до товарів, повністю одержаних у Стороні у розумінні Статті 3.4.

Стаття 3.7: Одиниця кваліфікації

Для цілей цієї Глави:

- (a) тарифна класифікація конкретного товару або матеріалу визначається відповідно до Гармонізованої системи;
- (b) якщо товар, що складається з групи або комплексу виробів або компонентів, класифікується відповідно до умов Гармонізованої системи в одній з ними товарній позиції або підпозиції, всі разом вони становлять єдиний товар; та
- (c) якщо партія товару складається з кількох ідентичних товарів, що класифікуються в одній товарній позиції або товарній підпозиції Гармонізованої системи, кожен з цих товарів повинен розглядатися окремо.

Стаття 3.8: Упаковка та пакувальні матеріали та контейнери

1. У випадках, коли відповідно до Правила 5 Основних правил інтерпретації Гармонізованої системи упаковка включається до складу товару для цілей класифікації, вона враховується при визначенні того, чи всі матеріали іншого походження, які використовуються у виробництві товару, відповідають вимогам, встановленим у Додатку 3-А.

2. Пакувальні матеріали та контейнери, в які товар пакується для транспортування, не враховуються при визначенні походження такого товару.

Стаття 3.9: Відокремлення однорідних матеріалів або товарів для цілей обліку

1. Якщо:

- (a) використані у виробництві товару матеріали, що походять з відповідної Сторони, та матеріали іншого походження є однорідними, то для визначення походження однорідних матеріалів не вимагається їх фізичне відокремлення та окрема ідентифікація і дозволяється визначати їх походження за системою управління запасами.

- (b) однорідні товари, що походять з відповідної Сторони, або товари іншого походження були фізично об'єднані або змішані на складі Сторони до їх експортування іншій Стороні, для визначення походження однорідних товарів не вимагається їх фізичне відокремлення та окрема ідентифікація і дозволяється визначати походження за системою управління запасами.

2. Система управління запасами повинна:

- (a) забезпечувати, щоб у будь-який момент статус походження одержали не більше товарів, ніж у разі фізичного відокремлення однорідних матеріалів або однорідних товарів;
- (b) зазначати кількість матеріалів або товарів, що походять з відповідної Сторони, або іншого походження разом з датою їх включення в відомість інвентаризації, та, якщо це вимагається відповідним правилом визначення походження, разом із вартістю цих матеріалів або товарів;
- (c) зазначати кількість товарів, виготовлених з використанням однорідних матеріалів, або кількість однорідних товарів, що поставляються клієнтам, які вимагають засвідчення походження з певної Сторони для цілей отримання преференційного тарифного режиму за цією Угодою, та клієнтам, які не вимагають такого засвідчення; та
- (d) зазначати, чи відомість інвентаризації товарів, що походять з відповідної Сторони, була надана у кількості, достатній для того, щоб довести наявність у цих товарів статусу походження.

3. Для цілей пункту 1 "однорідні матеріали" або "однорідні товари" означають матеріали або товари одного виду та однакової комерційної якості, з однаковими технічними та фізичними характеристиками, та які неможливо відрізнити один від одного для цілей визначення походження.

Стаття 3.10: Комплектуючі, запасні частини та інструменти

Комплектуючі, запасні частини та інструменти, що поставляються разом з товаром, є стандартними комплектуючими, запасними частинами та інструментами і поставляються за однією накладною з товаром у стандартній для товару кількості та за стандартною вартістю:

- (a) враховуються при обчисленні вартості відповідних матеріалів іншого походження у випадках, коли застосовне до товару правило визначення походження, викладене у Додатку 3-А, зазначає максимальну частку вартості матеріалів іншого походження; та
- (b) не враховуються при визначенні того, чи всі матеріали іншого походження, використані у виробництві товару, підпадають під відповідну зміну тарифної класифікації чи інші вимоги, викладених у Додатку 3-А.

Стаття 3.11: Набори

1. За винятком того, як передбачено в Додатку 3-А, набір, класифікований як такий в результаті застосування Правила 3 Основних правил інтерпретації Гармонізованої системи, вважається товаром, що походить з відповідної Сторони, за умови, що:

- (a) всі товари, що входять до складу такого набору, вважаються товарами, що походять з відповідної Сторони; або
- (b) якщо до складу набору входить товар іншого походження, вартість товарів іншого походження, що входять до цього набору, не має перевищувати 25 відсотків вартості транзакції або ціни франко-завод такого набору.

2. Вартість товарів іншого походження, що входять до набору, обчислюється у такий саме спосіб, як і вартість матеріалів іншого походження.

3. Вартість транзакції або ціна франко-завод набору обчислюється у такий саме спосіб, як і вартість транзакції або ціна франко-завод товару.

Стаття 3.12: Нейтральні елементи

Для встановлення походження товару не обов'язково визначати походження наступних елементів, що могли використовуватись для його виробництва:

- (a) електрична енергія та паливо;
- (b) промислове устаткування та обладнання;
- (c) машини та інструменти;
- (d) матеріалів, що не входять та не повинні входити до складу кінцевого товару.

Стаття 3.13: Транзит через країну, що не є Стороною

1. Товар, виготовлений відповідно до вимог Статті 3.2, не вважається таким, що походить з відповідної Сторони, якщо після такого виробництва товар:

- (a) піддається подальшій переробці чи іншим операціям за межами території Сторін, за винятком розвантаження, перевантаження чи будь-якої іншої операції, необхідної для збереження його у доброму стані, для транспортування на територію Сторони; або
- (b) не перебуває під митним контролем під час знаходження за межами території Сторін.

2. Зберігання товарів і партій товарів або розбивка партій товарів на кілька частин дозволяються під відповідальність експортера або наступного власника товарів, та за умови, що товари залишаються під митним контролем в країні або країнах транзиту.

Стаття 3.14: Повернення товарів, що походять з відповідної Сторони

У разі повернення товару, що походить з відповідної Сторони і був експортований до країни, що не є Стороною, цей товар має вважатися товаром іншого походження, крім випадків, коли митним органам може бути доведено задовільним чином, що товар, який повертається:

- (a) є тим саме товаром, що був експортований; та
- (b) не піддавався жодним операціям, окрім необхідних для його збереження у доброму стані.

Частина С – Процедури визначення походження

Стаття 3.15: Підтвердження походження

1. Товари, що походять з України, при ввезенні в Канаду, та товари, що походять з Канади, при ввезенні в Україну користуються перевагами преференційного тарифного режиму в рамках цієї Угоди на підставі декларації ("декларація про походження").
2. Декларація про походження зазначається на інвойсі або іншому комерційному документі, що містить опис товару, який походить з відповідної Сторони, з достатньою для його ідентифікації деталізацією.
3. Версії тексту декларації про походження різними мовами наведені у Додатку 3-В.

Стаття 3.16: Зобов'язання стосовно експорту

1. Кожна Сторона забезпечує, щоб декларація про походження, зазначена у Статті 3.15(1), була заповнена експортером на території Сторони, з якої походить товар, для отримання преференційного тарифного режиму для цього товару на території іншої Сторони.
2. Кожна Сторона вимагає, щоб експортер, який заповнює декларацію про походження, на вимогу митного органу Сторони-експортера надав копію декларації про походження і всі документи, що підтверджують статус походження відповідних товарів, у тому числі супровідні документи або письмові довідки від виробників або постачальників, а також виконав інші вимоги цієї Глави.
3. Кожна Сторона вимагає, щоб декларація про походження була оформлена та підписана експортером, якщо Сторонами не передбачено інакше.
4. Декларація про походження може бути заповнена експортером під час експортування або після експортування товару, до якого вона відноситься, за умови, що вона буде надана Стороні-імпортеру упродовж двох років або довшого строку, визначеного законодавством Сторони-імпортера, після імпортування товару, на який вона оформлена.
5. Митний орган Сторони-імпортера може, відповідно до національного законодавства, дозволити використання декларації про походження до декількох партій ідентичних товарів, що походять з відповідної Сторони, упродовж строку, що не перевищує 12 місяців від дати, зазначеної експортером у декларації.

6. Експортер, який заповнив декларацію про походження і дізнався або має підстави вважати, що декларація про походження містить неточну інформацію, негайно письмово сповіщає імпортера про будь-які зміни, що впливають на статус походження кожного товару, якого стосується декларація про походження.

7. Сторони можуть дозволити створення системи, яка дає можливість подання декларації про походження в електронній формі і безпосередньо експортером на території однієї Сторони імпортеру на території іншої Сторони, у тому числі заміну підпису експортера на декларації про походження електронним підписом або ідентифікаційним кодом.

Стаття 3.17: Термін дії декларації про походження

1. Декларація про походження є дійсною упродовж 12 місяців з дати її заповнення експортером або упродовж довшого терміну, встановленого Стороною-імпортером. Звернення до митних органів Сторони-імпортера за наданням преференційного тарифного режиму приймаються упродовж терміну дії декларації про походження.

2. Декларація про походження, що подається митному органу Сторони-імпортера після закінчення терміну дії, зазначеного в пункті 1, може бути прийнята для надання преференційного тарифного режиму згідно з законодавством Сторони-імпортера.

Стаття 3.18: Зобов'язання стосовно імпорту

1. Кожна Сторона забезпечує, щоб для звернення за наданням преференційного тарифного режиму імпортер:

- (а) надав митному органу Сторони-імпортера декларацію про походження відповідно до вимог та процедур, застосовуваних Стороною-імпортером;
- (б) якщо цього вимагає митний орган Сторони-імпортера, надав переклад декларації про походження; та
- (с) якщо цього вимагає митний орган Сторони-імпортера, надав на додаток або як частину декларації свідчення про відповідність товару умовам, необхідним для застосування цієї Угоди.

2. Кожна Сторона вимагає, щоб імпортер, який дізнався або має підстави вважати, що декларація про походження товару, якому наданий преференційний тарифний режим, містить неправильну інформацію, негайно письмово сповістив митний орган Сторони-імпортера про будь-яку зміну, що впливає на статус походження цього товару, та здійснив митні платежі, що підлягають сплаті.

3. Якщо імпортер звертається за наданням преференційного тарифного режиму для товару, що імпортується з території іншої Сторони, Сторона-імпортер може відмовити у наданні преференційного тарифного режиму у разі невиконання імпортером будь-якої вимоги цієї Глави.

4. Сторона забезпечує, відповідно до свого національного законодавства, що у разі ввезення на територію цієї Сторони товару, який був би кваліфікований як такий, що походить з відповідної Сторони, якби на момент його ввезення імпортер мав декларацію про походження, імпортер цього товару має право упродовж не менше ніж трьох років з дати ввезення подати заяву про відшкодування йому мита, сплаченого через те, що до товару не був застосований преференційний тарифний режим.

Стаття 3.19: Підтвердження транзиту через країну, що не є Стороною

1 Кожна Сторона через свої митні органи може вимагати від імпортера підтвердження того, що товар, щодо якого імпортер звертається для надання преференційного тарифного режиму, транспортувався відповідно до положень Статті 3.13, надавши для цього:

- (a) документи перевізника, у тому числі товаросупровідні або товарно-транспортні накладні, із зазначенням маршруту транспортування і всіх місць відвантаження та перевантаження товару до його ввезення; та
- (b) у разі транзиту товару через території Сторін або його перевантаження за межами територій Сторін – копії документів митного контролю із зазначенням для цього митного органу, що товар залишався під митним контролем під час перебування за межами території Сторін.

Стаття 3.20: Ввезення партіями

У випадках, коли на вимогу імпортера та на умовах, встановлених митними органами Сторони-імпортера, товари у розібраному чи незібраному вигляді у розумінні Правила 2 (а) Основних правил інтерпретації Гармонізованої системи, що відносяться до Розділів XVI та XVII або товарних позицій 7308 і 9406 Гармонізованої системи, імпортуються партіями, єдина декларація про походження на ці товари надається на вимогу такому митному органу при ввезенні першої партії.

Стаття 3.21: Звільнення від надання декларації про походження

1. Сторона може, відповідно до національного законодавства, звільнити від необхідності подання декларації про походження, як зазначено у Статті 3.18, при ввезенні з іншої Сторони невеликих партій товарів, що походять з іншої Сторони, та товарів, що входять до складу особистого багажу пасажирів, який прибув з іншої Сторони.
2. Сторона може не поширювати дію пункту 1 на будь-яке ввезення товарів, якщо таке ввезення є частиною низки ввезень і є підстави обґрунтовано вважати, що ввезення здійснювалося або було організоване з метою ухилення від виконання вимог цієї Глави, що стосуються декларації про походження.
3. Сторони можуть встановлювати обмеження щодо вартості товарів, зазначених у пункті 1, та повідомляють одна одній про такі обмеження.

Стаття 3.22: Супровідні документи

Документи, зазначені в Статті 3.16(2), можуть включати документи, що стосуються:

- (a) виробничих процесів, яким піддавався товар, що походить з відповідної Сторони, або матеріали, використані у виробництві такого товару;
- (b) придбання, вартості, ціни та оплати за товар;
- (c) походження, придбання, вартості, ціни та оплати за всі матеріали, в тому числі за нейтральні елементи, використані у виробництві товару; та
- (d) відвантаження товару.

Стаття 3.23: Зберігання документації

1. Кожна Сторона вимагає, щоб експортер, який заповнив декларацію про походження, зберігав копію цієї декларації, а також всі супровідні документи, зазначені у Статті 3.22, упродовж трьох років після оформлення декларації про походження або довшого строку, визначеного Стороною-експортером.

2. Кожна Сторона передбачає, що у випадках, коли експортер при оформленні декларації про походження спирався на письмову довідку виробника, виробник зобов'язаний зберігати облікові матеріали відповідно до пункту 1.

3. У випадках, коли це передбачено в законодавстві Сторони-імпортера, імпортер, якому був наданий преференційний тарифний режим, зберігає документацію на ввезену продукцію, включаючи копію декларації про походження, упродовж трьох років з дати, коли преференційний режим було надано, або упродовж довшого періоду, встановленого Стороною-імпортером.

4. Кожна Сторона, відповідно до свого законодавства, дозволяє імпортерам, експортерам та виробникам на своїй території зберігати документацію або облікові матеріали на будь-якому носії, за умови, що ця документація або облікові матеріали можуть бути отримані та роздруковані з такого носія.

5. Сторона вправі відмовити у преференційному тарифному режимі щодо товару, походження якого перевіряється, якщо імпортер, експортер або виробник товару, який зобов'язаний зберігати облікові матеріали або документацію відповідно до цієї Статті:

- (a) не зберігав облікові матеріали або документацію, що стосуються визначення походження товару, відповідно до вимог цієї Глави; або
- (b) відмовляє у наданні доступу до цих облікових матеріалів або документації.

Стаття 3.24: Розбіжності та формальні помилки

1. Виявлення неістотних розбіжностей між даними декларації про походження та даними документації, що подається в митні органи для оформлення ввезення товару, не позбавляє, через цей факт, юридичної сили декларацію про походження, якщо буде встановлено, що ця документація відповідає поставленому товару.

2. Очевидні формальні помилки, такі, як друкарські помилки, у декларації про походження, не призводять до відмови в її прийнятті, якщо ці помилки не викликають сумнівів щодо правильності інформації, викладеної в документі.

Стаття 3.25: Співробітництво

1. Сторони співпрацюють в уніфікації адміністрування та тлумачення положень цієї Глави та через свої митні органи допомагають одна одній у перевірці статусу походження товару, на основі якого підготовлена декларація про походження.
2. З метою полегшення процедури перевірки або надання допомоги, зазначеної в пункті 1, митні органи Сторін надають один одному адреси відповідальних митних органів.
3. Передбачається, що митний орган Сторони-експортера нестиме всі витрати при здійсненні дій, зазначених у пункті 1.
4. Крім того передбачається, що митні органи Сторін обговорюватимуть в цілому зміст та механізм процесу перевірки, у тому числі очікуваний обсяг робіт та пріоритетні теми для обговорення. У разі виняткового збільшення кількості заяв на проведення перевірки митні органи Сторін проводять консультації щодо визначення пріоритетів та заходів щодо регулювання обсягу робіт, з урахуванням практичних вимог.
5. Стосовно товарів, які вважаються такими, що походять з відповідної Сторони відповідно до положень Статті 3.3, Сторони можуть взаємодіяти з країнами, що не є Сторонами, з метою розробки митних процедур, заснованих на принципах цієї Глави.

Стаття 3.26: Перевірка походження

1. Для забезпечення належного застосування цієї Глави Сторони допомагають одна одній через свої митні органи у перевірці походження товарів та правильності заяв про надання преференційного тарифного режиму.
2. Сторони забезпечують, щоб запит щодо перевірки походження товару та дотримання всіх інших вимог цієї Глави, здійснювався:
 - (a) на основі методів оцінки ризику, які застосовуються митними органами Сторони-імпортера, що можуть включати довільну вибірку, або
 - (b) у випадках, коли Сторона-імпортер має обґрунтовані сумніви.
3. Митний орган Сторони-імпортера може здійснити перевірку походження товару шляхом направлення письмової вимоги про проведення перевірки походження товару митним органом Сторони-експортера. При поданні вимоги про проведення такої перевірки митний орган Сторони-імпортера надає митному органу Сторони-експортера:
 - (a) відомості про митний орган, який подає вимогу;
 - (b) назву експортера або виробника, що підлягає перевірці;
 - (c) предмет і обсяг перевірки; та

- (d) копію декларації про походження та, коли це застосовується, будь-яку іншу відповідну документацію.

4. За необхідності митний орган Сторони-імпортера може вимагати, відповідно до пункту 3, надання митним органом Сторони-експортера конкретної документації та інформації.

5. Вимога, що висувається митним органом Сторони-імпортера відповідно до пункту 3, надається митному органу Сторони-експортера у формі цінного або рекомендованого листа або будь-яким іншим способом, що забезпечує підтвердження одержання вимоги цим митним органом.

6. Перевірка походження здійснюється митним органом Сторони-експортера. Для цього митний орган може, відповідно до національного законодавства, вимагати надання документації, запитувати представлення доказів або відвідувати приміщення експортера або виробника для перевірки облікових матеріалів, зазначених у Статті 3.22, та для огляду потужностей, що використовуються для виробництва товару.

7. Якщо експортер при оформленні декларації про походження спирався на письмову довідку виробника чи постачальника, експортер може забезпечити надання виробником чи постачальником документації або інформації безпосередньо до митного органу Сторони-експортера на прохання цієї Сторони.

8. У найкоротший термін та у будь-якому випадку упродовж 12 місяців після отримання вимоги, зазначеної в пункті 3, митний орган Сторони-експортера завершує перевірку походження товару та дотримання інших вимог цієї Глави, і:

- (a) надає до митного органу Сторони-імпортера у формі цінного або рекомендованого листа чи будь-яким іншим способом, що забезпечує підтвердження одержання відповідного документу цим митним органом, письмовий звіт, необхідний для визначення того, чи походить товар з відповідної Сторони, із зазначенням:

- (i) результатів перевірки;
- (ii) опису товару, що є предметом перевірки, та тарифної класифікації відповідно до застосування правила визначення походження;
- (iii) опису і пояснення щодо процесу виробництва, достатніх для обґрунтування статусу походження товару;
- (iv) інформацію про спосіб, у який була проведена перевірка; та
- (v) за необхідності, супровідну документацію.

- (b) якщо це передбачено національним законодавством, повідомити експортера про своє рішення, чи походить походження товару.

9. Термін, зазначений в пункті 8, може бути подовжений за взаємною згодою митних органів, яких це стосується.

10. У період підготовки результатів перевірки походження, що здійснюється відповідно до пункту 8, митний орган Сторони-імпортера, за умови виконання будь-яких запобіжних заходів, які він вважає за необхідне запровадити, пропонує імпортеру вивільнення товару.

11. У разі ненадання письмового звіту відповідно до підпункту 8 (а), або якщо митний орган Сторони-імпортера не може дійти висновку щодо походження товару, цей митний орган може відмовити у наданні преференційного тарифного режиму щодо товару.

12. У разі виникнення спорів щодо процедур перевірки відповідно до цієї Статті або тлумачення правил походження при визначенні того, чи відповідає товар вимогам до "товару, що походить з відповідної Сторони", і при неможливості вирішення цих спорів шляхом консультацій між митним органом, що подав заяву про перевірку походження, та митним органом, відповідальним за проведення такої перевірки, Сторонам пропонується вирішити такі спори в рамках Підкомітету з процедур визначення походження.

13. Ця Глава не перешкоджає митним органам будь-якої Сторони виносити рішення щодо походження або попередні рішення з питань, які розглядаються Підкомітетом з процедур визначення походження або Комітетом з торгівлі товарами та правил визначення походження, або здійснити будь-які інші дії, які вони вважають необхідними під час врегулювання цих питань в рамках цієї Угоди.

Стаття 3.27: Перегляд і оскарження

1. Кожна Сторона надає такі ж по суті права на перегляд та оскарження рішень щодо походження товару та попередніх рішень, які надаються імпортерам на її території, будь-якій особі, яка:

- (а) одержала рішення про походження відповідно до цієї Глави; або
- (б) одержала попереднє рішення відповідно до Статті 3.30(1).

2. На виконання Статей 15.4 (Адміністративні провадження) та 15.5 (Перегляд та оскарження), кожна Сторона забезпечує, щоб права на перегляд і оскарження, зазначені у пункті 1, передбачали не менше двох рівнів оскарження або перегляду, у тому числі принаймні один на рівні суду або квазі-судового органу.

Стаття 3.28: Санкції

Кожна Сторона зберігає заходи, що встановлюють кримінальні, цивільні або адміністративні санкції за порушення її законодавства стосовно цієї Глави.

Стаття 3.29: Конфіденційність

1. Ця Глава не вимагає від Сторони надати або дозволити доступ до ділової інформації або інформації, що стосується встановленої або такої, що може бути встановлена, фізичної особи, розкриття якої перешкоджатиме дотриманню законодавства або суперечитиме законодавству цієї Сторони про захист ділової інформації та персональних даних і невтручання в особисте життя.

2. Кожна Сторона зберігає відповідно до свого законодавства конфіденційність інформації, отриманої відповідно до цієї Глави, та захищає таку інформацію від розголошення, що може зашкодити конкурентній позиції особи, яка надала цю інформацію. Якщо національним законодавством від Сторони, яка отримує чи набуває інформацію, вимагається розкриття цієї інформації, Сторона повідомляє про таку вимогу іншу Сторону або особу, яка надала цю інформацію.

3. Кожна Сторона забезпечує, щоб конфіденційна інформація, одержана згідно з цією Главою, не використовувалася без дозволу особи або Сторони, яка надала конфіденційну інформацію, для будь-яких інших цілей, аніж для адміністрування та виконання рішень про визначення походження та для митних питань.

4. Незважаючи на положення пункту 3, Сторона може дозволити, щоб інформація, отримана згідно з цією Главою, використовувалася у будь-якому адміністративному, судовому або квазі-судовому провадженні, порушеному через недотримання законодавства з митних питань при виконанні цієї Глави. Сторона зобов'язана заздалегідь сповістити про це особу або Сторону, яка надала цю інформацію.

5. Сторони інформують одна одну про своє законодавство про захист інформації з метою спрощення впровадження та застосування пункту 2.

Стаття 3.30: Попередні рішення щодо визначення походження

1. Кожна Сторона через свої митні органи забезпечує до ввезення товару на її територію оперативне винесення на вимогу імпортера на території цієї Сторони або експортера чи виробника на території іншої Сторони письмових попередніх рішень щодо кваліфікації товару в якості "товару, що походить з відповідної Сторони" згідно з цією Главою.

2. Кожна Сторона приймає або зберігає процедури винесення попередніх рішень, що мають містити детальний опис інформації, яка є обґрунтовано необхідною для розгляду заяви про винесення такого рішення.

3. Кожна Сторона забезпечує, щоб її митний орган:

- (a) мав право у будь-який момент протягом розгляду заяви про винесення попереднього рішення вимагати надання додаткової інформації від особи, яка подала заяву про винесення такого рішення;
- (b) виніс рішення упродовж 150 днів з дати, в яку він отримав всю необхідну інформацію від особи, яка подала заяву про винесення попереднього рішення; та
- (c) надав особі, яка подала заяву про винесення попереднього рішення, повне пояснення підстав для такого рішення.

4. У випадку, коли заява про винесення попереднього рішення містить питання, що є предметом:

- (a) перевірки походження;
- (b) перегляду цим митним органом або оскарження у ньому; або
- (c) перевірки судовим або квазі-судовим органом на території митного органу,

митний орган, відповідно до свого законодавства, може відмовити у винесенні такого рішення або затримати його винесення.

5. З урахуванням положень пункту 7 кожна Сторона застосовує попереднє рішення для ввезення на її територію товару, стосовно якого була подана заява про винесення рішення, на дату винесення такого рішення або на іншу дату, якщо це зазначено у рішенні.

6. Кожна Сторона забезпечує особі, яка подала заяву про винесення попереднього рішення, такий самий режим, який вона надавала будь-якій іншій особі, якій було винесене попереднє рішення, за умови, що факти та обставини є аналогічними в усіх істотних відношеннях.
7. Сторона, яка виносить попереднє рішення, може змінити або відкликати його:
- (a) якщо це рішення ґрунтується на помилці у фактах;
 - (b) у разі зміни істотних фактів чи обставин, на яких ґрунтувалося це рішення;
 - (c) у відповідності до змін у Главі 2 (Національний режим та доступ до ринків) або цій Главі; або
 - (d) для того, щоб воно відповідало судовому рішенням або змінам у законодавстві Сторони.
8. Кожна Сторона забезпечує, щоб будь-яка зміна або скасування попереднього рішення набирали чинності на дату внесення такої зміни або скасування такого рішення або на іншу дату, якщо це зазначено у рішенні, та не застосовувалися до товару, ввезеного до цієї дати, крім випадків, коли особа, якій було надане попереднє рішення, не діяла згідно з умовами та положеннями такого рішення.
9. Незважаючи на пункт 8, Сторона, що виносить попереднє рішення, може, відповідно до свого законодавства, відкласти дату, в яку набирають чинності зміни або скасовується рішення, не більше ніж на шість місяців.
10. З урахуванням пункту 7 кожна Сторона забезпечує, щоб попереднє рішення залишалося чинним і виконувалося.

Стаття 3.31: Підкомітет з процедур визначення походження

1. Цим Сторони продовжують діяльність Підкомітету з процедур визначення походження, створеного в порядку Угоди 2017 року, що складається з представників кожної Сторони, для розгляду будь-якого питання, що виникає відповідно до Частини С – Процедури визначення походження.
2. Засідання Підкомітету з процедур визначення походження скликатимуться на прохання однієї зі Сторін для узгодження:
- (a) уніфікованого адміністрування та тлумачення правил визначення походження, зокрема питань тарифної класифікації та визначення вартості, що стосуються правил визначення походження;
 - (b) питань технічного характеру, питань тлумачення та питань адміністративного характеру, що можуть виникнути відповідно до Частини С – Процедури визначення походження; та
 - (c) будь-якого іншого питання, переданого на його розгляд Комітетом з торгівлі товарами та правил визначення походження.
3. Підкомітет з процедур визначення походження підзвітний Комітету з торгівлі товарами та правил визначення походження.

Додаток 3-А

Специфічні правила визначення походження товарів

Вступні примітки до Додатку 3-А

1. Додаток визначає вимоги, відповідність яким є необхідною для того, щоб товар вважався таким, "що походить з відповідної Сторони" у розумінні Статті 3.5. У цих вступних примітках "товар х" або "тарифне положення х" означає конкретний товар або тарифне положення, а "х відсотків" означає конкретний відсоток.
2. Застосовуються такі визначення:
 - (a) **група** означає групу в Гармонізованій системі;
 - (b) **товарна позиція** означає чотиризначний номер або перші чотири цифри номеру, що використовується у Гармонізованій системі;
 - (c) **розділ** означає розділ Гармонізованої системи; та
 - (d) **товарна підпозиція** означає шестизначний номер або перші шість цифр номеру, що використовується у Гармонізованій системі.
3. Специфічне правило визначення походження або набір правил визначення походження, що стосуються товару, класифікованого у певній товарній позиції, товарній підпозиції або угрупованні товарних позицій чи товарних підпозицій, зазначається безпосередньо поруч з такою товарною позицією, товарною підпозицією або угрупованням товарних позицій або товарних підпозицій.
4. Якщо не зазначено інакше, вимога щодо зміни тарифної класифікації або будь-яка інша умова, що визначається у правилі визначення походження товару, застосовується лише для матеріалу іншого походження.
5. Примітки до відповідно, розділу, групи, товарної позиції або товарної підпозиції наводяться на початку кожного нового розділу, групи, товарної позиції або товарної підпозиції. Ці примітки повинні тлумачитися разом із специфічними правилами визначення походження товарів відповідного розділу, групи, товарної позиції або товарної підпозиції та можуть встановлювати додаткові умови щодо специфічних правил визначення походження або передбачати їм альтернативу.
6. Якщо не зазначено інше, посилання на масу у правилі визначення походження товару означає чисту масу-нетто матеріалу, тобто масу матеріалу або товару без маси упаковки. Стаття 3.1 містить визначення "маса-нетто матеріалу іншого походження" та "маса-нетто товару".
7. У випадках, коли специфічним правилом визначення походження товару вимагається:
 - (a) зміна з будь-якої іншої групи, товарної позиції або товарної підпозиції або зміни на товар х з будь-якої іншої групи, товарної позиції або товарної підпозиції, у виробництві такого товару може використовуватися тільки матеріал іншого походження, класифікований у іншій групі, позиції або підпозиції ніж товар;

- (b) зміна в межах товарної позиції або товарної підпозиції або в межах будь-якої однієї з товарних позицій або підпозицій, у виробництві товару може використовуватися матеріал іншого походження, класифікований в межах товарної позиції або підпозиції, а також матеріал іншого походження, класифікований в іншій групі, позиції або підпозиції ніж товар;
- (c) зміна з будь-якої товарної позиції або товарної підпозиції поза групою, у виробництві товару може використовуватися тільки матеріал іншого походження, класифікований поза угрупованням позицій або підпозицій;
- (d) зміна з тарифного положення x, незалежно від того, чи відбувається при цьому також зміна з будь якої іншої групи, товарної позиції або товарної підпозиції, вартість будь-якого матеріалу іншого походження, що відповідає зміні у тарифній класифікації, зазначеного у фразі, що починається словами "незалежно від того, чи", не береться до уваги при обчисленні вартості матеріалу іншого походження. Якщо до товарної позиції, підпозиції або угруповання товарних позицій чи підпозицій застосовуються два або більше специфічних правил визначення походження, зміна у тарифній класифікації, зазначена у такій фразі, відображає зміну, зазначену у першому правилі визначення походження;
- (e) щоб вартість матеріалів іншого походження тарифного положення x не перевищувала x відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод, при обчисленні вартості матеріалу іншого походження враховується тільки вартість матеріалу іншого походження, зазначеного у цьому правилі. Відсоток від максимальної вартості матеріалу іншого походження, встановлений у цьому правилі визначення походження, не може бути перевищений через використання Статті 3.6;
- (f) щоб вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в однаковому тарифному положенні з кінцевим товаром, не перевищувала x відсотків вартості транзакції або ціни такого товару на умовах франко-завод, у виробництві такого товару може використовуватися матеріал іншого походження, класифікований в будь-якому іншому тарифному положенні ніж цей товар. При обчисленні вартості матеріалу іншого походження враховується тільки вартість матеріалу іншого походження, класифікованого в одному тарифному положенні з кінцевим товаром. Відсоток від максимальної вартості матеріалу іншого походження, встановлений у цьому правилі визначення походження, не може бути перевищений через використання Статті 3.6;
- (g) щоб маса-нетто матеріалу іншого походження тарифного положення x, який використовується у виробництві, не перевищувала x відсотків маси-нетто товару, зазначений матеріал іншого походження може використовуватися у виробництві товару, за умови, що його маса не перевищує встановлений відсоток від маси-нетто товару згідно з визначенням "маса-нетто товару". Відсоток від максимальної ваги матеріалу іншого походження, встановлений у цьому правилі визначення походження, не може бути перевищений через використання Статті 3.6.

8. Специфічне правило визначення походження товару зазначає мінімальний обсяг обробки/переробки, якій вимагається піддати матеріал іншого походження для того, щоб отриманий при цьому товар мав статус походження. Більший обсяг обробки/переробки, ніж вимагається специфічним правилом визначення походження, також надає цьому товару статус походження.

9. У випадку, якщо специфічне правило визначення походження товару передбачає, що зазначений матеріал іншого походження не може використовуватися, або що вартість, обсяг або маса зазначеного товару іншого походження не може перевищувати конкретне порогове значення, ці умови не застосовуються до матеріалу іншого походження, класифікованого в інших групах, позиціях або підпозиціях Гармонізованої системи.

10. Відповідно до Статті 3.5, у випадку, якщо матеріал отримує статус походження на території Сторони і надалі використовується у виробництві товару, походження якого ще визначається, матеріал іншого походження, що використовується у виробництві цього матеріалу, не братиметься до уваги при визначенні його походження. Це положення застосовується незалежно від того, чи матеріал набув статус походження у межах того ж підприємства, на якому виробляється товар.

11. Специфічні правила визначення походження товару, встановлені у цьому Додатку, застосовуються також до товарів, що були у вжитку.

Код у Гармонізованій системі (ГС 2012)	Достатня обробка/переробка
Розділ I	Живі тварини; продукти тваринного походження
Група 1	Живі тварини
01.01-01.06	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 2	М'ясо та їстівні субпродукти
02.01-02.06	Зміна з будь-якої іншої групи.
0207.11-0207.14	Зміна з будь-якої іншої групи, крім як зі "свійська птиця виду <i>Gallus domesticus</i> (кури свійські)" товарної позиції 01.05.
0207.24-0207.60	Зміна з будь-якої іншої групи.
02.08	Зміна з будь-якої іншої групи.
02.09	Зміна на товари "свійська птиця виду <i>Gallus domesticus</i> (кури свійські)" з будь-якої іншої групи, крім як зі "свійська птиця виду <i>Gallus domesticus</i> (кури свійські)" товарної позиції 01.05; або Зміна на будь-який інший товар з будь-якої іншої групи.
0210.11-0210.93	Зміна з будь-якої іншої групи.
0210.99	Зміна на товари "свійська птиця виду <i>Gallus domesticus</i> (кури свійські)" з будь-якої іншої групи, крім як зі "свійська птиця виду <i>Gallus domesticus</i> (кури свійські)" товарної позиції 01.05; або Зміна на будь-який інший товар з будь-якої іншої групи.

Група 3	Риба і ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні
	<i>Примітка: Продукція аквакультури групи 3 вважається такою, що походить з відповідної Сторони, якщо вона вирощена на території цієї Сторони з такого насінневого матеріалу без статусу походження або зі статусом походження як зародок, дрібна риба, мальки або личинки.</i>
03.01-03.03	Зміна з будь-якої іншої групи.
03.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
0305.10-0305.49	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
0305.51	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
0305.59-0305.79	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
0306.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
0306.12	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
0306.14-0306.17	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
0306.19	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції крім підпозиції 0306.29.
0306.21-0306.27	Зміна на "копчені продукти" в межах однієї з цих товарних підпозицій або будь-якої іншої товарної підпозиції.
0306.29	Зміна на будь-який інший продукт з будь-якої іншої товарної позиції.
03.07-03.08	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції крім підпозиції 0306.19. Зміна на "копчені продукти" у межах однієї з цих товарних позицій або будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна на будь-який інший продукт з будь-якої іншої товарної позиції.

Група 4	Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені
04.01-04.06	Зміна з будь-якої іншої групи, за винятком "молоко та молочні продукти" товарної підпозиції 1901.90, з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас %,
04.07-04.10	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 5	Продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені
05.01-05.11	Зміна з будь-якої іншої групи.
Розділ II	Продукти рослинного походження <i>Примітка: Продукція сільського господарства та садівництва, вирощена на території Сторони, вважається такою, що походить з території такої Сторони, навіть якщо вона вирощена з насіння, цибулин, кореневих, нарізаних частин, паростків, трансплантатів, пагонів, бруньок або інших живих частин рослин, імпортованих з країни, що не є Стороною.</i>
Група 6	Живі дерева та інші рослини; цибулини, коріння та інші аналогічні частини рослин; зрізані квіти і декоративна зелень
06.01-06.04	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 7	Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульбоплоди
07.01-07.14	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 8	Їстівні плоди та горіхи; цедра цитрусових або шкірки динь
08.01-08.14	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 9	Кава, чай, мате, або парагвайський чай і прянощі
0901.11-0910.99	Зміна з у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій або будь-якої іншої підпозиції.

Група 10	Зернові культури
10.01-10.08	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 11	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості; солод; крохмалі; інулін; пшенична клейковина
11.01-11.09	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 12	Насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерна; технічні або лікарські рослини; солома і фураж
12.01-12.14	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 13	Шелак природний неочищений; камеді, смоли та інші рослинні соки і екстракти
13.01-13.02	Зміна з будь-якої іншої групи.
Група 14	Рослинні матеріали для виготовлення плетених виробів; інші продукти рослинного походження, в іншому місці не зазначені
14.01-14.04	Зміна з будь-якої іншої групи.
Розділ III	Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження
Група 15	Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження
15.01-15.15	Зміна з будь-якої іншої групи.
1516.10	Зміна на продукт, отриманий виключно з риби або морських ссавців інших товарних позицій; або Зміна на будь-який інший продукт з будь-якої іншої групи.

1516.20	Зміна з будь-якої іншої групи.
15.17-15.22	Зміна з будь-якої іншої групи.
Розділ IV	Готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої і оцет; тютюн та його замітники
Група 16	Готові харчові продукти з м'яса, риби або ракоподібних, моллюсків або інших водяних безхребетних
16.01-16.02	Зміна з будь-якої іншої групи.
16.03-16.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 17	Цукор і кондитерські вироби з цукру
1701.12-1701.14	Зміна з будь-якої іншої групи.
1701.91-1701.99	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
17.02-17.03	Зміна з будь-якої іншої групи.
17.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 18	Какао та продукти з нього
18.01-18.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
1803.10-1803.20	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
18.04-18.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
1806.10-1806.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.

Група 19	Готові продукти із зерна зернових культур, борошна, крохмалю або молока; борошняні кондитерські вироби
1901.10	Зміна з будь-якої іншої групи.
1901.20	Зміна на "суміші та тісто" з вмістом сухого молочного жиру понад 25 мас. %, не розфасоване для роздрібного продажу, з будь-якої іншої групи, за винятком товарних позицій 04.01 - 04.06; або Зміна на будь-який інший товар з іншої групи.
1901.90	Зміна на "молоко та молочні продукти" з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас % з будь-якої іншої групи, за винятком товарної позиції 04.01 - 04.06; або Зміна на будь-який інший товар іншої групи.
19.02-19.04	Зміна з будь-якої іншої групи.
19.05	Зміна з товарної підпозиції 1901.90 або будь-якої іншої групи.
Група 20	Продукти переробки овочів, плодів, горіхів або інших частин рослин
20.01-20.06	Зміна з будь-якої іншої групи.
20.07-20.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2009.11-2009.89	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2009.90	Зміна на "суміші соків, що містять сік журавлини, чорниці або сік з логанової ягоди" з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна на будь-який інший товар з іншої товарної позиції.
Група 21	Різні харчові продукти
2101.11	Зміна з будь-якої іншої групи.

2101.12	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
2101.20-2101.30	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2102.10-2102.20	Зміна з будь-якої іншої групи.
2102.30	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2103.10	Зміна з будь-якої іншої групи.
2103.20-2103.90	Зміна з товарної підпозиції 2103.10 або будь-якої іншої товарної позиції.
21.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
21.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім товарних позицій 04.01-04.06 або "молочна продукція" товарної підпозиції 1901.90 з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас %,
2106.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2106.90	Зміна на продукцію з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас % з будь-якої товарної позиції крім товарної позиції 04.01-04.06 або на "молочна продукція" товарної підпозиції 1901.90 з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас %; або Зміна на будь-яку іншу продукцію з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 22	Алкогольні і безалкогольні напої та оцет
22.01	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2202.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

2202.90	<p>Зміна на "напої з вмістом молока" будь-якої іншої товарної позиції крім товарної позиції 04.01-04.06 або на "молоко та молочні продукти" товарної підпозиції 1901.90 з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас %; або</p> <p>Зміна на будь-яку іншу продукцію з іншої товарної позиції.</p>
22.03-22.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2208.20-2208.90	Зміна з товару у межах однієї з цих товарних підпозицій або будь-якої іншої підпозиції, за умови, що сукупний об'єм спирту за рахунок матеріалів іншого походження не перевищує 10 % об. загальної концентрації спирту у продукті.
22.09	Зміна з будь-якої іншої позиції.
Група 23	Залишки і відходи харчової промисловості; готові корми для тварин
23.01-23.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
23.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім товарної позиції 10.05.
23.04-23.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2309.10	Зміна з будь-якої іншої підпозиції крім "корм для собак або котів" товарної підпозиції 2309.90.
2309.90	<p>Зміна на "продукти, що використовуються для годівлі тварин" з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас % з цієї товарної підпозиції крім "комплексні корми або кормові добавки", або на будь-яку іншу товарну позицію крім товарної позиції 04.01-04.06, або на "молоко та молочні продукти" товарної підпозиції 1901.90 з вмістом сухого знежиреного молочного залишку понад 10 мас %; або</p> <p>Зміна на будь-який інший продукт у межах цієї товарної підпозиції, за винятком "комплексні корми або кормові добавки" або будь-якої іншої товарної позиції.</p>

Група 24	Тютюн і промислові замітники тютюну
	<i>Примітка: Продукція сільського господарства та садівництва, вирощена на території Сторони, вважається такою, що походить з території цієї Сторони, навіть якщо вона вирощена з насіння, цибулин, кореневих, шлему, шлікерів, трансплантатів, пагонів, бруньок або інших живих частин рослин, імпортованих з країни, що не є Стороною.</i>
24.01	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції
24.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції
24.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції
Розділ V	Мінеральні продукти
Група 25	Сіль; сірка; землі та каміння; штукатурні матеріали, вапно та цемент
25.01-25.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2504.10-2504.90	Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.
25.05-25.14	Зміна з будь-якої іншої позиції.
2515.11-2516.90	Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.
25.17	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2518.10-2520.20	Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.
25.21-25.23	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

2524.10-2525.30	Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.
25.26-25.29	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
2530.10-2530.90	Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.
Група 26	Руди, шлак і зола
26.01-26.21	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 27	Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні
27.01-27.16	Зміна у межах однієї з цих товарних позицій або з будь-якої іншої позиції.
Розділ VI	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості
Група 28	Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки дорогі металів, рідкісноземельних металів, радіоактивних елементів або ізотопів
	<i>Примітка 1: Товар цієї групи є таким, що походить з відповідної Сторони, якщо він є результатом будь-чого з нижчезазначеного:</i>
	<ul style="list-style-type: none"> (a) відповідної зміни в тарифній класифікації, зазначеної в правилах визначення походження товарів цієї групи; (b) хімічної реакції, як описано в Примітці 2 нижче; або (c) очистки, як описано в Примітці 3 нижче.
	<i>Примітка 2: Хімічна реакція</i>
	<i>Товар цієї групи вважається таким, що походить з відповідної Сторони, якщо він є результатом хімічної реакції.</i>
	<i>Для цілей цієї групи "хімічна реакція" – це процес (в тому числі біохімічний процес), що призводить до виникнення молекули з новою структурою шляхом розриву внутрішньомолекулярних зв'язків і шляхом формування нових внутрішньомолекулярних зв'язків або шляхом зміни просторового розташування атомів в молекулі</i>

2801.10-2853.00	<p><i>Наведене нижче не вважається хімічною реакцією для цілей визначення походження товару:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> (a) розчинення у воді або в іншому розчиннику; (b) усунення розчинників, у тому числі води-розчинника; або (c) додавання або видалення кристалізаційної води. <p>Примітка 3: Очистка</p> <p><i>Товар цієї групи, що піддається очистці, вважається таким, що походить з відповідної Сторони, за умови, що очистка відбувається на території однієї або обох Сторін і призводить до видалення не менше ніж 80 відсотків домішок.</i></p> <p>Примітка 4: Заборона на відокремлення</p> <p><i>Товар, що відповідає застосуванню змін тарифної класифікації на території однієї або обох Сторін в результаті відокремлення одного або кількох матеріалів від штучної суміші, не вважається таким, що походить з відповідної Сторони, крім випадків, коли відокремлений матеріал було піддано хімічній реакції на території однієї або обох Сторін.</i></p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Група 29	<p>Органічні хімічні сполуки</p> <p>Примітка 1: <i>Товар цієї групи є таким, що походить з відповідної Сторони, якщо він є результатом будь-чого з нижчезазначеного:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> (a) відповідної зміни в тарифній класифікації, зазначеної в правилах визначення походження товарів цієї групи; (b) хімічної реакції, як описано в Примітці 2 нижче; або (c) очистки, як описано в Примітці 3 нижче.

Примітка 2: Хімічна реакція

Товар цієї групи вважається таким, що походить з відповідної Сторони, якщо він є результатом хімічної реакції.

Для цілей цієї групи "хімічна реакція" – це процес (в тому числі біохімічний процес), що призводить до виникнення молекули з новою структурою шляхом розриву внутрішньомолекулярних зв'язків і шляхом формування нових внутрішньомолекулярних зв'язків або шляхом зміни просторового розташування атомів в молекулі

Наведене нижче не вважається хімічною реакцією для цілей визначення походження продукту:

- (a) розчинення у воді або в іншому розчиннику;
- (b) усунення розчинників, у тому числі води-розчинника; або
- (c) додавання або видалення кристалізаційної води.

Примітка 3: Очистка

Товар цієї групи, що піддається очистці, вважається таким, що походить з відповідної Сторони, за умови, що очистка відбувається на території однієї або обох Сторін і призводить до видалення не менше ніж 80 відсотків домішок.

Примітка 4: Заборона на відокремлення

Товар, що відповідає застосовуваним змінам тарифної класифікації на території однієї або обох Сторін в результаті відокремлення одного або кількох матеріалів від штучної суміші, не вважається таким, що походить з відповідної Сторони, крім випадків, коли відокремлений матеріал було піддано хімічній реакції на території однієї або обох Сторін.

2901.10-2942.00

Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або

Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.

<p>Група 30</p> <p>3001.20-3005.90</p> <p>3006.10-3006.60</p> <p>3006.70-3006.92</p>	<p>Фармацевтична продукція</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.</p>
<p>Група 31</p> <p>31.01</p> <p>31.02</p> <p>3103.10-3105.90</p>	<p>Добрива</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції або з будь-якої іншої позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження у цій товарній позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.</p>
<p>Група 32</p> <p>3201.10-3210.00</p> <p>32.11-32.12</p>	<p>Екстракти дубильні або барвні; таніни та їх похідні, барвники, пігменти та інші фарбувальні матеріали, фарби і лаки; замазки та інші мастики; чорнило, туш</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>
	<p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній товарній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>

3213.10	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження у цій товарній позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
3213.90	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження у цій товарній позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
32.14-32.15	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Група 33	Ефірні олії та смоли; парфумерні, косметичні та туалетні препарати
3301.12-3302.90	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
33.03-33.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	<p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>

Група 34	Мило, поверхнево-активні органічні речовини, мийні засоби, мастильні матеріали, штучні та готові воски, суміші для чищення або полірування, свічки та аналогічні вироби, пасти для ліплення, пластилін, "стоматологічний віск" і суміші на основі гіпсу для стоматологічних цілей
3401.11-3401.20	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження у цій товарній позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
3401.30	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім підпозиції 3402.90; або Зміна у межах цієї позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції крім підпозиції 3402.90, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
3402.11-3402.19	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
3402.20	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції крім підпозиції 3402. 90.
3402.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна у межах цієї підпозиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження у цій підпозиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
3403.11-3405.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
34.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що

34.07	<p>вартість матеріалів іншого походження у цій товарній позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) принаймні один з виробів у складі набору є таким, "що походить з відповідної Сторони"; та (b) вартість товарів іншого походження, що входять до складу набору, класифікованих у товарній позиції 34.07, не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
<p>Група 35</p> <p>3501.10-3501.90</p> <p>3502.11-3502.19</p> <p>3502.20-3502.90</p> <p>35.03-35.04</p> <p>3505.10</p> <p>3505.20</p>	<p>Білкові речовини; модифіковані крохмалі; клеї; ферменти</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції поза цієї групи.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 3505.10, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження підпозиції 3505.10 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
35.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
3507.10-3507.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.

Група 36	Порох і вибухові речовини; піротехнічні вироби; сірники; пірофорні сплави; деякі горючі матеріали
36.01-36.06	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Група 37	Фотографічні або кінематографічні товари
37.01	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження в цій позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
37.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім товарної позиції 37.01.
37.03-37.06	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
3707.10-3707.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
Група 38	Різноманітна хімічна продукція
38.01-38.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.

38.03	Зміна у межах цієї товарної позиції або з іншої позиції.
38.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
3805.10	Зміна на "скипидар сульфатний очищений" з будь-якої іншої товарної позиції або з "чисті спирти" у підпозиції "скипидар сульфатний" в результаті очищення шляхом дистиляції; або Зміна на будь-який інший товар товарної підпозиції 3805.10 з будь-якої іншої підпозиції.
3805.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
3806.10-3806.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
38.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
3808.50-3808.99	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
3809.10	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
3809.91-3809.93	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї підпозиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
38.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.

3811.11-3811.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
38.12	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
38.13-38.14	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
3815.11-3815.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
38.16-38.19	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
38.20	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком підпозиції 2905.31 або 2905.49; або Зміна з товарної підпозиції 2905.31 або 2905.49, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження підпозиції 2905.31 або 2905.49 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
38.21-38.22	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 20 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
3823.11-3823.70	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
38.24	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.

38.25–38.26	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ VII	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; каучук, гума та вироби з них
Група 39	Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них
39.01-39.15	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод; або Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що маса-нетто матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків маси-нетто товару.
39.16-39.26	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 40	Каучук, гума та вироби з них
40.01-40.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4012.11-4012.19	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
4012.20-4012.90	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
40.13-40.16	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
40.17	Зміна у межах цієї позиції або будь-якої іншої позиції.
Розділ VIII	Шкури необроблені, шкіра вичинена, натуральне та штучне хутро та вироби з них; шорно-сідельні вироби та упряж; дорожні речі, сумки та аналогічні товари; вироби з кишок тварин (крім кетгуту з натурального шовку)

Група 41	Шкури необроблені (крім натурального та штучного хутра) і шкіра вичинена
41.01-41.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4104.11-4104.19	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4104.41-4104.49	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
4105.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4105.30	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
4106.21	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4106.22	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
4106.31	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4106.32	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
4106.40	Зміна у межах цієї товарної підпозиції або з будь-якої іншої підпозиції.
4106.91	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4106.92	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
41.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім позиції 41.04; або
	Зміна з товарної позиції 41.04, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 41.04 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
41.12-41.15	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

Група 42	Вироби із шкіри; шорно-сідельні вироби та упряж; дорожні речі, сумки та аналогічні товари; вироби з кишок тварин (крім кетгуту з натурального шовку)
42.01-42.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 43	Натуральне та штучне хутро; вироби з нього
43.01	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4302.11-4302.30	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
43.03-43.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ IX	Деревина і вироби з деревини; деревне вугілля; пробка та вироби з неї; вироби із соломи, альфи та інших матеріалів для плетіння; кошикові та інші плетені вироби
Група 44	Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля
44.01-44.21	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 45	Корок та вироби з нього
45.01-45.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 46	Вироби із соломи, трави еспарто та інших матеріалів, які використовуються для плетіння; кошикові вироби та плетені вироби
46.01-46.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ X	Маса з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів; папір або картон, одержані з відходів та макулатури; папір, картон та вироби з них

Група 47	Маса з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів; папір або картон, одержані з відходів та макулатури
47.01-47.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 48	Папір і картон; вироби з паперової маси, паперу або картону
48.01-48.09	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
4810.13-4811.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
48.12-48.23	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 49	Друкована продукція, періодичні видання або інша продукція поліграфічної промисловості; рукописи або машинописні тексти та плани
49.01-49.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ XI	Текстильні матеріали та текстильні вироби
Група 50	Шовк
50.01 – 50.03	Зміна з будь-якої іншої групи.
50.04 – 50.06	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи.
50.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

Група 51	Вовна, тонкий та грубий волос тварин; пряжа і тканини з кінського волосу
5101.11-5101.30	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
51.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
5103.10-5103.30	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
51.04-51.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
51.06-51.10	Зміна з будь-якої товарної позиції поза групи.
51.11-51.13	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 52	Бавовна
52.01 – 52.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
52.04 – 52.07	Зміна з товарної позиції 52.01-52.03 або з будь-якої іншої групи, за винятком товарної позиції 54.01 - 54.05.
52.08-52.12	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 53	Інші рослинні текстильні волокна; пряжа з паперу і тканини з паперової пряжі
53.01 – 53.05	Зміна з будь-якої іншої групи.
53.06 – 53.08	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи.
53.09-53.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

Група 54	Нитки синтетичні або штучні; стрічкові та подібної форми нитки із синтетичних або штучних матеріалів
54.01–54.06	Зміна з будь-якої іншої групи.
54.07-54.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 55	Синтетичні або штучні штапельні волокна
55.01–55.07	Зміна з будь-якої іншої групи.
55.08-55.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім позиції 54.01 - 54.06.
55.12	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
55.13	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім позиції 55.14.
55.14	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції крім позиції 55.13.
55.15-55.16	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 56	Вата, повсть і неткані матеріали; спеціальна пряжа; шпагати, мотузки, троси та канати і вироби з них
56.01 – 56.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
56.04 – 56.06	Зміна з будь-якої іншої позиції, за винятком "пряжа" товарної позиції 51.06 - 51.10, 52.04 - 52.07, 54.01 - 54.06 або 55.09 - 55.11.
56.07	Зміна з будь-якої іншої позиції, крім як з "пряжа" товарної позиції 52.04 - 52.07, 54.01 - 54.06 або 55.09 - 55.11.
56.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
56.09	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "пряжа" товарної позиції 51.06 - 51.10, 52.04 - 52.07, 54.01 - 54.06 або 55.09 - 55.11.

<p>Група 57</p> <p>57.01-57.05</p>	<p>Килими та інші текстильні покриття для підлоги</p> <p><i>Примітка: Для товарів цієї групи джутові тканини можуть бути використані в якості підкладки.</i></p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної групи.</p>
<p>Група 58</p> <p>58.01 – 58.05</p> <p>58.06</p> <p>58.07</p> <p>5808.10</p> <p>5808.90</p> <p>58.09-58.10</p> <p>58.11</p>	<p>Спеціальні тканини; тафтингові текстильні матеріали; мережива; гобелени; оздоблювальні матеріали; вишивка</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "тканини" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.09 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16 або 58.01 - 58.03.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "тканини" або "неткані матеріали" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.09 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 56.02 - 56.03, 58.01 - 58.03 або 58.06.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "тканини" товарної позиції 51.06 - 51.10, 52.04 - 52.07, 53.06 - 53.08, 54.01 - 54.06, 55.08 - 55.11 або 56.04 - 56.06.</p> <p>Зміна на "оздоблювальні матеріали в шматку, без вишивки, за винятком трикотажу машинного чи ручного плетіння" з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "тканини" товарної позицій 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.09 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16 або 58.01 - 58.03; або</p> <p>Зміна на "китиці, помпони та аналогічні вироби" з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "неткані матеріали" товарної позиції 56.01 - 56.03.</p>
<p>Група 59</p> <p>59.01</p>	<p>Текстильні матеріали, просочені, покриті або дубльовані; текстильні вироби технічного призначення</p> <p>Зміна з будь-якої іншої групи.</p>

59.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
59.03	Зміна з будь-якої іншої групи, за винятком "тканини, тасьма або оздоблювальні матеріали" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 58.03, 58.06, 58.08 або 60.02 - 60.06.
59.04-59.06	Зміна з будь-якої іншої групи.
59.07	Зміна з будь-якої іншої товарної групи, за винятком "тканини" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 58.03, 58.06, 58.08 або 60.02 - 60.06.
59.08-59.09	Зміна з будь-якої іншої групи.
59.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
59.11	Зміна з будь-якої іншої групи, за винятком "тканини" або "неткані матеріали" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 56.02 - 56.03, 58.03, 58.06, 58.08 або 60.02 - 60.06.
Група 60	Трикотажні полотна
60.01-60.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 61	Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні
	<i>Примітка: Для цілей визначення походження товару цієї групи правило, яке застосовується до цього товару, застосовується тільки до компоненту, що визначає тарифну класифікацію товару, і такий компонент повинен задовольняти вимогам щодо зміни тарифів, викладеним в правилі для цього товару.</i>
61.01 – 61.17	Зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що продукція закроена (або є трикотажем, виготовленим за формою) і зшита або іншим чином зібрана на території Сторін; або Зміна на "трикотаж, виготовлений за формою, що не потребує зшивання або іншої збірки" з будь-якої іншої групи.

<p>Група 62</p> <p>62.01 – 62.12</p> <p>62.13 – 62.14</p> <p>62.15 – 62.17</p>	<p>Одяг та додаткові речі до одягу, текстильні, крім трикотажних</p> <p><i>Примітка: Для цілей визначення походження товару цієї групи правило, яке застосовується до цього товару, застосовується тільки до компоненту, що визначає тарифну класифікацію товару, і такий компонент повинен задовольняти вимогам щодо зміни тарифів, викладеним в правилі для цього товару.</i></p> <p>Зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що продукція вирізана і зшита або іншим чином зібрана на території Сторін.</p> <p>Зміна на "вишиті вироби" з "невишитих тканин", за умови, що:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) продукція вирізана і зшита або іншим чином зібрана на території Сторін, і (b) вартість невишитої тканини іншого походження не перевищує 40 відсотків від вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод, або <p>Зміна на будь-який інший товар з будь-якої іншої групи, за винятком товарної позиції 50.07, 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.09 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16 та групи 58 і 60, за умови, що продукція вирізана і зшита або іншим чином зібрана на території Сторін.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що продукція вирізана і зшита або іншим чином зібрана на території Сторін.</p>
<p>Група 63</p> <p>63.01 – 63.05</p> <p>63.06</p>	<p>Інші готові текстильні вироби; набори; одяг та текстильні вироби, що використовувались; ганчір'я</p> <p><i>Примітка: Для цілей визначення походження товару цієї групи правило, яке застосовується до цього товару, застосовується тільки до компоненту, що визначає тарифну класифікацію товару, і такий компонент повинен задовольняти вимогам щодо зміни тарифів, викладеним в правилі для цього товару.</i></p> <p>Зміна з будь-якої іншої групи, за винятком "тканини" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 58.01 - 58.03, 59.03 або 60.01 - 60.06.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що продукція закроена (або є трикотажем, виготовленим за формою) та зшита або іншим чином зібрана на території Сторін.</p>

6307.10	Зміна з будь-якої іншої групи, за винятком "тканини" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 58.01 - 58.03 або 60.01 - 60.06.
6307.20	Зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що продукція закроена (або е трикотажем, виготовленим за формою) та зшита або іншим чином зібрана на території Сторін.
6307.90	Зміна з будь-якої іншої групи, за винятком "тканини" товарної позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 58.01 - 58.03, 58.11 або 60.01 - 60.06.
63.08	Зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що тканини або пряжа відповідають правилу зміни тарифу, яке б застосовувалося у разі класифікації тканини або пряжі окремо.
63.09	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
63.10	Зміна на "ганчір'я нове" з будь-якої іншої групи, за винятком "тканини" позиції 51.11 - 51.13, 52.08 - 52.12, 53.10 - 53.11, 54.07 - 54.08, 55.12 - 55.16, 58.01 - 58.02 або 60.01 - 60.06; або Зміна на інші товари, ніж "ганчір'я нове" з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна тарифної класифікації не вимагається, за умови, що товари, інші ніж "ганчір'я нове", були піддані останній збірці та упаковані для відправки у будь-якій зі Сторін.
Розділ XII	Взуття, головні убори, парасольки від дощу та сонця, палиці, стеки, батоги та їх частини; пір'я оброблене і вироби з нього; штучні квіти; вироби з волосся людини
Група 64	Взуття, гетри та аналогічні вироби; їх частини
64.01-64.05	Зміна з іншої товарної позиції, за винятком позиції 64.06; або Зміна з товарної позиції 64.06, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 64.06, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.

64.06	Зміна з будь-якої іншої позиції.
Група 65	Головні убори та їх частини
65.01-65.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 66	Парасольки, парасольки від сонця, палиці, палиці-сидіння, батоги, хлисти та їх частини.
66.01-66.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 67	Оброблені пір'я та пух і вироби з них; штучні квіти; вироби з волосся людини
67.01	Зміна на "перо" або "пух" у межах цієї товарної позиції або з будь-якої іншої позиції; або
	Зміна на будь-який інший товар товарної позиції 67.01 з будь-якої іншої товарної позиції.
67.02-67.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ XIII	Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічні вироби; скло та вироби із скла
Група 68	Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів
68.01-68.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
68.03	Зміна у межах цієї або з будь-якої іншої позиції.
68.04-68.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
6812.80-6812.99	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
68.13	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

6814.10-6814.90	Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої товарної підпозиції.
68.15	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 69	Керамічні вироби
69.01-69.14	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 70	Скло та вироби із скла
70.01-70.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
70.06	Зміна у межах цієї товарної позиції або будь-якої іншої позиції.
70.07-70.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7009.10	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
7009.91-7009.92	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
70.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна на "гранені вироби зі скла" з "негранені вироби зі скла" товарної позиції 70.10, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість негранених виробів зі скла іншого походження не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
70.11	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
70.13	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна на "гранені вироби зі скла" з "негранені вироби зі скла" товарної позиції 70.13, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість негранених виробів зі скла іншого походження не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.

70.14-70.18	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7019.11-7019.40	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7019.51	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції, за винятком товарної підпозиції 7019.52 - 7019.59.
7019.52-7019.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
70.20	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ XIV	Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети
Група 71	Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети
71.01	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7102.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7102.21-7102.39	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції, за винятком підпозиції 7102.10.
7103.10-7104.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
71.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7106.10-7106.92	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що матеріали іншого походження, класифіковані в одній підпозиції з кінцевим продуктом, піддавалися електролітичному, термічному або хімічному виділенню або сплавленню.

71.07	Зміна у межах цієї товарної позиції або з будь-якої іншої товарної позиції.
7108.11-7108.20	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що матеріали іншого походження, класифіковані в одній підпозиції з кінцевим продуктом, піддавалися електролітичному, термічному або хімічному виділенню або сплавленню.
71.09	Зміна у межах цієї товарної позиції або з будь-якої іншої позиції.
7110.11-7110.49	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що матеріали іншого походження, класифіковані в одній підпозиції з кінцевим продуктом, піддавалися електролітичному, термічному або хімічному виділенню або сплавленню.
71.11	Зміна у межах цієї товарної позиції або з будь-якої іншої позиції.
71.12-71.15	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
71.16-71.17	Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
71.18	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ XV	Недорогоцінні метали та вироби з них
Група 72	Чорні метали
72.01-72.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
72.08-72.17	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи.

72.18	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
72.19-72.23	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи.
72.24	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
72.25-72.29	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи.
Група 73	Вироби з чорних металів
73.01-73.03	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7304.11-7304.39	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7304.41	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
7304.49-7304.90	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
73.05-73.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7307.11-7307.19	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
7307.21-7307.29	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком "ковані заготовки" позиції 72.07; або Зміна з "ковані заготовки" товарної позиції 72.07, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за умови, що вартість кованих заготовок іншого походження товарної позиції 72.07 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
7307.91-7307.99	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
73.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної підпозиції 7301.20; або

	<p>Зміна з товарної підпозиції 7301.20, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 7301.20 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
73.09-73.14	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
73.15	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
73.16-73.20	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
73.21	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
73.22-73.23	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
73.24	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
73.25-73.26	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 74	Мідь і вироби з неї
74.01-74.02	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

7403.11-7403.29	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
74.04-74.19	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 75	Нікель і вироби з нього
75.01-75.08	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 76	Алюміній і вироби з нього
7601.10-7601.20	Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій або будь-якої іншої підпозиції.
76.02-76.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
76.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
76.08-76.16	Зміна з будь-якої іншої позиції.
Група 78	Свинець і вироби з нього
7801.10	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
7801.91-7801.99	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
78.02-78.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 79	Цинк і вироби з нього
79.01-79.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

Група 80 80.01-80.07	Олово і вироби з нього Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Група 81 8101.10-8113.00	Інші недорогоцінні метали; металокераміка; вироби з них. Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
Група 82 82.01-82.04 8205.10-8205.70 8205.90	<p>Інструменти, ножові вироби, ложки та виделки з недорогоцінних металів; їх частини з недорогоцінних металів</p> <p><i>Примітка: Ручки з недорогоцінних металів, що використовуються у виробництві товарів цієї групи, не враховуються при визначенні походження продукту.</i></p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, за винятком підпозиції 8205.90, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції, за винятком товарної підпозиції 8205.90, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна на "горна переносні, шліфувальні круги з опорними рамами, ручним або ножним приводом" у межах цієї товарної позиції, за винятком "набору" товарної підпозиції 8205.90, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції, за винятком "набору" товарної підпозиції 8205.90, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>

	<p>Зміна на "набір" з будь-якого товару цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" цієї товарної позиції не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни набору на умовах франко-завод.</p>
82.06	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 82.02 - 82.05; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 82.02 - 82.05, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" товарної підпозиції 82.02 - 82.05 не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни набору на умовах франко-завод.</p>
8207.13	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 82.09; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 8207.19 або позиції 82.09, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 8207.19 або позиції 82.09 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8207.19-8207.90	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній товарній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
82.08-82.10	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p>
8211.10	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 8211.91 - 8211.95, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" товарної підпозиції 8211.91 - 8211.93 не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни набору на умовах франко-завод.</p>
8211.91-8211.93	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>

	<p>Зміна з товарної підпозиції 8211.94 - 8211.95, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 8211.94 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8211.94-8211.95	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
82.12-82.13	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8214.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8214.20	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна на "набір" товарної підпозиції 8214.20 у межах цієї підпозиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" товарної підпозиції 8214.20 не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни набору на умовах франко-завод.</p>
8214.90	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8215.10-8215.20	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 8215.91 - 8215.99, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" товарної підпозиції 8215.91 - 8215.99 не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни набору на умовах франко-завод.</p>
8215.91-8215.99	Зміна з будь-якої іншої позиції.
Група 83	Інші вироби з недорогоцінних металів
8301.10-8301.50	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 8301.60, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" товарної підпозиції 8301.60 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>

8301.60-8301.70	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8302.10-8302.30	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8302.41	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
8302.42-8302.50	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8302.60	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
83.03-83.04	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
83.05	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна з товарної підпозиції 8305.90, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 8305.90 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
83.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
83.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

83.08	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 8308.90, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 8308.90 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод</p>
83.09-83.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
83.11	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Розділ XVI	Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; їх частини; звукозаписувальна та звуковідтворювальна апаратура, апаратура для запису або відтворення телевізійного зображення і звуку, їх частини та приладдя
Група 84	Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини
84.01-84.12	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8413.11-8413.82	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
8413.91-8413.92	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
84.14-84.15	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або

	<p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8416.10-8417.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
84.18-84.22	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	<p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8423.10-8426.99	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
84.27	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком 84.31; або
	<p>Зміна з товарної позиції 84.31, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 84.31 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8428.10-8430.69	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.
84.31	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8432.10-8442.50	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
84.43	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або

	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8444.00-8449.00	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
84.50-84.52	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8453.10-8454.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
84.55	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод</p>
84.56-84.65	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 84.66; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій або товарної позиції 84.66, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом або у позиції 84.66, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
84.66	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції
84.67-84.68	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або

	<p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8469.00-8472.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
84.73	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8474.10-8479.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції
84.80-84.83	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	<p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
84.84	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
84.86	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або
	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8487.10-8487.90	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції

Група 85	Електричні машини та обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку, телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя
85.01-85.02	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком позиції 85.03; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій або товарної позиції 85.03, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, або в товарній позиції 85.03, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.03-85.16	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8517.11-8517.62	Зміна з будь-якої іншої підпозиції.
8517.69-8517.70	<p>Зміна з будь-якої іншої позиції; або</p> <p>Зміна у межах товарної позиції 85.17, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 85.17 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.18	<p>Зміна з будь-якої іншої позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.19-85.21	Зміна з будь-якої іншої позиції, за винятком 85.22; або

	<p>Зміна з позиції 85.22, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих у позиції 85.22, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.22	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.23	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції;</p>
85.25-85.28	<p>Зміна з будь-якої іншої позиції, за винятком товарної позиції 85.29; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 85.29, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 85.29 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.29	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8530.10-8530.90	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.</p>
85.31	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
8532.10-8534.00	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції.</p>

85.35-85.37	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком позиції 85.38; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 85.38, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 85.38 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
85.38-85.48	<p>Зміна з будь-якої іншої позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Розділ XVII	Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби і пов'язані з транспортом пристрої та обладнання
Група 86	<p>Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання та пристрої для залізниць або трамвайних колій та їх частини; механічне (у тому числі електромеханічне) сигнальне обладнання всіх видів</p>
86.01-86.06	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком позиції 86.07; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 86.07, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 86.07 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
86.07	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
86.08-86.09	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

Група 87	Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання
87.01 – 87.02	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи.
87.03 – 87.04	Зміна з будь-якої товарної позиції поза цієї групи, за винятком позиції 87.06; або Зміна з товарної позиції 87.06, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції поза цієї групи, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 87.06 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
87.05 – 87.07	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
8708.10–8708.99	Зміна з будь-якої іншої товарної підпозиції; або Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї підпозиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
8709.11-8709.19	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або Зміна з товарної підпозиції 8709.90, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 8709.90 не перевищує 65 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.
8709.90	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
87.10	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
87.11-87.12	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком позиції 87.14; або

<p>87.13-87.15</p> <p>8716.10-8716.80</p> <p>8716.90</p>	<p>Зміна з товарної позиції 87.14, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 87.14 не перевищує 65 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції ; або</p> <p>Зміна з товарної підпозиції 8716.90, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 8716.90 не перевищує 65 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p>
<p>Група 88</p> <p>88.01</p> <p>88.02-88.05</p>	<p>Лігальні апарати, космічні апарати та їх частини</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції ; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
<p>Група 89</p> <p>89.01-89.06</p> <p>89.07-89.08</p>	<p>Судна, човни та інші плаваючі засоби</p> <p>Зміна з будь-якої іншої групи; або</p> <p>Зміна у межах цієї групи, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої групи, за умови, що вартість матеріалів іншого походження групи 89 не перевищує 40 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p>

Розділ XVIII	Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні, медичні або хірургічні; годинники всіх видів; музичні інструменти; їх частини та приладдя
Група 90	<p>Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні; медичні або хірургічні; їх частини та приладдя</p> <p>90.01 Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>90.02 Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 90.01; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції або позиції 90.01, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції або позиції 90.01 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>90.03-90.33 Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Група 91	<p>Годинники всіх видів та їх частини</p> <p>91.01-91.07 Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 91.08 - 91.14; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 91.08 - 91.14, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 91.08 - 91.14 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>91.08-91.14 Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>

	<p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Група 92	Музичні інструменти; частини та приладдя до них
92.01-92.08	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 92.09; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 92.09, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 92.09 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
92.09	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Розділ XIX	Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя
Група 93	Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя
93.01-93.04	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за винятком товарної позиції 93.05; або</p> <p>Зміна з товарної позиції 93.05, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної позиції 93.05 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
93.05-93.07	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>

Розділ XX	Різні промислові товари
Група 94	<p>Меблі; постільні речі, матраци, матрацні основи, диванні подушки та аналогічні набивні речі меблів, світильники та освітлювальні прилади, в іншому місці не зазначені; світлові покажчики, табло та подібні вироби; збірні будівельні конструкції</p>
94.01-94.06	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
Група 95	<p>Іграшки, ігри та спортивний інвентар; їх частини і приладдя</p>
95.03-95.05	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
9506.11-9506.29	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
9506.31	<p>Зміна з будь-якої іншої позиції; або</p> <p>Зміна з підпозиції 9506.39, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження товарної підпозиції 9506.39 не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
9506.32-9506.99	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>

95.07-95.08	<p>Зміна у межах однієї з цих товарних підпозицій або з іншої товарної підпозиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої підпозиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній підпозиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p>
<p>Група 96</p> <p>9601.10-9602.00</p> <p>96.03-96.04</p> <p>96.05</p> <p>96.06-96.07</p> <p>9608.10-9608.40</p> <p>9608.50</p>	<p>Різні готові вироби</p> <p>Зміна у межах будь-якої однієї з цих товарних підпозицій або з будь-якої іншої підпозиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі "набору" не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни франко-завод набору.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах однієї з цих товарних позицій, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження, класифікованих в одній позиції з кінцевим продуктом, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p> <p>Зміна у межах цієї товарної позиції, за винятком товарної підпозиції 9608.50, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції, за винятком підпозиції 9608.50, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p> <p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>

	<p>Зміна з товарної підпозиції 9608.10 - 9608.40 або 9608.60 - 9608.99, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість виробів іншого походження у складі товарних підпозицій 9608.10 - 9608.40 або 9608.60 - 9608.99 не перевищує 25 відсотків вартості транзакції або ціни набору на умовах франко-завод.</p>
9608.60-9608.99	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>
96.09	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, за винятком товарної підпозиції 9608.50, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції, за винятком підпозиції 9608.50, не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>
96.10-96.12	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
96.10-96.12	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.</p>
96.13	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>
96.13	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>
96.14	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції або з будь-якої іншої позиції</p>
96.15	<p>Зміна з будь-якої іншої товарної позиції; або</p>
	<p>Зміна у межах цієї товарної позиції, незалежно від того, чи відбувається також зміна з будь-якої іншої позиції, за умови, що вартість матеріалів іншого походження цієї товарної позиції не перевищує 50 відсотків вартості транзакції або ціни товару на умовах франко-завод.</p>

96.16–96.19	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.
Розділ XXI	Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат
Група 97	Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат
97.01–97.06	Зміна з будь-якої іншої товарної позиції.

Додаток 3-В

Текст декларації про походження

Версія українською мовою

Декларація про походження, текст якої наведено нижче, має бути оформлена відповідно до виносков, наведених нижче. При цьому, виноски відтворювати не потрібно.

(Період: з _____ до _____)¹

Експортер товарів, на які поширюється цей документ, заявляє, що за винятком випадків, де чітко зазначено інше, ці товари є товарами преференційного походження з²

кумуляція застосовується з _____³
(Назва(и) країни (країн))

.....⁴
(Місце та дата)

.....⁵
(Підпис та назва експортера друкованими літерами)

¹ Якщо національне законодавство Сторони-імпортера передбачає, що декларація про походження застосовуватиметься до кількох партій ідентичних товарів, що походять з відповідної Сторони, відповідно до Статті 3.16(5) (Зобов'язання стосовно експорту) цієї Угоди, експортер може зазначити термін, упродовж якого застосовуватиметься декларація про походження. Цей термін не повинен перевищувати 12 місяців. Всі операції із ввезення товару повинні бути здійснені упродовж зазначеного терміну. У випадках, коли Сторона-імпортер не передбачає застосування Статті 3.16(5) (Зобов'язання стосовно експорту), або якщо термін не застосовується, ця графа не заповнюється.

² "України/Канади" означає товари, що кваліфікуються як "товари, що походять з відповідної Сторони" згідно з правилами визначення походження цієї Угоди.

³ Відповідно до Додатку 3-С виберіть один варіант з наступного:

- (а) держави-члени Європейської асоціації вільної торгівлі;
- (б) держави-члени Європейського Союзу;
- (с) Держава Ізраїль;
- (д) Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

Якщо кумуляція не застосовується, рядок не заповнюється.

⁴ Не обов'язково зазначати, якщо інформація міститься у самому документі.

⁵ Стаття 3.16(3) цієї Угоди передбачає винятки щодо необхідності підпису експортера. У випадках, коли підпис експортера не вимагається, мається на увазі, що не вимагається також зазначити ім'я підписанта.

English Version

The origin declaration, the text of which is given below, must be completed in accordance with the footnotes. However, the footnotes do not have to be reproduced.

(Period: from _____ to _____)

The exporter of the products covered by this document declares that, except where otherwise clearly indicated, these products are of ... preferential origin.

cumulation is applied with _____
(name of country/countries)

.....
(Place and date)

.....
(Signature and printed name of the exporter)

French Version

La déclaration d'origine, dont le libellé suit, doit être remplie conformément aux notes de bas de page. Toutefois, il n'y a pas lieu de reproduire ces notes.

(Période du _____ au _____)

L'exportateur des produits visés par le présent document déclare que, sauf indication claire du contraire, ces produits ont l'origine préférentielle....

cumul appliqué avec _____
(Nom du/des pays)

.....
(Lieu et date)

.....
(Signature et nom en caractères d'imprimerie de l'exportateur)

Додаток 3-С

Кумуляція походження з партнерами за Угодою про вільну торгівлю

1. Відповідно до пунктів 3 і 4 Статті 3.3 (Кумуляція походження), з дати набуття чинності цією Угодою, матеріал, імпортований на територію Сторони з країни, що не є Стороною, та яка зазначена в пункті 2 і з якою кожна Сторона має окремо укладену угоду про вільну торгівлю, як це передбачено Угодою СОТ, вважається таким, що походить згідно з цією Главою, якщо використовується у виробництві продукту на території відповідної Сторони, за умови, що матеріал буде вважатися як такий, що має походження відповідно до Статті 3.2 (Загальні Вимоги) цієї Глави так, ніби територія держави, що не є Стороною, є частиною зони вільної торгівлі, встановленої цією Угодою.
2. Державою, що не є Стороною, згідно з пунктом 1, є такі держави:
 - (a) держави-члени Європейської асоціації вільної торгівлі;
 - (b) держави-члени Європейського Союзу;
 - (c) Держава Ізраїль;
 - (d) Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.
3. Відповідно до рішення Спільної комісії, пункт 2 може бути переглянута для включення додаткових держав, що не є Сторонами, та з якими кожна Сторона окремо уклала угоду про вільну торгівлю.
4. Цей Додаток залишатиметься чинним до закінчення дванадцяти місяців з дати, коли одна із Сторін надішле письмове повідомлення іншій Стороні про намір припинити її дію.

Процедури походження

5. Відповідно до Статті 3.16 (Зобов'язання стосовно експорту), кожна Сторона вимагає, щоб у випадках, коли експортер використовує матеріал з держави, яка не є Стороною в розумінні пункту 2, у виробництві продукту на території відповідної Сторони, експортер на вимогу митного органу Сторони-експортера повинен подати декларацію про походження або її копію та копії документів про походження матеріалів, використаних у виробництві готової продукції, подання яких передбачено відповідною міжнародною угодою про вільну торгівлю, укладеною Стороною.
6. Якщо експортер не надає документи про походження матеріалів з країни, що не є Стороною, в розумінні пункту 2, або інформація є неповною, то для цілей визначення походження товару матеріал вважається таким, що не походить з такої країни.
7. Положення Частини С цієї Глави застосовуються *mutatis mutandis*, наскільки вони стосуються документів щодо походження матеріалів, як зазначено в пункті 6, та матеріалів держави, що не є Стороною, відповідно до пункту 2, включаючи Статті 3.16(2) та 3.16(6) (Зобов'язання стосовно експорту), Статті 3.18(1) (Зобов'язання стосовно імпорту), Статей 3.26(1), 3.26(3)-3.26(7) та 3.26(12) (Перевірка походження), Статті 3.27 (Перегляд та оскарження) та Статті 3.30 (Попередні рішення щодо походження).

ГЛАВА 4

СПРИЯННЯ ТОРГІВЛІ

Стаття 4.1: Цілі, принципи і загальні положення

1. Сторони визнають важливість сприяння митним та торговельним питанням у розвитку глобального торговельного середовища.
2. Сторони, наскільки це можливо, співпрацюють та обмінюються інформацією, у тому числі інформацією про найефективніші методи, з метою стимулювання застосування та дотримання заходів сприяння торгівлі, визначених у цій Угоді.
3. Кожна Сторона забезпечує, щоб здійснювані нею заходи сприяння торгівлі не перешкоджали механізмам захисту особи шляхом ефективного контролю за виконанням та дотриманням національного законодавства.
4. Кожна Сторона забезпечує, щоб її вимоги та процедури щодо імпорту, експорту або транзиту були не більш адміністративно обтяжливими або обмежувачими для торгівлі, аніж це необхідно для досягнення законних цілей.
5. Кожна сторона застосовує існуючі міжнародні торговельні та митні інструменти і стандарти як основу для формування національних вимог та процедур експорту, імпорту або транзиту, крім тих, які були б недоречними або неефективними для досягнення поставлених законних цілей.

Стаття 4.2: Прозорість

1. Кожна Сторона публікує або оприлюднює в інший спосіб, у тому числі через електронні засоби, свої закони, нормативні акти, судові рішення та адміністративні політики, що стосуються вимог до імпорту або експорту.
2. Кожна Сторона докладатиме зусиль для оприлюднення, у тому числі через Інтернет, запропонованих нею нормативних актів та адміністративних політик з митних питань та надає зацікавленим особам можливість подавати свої коментарі до ухвалення цих актів та політик.
3. Кожна Сторона призначає або утримує один або кілька контактних пунктів для реагування на запити заінтересованих осіб з митних питань та робить загальнодоступною, в тому числі в Інтернеті, інформацію про порядок подання таких запитів.

Стаття 4.3: Випуск товарів

1. Кожна Сторона схвалює нові або застосовує існуючі спрощені митні процедури для ефективного випуску товарів з метою сприяння торгівлі між Сторонами та зменшення витрат для імпортерів і експортерів. Кожна сторона забезпечує, щоб такі процедури:
 - (a) давали можливість випуску товарів в строки, що не перевищують строків, необхідних для забезпечення дотримання вимог національного законодавства;
 - (b) вимагали подання докладнішої інформації у формі обліку та верифікації, що проводяться після митного оформлення;

- (c) давали можливість випуску товарів та товарів, що підлягають контролю та регулюванню, наскільки це можливо, на першому пункті прибуття;
- (d) дозволяли, наскільки це можливо, прискорений випуск товарів, які потребують термінового митного оформлення;
- (e) дозволяли імпортеру або його агенту вилучати товари з-під митного контролю до остаточного визначення та сплати мита, податків і зборів. До випуску товарів Сторона може вимагати від імпортера надання достатньої гарантії у формі поруки, депозиту або іншого відповідного документу. Розмір такої гарантії обмежується сумою, розрахованою як така, що є необхідною для забезпечення дотримання вимог Сторони щодо сплати мита, податків і зборів, і гарантія не повинна бути засобом непрямого захисту вітчизняної продукції або оподаткування імпорту для фіскальних цілей; та
- (f) передбачали відповідно до свого законодавства спрощені вимоги до документації на ввезення малоцінних товарів, за визначенням кожної Сторони.

2. Кожна Сторона затверджує нові або застосовує існуючі окремі митні процедури для прискореного випуску термінових вантажів. Такі процедури:

- (a) якщо доцільно, передбачають, *"Настанови з негайного випуску вантажів митницями"* Всесвітньої митної організації (ВМО), із змінами;
- (b) наскільки це можливо або коли доцільно, забезпечують подання та обробку інформації в електронному режимі заздалегідь, до фактичного прибуття термінових вантажів, для забезпечення їхнього випуску невідкладно після прибуття;
- (c) наскільки це можливо забезпечувати випуск певних товарів з мінімумом документації;
- (d) не містять обмежень щодо максимальної ваги; та
- (e) передбачати, відповідно до законодавства Сторони, спрощені вимоги до документального оформлення при ввезенні малоцінних товарів, за визначенням цієї Сторони.

3. Кожна Сторона наскільки це можливо забезпечує, щоб її органи влади та установи, що беруть участь у здійсненні прикордонного та іншого контролю імпорту й експорту, співпрацювали між собою та координували свої дії для сприяння торгівлі шляхом, з-поміж іншого, уніфікації вимог до відомостей та документів, що стосуються імпорту та експорту товарів, та утворення "єдиного вікна" для одночасного оформлення документації на вантаж та його фізичної перевірки.

4. Кожна Сторона забезпечує наскільки це можливо узгодження її вимог до імпорту та експорту товарів з метою сприяння торгівлі, незалежно від того, чи ці вимоги застосовуються відповідною установою або митним органом від її імені.

Стаття 4.4: Митна оцінка

Для цілей митної оцінки у взаємній торгівлі між Сторонами застосовується Угода про митну оцінку.

Стаття 4.5: Збори та платежі

Кожна Сторона публікує або оприлюднює у будь-який інший спосіб, у тому числі за допомогою електронних засобів, інформацію про збори та платежі, встановлені її митним органом. Така інформація включає збори та платежі, що стягуються, конкретні підстави для їх стягнення, орган, відповідальний за їх стягнення, а також строки та спосіб оплати цих зборів та платежів. Сторона не встановлює нові або змінює вже встановлені збори та платежі до публікації або оприлюднення інформації про них у будь-який інший спосіб.

Стаття 4.6: Управління ризиками

1. Кожна Сторона формує свої процедури перевірок, випуску та верифікації після митного оформлення на принципах оцінки ризиків, аніж на вимогах всебічної перевірки кожної партії товарів, що ввозиться, на предмет дотримання вимог до імпорту.
2. Кожна Сторона приймає та застосовує свої вимоги та процедури щодо імпорту, експорту і транзиту товарів на основі принципів управління ризиками, що фокусуються на заходах із відповідності транзакцій, які заслуговують на увагу.
3. Положення пунктів 1 і 2 не заважають Стороні здійснювати контроль якості та аналіз дотримання вимог, що можуть вимагати проведення більш детальних перевірок.

Стаття 4.7: Автоматизація

1. Кожна Сторона використовує інформаційні технології, що прискорюють її національні процедури випуску товарів, з метою сприяння торгівлі, в тому числі торгівлі між Сторонами.
2. Кожна Сторона:
 - (a) докладає зусиль, щоб зробити доступними через електронні засоби бланки митних декларацій, які необхідно заповнювати при ввезенні або вивезенні товарів;
 - (b) дозволяє, відповідно до її законодавства, подання митних декларацій у електронному форматі, та
 - (c) за можливості забезпечує через свій митний орган обмін інформацією з її торговою спільнотою в електронній формі.
3. Кожна Сторона докладає зусиль для:
 - (a) створення або утримання повністю об'єднаної системи єдиного вікна для сприяння поданню в одній точці інформації, що згідно з вимогами митного та іншого законодавства має бути надана для переміщення товарів через кордон; та
 - (b) створення комплексу даних та процесів їх обробки відповідно до "Моделі даних" ВМО та відповідних рекомендацій і настанов ВМО.
4. Сторони прагнуть співпрацювати над розробкою функціонально сумісних електронних систем, враховуючи досвід роботи у ВМО, з метою сприяння торгівлі між Сторонами.

Стаття 4.8: Попередні рішення щодо тарифної класифікації

1. З урахуванням вимог Глави 3 (Правила визначення походження та процедури визначення походження), Сторона на письмовий запит імпортера на своїй території, експортера чи виробника на території іншої Сторони або їх відповідних представників видає письмове рішення до ввезення товару.
2. Сторона приймає ці рішення щодо тарифної класифікації або ставки мита, за винятком того, що стосується будь-яких форм додаткових податків чи зборів, які можуть застосовуватися після ввезення.
3. Для цілей пункту 1 прийняття попередніх рішень здійснюється у такий саме спосіб, як передбачено процедурами, зазначеними у Статті 3.30 (Попередні рішення щодо визначення походження).

Стаття 4.9: Перегляд та оскарження

1. Кожна Сторона забезпечує можливість невідкладного перегляду адміністративної дії або рішення посадової особи щодо імпорту товарів судовими, арбітражними або адміністративними органами або згідно з адміністративними процедурами.
2. Судовий орган чи посадова особа, що здійснює перегляд відповідно до пункту 1, мають бути незалежними від посадової особи чи служби, що видала рішення, та мають бути наділені компетенцією для збереження чинним, зміни чи скасування винесеного рішення відповідно до вимог законодавства відповідної Сторони.
3. Перед зверненням особи за відшкодуванням збитку на вищому офіційному або судовому рівні кожна Сторона забезпечує такій особі можливість оскарження рішення або подання його на перегляд на адміністративному рівні, тобто на рівні, незалежному від посадової особи або, у відповідних випадках, служби, якими здійснено дію або винесено рішення, щодо яких подається вимога про оскарження або перегляд.
4. Кожна Сторона надає особі, яка одержала попереднє рішення, винесене відповідно до Статті 4.8 (Попередні рішення щодо тарифної класифікації), в істотній мірі такі ж права на перегляд та оскарження попереднього рішення, винесеного митним органом такої Сторони, які надаються імпортерам на її території.

Стаття 4.10: Штрафні санкції

Кожна Сторона забезпечує, щоб передбачені її митним законодавством штрафні санкції за порушення митного законодавства та процедур були адекватними та носили недискримінаційний характер і в разі застосування не призводили до безпідставних затримок.

Стаття 4.11: Конфіденційність

1. Кожна Сторона у відповідності з її законодавством забезпечує:
 - (а) дотримання суворої конфіденційності щодо інформації, яку вона одержує згідно з цією Главою і яка є конфіденційною за своєю природою або надається на конфіденційній основі, та

- (b) захист такої інформації від розголошення, яке може зашкодити конкурентній позиції особи, яка надала цю інформацію.
2. Якщо від Сторони, що отримала чи здобула інформацію, зазначену у пункті 1, її законодавством вимагається розкриття цієї інформації, ця Сторона повинна поінформувати про таку вимогу Сторону або особу, яка надала цю інформацію.
 3. Кожна Сторона забезпечує, щоб конфіденційна інформація, одержана відповідно до цієї Глави, без дозволу Сторони або особи, що її надала, не використовувалася для будь-яких інших цілей ніж адміністрування та здійснення митних процедур.
 4. Сторона може дозволити використання інформації, зібраної відповідно до цієї Глави, у адміністративному, судовому або квазі-судовому провадженні, порушеному через недотримання митного законодавства при виконанні цієї Глави. Сторона заздалегідь інформує Сторону або особу, що надала інформацію, про таке використання інформації.

Стаття 4.12: Співробітництво

1. Сторони продовжують співпрацювати на міжнародних форумах, таких як ВМО, для досягнення взаємно визнаних цілей, включаючи цілі, визначені у встановлених ВМО "Рамкових стандартах безпеки та сприяння світовій торгівлі".
2. Сторони розробляють програму технічної співпраці у митній сфері на взаємно погоджених умовах щодо обсягів, строків та витрат на спільні заходи.
3. Сторони здійснюють співробітництво:
 - (a) у забезпеченні виконання їх митного законодавства, на підставі яких вводиться в дію ця Угода;
 - (b) в тій мірі, в якій це є практично здійсненним, та з метою сприяння торговим потокам між ними, у таких митних питаннях як збирання та обмін статистичними даними стосовно імпорту та експорту товарів, гармонізація документації, що використовується в торгівлі, та стандартизація елементів даних;
 - (c) в тій мірі, в якій це є практично здійсненним, у гармонізації методик, використовуваних митними лабораторіями, та обміні інформацією й персоналом між митними лабораторіями;
 - (d) у розробці ефективних механізмів комунікації з торговими та діловими колами; та
 - (e) у таких інших питаннях, що можуть бути визначені Сторонами.
4. Якщо Сторона має обґрунтовані підстави підозрювати, що має місце правопорушення, пов'язане з шахрайською спробою одержання преференційного тарифного режиму згідно з цією Угодою, вона може вимагати надання їй іншою Стороною інформації, що стосується такого правопорушення, у тому числі:
 - (a) назви чи прізвища та адреси осіб та компаній, що мають відношення до розслідуваного правопорушення;
 - (b) інформації про перевезення, що має відношення до цього правопорушення;

- (с) документів, що підтверджують митне оформлення, та звітної документації або подібних документів на товари або матеріали, ввезені на територію іншої Сторони;
 - (d) інформації про джерела походження таких матеріалів, у тому числі допоміжних матеріалів, використаних у виробництві товарів, вивезених з території іншої Сторони; та
 - (e) інформацію про виробничі можливості експортера або виробника, який ввіз товари на територію іншої Сторони.
5. У разі надання вимоги згідно з пунктом 4 Сторона:
- (a) оформлює таку вимогу письмово;
 - (b) зазначає підстави для підозри щодо шахрайських спроб отримання тарифних преференцій відповідно до цієї Угоди, та мету, з якою вимагається надання такої інформації; та
 - (с) визначає запитувану інформацію настільки детально, щоб інша Сторона могла знайти та надати таку інформацію.
6. Після отримання вимоги про надання інформації відповідно до пунктів 4 та 5, Сторона надає відповідну інформацію згідно з її законодавством.
7. Посадові особи Сторони можуть, за згоди іншої Сторони, зв'язатися з експортером, постачальником чи виробником товарів або відвідати його на території іншої Сторони з метою отримання інформації для проведення подальшого розслідування щодо підозри у шахрайській спробі отримання тарифних преференцій відповідно до положень цієї Угоди.
8. Кожна Сторона, якщо це можливо - з власної ініціативи, надавати іншій Стороні інформацію, що стосується шахрайських спроб отримання тарифних преференцій відповідно до положень цієї Угоди.
9. Жодне з положень цієї Глави не може тлумачитися як таке, що вимагає від Сторони надання або дозволу на доступ до інформації, розголошення якої перешкоджає дотриманню закону чи суперечить законодавству цієї Сторони про невтручання в особисте життя.
10. Якщо Сторона відмовляється від надання або затримує надання інформації, яку вимагає надати інша Сторона згідно з положеннями цієї Статті, ця Сторона надає інформацію щодо підстав для цього іншій Стороні.

Стаття 4.13: Програма подальших дій

1. З метою розроблення подальших дій щодо сприяння торгівлі згідно з цією Угодою Сторони, за доцільності, визначають та подають на розгляд Спільної комісії нові заходи, спрямовані на сприяння торгівлі між Сторонами.
2. Сторони постійно переглядають відповідні міжнародні ініціативи щодо сприяння торгівлі, у тому числі *"Рекомендації із сприяння торгівлі"*, розроблені Конференцією ООН з питань торгівлі і розвитку та Європейською економічною комісією ООН, з метою визначення сфер, в яких подальші спільні дії сприяли б торгівлі між Сторонами та досягненню спільних багатосторонніх цілей.

ГЛАВА 5 ТОРГОВЕЛЬНІ ЗАХОДИ

Частина А – Визначення

Стаття 5.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

Угода про захисні заходи означає *Угоду СОТ про захисні заходи*, яка міститься у Додатку 1А до Угоди СОТ;

Антидемпінгова угода означає *Угоду СОТ про застосування Статті VI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1994 року*, яка міститься у Додатку 1А до Угоди СОТ; та

Угода СКЗ означає *Угоду СОТ про субсидії та компенсаційні заходи*, яка міститься у Додатку 1А до Угоди СОТ;

Частина В – Глобальні захисні, антидемпінгові та компенсаційні заходи

Стаття 5.2: Стаття XIX ГАТТ 1994 та Угода про захисні заходи

Кожна Сторона зберігає свої права та обов'язки, визначені Статтею XIX ГАТТ та Угодою про захисні заходи, що виключно регулюють глобальні захисні заходи, у тому числі вирішення спорів з таких питань.

Стаття 5.3: Зв'язок з іншими угодами

- 1 Кожна Сторона застосовує антидемпінгові та компенсаційні заходи відповідно до Статті VI ГАТТ 1994, Антидемпінгової угоди та Угоди СКЗ.
- 2 Ця Частина не підпадає під дію Глави 28 (Вирішення спорів).

Стаття 5.4: Прозорість

1. Сторона забезпечує після запровадження тимчасових заходів та у будь-якому випадку до винесення остаточного рішення повне та переконливе розкриття всіх істотних фактів, на підставі розгляду яких буде прийматися рішення про застосування остаточних заходів. Це не завдає шкоди Статті 6.5 Антидемпінгової угоди та Статті 12.4 Угоди СКЗ.
2. За умови, що це не призведе до невиправданого затягування розслідування, кожній зацікавленій стороні в рамках антидемпінгового розслідування або розслідування щодо компенсаційних заходів¹ в повній мірі надається можливість забезпечити захист своїх інтересів.

¹ Для цілей цієї Статті "зацікавлені сторони" має значення, визначене у Статті 6.11 Антидемпінгової угоди та Статті 12.9 Угоди СКЗ.

ГЛАВА 6

САНІТАРНІ ТА ФІТОСАНІТАРНІ ЗАХОДИ

Стаття 6.1: Зв'язок з іншими Угодами

1. Сторони підтверджують свої права та зобов'язання за *Угодою СОТ про застосування санітарних і фітосанітарних заходів*.
2. Сторони застосовують процедури СОТ з вирішення спорів для врегулювання будь-яких офіційних спорів, що стосуються санітарних і фітосанітарних заходів.

Стаття 6.2: Обсяг та сфера застосування

Ця Глава застосовується до всіх санітарних та фітосанітарних заходів, які можуть безпосередньо або опосередковано впливати на торгівлю між Сторонами.

Стаття 6.3: Контактні пункти з питань санітарних та фітосанітарних заходів

1. Кожна Сторона визначає контактний пункт для сприяння зв'язку з питань санітарних та фітосанітарних заходів, пов'язаних з торгівлею, та інформує про це іншу Сторону.
2. Контактний пункт відповідає за обмін інформацією, що стосується запобігання та врегулювання питань, пов'язаних із санітарними та фітосанітарними заходами.

Стаття 6.4: Запобігання та врегулювання питань, пов'язаних із санітарними та фітосанітарними заходами

1. Сторони оперативно вирішують будь-які конкретні питання, пов'язані із санітарними та фітосанітарними заходами, що стосуються торгівлі. Сторони надають перевагу вирішенню питань, пов'язаних із санітарними та фітосанітарними заходами, шляхом проведення консультацій між відповідальними за ці питання посадовими особами.
2. Сторони застосовують всі можливості для запобігання та врегулювання питань, у тому числі за допомогою технічних засобів (через проведення телеконференцій або відеоконференцій) та можливостей, які можуть з'явитися на міжнародних форумах.
3. На запит контактного пункту Сторони у найкоротший можливий термін проводять зустріч для вирішення будь-якого конкретного питання, пов'язаного з санітарними та фітосанітарними заходами, що стосуються торгівлі. Якщо Сторони не домовляться про інше, вони повинні провести зустріч упродовж 45 днів з дати отримання запиту за допомогою технічних засобів (через проведення телеконференцій або відеоконференцій) або у формі особистої зустрічі.

ГЛАВА 7

ТЕХНІЧНІ БАР'ЄРИ В ТОРГІВЛІ

Стаття 7.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

Угода ТБТ означає *Угоду СОТ про технічні бар'єри в торгівлі*; та

Комітет з ТБТ означає Комітет СОТ з питань технічних бар'єрів у торгівлі.

Стаття 7.2: Угода СОТ про технічні бар'єри в торгівлі

Угоду ТБТ, за винятком Статей 10, 11, 12, 13, 14.1, 14.4 та 15, включено в цю Главу та є її невід'ємною частиною, *mutatis mutandis*.

Стаття 7.3: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до розроблення, затвердження та застосування стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності національних урядових органів, що можуть впливати на торгівлю товарами між Сторонами.
2. Ця Глава не застосовується до:
 - (а) специфікації закупівель, підготовленої урядовим органом для потреб виробництва чи споживання урядового органу; або
 - (б) санітарного чи фітосанітарного заходу за визначенням у Додатку А до Угоди СФЗ.

Стаття 7.4: Співробітництво

1. Сторони докладають зусиль для зміцнення співробітництва у сферах стандартів, технічних регламентів, акредитації, процедур оцінки відповідності та метрології з метою сприяння торгівлі між Сторонами.
2. Відповідно до пункту 1 Сторони докладають зусиль для визначення, підготовки та стимулювання двосторонніх ініціатив, які стосуються стандартів, технічних регламентів, акредитації, процедур з оцінки відповідності та метрології, що є прийнятними для певних питань або секторів. Такі ініціативи можуть включати:
 - (а) програми нормативно-правового або технічного співробітництва, спрямовані на досягнення ефективного та повного виконання зобов'язань, визначених у цій Статті та Угоді ТБТ;
 - (б) ініціативи з формування спільних поглядів з належної регуляторної практики, такої як прозорість та застосування еквівалентності та оцінки регуляторного впливу; та,
 - (в) застосування механізмів спрощення визнання результатів роботи з оцінки відповідності, проведеної на території іншої Сторони.

3. Сторона враховує обґрунтовані галузеві пропозиції, надані іншою Стороною, для подальшого співробітництва відповідно до цієї Глави.

Стаття 7.5: Міжнародні стандарти

1. Кожна Сторона використовує відповідні міжнародні стандарти, інструкції та рекомендації як основу для своїх технічних регламентів та процедур оцінки відповідності згідно із Статтями 2.4 та 5.4 Угоди ТБТ.

2. Кожна Сторона визначає, чи існує міжнародний стандарт, інструкції або рекомендація у розумінні Статей 2 або 5 або Додатку 3 до Угоди ТБТ на підставі того, чи розроблений такий міжнародний стандарт, інструкція або рекомендація органом стандартизації, що дотримується принципів, визначених у *Рішеннях та рекомендаціях, прийнятих Комітетом СОР з технічних бар'єрів в торгівлі з 1 січня 1995 року, G/TBT/1/Rev.9*, які можуть бути переглянуті, прийняті Комітетом з ТБТ.

Стаття 7.6: Оцінка відповідності

1. Сторони співпрацюють шляхом заохочення своїх органів оцінки відповідності, у тому числі органів акредитації, до участі в формуванні умов співробітництва, які сприяють взаємному визнанню результатів оцінки відповідності.

2. Кожна Сторона визнає органи оцінки відповідності, розташовані на території іншої Сторони, на умовах, не менш сприятливих, ніж застосовувані нею для визнання органів оцінки відповідності на власній території. Сторона не вимагає від органів оцінки відповідності, розташованих на території іншої сторони створення юридичної особи або фізичної присутності на своїй території чи укладення окремої угоди між Сторонами в якості попередньої умови визнання органів оцінки відповідності іншої Сторони.

3. Незважаючи на пункт 2, кожна Сторона розглядає запит на підготовку та запровадження взаємного визнання органів оцінки відповідності щодо радіо- та телекомунікаційного обладнання.

4. Якщо Сторона визнає орган акредитації, створений на території іншої Сторони, компетентним для акредитації органів оцінки відповідності як такий що має компетентність оцінювати відповідність технічним регламентам Сторони, ця Сторона подає заявку на визнання таких органів оцінки відповідності на умовах, не менш сприятливих за ті, що застосовуються для визнання її органів оцінки відповідності, розташованих на території цієї Сторони.

5. Кожна Сторона сприяє визнанню компетентним для акредитації органів оцінки відповідності орган акредитації, створений на території іншої Сторони, яка є учасником *Угоди про взаємне визнання з Міжнародною асоціацією з акредитації лабораторій ІЛАС*; є підписантом *Багатосторонньої угоди Міжнародного форуму з акредитації ІАФ про визнання*; або є учасником *Міжнародної/двосторонньої угоди Європейської організації з акредитації* та бере участь в акредитації в передбаченому нею обсязі.

6. Стосовно пункту 4 кожна Сторона визнає, що вона може застосовувати додаткові процедури для перевірки компетентності акредитованого органу оцінки відповідності, якщо:

- (a) Сторона для визнання органів оцінки відповідності застосовує умови, що доповнюють міжнародні стандарти, в тому числі умови, які стосуються акредитації таких органів; та
- (b) Сторона вимагає гарантій того, що орган оцінки відповідності має технічну можливість оцінити, чи товари відповідають вимогам певного стандарту чи технічного регламенту.

7. Кожна Сторона вживає необхідних заходів для забезпечення того, щоб органи акредитації, створені на її території, здійснювали акредитацію органів оцінки відповідності, створених на території іншої Сторони, на умовах, не менш сприятливих за ті, що застосовуються до органів оцінки відповідності, розташованих на її власній території. Сторона не вживає заходів, які обмежують або перешкоджають спроможності акредитувати органи оцінки відповідності, які створені на території іншої Сторони, органами акредитації, створеними на її території на умовах не менш сприятливих за ті, що застосовуються для акредитації органів оцінки відповідності на її власній території.

8. Кожна Сторона визнає результати оцінки відповідності, проведеної органами оцінки відповідності, розташованими на території іншої Сторони, які були визнані іншою Стороною, на умовах не менш сприятливих за ті, що застосовувалися при визнанні результатів оцінки відповідності, яка проводилася визнаними органами оцінки відповідності на території першої з вищезазначених Сторін.

9. Сторони обмінюватимуться інформацією щодо відповідних умов для визнання органів оцінки відповідності, у тому числі про застосовувані вимоги та процедури акредитації, яким має відповідати орган оцінки відповідності для подання заявки на визнання.

10. Якщо Сторона визнає орган оцінки відповідності на території іншої Сторони, вона негайно інформує іншу Сторону про те, що вона визнає такий орган оцінки відповідності, та про обсяг акредитації такого органу.

11. Ніщо у цій Угоді не заважає Стороні зберігати за собою повноваження, встановлені її національним законодавством, щодо застосування всіх дозволених заходів до товарів, які можуть поставити під загрозу здоров'я або безпеку осіб на її території або які іншим чином не відповідають її технічним регламентам.

12. Якщо Сторона не визнає результати оцінки відповідності, проведеної визнаними органами оцінки відповідності на території іншої Сторони, вона на вимогу іншої Сторони надає пояснення причин винесення нею такого рішення.

13. Ніщо у цій Главі не перешкоджає проведенню Стороною оцінки відповідності щодо певної продукції виключно державними органами, розташованими на її території, за умови виконання Сторонами своїх зобов'язань за Угодою ТБТ.

Стаття 7.7: Прозорість

1. Зобов'язання, визначені в цій Статті, доповнюють зобов'язання, визначені у Главі 15 (Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка). У разі невідповідності між цією Статтею та зобов'язаннями, визначеними в Главі 15, перевагу матиме ця Стаття.

2. Кожна Сторона забезпечує, щоб процедури прозорості з розробки технічних регламентів та процедур оцінки відповідності дозволяли участь заінтересованих осіб на відповідному початковому етапі, коли поправки можуть бути внесені та зауваження взяті до уваги, за винятком випадків, коли виникають чи можуть виникнути нагальні проблеми з безпеки, здоров'я, захисту навколишнього середовища або національної безпеки. Якщо процес консультацій з розробки технічних регламентів і процедур оцінки відповідності є відкритим для громадськості, Сторона дозволяє особам іншої Сторони брати в ньому участь на умовах, не менш сприятливих за ті, що забезпечуються її особам.
3. Кожна Сторона рекомендує, щоб органи стандартизації на її території дотримувалися пункту 2 при проведенні консультацій з розробки стандартів або процедури добровільної оцінки відповідності.
4. Кожна Сторона, після повідомлення нею Центрального реєстру нотифікацій при СОТ про запропоновані технічні регламенти та процедури оцінки відповідності, визначає період не менше ніж 60 днів для подання громадськістю та іншою Стороною своїх письмових зауважень, за винятком випадків, коли виникають чи можуть виникнути нагальні проблеми з безпеки, здоров'я, захисту навколишнього середовища або національної безпеки.
5. На момент подання Стороною повідомлення про технічні регламенти та процедури оцінки відповідності до Центрального реєстру нотифікацій при СОТ згідно з Угодою ТБТ, Сторона включає в таке повідомлення електронне посилання на повний текст відповідного документу або копію такого документу.
6. Кожна Сторона на прохання іншої Сторони надає відповідь або стислий зміст своїх відповідей на отримані нею істотні зауваження.
7. Кожна Сторона на прохання іншої Сторони надає інформацію про цілі та обґрунтування щодо технічного регламенту або процедур оцінки відповідності, які Сторона прийняла або має намір прийняти.
8. Якщо Сторона не визнає технічний регламент іншої Сторони як еквівалентний власному регламенту, вона на запит іншої Сторони пояснює своє рішення. Сторони визнають, що для сприяння визначенню еквівалентності може виникнути необхідність формування спільних підходів, методів та процедур.
9. Сторони забезпечують публікацію всіх прийнятих ними технічних регламентів та процедур оцінки на загально доступних офіційних веб-сторінках з безплатним доступом.
10. Якщо Сторона затримує товар, що ввозиться з території іншої Сторони, в пункті ввезення через можливу невідповідність цього товару технічному регламенту, вона невідкладно інформує імпортера про причини затримання такого товару.
11. Будь-яка інформація, що надається на запит Сторони відповідно до цієї Глави, надається в друкованій або в електронній формі упродовж обґрунтованого строку. Сторона, яка отримала запит, докладає зусиль для надання відповіді іншій Стороні упродовж 60 днів.

Стаття 7.8: Контактні пункти

1. Контактними пунктами є:
 - (а) для Канади – Міністерство закордонних справ, торгівлі та розвитку Канади або його правонаступник; та

- (b) для України – Міністерство економіки України або його правонаступник.

2. Контактні пункти відповідають за надання інформації з питань, що виникають відповідно до цієї Глави. Ця інформація включає:

- (a) питання імплементації та адміністрування цієї Глави;
- (b) питання, пов'язані з розробленням, затвердженням та застосуванням стандартів, технічних регламентів або процедур оцінки відповідності відповідно до цієї Глави або Угоди ТБТ;
- (c) обмін інформацією про стандарти, технічні регламенти або процедури оцінки відповідності;
- (d) обмін інформацією відповідно до Статті 7.6.9 (Оцінка відповідності) та Статей з 7.7.6 по 7.7.8 та 7.7.11 (Прозорість); та
- (e) питання співробітництва Сторін відповідно до Статті 7.4.

3. Контактний пункт відповідає за зв'язок з відповідними установами та особами на своїй території, якщо це необхідно для виконання ним своїх функцій. Контактні пункти можуть здійснювати такий зв'язок у формі обміну листами, через засоби електронного зв'язку, проведення відеоконференцій або за допомогою інших засобів, визначених Сторонами.

Додаток 7-А

Айсвайн (Icewine)

Сторона дозволяє маркувати вино як "Айсвайн" (англ. – Icewine, ice wine, ice-wine) або подібними комбінаціями цих термінів виключно за умови, що вино виготовлено з винограду, природно замороженого на лозі.

ГЛАВА 8

ЦИФРОВА ТОРГІВЛЯ

Стаття 8.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

алгоритм означає певну послідовність кроків, які виконуються для вирішення проблеми або отримання результату;

обчислювальний засіб означає комп'ютерний сервер або запам'ятовуючий пристрій для обробки або зберігання інформації для комерційного використання;

цифровий продукт означає комп'ютерну програму, текст, відео, зображення, звукозапис або інший продукт, закодований у цифровому вигляді, виготовлений для комерційного продажу чи розповсюдження та який може передаватися в електронному вигляді;

електронна адреса означає адресу, яка використовується у зв'язку з передачею електронного повідомлення на обліковий запис електронної пошти, обліковий запис миттєвих повідомлень, обліковий запис телефону або будь-який подібний обліковий запис;

електронна автентифікація означає процес або дію перевірки особи сторони електронного зв'язку чи транзакції та забезпечення цілісності електронного повідомлення;

електронне повідомлення означає повідомлення, надіслане будь-яким засобом телекомунікації, включаючи текстове, звукове, голосове або графічне повідомлення;

електронний підпис означає дані в електронній формі, які містяться в електронному документі чи повідомленні, додаються до нього або логічно пов'язані з ним, і які можуть використовуватися для ідентифікації підписанта відповідного електронного документа чи повідомлення та вказують на схвалення підписантом інформації, яка міститься в електронному документі та повідомленні;

комерційне електронне повідомлення означає електронне повідомлення у будь-якій формі, метою якого є пряме чи опосередковане просування товарів, робіт чи послуг або ділової репутації особи, яка провадить господарську або незалежну професійну діяльність;

підприємство означає юридичну особу, засновану або організовану відповідно до чинного законодавства, незалежно від того, чи є вона прибутковою чи неприбутковою, а також від того, чи перебуває вона у приватній чи державній власності або перебуває під приватним чи державним контролем, включаючи корпорацію, траст, товариство, одноосібне підприємство, спільне підприємство, асоціацію чи подібну організацію, а також філію підприємства;

державні дані означає дані, якими володіє центральний уряд, доступ до яких не обмежено національним законодавством, та які Сторона розміщує у вільному доступі для ознайомлення і використання громадськістю;

метадані означають структуровану або описову інформацію про дані, таку як вміст, формат, джерело, права на таку інформацію, її достовірність, походження, частоту та періодичність оновлення, деталізацію, видавця або відповідальну особу, контакти, описує метод збору даних та контекст;

персональні дані означає будь-яку інформацію, що стосується фізичної особи, яка ідентифікована або може бути ідентифікована;

небажане комерційне електронне повідомлення означає електронне повідомлення, яке надсилається з комерційною чи маркетинговою метою на електронну адресу без згоди одержувача або незважаючи на явну відмову одержувача;

значна шкода включає тілесні ушкодження, приниження, шкоду репутації або стосункам, втрату роботи, ділових або професійних можливостей, фінансові втрати, крадіжку особистих даних, негативний вплив на кредитну історію, пошкодження чи втрату майна.

Стаття 8.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до заходів, прийнятих або застосовуваних Стороною, та які впливають на торгівлю з використанням електронних засобів.
2. Ця Глава не застосовується до:
 - (a) державних закупівель; або
 - (b) інформації, яка зберігається або обробляється Стороною або від її імені, або заходів, пов'язаних з такою інформацією, включаючи заходи, пов'язані з її збиранням, за винятком Статей 8.7(6), 8.7(7), 8.7(8) та Статті 8.13 ;
3. Для більшої певності, захід, який впливає на постачання послуги, що надаються або виконуються в електронному вигляді, регулюється відповідними положеннями Глави 17 (Інвестиції), Глави 18 (Транскордонна торгівля послугами) і Глави 20 (Фінансові послуги).
4. Статті 8.10 та 8.11 не повинні застосовуватись до невідповідних аспектів заходів, прийнятих або виконуваних відповідно до Статті 17.18 (Невідповідні заходи), Статті 18.7 (Застереження) або Стаття 20.10 (Невідповідні заходи).

Стаття 8.3: Доступ до мережі Інтернет та його використання для цифрової торгівлі

1. Сторони визнають, що для споживачів на їх територіях важливо забезпечити переваги:
 - (a) доступу та використання сервісів і застосунків на вибір споживача, доступних в мережі Інтернет;
 - (b) підключення до мережі Інтернет пристроїв кінцевих користувачів на вибір споживача, за умови, що такі пристрої не завдають шкоди мережі; і
 - (c) доступу до інформації про методи керування мережею, які застосовуються в рамках надання споживачу доступу до мережі Інтернет.

Стаття 8.4: Електронні транзакції

1. За винятком обставин, передбачених її законодавством, Сторона не повинна заперечувати юридичну чинність транзакції, включаючи будь-який документ або контракт, пов'язаний з транзакцією, лише на підставі того, що вони мають електронну форму.
2. Кожна Сторона повинна прагнути уникати непотрібного регуляторного навантаження на електронні транзакції та сприяти участі зацікавлених осіб у розробці правової рамки щодо електронних транзакцій.

Стаття 8.5: Електронна автентифікація та електронні підписи

1. За винятком обставин, передбачених її законодавством, Сторона не повинна заперечувати юридичну чинність підпису лише на підставі того, що підпис здійснено в електронній формі.
2. Жодна із Сторін не повинна приймати або застосовувати заходи щодо електронної автентифікації та електронних підписів, які:
 - (a) забороняють сторонам електронної транзакції взаємно визначати відповідні методи автентифікації або застосовувати електронні підписи для певної транзакції; або
 - (b) перешкоджати сторонам електронної транзакції мати можливість довести перед судовими чи адміністративними органами, що їхня транзакція відповідає вимогам законодавства щодо автентифікації чи електронних підписів.
3. Незважаючи на пункт 2, Сторона може вимагати, щоб метод автентифікації чи електронний підпис для певної категорії транзакцій відповідав певним стандартам ефективності або був згенерованим сертифікований органом, акредитованим відповідно до її законодавства.
4. Кожна Сторона повинна заохочувати використання інтероперабельної електронної автентифікації.

Стаття 8.6: Захист споживачів онлайн

1. Сторони визнають важливість прийняття та застосування прозорих та ефективних заходів для захисту споживачів від шахрайства, оманливої, хибної комерційної діяльності, під час їх участі у цифровій торгівлі.
2. Кожна Сторона повинна приймати або застосовувати відповідні закони, які передбачають захист прав споживачів від шахрайства, оманливої або хибної комерційної діяльності, яка завдає або може завдати шкоди споживачам, залученим до комерційної діяльності в Інтернеті.
3. Сторони визнають важливість та суспільний інтерес щодо співпраці між їхніми відповідними національними органами захисту прав споживачів або іншими відповідними органами, включаючи обмін скаргами споживачів та іншою інформацією щодо правозастосування, якщо це доцільно, стосовно діяльності, пов'язаної з транскордонною цифровою торгівлею, з метою захисту споживачів та їх добробуту.

Стаття 8.7: Захист персональних даних

1. Сторони визнають економічні та соціальні переваги захисту персональних даних користувачів цифрової торгівлі та внесок, який це робить у підвищення довіри споживачів до цифрової торгівлі.
2. З цією метою кожна Сторона повинна приймати або застосовувати законодавчу рамку, яка забезпечує захист персональних даних користувачів при здійсненні цифрової торгівлі, та яка враховує принципи та рекомендації відповідних міжнародних органів. Серед таких принципів: обмеження збору даних; можливість вибору; якість даних; визначення мети; обмеження використання; гарантії безпеки; прозорість; індивідуальна участь; і відповідальність.
3. Кожна Сторона повинна прагнути приймати або застосовувати недискримінаційні практики захисту користувачів при здійсненні цифрової торгівлі від порушень положень про захист персональних даних в межах своєї юрисдикції.
4. Кожна Сторона повинна оприлюднювати інформацію про захист персональних даних, який вона забезпечує користувачам цифрової торгівлі, зокрема про те, як:
 - (a) фізична особа може отримати доступ до своїх персональних даних;
 - (b) фізична особа може скористатися засобом правового захисту; і
 - (c) підприємство може виконати вимоги законодавства.
5. Визнаючи, що Сторони можуть використовувати різні правові підходи до захисту персональних даних, кожна Сторона повинна заохочувати розробку механізмів для сприяння узгодженості різних правових режимів. Сторони повинні докладати необхідних зусиль для обміну інформацією про механізми, що застосовуються в їхніх юрисдикціях, і досліджувати шляхи розширення тих чи інших відповідних домовленостей для сприяння їх узгодженості.
6. Жодна зі Сторін не повинна використовувати персональні дані фізичних осіб, отримані від підприємства, що працює в межах її юрисдикції, у спосіб, який є цілеспрямованою дискримінацією за явно протиправними ознаками, такими як раса, колір шкіри, стать, сексуальна орієнтація, мова, релігія, політичні або інші погляди, національне чи соціальне походження, майновий стан, стан здоров'я, народження чи інший статус, генетична приналежність, вік, етнічна приналежність чи інвалідність.
7. Кожна Сторона повинна прагнути забезпечити, щоб будь-які персональні дані, розкриті державному органу підприємством, були захищені від втрати або крадіжки, а також від несанкціонованого доступу, розкриття, копіювання, використання або зміни.
8. Кожна Сторона гарантує, що будь-які персональні дані, розкриті державному органу підприємством, не збираються, не створюються, до них не надається доступ, не розкриваються, не використовуються, не зберігаються та не змінюються державним органом у спосіб, який, як обґрунтовано можна очікувати, завдасть значної шкоди фізичній особі.¹
9. Сторони визнають, що їхня відповідна правова рамка забезпечує відповідний рівень захисту персональних даних, у тому числі персональної інформації, яка передається між їхніми юрисдикціями.

¹ Для уникнення сумнівів, публічне оприлюднення персональних даних, яке, як можна обґрунтовано очікувати, завдасть значної шкоди, не є порушенням цього зобов'язання за умови, що воно не суперечить частині б цієї Статті та здійснюється для цілей законної правоохоронної діяльності, судочинства, дотримання нормативних вимог або забезпечення національної безпеки.

10. Якщо зміна існуючих заходів іншої Сторони не призведе до істотно нижчого стандарту захисту персональних даних, Сторона не повинна приймати або застосовувати заходи для захисту персональних даних, які застосовуються виключно до транскордонної передачі персональних даних, необхідних для ведення бізнесу між юрисдикціями Сторін у спосіб, який змінює умови конкуренції та завдає шкоди постачальникам послуг або підприємствам іншої Сторони.

Стаття 8.8: Небажані комерційні електронні повідомлення

1. Кожна Сторона повинна приймати або застосовувати заходи, що передбачають обмеження небажаних комерційних електронних повідомлень.
2. Кожна Сторона повинна приймати або застосовувати заходи щодо небажаних комерційних електронних повідомлень, які:
 - (a) вимагають від постачальників небажаних комерційних електронних повідомлень сприяти наданню одержувачам можливості запобігати постійному отриманню таких повідомлень; або
 - (b) вимагають надання згоди одержувачів, як зазначено в заходах кожної із Сторін, на отримання комерційних електронних повідомлень.
3. Сторони повинні прагнути співпрацювати у випадках, що становлять взаємний інтерес в регулюванні питань, пов'язаних з небажаними комерційними електронними повідомленнями.

Стаття 8.9: Заборона мита на цифрові продукти, передані в електронному вигляді

1. Жодна зі Сторін не повинна встановлювати мита на цифровий продукт, який передається в електронному вигляді між особою однієї Сторони та особою іншої Сторони.
2. Для більшої певності, пункт 1 не перешкоджає Стороні встановлювати внутрішні податки, збори чи інші платежі на цифровий продукт, що передається в електронному вигляді, за умови, що такі податки, збори чи платежі стягуються у спосіб, що відповідає цій Угоді.

Стаття 8.10: Транскордонна передача інформації електронними засобами

1. Жодна із Сторін не повинна обмежувати транскордонну передачу інформації електронними засобами, включаючи персональні дані, якщо така діяльність спрямована на ведення господарської діяльності підприємства.
2. Ніщо в цій Статті не перешкоджає Стороні приймати або застосовувати заходи, несумісні з пунктом 1, якщо вони необхідні для досягнення законної мети державної політики, за умови, що ці заходи не застосовуються у спосіб, який міг би становити прояв довільної або невиправданої дискримінації або прихованого обмеження торгівлі.
3. Пункт 1 не застосовується до фінансової установи іншої сторони або транскордонного постачальника фінансових послуг іншої сторони, як це визначено в Главі 20 (Фінансові послуги).

Стаття 8.11: Розміщення обчислювальних засобів

1. Жодна із Сторін не повинна вимагати від підприємства використання або розміщення обчислювальних засобів на території цієї Сторони як умови для ведення бізнесу на цій території.
2. Ніщо в цій Статті не перешкоджає Стороні приймати або застосовувати заходи, несумісні з пунктом 1, якщо вони необхідні для досягнення законної мети державної політики, за умови, що ці заходи не застосовуються у спосіб, який міг би становити прояв довільної або невинуватої дискримінації або прихованого обмеження торгівлі.
3. Пункт 1 не застосовується до фінансової установи іншої Сторони або транскордонного постачальника фінансових послуг іншої Сторони, як це визначено в Главі 20 (Фінансові послуги).

Стаття 8.12: Вихідний код

1. Жодна із Сторін не повинна вимагати передачі або надання доступу до вихідного коду програмного забезпечення, що належить особі іншої Сторони, або до алгоритму, вираженого у цьому вихідному коді, як умову для імпорту, розповсюдження, продажу чи використання цього програмного забезпечення або продуктів, що містять таке програмне забезпечення, на її території.
2. Ця стаття не перешкоджає регуляторному органу чи судовому органу Сторони вимагати від особи іншої Сторони зберегти та надати доступ до вихідного коду програмного забезпечення або алгоритму, вираженого в такому вихідному коді, для конкретного розслідування, перевірки, оцінки виконавчих заходів або судового провадження² з урахуванням гарантій проти несанкціонованого розголошення.

Стаття 8.13: Відкриті державні дані

1. Сторони визнають користь оприлюднення даних, які зберігаються регіональними або місцевими органами влади, у цифровому вигляді, з метою забезпечення публічного доступу та використання відповідно до пунктів 2-4 цієї Статті.
2. Сторони визнають, що полегшення доступу громадськості до державних даних та їх використання сприяє економічному та соціальному розвитку, конкурентоспроможності та інновацій. З цією метою кожна Сторона повинна прагнути розширювати охоплення таких даних, наприклад, шляхом взаємодії та консультацій із зацікавленими сторонами.
3. У тій мірі, в якій Сторона вирішує зробити державні дані доступними в електронному вигляді для загального доступу та використання, кожна зі Сторін повинна прагнути, наскільки це практично можливо, забезпечувати оприлюднення таких даних, які серед іншого мають включати такі:
 - (a) забезпечення доступу у машиночитанному та відкритому форматі;
 - (b) забезпечення пошуку по таким даним;
 - (c) забезпечення своєчасного оновлення таких даних, за потреби; та

² Таке розголошення не повинно тлумачитися як негативний вплив на статус вихідного коду програмного забезпечення як комерційної таємниці, якщо такий статус заявлено власником комерційної таємниці.

- (d) забезпечення оприлюднення метаданих, які, наскільки це можливо, базуються на широко використовуваних форматах, та дозволяють користувачеві розуміти та використовувати дані.

Сторона також повинна прагнути забезпечувати загальний доступ до таких даних для користувача безкоштовно або за розумну плату.

4. У тій мірі, в якій Сторона приймає рішення зробити державні дані доступними в електронному вигляді для загального доступу та використання, вона повинна прагнути уникати нав'язування умов³, які неправомірно перешкоджають або обмежують користувача таких даних у:

- (a) відтворенні, розповсюдженні або повторній публікації даних;
- (b) перегрупованні даних; або
- (c) використанні даних у комерційних і некомерційних цілях, у тому числі в процесі створення нового продукту чи послуги.

5. Сторони повинні прагнути співпрацювати в питаннях, які полегшують і розширюють доступ громадськості до державних даних та їх використання, включаючи обмін інформацією та досвідом щодо практик та політик, з метою заохочення розвитку цифрової торгівлі та створення бізнес-можливостей, особливо для малих та середніх підприємств (МСП).

³ Для більшої впевненості, ніщо в цьому пункті не перешкоджає Стороні вимагати від користувача такими даними посилатись на першоджерела.

ГЛАВА 9

КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА

Стаття 9.1: Цілі

1. Сторони визнають, що антиконкурентна ділова поведінка та транзакції можуть спотворювати належне функціонування ринків та нівелювати переваги лібералізації торгівлі.
2. Сторони прагнуть вжити відповідних заходів для заборони антиконкурентної ділової поведінки та транзакцій, а також задля впровадження політики сприяння конкуренції, Сторони прагнуть до співпраці з питань, що охоплюються цією Главою, з метою забезпечення та збереження переваг цієї Угоди.
3. Сторони погоджуються, що антиконкурентна ділова поведінка та транзакції, визначені їхнім законодавством про конкуренцію, включаючи зловживання монопольним (домінуючим) становищем, є несумісними з цією Угодою, якщо вони можуть вплинути на торгівлю та інвестиції між Сторонами.

Стаття 9.2: Закони та органи з питань захисту конкуренції

1. Кожна Сторона дотримується законодавства про конкуренцію, яке забороняє антиконкурентну ділову поведінку та транзакції та має на меті сприяння економічній ефективності та добробуту споживачів, а також вживає відповідних заходів задля досягнення цієї мети.
2. Кожна Сторона повинна намагатися застосовувати національні закони про захист конкуренції до будь-якої комерційної діяльності на своїй території. Дане положення не перешкоджає Стороні застосовувати свої закони про захист конкуренції до комерційної діяльності за межами своєї території, якщо така діяльність має відповідний зв'язок з її юрисдикцією.
3. Кожна Сторона може зробити виняток щодо застосування своїх законів про захист конкуренції, за умови, що такий виняток є прозорим, передбаченим законодавством та заснованим на законних цілях державної політики.
4. Кожна Сторона має орган, відповідальний за застосування свого законодавства про захист конкуренції ("орган з питань захисту конкуренції").
5. Кожна Сторона забезпечує і підтримує незалежність національного органу з питань захисту конкуренції в частині прийняття рішень або у зв'язку з дотриманням законодавства про захист конкуренції.
6. Кожна Сторона створює належні умови діяльності органу з питань захисту конкуренції з метою забезпечення останнім дотримання та виконання законодавства про захист конкуренції відповідно до цілей, викладених у Статті 9.1, і недопущення дискримінації за ознакою національності.

Стаття 9.3: Процесуальна справедливість

1. Для цілей цієї Глави "правозастосовна діяльність" означає судове або адміністративне провадження за результатами розслідування заявленого порушення законодавства Сторони про захист конкуренції.¹
2. Кожна Сторона забезпечує, що до накладення остаточної санкції або засобу правового захисту на особу за порушення законодавства про захист конкуренції, така Сторона надасть відповідній особі в порядку, передбаченому національним законодавством, реальну можливість отримати неконфіденційну інформацію про причини розслідування органом з питань захисту конкуренції, включаючи зазначення конкретних норм законодавства про захист конкуренції, щодо яких заявлено порушення.
3. Кожна Сторона відповідно до свого законодавства надає особі, щодо якої здійснюються правозастосовні заходи, можливість оскаржити їх та отримати розумний доступ до неконфіденційної інформації, необхідної для підготовки адекватного захисту.
4. Кожна Сторона, відповідно до свого законодавства, надає особі, щодо якої здійснюються правозастосовні заходи, реальну можливість бути заслуханою та представити докази, надати пояснення та оскаржити аргументи та докази відповідного провадження.
5. Кожна Сторона, відповідно до свого законодавства, надає особі реальну можливість оскаржити в незалежному і неупередженому судовому або адміністративному органі твердження про те, що ця особа порушила закони про захист конкуренції, включаючи можливість оскарження конкретного аспекту або доказу з мотивів порушення норм матеріального або процесуального права.
6. Кожна Сторона забезпечує, що орган з питань захисту конкуренції надаватиме особі реальну можливість юридичного представництва.
7. Кожна Сторона забезпечує, що її орган з питань захисту конкуренції визнаватиме комунікацію між особою та юридичним представником як таку, що захищена адвокатською таємницею згідно з національним законодавством, якщо особа не відмовиться від такого права, та якщо така комунікація стосується запиту або отримання юридичної консультації.
8. Кожна Сторона докладатиме зусиль для завершення розслідувань та залежних від неї аспектів правозастосування у розумний строк з урахуванням характеру та складності справи.
9. Кожна Сторона приймає або зберігає правила щодо процедури та доказування, за якими здійснюється правозастосовне провадження, встановлюються санкції та відповідні засоби правового захисту.
10. Згідно зі своїм законодавством, кожна Сторона забезпечує захист конфіденційної інформації, отриманої її органом з питань захисту конкуренції в рамках розслідування.

¹ Для Канади це не включає випадків взаємно погодженого рішення між органом з питань захисту конкуренції та особою, яка, як стверджується, порушила законодавство про захист конкуренції, якщо заяви, зроблені органом з питань конкуренції, не оскаржуються.

11. Кожна Сторона забезпечує, якщо це доречно та юридично допустимо, що її орган з питань захисту конкуренції інформуватиме у найкоротші можливі терміни особу, стосовно якої ведеться розслідування, про факт такого розслідування. Ця інформація повинна містити правові підстави для проведення розслідування, а також заявлену неправомірну поведінку або транзакцію, що є предметом розслідування. Визначаючи час для інформування особи про розслідування, конкурентне відомство Сторони може враховувати стан і конкретні потреби розслідування, такі як необхідність збереження розслідування в таємниці або вжиття негайних заходів для мінімізації подальшої шкоди.

12. Кожна Сторона намагається, де це доречно та юридично допустимо, надати особі, яка є предметом розслідування, або особі, яка повідомила про злиття або іншу транзакцію чи дію, реальну можливість для змістовного та своєчасного залучення до розслідування відповідних фактичних, правових, економічних та процесуальних питань, зважаючи на статус та конкретні потреби розслідування.

Стаття 9.4: Прозорість

1. Сторони визнають необхідність забезпечення максимально можливої прозорості їх політик щодо виконання та адвокатування дотримання законодавства про захист конкуренції.

2. Кожна Сторона забезпечує, що її закони з питань конкуренції перебуватимуть у загальному доступі.

3. Ніщо в цій Статті не повинно тлумачитися як таке, що вимагає від Сторони розкрити конфіденційну інформацію, інформацію, що становить адвокатську таємницю або є іншим чином захищеною на підставі законних цілей публічного порядку, включаючи внутрішні процедури органу з питань захисту конкуренції Сторони.

4. На запит однієї Сторони друга Сторона надає запитуючій Стороні публічну інформацію щодо:

(a) свого законодавства щодо принципів та практики правозастосування у сфері захисту конкуренції; і

(b) винятків зі сфери застосування законодавства про захист конкуренції.

5. Кожна Сторона забезпечує, що остаточне рішення за результатами розслідування, яким встановлено порушення її законодавства про захист конкуренції, міститиме фактичні висновки та належне² обґрунтування, включаючи правовий та, якщо застосовно, економічний аналіз, на якому базується рішення.

6. Кожна Сторона також забезпечує, що остаточне рішення, згадане в пункті 5, а також будь-яке розпорядження про виконання цього рішення підлягатиме опублікуванню, або, якщо публікація не є практично можливою, оприлюднюється у спосіб, що дозволяє зацікавленій особі або іншій Стороні ознайомитися з ним.

7. Кожна Сторона забезпечує, що із рішень або розпоряджень, які опубліковані або оприлюднені, були належним чином у відповідності до законодавства такої Сторони видалені дані, що становлять конфіденційну інформацію, адвокатську таємницю та зважають на будь-які інші застосовні винятки, включаючи необхідність охорони інформації на підставі законних цілей публічного порядку.

² Це положення не стосується судів присяжних у Канаді.

Стаття 9.5: Конфіденційність

1. Кожна Сторона повинна мати загальнодоступні правила, політику або вказівки щодо встановлення та обробки конфіденційної інформації, яка надходить у розпорядження органу з питань захисту конкуренції.
2. Орган з питань захисту конкуренції кожної Сторони, наскільки це можливо, обмежує доступ до конфіденційної інформації, що охороняється відповідно до законодавства відповідної Сторони, і, якщо громадськість прагне отримати доступ до конфіденційної інформації, що знаходиться у розпорядженні органу з питань захисту конкуренції, останній, як правило, протидіє такому розкриттю.

Стаття 9.6: Співробітництво

1. Сторони визнають, що антиконкурентна ділова поведінка та трансакції все частіше виходять за межі кордонів і що співпраця та координація між Сторонами з метою сприяння ефективному застосуванню законодавства про захист конкуренції є важливим і відповідає суспільним інтересам.
2. Орган з питань конкуренції кожної Сторони докладатиме зусиль для співпраці:
 - (a) у будь-якій сфері конкурентної політики шляхом обміну інформацією про зміни або розроблення конкурентної політики; і
 - (b) з будь-якого питання правозастосування у сфері захисту конкуренції, включаючи обмін інформацією, допомогу у розслідуванні та виконанні рішення, а також стосовно проведення консультацій та координації транскордонних розслідувань.
3. Орган з питань захисту конкуренції Сторони може розглянути перспективу укладення угоди про співпрацю або угоди з органом з питань захисту конкуренції іншої Сторони, яким встановлюватимуться конкретні умови співпраці.
4. Визнаючи, що Сторони можуть отримати переваги від обміну своїм різноманітним досвідом щодо розробки, управління та забезпечення дотримання свого законодавства та політики у сфері конкуренції, Сторони можуть здійснювати діяльність у сфері технічного співробітництва, включаючи:
 - (a) надання консультацій або навчання з будь-якого питання, у тому числі шляхом обміну відповідними службовцями;
 - (b) обміну інформацією та досвідом з питань адвокації конкуренції, включаючи сприяння підвищенню культури конкуренції; і
 - (c) надання допомоги Стороні при впровадженні нового законодавства про захист конкуренції.
5. В межах цієї Статті, Сторони співпрацюють, виходячи з розумно доступних ресурсів та у спосіб, сумісний з національним законодавством, політикою та взаємними інтересами. Інформація, що надається в порядку до цієї Статті, може підлягати додатковому регулюванню, зокрема з точки зору вимог конфіденційності або обмеження щодо цілей, для яких інформація використовуватиметься.

Стаття 9.7: Консультації

1. З метою сприяння порозумінню між Сторонами або для вирішення конкретного питання, яке виникає відповідно до цієї Глави, на письмовий запит однієї Сторони, інша Сторона вступає в консультації з запитуючою Стороною. У своєму запиті запитуюча Сторона вказує, якщо це доречно, як конкретне питання впливає на торгівлю або інвестиції між Сторонами.
2. Сторона, до якої звернулися, повинна ставитися з розумінням і прихильністю до занепокоєння запитуючої Сторони.
3. Для полегшення обговорення питання, яке є предметом консультацій, кожна Сторона намагається надати іншій Стороні потрібну неконфіденційну інформацію, інформацію, яка не є захищеною іншим чином.

Стаття 9.8: Незастосування процедури вирішення спорів

Сторона не може вдаватися до вирішення спору відповідно до Глави 28 (Вирішення спорів) з будь-якого питання, що виникає за цією Главою.

ГЛАВА 10

ВСТАНОВЛЕНІ МОНОПОЛІЇ ТА ДЕРЖАВНІ ПІДПРИЄМСТВА, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ КОМЕРЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 10.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

Угода означає *Угоду про офіційно підтримувані експортні кредити*, розроблену в рамках Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), або зобов'язання правонаступника, розроблене в або за рамками ОЕСР, та яке було прийняте щонайменше 12-ма первинними членами СОР, які були Учасниками Угоди станом на 1 січня 1979 року;

комерційна діяльність означає діяльність, що здійснюється підприємством з метою отримання прибутку, та спрямована на виготовлення товарів чи надання послуг, які можуть бути реалізовані споживачеві на відповідному ринку у кількості та за цінами, встановленими самим підприємством. Діяльність, що здійснюється підприємством, яке функціонує на неприбутковій основі або на основі відшкодування витрат, не є діяльністю, що здійснюється з метою отримання прибутку. Заходи загального застосування до відповідного ринку не повинні тлумачитися як регулювання Стороною рішень підприємства щодо ціноутворення, виробництва або постачання;

встановити означає рішення Сторони створити, назвати або дозволити монополію, або розширити сферу дії монополії таким чином, щоб вона охоплювала додаткові товари чи послуги;

встановлена монополія означає приватну монополію, яка встановлена після набрання чинності цією Угодою, або державну монополію, яку Сторона встановлює або встановила.

державна монополія означає монополію, що є власністю або контролюється через наявність частки у ній національним урядом Сторони або будь-якою іншою державною монополією;

виходячи з комерційних міркувань означає "відповідно до звичайної ділової практики ведення бізнесу підприємством приватної форми власності у відповідній сфері діяльності чи промисловості";

незалежний пенсійний фонд означає підприємство, що є власністю або контролюється через наявність частки у ньому Сторони, яке:

- (a) займається виключно наступними видами діяльності:
 - (i) адміністрування або забезпечення пенсійного фонду, виходу на пенсію, соціального забезпечення, страхування по інвалідності, у разі смерті, надання допомоги працівникам, або будь-яке поєднання цих видів забезпечення виключно на користь фізичних осіб, які є платниками внесків до такого фонду, та їхніх бенефіціарів; або
 - (ii) інвестування активів цих фондів;
- (b) має фідучіарний обов'язок перед фізичними особами, зазначеними в підпункті (a)(i); та

- (с) не підлягає інвестиційному спрямуванню з боку уряду Сторони. Інвестиційне спрямування з боку уряду Сторони не включає загальне керівництво щодо управління ризиками та розподілу активів, яке не суперечить звичайній інвестиційній практиці та не продиктовано виключно присутністю державних службовців у раді директорів або інвестиційній групі підприємства;

ринок означає географічний або комерційний ринок для товарів чи послуг;

монополія означає юридичну особу, визначену Стороною, у тому числі консорціум або урядову установу, яка на будь-якому відповідному ринку на території Сторони є єдиним продавцем або покупцем товарів чи послуг, але не включає юридичну особу, якій було надано ексклюзивне право інтелектуальної власності, виключно на підставі надання такого права;

суверенний фонд добробуту означає підприємство, що є власністю або контролюється через наявність частки у ньому Сторони, яке:

- (а) функціонує виключно як інвестиційний фонд спеціального призначення або механізм для управління активами, інвестування або пов'язаної з цим діяльності з використанням фінансових активів Сторони. Сторони розуміють, що слово "механізм" у цьому документі є альтернативою слову "фонд" та дозволяє гнучке тлумачення юридичного механізму, за допомогою якого активи можуть бути інвестовані; та
- (б) є членом Міжнародного форуму суверенних фондів або підтримує *Загальноприйняті принципи та практики* ("Принципи Сантьяго"), оприлюднені Міжнародною робочою групою суверенних фондів у жовтні 2008 року, або інші принципи та практики, які можуть бути узгоджені Сторонами.

і включає будь-які компанії спеціального призначення, створені виключно для діяльності, описаної в підпункті (а), та які повністю належать підприємству, або які повністю належать Стороні, але управляються підприємством; та

державне підприємство, що здійснює комерційну діяльність означає підприємство, яке в основному здійснює комерційну діяльність і в якому Сторона:

- (а) безпосередньо володіє більш ніж 50 відсотками статутного капіталу;
- (б) контролює через наявність частки у власності більш ніж 50 відсотків прав голосу; або
- (с) має право призначати більшість членів ради директорів або будь-якого іншого рівнозначного органу управління.

Стаття 10.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до діяльності державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність, державних підприємств або встановлених монополій Сторони, яка впливає на торгівлю або інвестиції між Сторонами в межах зони вільної торгівлі.
2. Ця Глава не застосовується до:
- (а) регуляторної або наглядової діяльності, або фінансової і пов'язаної з нею кредитної політики та політики щодо обмінного курсу центрального банку або фінансового органу Сторони;

- (b) регуляторної або наглядової діяльності фінансового регуляторного органу Сторони, включаючи недержавний орган, такий як біржа або ринок цінних паперів чи ф'ючерсів, клірингова установа, або інша організація чи асоціація, яка здійснює регуляторні або наглядові повноваження щодо постачальників фінансових послуг; або
 - (c) діяльності, що здійснюється Стороною або одним з її державних підприємств або її державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність, з метою врегулювання питань пов'язаних з неплатоспроможністю або банкрутством фінансової установи або неплатоспроможністю чи банкрутством будь-якого іншого підприємства, основним видом діяльності якого є надання фінансових послуг.
3. Ця Глава не застосовується до суверенного фонду добробуту Сторони.
4. Ця Глава не застосовується до:
- (a) незалежного пенсійного фонду Сторони; або
 - (b) підприємства, що належить або контролюється незалежним пенсійним фондом Сторони.
5. Дія цієї Глави не поширюється на державні закупівлі.
6. Статті 10.3, 10.4 та Стаття 10.6 не поширюється на послугу, що надається при виконанні функцій держави. Для цілей цього пункту термін "послуга, що надається при виконанні функцій держави" має таке ж значення, як і в ГАТС, включаючи значення, наведене в Додатку з фінансових послуг, залежно від контекста.
7. Статті 10.3 та 10.4 не застосовуються до державного підприємства, що здійснює комерційну діяльність або встановленої монополії Сторони в рамках здійснення купівлі та продажу товарів або послуг відповідно до:
- (a) будь-якого існуючого невідповідного заходу, який Сторона застосовує, продовжує, поновлює або змінює відповідно до Статті 17.18(1) (Невідповідні заходи), Статті 18.7(1) (Застереження) або Статті 20.10(1) (Невідповідні заходи), як зазначено в її Графіку до Додатка I або в Розділі A її Графіку до Додатка III; або
 - (b) будь-якого невідповідного заходу, який Сторона приймає або зберігає стосовно секторів, підсекторів або видів діяльності відповідно до Статті 17.18(2) (Невідповідні заходи), Статті 18.7(2) (Застереження) або Статті 20.10(2) (Невідповідні заходи), як зазначено в її Графіку до Додатка II або в Розділі B її Графіку до Додатка III.

Стаття 10.3: Встановлені монополії

1. Ця Глава не перешкоджає Стороні підтримувати або встановлювати монополію.
2. Кожна Сторона оперативно повідомляє іншу Сторону або публікує на офіційному вебсайті інформацію про встановлення монополії або розширення сфери дії існуючої монополії та умови її встановлення.

3. Кожна Сторона забезпечує, щоб приватна монополія, яку вона встановлює, або державна монополія, яку вона підтримує або встановлює:
- (a) діяла у спосіб, що відповідає зобов'язанням Сторони за цією Угодою, у всіх випадках, коли така монополія здійснює регуляторні, адміністративні або інші функції держави, які Сторона делегувала їй у зв'язку з монопольними товарами чи послугами, зокрема повноваження щодо видачі ліцензій на імпорт або експорт, надання дозволів на здійснення комерційних операцій або встановлення квот, зборів або інших платежів;
 - (b) діяла, виходячи виключно з комерційних міркувань, при здійсненні купівлі або продажу монопольних товарів чи послуг на відповідному ринку, зокрема стосовно цін, якості, наявності, відповідності вимогам ринку, транспортування та інших умов придбання чи продажу, окрім випадків, коли вимагається дотримання умов встановлення монополії, що не суперечать підпунктам (c), (d) або (e);
 - (c) при придбанні нею монопольного товару або послуги:
 - (i) надавала товару або послугі, що постачається підприємством іншої Сторони, режим не менш сприятливий, ніж той, що надається подібному товару або подібній послугі, що постачається підприємствами своєї Сторони або будь-якої держави, що не є Стороною; та
 - (ii) надавала товару або послугі, що постачається підприємством, яке є охопленою інвестицією на території відповідної Сторони, режим не менш сприятливий, ніж той, що надається подібному товару або послугі, які постачаються підприємствами на відповідному ринку на території такої Сторони, та які є інвестиціями інвесторів Сторони або будь-якої держави, що не є Стороною; та
 - (d) при продажу монопольного товару або послуги:
 - (i) надавала підприємству іншої Сторони режим не менш сприятливий, ніж той, який вона надає підприємствам своєї Сторони або будь-якої держави, що не є Стороною; та
 - (ii) надавала підприємству, що є охопленою інвестицією на території відповідної Сторони, режим не менш сприятливий, ніж той, що надається підприємствам на відповідному ринку на території такої Сторони, та які є інвестиціями інвесторів такої Сторони або будь-якої держави, що не є Стороною; та
 - (e) не використовувала своє монопольне становище для здійснення, прямо чи опосередковано, у тому числі через свої операції з материнською компанією, дочірніми компаніями або іншими суб'єктами господарювання, якими володіє Сторона або встановлений монополіст, антиконкурентних дій на немонополізованому ринку на своїй території, які негативно впливають на торгівлю або інвестиції між Сторонами.
4. Пункти 3(c) та 3(d) не перешкоджають встановленій монополії здійснювати:
- (a) купівлю або продаж товарів чи послуг на різних умовах, у тому числі тих, що стосуються ціни; або
 - (b) відмовлятися від купівлі або продажу товарів чи послуг,

за умови, що таке диференційоване ставлення або відмова здійснюється виходячи з комерційних міркувань. Для більшої визначеності, пункт 4 не дозволяє встановленій монополії порушувати національне законодавство Сторони.

Стаття 10.4: Державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність

1. Ця Угода не перешкоджає будь-якій Стороні підтримувати або створювати державні підприємства або державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність.
2. Кожна Сторона забезпечує, щоб державне підприємство або державне підприємство, що здійснює комерційну діяльність, діяло у спосіб, що відповідає зобов'язанням Сторони, у всіх випадках, коли таке підприємство здійснює будь-які регуляторні, адміністративні або інші функції держави, делеговані йому відповідною Стороною, зокрема, повноваження щодо примусового відчуження, видачі ліцензій, надання дозволів на здійснення комерційних операцій або встановлення квот, зборів або інших платежів.
3. Кожна Сторона забезпечує, щоб кожне її державне підприємство, що здійснює комерційну діяльність, при здійсненні комерційної діяльності з продажу товару або послуги надавало підприємству, яке є охопленою інвестицією на території Сторони, режим не менш сприятливий, ніж той, що надається на відповідному ринку на території Сторони підприємствам, які є інвестиціями інвесторів цієї Сторони.
4. Пункт 3 не перешкоджає державному підприємству, що здійснює комерційну діяльність, здійснювати
 - (а) продаж товарів або послуг на різних умовах, у тому числі тих, що стосуються ціни; або
 - (б) відмовлятися від продажу товарів чи послуг,

за умови, що таке диференційоване ставлення або відмова здійснюється виходячи з комерційних міркувань. Для більшої визначеності, пункт 4 не дозволяє державному підприємству, що здійснює комерційну діяльність, порушувати національне законодавство Сторони.

Стаття 10.5: Суди та адміністративні органи

1. Кожна Сторона надає своїм судам юрисдикцію щодо цивільних позовів проти підприємства, яке перебуває у власності або контролюється через частку власності іноземним урядом, на підставі здійснення таким підприємством комерційної діяльності на її території. Цей пункт не перешкоджає Стороні надавати своїм судам юрисдикцію щодо позовів до підприємств, які перебувають у власності або контролюються через частку власності іноземним урядом, крім тих позовів, про які йдеться в цьому пункті. Ця Стаття також не вимагає від Сторони визнавати юрисдикцію щодо таких позовів, якщо вона не визнає юрисдикцію над аналогічними позовами щодо підприємств, які не перебувають у власності або під контролем через частку власності іноземного уряду.

2. Кожна Сторона забезпечує, щоб будь-який адміністративний орган, який створюється або утримується національним урядом Сторони з метою регулювання діяльності державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність, здійснював свої регуляторні дискреційні повноваження неупереджено щодо підприємств, які він регулює, включаючи підприємства, які не є державними підприємствами, що здійснюють комерційну діяльність. Неупередженість, з якою адміністративний орган здійснює свої регуляторні дискреційні повноваження, оцінюється шляхом вивчення моделі або практики такого адміністративного органу.

Стаття 10.6: Прозорість

1. На письмовий запит Сторони інша Сторона надає в розумні строки в письмовій формі наступну інформацію стосовно державного підприємства, що здійснює комерційну діяльність, або державної монополії, за умови, що запит включає пояснення того, яким чином діяльність відповідної особи може вплинути на торгівлю або інвестиції між Сторонами:

- (a) відсоток акцій, якими Сторона, її державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність, або встановлені монополії сукупно володіють, та відсоток голосів, які вони сукупно мають, у юридичній особі;
- (b) опис будь-яких акцій або прав голосу чи інших прав, якими володіє Сторона, її державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність, або встановлені монополії, якщо такі акції або права відрізняються від прав, що надаються звичайними акціями юридичної особи;
- (c) державні звання будь-якого державного службовця, який є посадовою особою або членом ради директорів юридичної особи;
- (d) річний дохід та загальна вартість активів юридичної особи за останній трирічний період, за який інформація є доступною;
- (e) будь-які винятки та імунітети, якими користується юридична особа відповідно до законодавства Сторони; та
- (f) будь-яка додаткова інформація щодо юридичної особи, яка є загальнодоступною, включаючи річні фінансові звіти та результати аудиту третіх сторін, і яка запитується в письмовій формі.

2. Коли Сторона надає письмову інформацію відповідно до запиту згідно з цією статтею та інформує Сторону, яка запитує, про те, що вона вважає таку інформацію конфіденційною, Сторона, яка запитує, зобов'язується не розголошувати таку інформацію без попередньої згоди Сторони, яка надає інформацію.

Стаття 10.7: Технічне співробітництво

1. Сторони, у разі необхідності та з урахуванням наявних ресурсів, беруть участь у взаємно узгоджених заходах щодо технічного співробітництва, включаючи:

- (a) обмін інформацією щодо досвіду Сторін у вдосконаленні корпоративного управління та діяльності їхніх державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність;

- (b) обмін найкращими практиками щодо політичних підходів для забезпечення рівних умов для державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність та приватних підприємств, включаючи політику, пов'язану з конкуренційним нейтралітетом;
- (c) організацію міжнародних семінарів, практикумів або будь-якого іншого відповідного майданчику для обміну технічною інформацією та досвідом, пов'язаними з управлінням та діяльністю державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність.

Стаття 10.8: Контактні пункти

Кожна Сторона визначає Контактний пункт з питань державних підприємств, що здійснюють комерційну діяльність та встановлених монополій і повідомляє іншу Сторону для сприяння зв'язку між Сторонами з будь-якого питання, що охоплюється цією Главою.

Стаття 10.9: Винятки

1. Статті 10.3 та 10.4 не:
 - (a) перешкоджають прийняттю або збереженню Стороною заходів, спрямованих на тимчасове реагування на національну або глобальну економічну надзвичайну ситуацію; або
 - (b) стосуються державного підприємства, що здійснює комерційну діяльність, щодо якого Сторона вжила або застосувала тимчасові заходи у відповідь на національну або глобальну економічну надзвичайну ситуацію, на період дії такої надзвичайної ситуації.
2. Стаття 10.4(3) не застосовується до надання фінансових послуг державним підприємством, що здійснює комерційну діяльність, відповідно до повноважень, наданих державою, якщо таке надання фінансових послуг:
 - (a) підтримує експорт або імпорт, за умови, що ці послуги:
 - (i) не призначені для заміщення комерційного фінансування; або
 - (j) пропонуються на умовах, не більш сприятливих, ніж ті, які можна було б отримати щодо аналогічних фінансових послуг на комерційному ринку. За обставин, якщо на комерційному ринку не пропонуються аналогічні фінансові послуги:
 - (A) для цілей пунктів 2(a)(ii) та 2(b)(ii) державне підприємство, що здійснює комерційну діяльність, може покладатися, за необхідності, на наявні докази для встановлення еталонних умов, на яких такі послуги пропонувалися б на комерційному ринку; та
 - (B) для цілей пунктів 2(a)(i) та 2(b)(i) постачання фінансових послуг вважається таким, що не має на меті заміщення комерційного фінансування;
 - (b) підтримує приватні інвестиції за межами території Сторони, за умови, що ці послуги:
 - (i) не призначені для заміщення комерційного фінансування, або

- (ii) пропонуються на умовах, не більш сприятливих, ніж ті, що можуть бути отримані щодо аналогічних фінансових послуг на комерційному ринку; або
- (c) пропонується на умовах, що відповідають Угоді, та підпадають під сферу дії Угоди.

3. Статті 10.3, 10.4, 10.6 та 10.8 не застосовуються до державного підприємства, що здійснює комерційну діяльність, або встановленої монополії, якщо в будь-якому з трьох попередніх послідовних фінансових років дохід, отриманий від комерційної діяльності державного підприємства, що здійснює комерційну діяльність, або встановленої монополії, був меншим за порогову вартість, яка розраховується відповідно до Додатку 10-A (Розрахунок порогової вартості).

4. Якщо Сторона посилається на виняток передбачений пунктом 3 під час консультацій відповідно до Статті 28.5 (Консультації), Сторони повинні обмінятися та обговорити наявні докази щодо доходу державного підприємства, що здійснює комерційну діяльність, або встановленої монополії, отриманого від комерційної діяльності протягом трьох попередніх послідовних фінансових років, з метою вирішення протягом консультацій будь-яких розбіжностей щодо застосування цього винятку.

Додаток 10-А

Розрахунок порогової вартості

1. З дати набрання чинності цією Угодою, порогова вартість, зазначена у Статті 10.9(3) становить 200 мільйонів Спеціальних прав запозичення (СПЗ).
2. Розмір порогової вартості коригується кожні три роки, при цьому кожне коригування набирає чинності з 1 січня. Перше коригування повинно відбутися 1 січня після набрання чинності цією Угодою відповідно до формули, викладеної в цьому Додатку.
3. Граничний рівень коригується з урахуванням зміни загального рівня цін з використанням зведеного показника інфляції в СПЗ, який розраховується як зважена сума кумулятивних відсоткових змін дефляторів валового внутрішнього продукту (ВВП) у валютах, що входять до складу СПЗ, за трирічний період, що закінчується 30 червня року, який передує року, коли коригування набуває чинності, та за такою формулою:

$$T_1 = (1 + (\sum w_i^{SDR} \cdot \Pi_i^{SDR}))T_0$$

де:

T_0 = порогове значення в базовому періоді;

T_1 = нове (скориговане) порогове значення;

w_i^{SDR} = відповідні (фіксовані) ваги кожної валюти, i - у СПЗ (станом на 30 червня року, що передує введенню в дію коригування); та

Π_i^{SDR} = кумулятивна відсоткова зміна дефлятора ВВП кожної валюти, i - у СПЗ за трирічний період, що закінчується 30 червня року, який передує набранню чинності коригуванням.

4. Кожна Сторона перераховує порогову вартість у національну валюту, де коефіцієнти перерахунку є середніми місячними значеннями національної валюти відповідної Сторони у СПЗ за трирічний період до 30 червня року, що передує року, якщо порогова вартість набуває чинності. Кожна Сторона повідомляє іншу Сторону про порогову вартість, яка застосовується, у відповідних національних валютах.
5. Для цілей цієї Глави всі дані беруться з бази даних Міжнародного валютного фонду із розділу даних щодо міжнародної фінансової статистики.
6. Сторони проводять консультації, якщо суттєва зміна курсу національної валюти щодо СПЗ створить істотну проблему для застосування цієї Глави.

ГЛАВА 11

ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ

Стаття 11.1: Запровадження норм та застосування окремих положень Угоди про державні закупівлі 2012 року

1. Статті I - IV, VI - XV, XVI(1) - XVI(3), XVII - XVIII *Додатку до Протоколу про внесення змін до Угоди про державні закупівлі*, укладеного в м. Женева 30 березня 2012 року, (далі - Угода про державні закупівлі 2012 року) інкорпуються до цієї Угоди та стають її частиною.
2. Статті Угоди про державні закупівлі 2012 року, включені до цієї Угоди відповідно до пункту 1, та Статті 11.2, 11.3, 11.4 та 11.5, застосовуються до Додатків Сторін до Графіку "Доступ до ринків" для цієї Глави.
3. Відповідно до Статті 1.4 (Посилання на інші угоди) зміни до Статей Угоди про державні закупівлі 2012 року, включені до цієї Угоди згідно з пунктом 1, також включаються до цієї Угоди, за винятком випадків, узгоджених Сторонами.

Стаття 11.2: Екологічні, соціально-економічні та пов'язані з трудовою діяльністю міркування

1. Сторони визнають роль державних закупівель у:
 - (a) досягненні цілей у сфері охорони навколишнього середовища та зміни клімату, включаючи цілі визначені в *Парижській угоді*, вчиненій в м. Париж 12 грудня 2015 року;
 - (b) створенні можливостей для соціально або економічно неблагополучних груп; та
 - (c) просуванні міжнародно визнаних принципів і прав у сфері праці, в тому числі тих, що зазначені в *Декларації Міжнародної організації праці основних принципів та прав у сфері праці (1998)* із доповненнями 2022 року.
2. Для більшої визначеності, Сторона, в тому числі її суб'єкти закупівель, може враховувати екологічні, соціально-економічні, або міркування, пов'язані з працею в процесі закупівель, в тому числі шляхом формування відповідних умов щодо участі, технічних характеристик або критеріїв оцінки, за умови, що такі міркування узгоджуються зі Статтею IV(1) та (2) Угоди про державні закупівлі 2012 року і не становлять зайвої перешкоди для міжнародної торгівлі.

Стаття 11.3: Забезпечення доброчесності в практиці закупівель

1. Кожна Сторона повинна забезпечити існування кримінальних, цивільних або адміністративних заходів для вирішення корупційних, шахрайських та інших протиправних дій у сфері державних закупівель.
2. Кримінальні, цивільні або адміністративні заходи можуть включати в себе процедури заборони, призупинення або визнання таким, що не має права брати участь в закупівлях Сторони протягом певного терміну, постачальника, якого Сторона визнала таким, що займається корупцією, шахрайством, або іншими протиправними діями, що впливає на право постачальника брати участь у державних закупівлях Сторони.

3. Кожна Сторона повинна приймати або виконувати заходи для вирішення потенційних конфліктів інтересів з боку тих, хто здійснює або має вплив на закупівлю.

Стаття 11.4: Сприяння участі малих та середніх підприємств

1. Сторони визнають значний внесок, який малі та середні підприємства (МСП) можуть зробити для економічного зростання та зайнятості, а також важливість сприяння участі МСП у державних закупівлях.
2. Для сприяння участі МСП в охоплених закупівлях кожна Сторона повинна, наскільки це можливо, якщо це буде доречно:
 - (a) забезпечити доступ до інформації про умови участі у державних закупівлях;
 - (b) докладати зусиль, щоб вся тендерна документація була у безкоштовному доступі;
 - (c) проводити закупівлі електронними засобами, у тому числі за допомогою нових інформаційно-комунікаційних технологій;
 - (d) розглядати обсяг, оформлення і структуру закупівель, включаючи аутсорсінг або субпідряд МСП; та
 - (e) сприяти своєчасній оплаті за умови задовільного постачання товарів або послуг.

Стаття 11.5: Співробітництво в сфері державних закупівель

1. Сторони визнають важливість співпраці з метою сприяння ефективній імplementації цієї Глави. Беручи до уваги наявні та існуючі інструменти, ресурси та механізми, Сторони, наскільки це можливо, співпрацюють та обмінюються інформацією, у тому числі через мережі, семінари та робочі наради, з таких питань, як:
 - (a) сталі практики закупівель; та
 - (b) впорядкування та спрощення процесів закупівель з метою сприяння участі постачальників у державних закупівлях.

ДОДАТОК 11-А

Графік Канади: доступ до ринків

Додаток 11-А.1: Центральні органи влади

Якщо не зазначено інше, ця Глава охоплює закупівлі замовниками, зазначеними у цьому Додатку, з урахуванням такої порогової вартості:

Порогова вартість:	130 000 СПЗ	- Товари
	130 000 СПЗ	- Послуги
	5 000 000 СПЗ	- Будівельні послуги

Перелік організацій:

1. Агентство з підтримки можливостей Атлантичної Канади (за власний рахунок)
2. Агентство прикордонної служби Канади
3. Комісія страхування зайнятості Канади
4. Рада з трудових відносин Канади
5. Агентство доходів Канади
6. Школа державної служби Канади
7. Канадський центр з охорони праці та безпеки життєдіяльності
8. Канадський регулятор з питань енергії
9. Канадське агентство продовольчої інспекції
10. Канадська комісія з прав людини
11. Канадські інститути досліджень у галузі охорони здоров'я
12. Канадський секретаріат міжурядових конференцій
13. Канадський міжнародний торговельний трибунал
14. Комісія з ядерної безпеки Канади
15. Комісія з радіо та телебачення і зв'язку Канади (за власний рахунок)
16. Рада з розслідувань аварій на транспорті та транспортної безпеки Канади
17. Канадське агентство транспорту (за власний рахунок)
18. Комісія з розгляду скарг цивільних осіб на дії Королівської канадської кінної поліції
19. Рада з авторського права
20. Служба виправних установ Канади

21. Судова адміністрація
22. Міністерство сільського господарства і продовольства
23. Міністерство Канадської спадщини
24. Міністерство громадянства та імміграції
25. Міністерство з питань зайнятості та соціального розвитку
26. Міністерство фінансів
27. Міністерство рибальства та океанів
28. Міністерство закордонних справ, торгівлі та розвитку
29. Міністерство охорони здоров'я
30. Департамент відносин між Кораною та корінними народами, а також у справах Півночі
31. Міністерство промисловості
32. Міністерство юстиції
33. Міністерство національної оборони
34. Міністерство природних ресурсів
35. Міністерство громадської безпеки та готовності до надзвичайних ситуацій
36. Міністерство громадських робіт та урядових служб (за власний рахунок)
37. Міністерство охорони навколишнього середовища
38. Міністерство транспорту
39. Міністерство у справах ветеранів
40. Міністерство диверсифікації економіки Західної Канади (за власний рахунок)
41. Директорат воєнних поселень
42. Директорат, Акт про землю ветеранів
43. Агентство Канади з економічного розвитку регіонів Квебека
44. Рада з питань імміграції та біженців
45. Бібліотека і архіви Канади
46. Комісія з питань національних битв
47. Національна рада сільськогосподарської продукції
48. Національна дослідницька рада Канади
49. Науково-дослідна Рада сфері природничих та інженерних наук
50. Північне Агентство трубопроводів (за власний рахунок)
51. Управління інфраструктури Канади
52. Управління Генерального аудитора

53. Управління голови виборчої комісії
54. Управління Уповноваженого з федеральних судових справ
55. Управління Уповноваженого офіційних мов
56. Управління Координатора, Департамент з питань статусу жінок та гендерної рівності
57. Управління секретаря генерал-губернатора
58. Управління з нагляду за фінансовими установами
59. Офіси уповноважених Канади з інформації та конфіденційності
60. Агентство парків Канади
61. Рада Канади з умовно-дострокового звільнення
62. Наглядова рада з питань контролю за цінами у сфері патентної медицини
63. Таємна рада
64. Агентство охорони суспільного здоров'я Канади
65. Комісія з питань державної служби
66. Рада державної служби, трудових відносин та зайнятості
67. Секретар Верховного суду Канади
68. Секретаріат Трибуналу з питань конкуренції
69. Королівська канадська кінна поліція
70. Комітет нагляду за Королівською канадською кінною поліцією
71. Канадська загальна служба
72. Науково-дослідницька рада соціальних та гуманітарних наук
73. Статистичне управління Канади
74. Апеляційний транспортний суд Канади
75. Секретаріат казначейства Канади

Примітка до Додатку 11-А.1

Жодна з організацій, зазначених у Додатку 11-А.1, не має права створювати підпорядковані установи.

Додаток 11-А.2: Інші юридичні особи

Якщо не зазначено інше, ця Глава охоплює закупівлі установами, визначеними у цьому Додатку, з урахуванням такої порогової вартості:

Порогова вартість:	355 000 СПЗ	- Товари
	355 000 СПЗ	- Послуги
	5 000 000 СПЗ	- Будівельні послуги

Перелік організацій:

1. Канадська поштова корпорація
2. Канадський музей історії
3. Канадський природничий музей
4. Канадська комісія з туризму
5. Державна корпорація Defence Construction (1951) Ltd.
6. Національна столична комісія
7. Національна галерея Канади
8. Національний музей науки і техніки
9. Королівський монетний двір Канади
10. Корпорація залізничного транспорту Канади Via Rail Canada Inc.

Примітки до Додатку 11-А.2

1. Для уточнення зазначається, що Стаття XVII(1) Угоди про державні закупівлі 2012 року, яка є частиною цієї Угоди згідно зі Статтею 11.1(1), застосовується до закупівель Корпорацією залізничного транспорту Канади (Via Rail Canada Inc.) і Королівським монетним двором Канади на умовах захисту комерційних аспектів наданої конфіденційної інформації.
2. Ця Глава не включає закупівлі Королівським монетним двором Канади або від його імені сировини та матеріалів, використовуваних безпосередньо для карбування законних платіжних засобів Канади.

Додаток 11-А.3: Товари

1. Якщо пункт підлягає застосуванню і ним не передбачено інше, ця Глава охоплює всі товари.

2. Ця Глава застосовується до закупівель Міністерством національної оборони, Королівською канадською кінною поліцією та Департаментом рибальства та океанів Канади для Канадської берегової охорони, ця Глава охоплює лише товари, описані у Федеральній класифікації поставок (FSC) нижче:

- FSC 22. Залізничне обладнання
- FSC 23. Транспортні засоби, причепа та велосипеди (крім автобусів класу 2310, військових вантажівок та причепів класів 2320 і 2330, гусеничного військового транспорту, штурмових і тактичних транспортних засобів класу 2350, тактичних колісних бойових десантних транспортних засобів класу 2355, які раніше були включені в клас 2320)
- FSC 24. Трактори
- FSC 25. Автотранспортні запчастини
- FSC 26. Шини і камери шин
- FSC 29. Деталі двигунів
- FSC 30. Механічне обладнання для приводів
- FSC 32. Деревообробні станки та обладнання
- FSC 34. Металообробне обладнання
- FSC 35. Сервісне та торговельне обладнання
- FSC 36. Спеціальна промислова техніка
- FSC 37. Сільськогосподарська техніка та обладнання
- FSC 38. Обладнання для будівництва, видобування корисних копалин, розкопок і обслуговування доріг
- FSC 39. Підйомно-транспортне обладнання
- FSC 40. Мотузки, кабелі, ланцюги та фітинги
- FSC 41. Холодильне обладнання та кондиціонери
- FSC 42. Протипожежне, рятувальне та обладнання для забезпечення безпеки (крім класу 4220: морське рятувальне обладнання і обладнання для дайвінгу; та класу 4230: обладнання для дезактивації і просочення)
- FSC 43. Насоси та компресори
- FSC 44. Печі, парогенератори, сушильне обладнання та ядерні реактори
- FSC 45. Сантехніка, опалювальне та сантехнічне обладнання
- FSC 46. Обладнання для очищення води та обробки стічних вод

- FSC 47. Труби, рукава, шланги і фітинги
- FSC 48. Клапани
- FSC 49. Обладнання для технічного обслуговування та ремонтних майстерень
- FSC 52. Вимірювальні прилади
- FSC 53. Металовироби та абразивне обладнання
- FSC 54. Збірні конструкції та будівельні ліси
- FSC 55. Пиломатеріали, столярні вироби, фанера та шпон
- FSC 56. Конструкційні та будівельні матеріали
- FSC 61. Електричний дріт та енергорозподільче обладнання
- FSC 62. Світильники і лампи освітлення
- FSC 63. Сигналізація та сигнальні системи
- FSC 65. Медичне, стоматологічне і ветеринарне обладнання та витратні матеріали
- FSC 66. Прилади та лабораторне обладнання (крім класу 6615: пристрої для автопілотування та складові бортових гіроскопів; та класу 6665: прилади та апаратура для виявлення небезпеки)
- FSC 67. Фототехніка
- FSC 68. Хімія та хімічні продукти
- FSC 69. Навчальні тренажери та прибори
- FSC 70. Обладнання загального призначення для автоматичної обробки даних, програмне забезпечення, витратні матеріали та допоміжне (крім класу 7010: конфігурації приладів для автоматичної обробки даних (ADPE))
- FSC 71. Меблі
- FSC 72. Побутові та комерційні меблі та техніка
- FSC 73. Обладнання для приготування їжі та сервірування
- FSC 74. Офісна техніка, система обробки тексту і обладнання для ведення картотеки
- FSC 75. Офісне обладнання та пристрої
- FSC 76. Книги, карти та інші видання (крім класу 7650: креслення та специфікації)
- FSC 77. Музичні інструменти, фонограф та радіоапаратура для дому
- FSC 78. Обладнання для відпочинку та спорту
- FSC 79. Обладнання та матеріали для прибирання
- FSC 80. Пензлі, фарби, герметики та клеї
- FSC 81. Контейнери, тара і пакувальні матеріали

- FSC 85. Туалетні принадлежності
- FSC 87. Сільськогосподарські засоби
- FSC 88. Живі тварини
- FSC 91. Пальне, мастильні матеріали, масла та віск
- FSC 93. Неметалеві напівфабрикати
- FSC 94. Неметалева сировина
- FSC 96. Руди, мінерали та їх первинні продукти
- FSC 99. Різне

Додаток 11-А.4: Послуги

Якщо не зазначено інше, ця Глава охоплює послуги, наведені нижче. Зміст будівельних послуг наведено у Додатку 11-А.5. Послуги, зазначені у цьому Додатку та у Додатку 11-А.5, визначені відповідно до Класифікації основних продуктів – модельної класифікації ООН (CPC Prov.): <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=9&Lg=1>

	Опис	Код за CPC
1.	Послуги з ремонту особистого майна та предметів домашнього вжитку	633
2.	Послуги готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	641
3.	Послуги з харчування	642-643
4.	Послуги туристичних агентств і туроператорів	7471
5.	Комерційні кур'єрські послуги (у тому числі інтермодальні)	7512
6.	Електронний обмін даними (EDI)	7523
7.	Електронна пошта	7523
8.	Розширені/ або з додатковими опціями послуги факсимільного зв'язку, зокрема зі зберігання та передачі, зберігання та пошуку інформації	7523
9.	Кодування та перетворення протоколів	-
10.	Оперативний пошук інформації в мережі та та базах даних	7523
11.	Голосова пошта	7523
12.	Послуги, пов'язані з операціями з власними та орендованими об'єктами нерухомості	821
13.	Послуги, пов'язані з операціями з нерухомістю, на платній або договірній основі	822
14.	Послуги з лізингу або оренди приладів та обладнання без оператора	тільки 83106-83109
15.	Послуги з лізингу або оренди особистого майна або предметів домашнього вжитку	тільки 83203-83209
16.	Консультаційні послуги з установки комп'ютерного обладнання	841

17.	Послуги із впровадження програмного забезпечення, зокрема консультативні послуги щодо систем і програмного забезпечення, системного аналізу, проектування, програмування і технічного обслуговування	842
18.	Послуги з обробки даних, зокрема з обробки даних, підготовки таблиць і управління інформаційною системою	843
19.	Інтерактивна обробка інформації та/або даних (зокрема обробка транзакцій)	843
20.	Послуги баз даних	844
21.	Технічне обслуговування та ремонт офісних приладів та обладнання, зокрема комп'ютерів	845
22.	Інші комп'ютерні послуги	849
23.	Юридичні послуги (консалтингові послуги виключно з питань іноземного та міжнародного права)	861
24.	Бухгалтерський облік, аудит і бухгалтерські послуги	862
25.	Послуги з питань оподаткування (за винятком юридичних послуг)	863
26.	Консалтингові послуги з питань управління	86501
27.	Консалтингові послуги з управління та маркетингу	86503
28.	Консалтингові послуги з управління кадрами	86504
29.	Консалтингові послуги з питань виробничого управління	86505
30.	Послуги з управлінського консалтингу (крім класу 86602: послуги з арбітражу та примирення)	8660
31.	Архітектурні послуги	8671
32.	Інжинірингові послуги	8672
33.	Комплексні інжинірингові послуги (крім класу 86731: комплексні інженерні послуги для проектів "під ключ" щодо транспортної інфраструктури)	8673
34.	Послуги з містобудування та ландшафтної архітектури	8674
35.	Послуги з технічного контролю та аналізу, у тому числі з контролю якості та експертизи (крім групи 58 та транспортного обладнання)	8676
36.	Будівельні послуги та послуги з прибирання	874

37.	Послуги з пакування	876
38.	Послуги з лісозаготівель та транспортування деревини, зокрема з управління лісовим господарством	8814
39.	Послуги, пов'язані з видобутком корисних копалин, зокрема послуги з буріння і польового обслуговування	883
40.	Послуги з ремонту металовиробів, машин та обладнання	8861-8864, 8866
41.	Послуги з вивозу та захоронення відходів, санітарні та подібні послуги	940

Примітки до Додатку 11-А.4:

1. Доступ Канади щодо телекомунікаційних послуг обмежується поліпшеними послугами або послугами з доданою вартістю, постачання яких здійснюється через телекомунікаційні об'єкти, що оренднуються у постачальників транспортних телекомунікаційних мереж загального користування.
2. Ця Глава не охоплює закупівлі:
 - (a) послуг з управління та експлуатації державних або приватних об'єктів, що використовуються для державних цілей, в тому числі для науково-дослідницьких робіт, що фінансуються з федерального бюджету;
 - (b) комунальних послуг;
 - (c) архітектурних та інжинірингових послуг, пов'язаних з обслуговуванням аеродромів, об'єктів зв'язку та ракетно-технічних баз;
 - (d) послуг із суднобудування та судноремонту, а також пов'язаних з ними архітектурних та інжинірингових послуг;
 - (e) усіх послуг, які пов'язані з товарами, що закуповуються Департаментом національної оборони, Королівською канадською кінною поліцією і Департаментом рибного господарства та океанів для Канадської берегової охорони, які не вклучені до цієї Глави; та
 - (f) послуг, що закуповуються для підтримки розміщеного за кордоном військового контингенту.

Додаток 11-А.5: Будівельні послуги

1. Якщо не зазначено інше та з урахуванням пункту 2, ця Глава охоплює всі будівельні послуги, визначені в розділі 51 Класифікації основних продуктів – модельної класифікації ООН (CPC Prov.):
<http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=9&Lg=1> .
2. Ця Глава не поширюється на закупівлі:
 - (a) днопоглиблювальних послуг; і
 - (b) будівельних послуг, що закуповуються Департаментом транспорту або від його імені.

Додаток 11-А.6: Загальні примітки

1. Дія цієї Глави не поширюється на закупівлі:
 - (a) послуг із суднобудування та судноремонту, у тому числі супутніх архітектурних та інжинірингових послуг;
 - (b) обладнання, систем, компонентів для міського залізничного транспорту та міського транспорту та матеріалів, що входять до його складу, а також всіх пов'язаних з проектом матеріалів із заліза або сталі;
 - (c) комунікаційного обладнання, детекторів та пристроїв когерентного випромінювання (FSC 58);
 - (d) сільськогосподарських товарів, вироблених для сприяння реалізації програм підтримки сільського господарства або програм громадського харчування;
 - (e) міжнародного перетину між Канадою та іншою країною, у тому числі проектування, будівництва, експлуатації або технічного обслуговування перетину, а також пов'язаної з ним інфраструктури; та
 - (f) транспортних послуг, які є складовою або пов'язані з договором про закупівлі.
2. Ця Глава не застосовується до преференцій у будь-якій формі, у тому числі преференцій мікро-, малим і середнім підприємствам;
3. Ця Глава не застосовується до заходу, що вводиться або продовжує застосовуватися щодо корінних народів¹ або за державними контактами з підприємствами, що належать корінним народам; ця Глава не зачіпає існуючих прав корінних народів чи гарантованих договірних прав корінних народів Канади, що охороняються статтею 35 Конституційного акту 1982 року.
4. Для більшої визначеності, ця Глава тлумачиться відповідно до таких положень:
 - (a) закупівлі в контексті пропозиції Канади визначаються як засновані на договорі операції з придбання товарів або послуг безпосередньо в інтересах держави або для використання нею. Процес здійснення закупівель - це процес, який починається з моменту визначення закупівельною організацією її вимог та триває до моменту укладення договору закупівлі. Він не включає закупівлі, здійснювані між однією державною структурою або державним підприємством та іншою державною структурою або державним підприємством;
 - (b) якщо договір закупівлі укладатиметься закупівельною організацією, що не охоплена цією Главою, ця Глава не повинна тлумачитися як така, що охоплює товар або послугу, включені до такого договору;
 - (c) будь-який виняток, що стосується конкретної або в цілому будь-якої закупівельної організації, застосовуватиметься також до її наступника або наступників таким чином, щоб зберігалася цінність пропозицій щодо доступу до ринків, викладених у Додатках Канади до Графіку "Доступ до ринків" для цієї Глави;

¹ Для Канади корінні народи означають аборигенні народи (включно з першими націями, інуїтами та народностями метисів), як визначено в підпункті 35(2) Конституції Канади 1982 року.

- (d) на цю Главу поширюються умови, визначені у Графіку Канади до *Генеральної угоди про торгівлю послугами*, вчиненої в м. Марракеш 15 квітня 1994 року;
- (e) ніщо в цій Главі не повинно тлумачитись як таке, що заважає Канаді або її закупівельним організаціям вводити або продовжувати застосовувати будь-які заходи для захисту конфіденційної чи охоронюваної в інший спосіб інформації; та
- (f) ця Глава не охоплює закупівлі, здійснювані закупівельною організацією від імені іншої установи, якщо такі закупівлі не охоплювалися б цією Главою у разі їх здійснення самою такою установою.

Додаток 11–А.7: Формули коригування порогової вартості

1. Порогова вартість, визначена в національній валюті Канади, повинна переглядатися раз на два роки, і відкориговане значення набуває чинності 1 січня, починаючи з 1 січня 2024 року.
2. Порогова вартість, зазначена у Додатках 11-А.1 та 11-А.2, конвертується в національну валюту Канади відповідно до Додатку 3 Рішень з процедурних питань в рамках *Угоди СОТ про державні закупівлі* (1994) Комітетом СОТ з питань державних закупівель (GPA/1).
3. Канада письмово інформує Україну про відкориговану порогову вартість для Канади, визначену в її національній валюті, до 15 січня року, в якому набуває чинності нове порогове значення.
4. Якщо упродовж року суттєва зміна курсу національної валюти будь-якої зі Сторін створює істотні проблеми для застосування цієї Глави, Сторони проводять консультації для визначення доцільності проміжного коригування.
5. Сторони вирішують, якою є прийнятна альтернативна форма коригування порогової вартості, якщо:
 - (a) Канада відмовляється від Угоди про державні закупівлі 2012 року відповідно до Статті XXII Угоди; або
 - (b) Угода про державні закупівлі 2012 року перестає існувати; або
 - (c) змінюється формула коригування порогової вартості.

Додаток 11-А.8: Розширені зобов'язання щодо прозорості

Положення Статей III; IV; VIII(1) та (2); VIII(3)(b); X(7) та (11); XI(1); XV(4) та (5); та XVII Угоди про державні закупівлі 2012 року, які є частиною цієї Угоди відповідно до Статті 11.1(1), застосовуються, якщо:

- (a) закупівельна організація використовує процедуру відкритих торгів; і
- (b) здійснюється закупівля товарів, послуг або будівельних послуг на суму, що перевищує 124 000 канадських доларів для закупівельних організацій, зазначених у Додатку 11-А.1, та є меншою за встановлену на той момент порогову вартість, зазначену у Додатку 11-А.1, або іншим чином виключається у Додатках 11-А.3, 11-А.4 та 11-А.5.

Додаток 11-А.9: Засоби публікації

Електронні або паперові інформаційні засоби, що використовуються для оприлюднення законів, нормативних актів, судових рішень, адміністративних рішень загальної дії, стандартних контрактних положень і процедур, що стосуються державних закупівель, які охоплюються цією Главою відповідно до Статті VI Угоди про державні закупівлі 2012 року, які є частиною цієї Угоди відповідно до Статті 11.1(1):

1. Закони та нормативно-правові акти:
 - (a) Збірка законів (<http://laws.justice.gc.ca>); та
 - (b) Газета Canada Gazette (<http://www.gazette.gc.ca>).
2. Судові рішення:
 - (a) Рішення Верховного суду (<https://scc-csc.lexum.com>);
 - (b) Звіти Федерального суду (<https://reports.fja-cmf.gc.ca/fja-cmf/en/nav.do>);
 - (c) Федеральний апеляційний суд (<https://www.fca-caf.gc.ca>);
 - (d) Канадський міжнародний торговельний трибунал (<https://www.citt-tcse.gc.ca>).
3. Адміністративні регламенти:
 - (a) Урядова система електронних торгів (GETS) (<https://canadabuys.canada.ca>);
 - (b) Газета Canada Gazette (<http://www.gazette.gc.ca>);
 - (c) Директива про управління закупівлями (<https://www.tbs-sct.canada.ca/pol/doc-eng.aspx?id=32692>); та
4. Електронні або паперові інформаційні засоби, що використовуються для оприлюднення повідомлень/оголошень, передбачених Статтями VII, IX(7) та XVI(2) Угоди про державні закупівлі 2012 року, які є частиною цієї Угоди відповідно до Статті 11.1(1):
 1. Урядова система електронних торгів (GETS) (<https://canadabuys.canada.ca>);
 2. Служба електронних торгів MERX, Ceбра Inc. (<http://www.merx.ca>).
5. Адреса або адреси веб-сайтів, на яких Сторона розміщує статистичні дані про закупівлі:
 1. Проактивне розкриття відкритих даних/контрактів (<https://open.canada.ca/data/en/dataset/d8f85d91-7dec-4fd1-8055-483b77225d8b>).

ДОДАТОК 11-В

Графік України: доступ до ринків

Додаток 11-В.1: Центральні органи влади

Порогова вартість:	130 000 СПЗ	- Товари
	130 000 СПЗ	- Послуги
	5 000 000 СПЗ	- Будівельні послуги

Перелік організацій:

1. Управління справами Верховної Ради України;
2. Секретаріат Кабінету Міністрів України;
3. Державне управління справами;
4. Антимонопольний комітет України;
5. Офіс Генерального прокурора ;
6. Рахункова палата України;
7. Рада національної безпеки і оборони України;
8. Вища рада правосуддя;
9. Конституційний Суд України;
10. Верховний Суд ;
11. Пенсійний фонд України;
12. Національний банк України;
13. Міністерство аграрної політики та продовольства України;
14. Міністерство внутрішніх справ України;
15. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України;
16. Міністерство економіки України;
17. Міністерство енергетики України;
18. Міністерство закордонних справ України;
19. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України;
20. Міністерство культури та інформаційної політики України;
21. Міністерство молоді та спорту України;
22. Міністерство оборони України;

23. Міністерство освіти і науки України;
24. Міністерство охорони здоров'я України;
25. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України;
26. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України;
27. Міністерство соціальної політики України;
28. Міністерство фінансів України;
29. Міністерство юстиції України;
30. Міністерство цифрової трансформації України;
31. Міністерство у справах ветеранів України;
32. Державна судова адміністрація України;
33. Державна авіаційна служба України;
34. Державна архівна служба України;
35. Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;
36. Державна казначейська служба України;
37. Державна міграційна служба України;
38. Державна регуляторна служба України;
39. Державна служба геології та надр України;
40. Державна служба експортного контролю України;
41. Державна служба статистики України;
42. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками;
43. Державна служба України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека);
44. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;
45. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру;
46. Державна служба України з питань праці;
47. Державна служба України з надзвичайних ситуацій;
48. Державна служба фінансового моніторингу України;
49. Державна податкова служба України;
50. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України;
51. Державне агентство водних ресурсів України;
52. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України;
53. Державне агентство лісових ресурсів України;

54. Державне агентство резерву України;
55. Державне агентство меліорації та рибного господарства України;
56. Державне агентство України з управління зоною відчуження;
57. Державне агентство України з питань кіно;
58. Державне космічне агентство України;
59. Державна інспекція архітектури та містобудування України;
60. Державна екологічна інспекція України;
61. Державна служба якості освіти України;
62. Державна інспекція енергетичного нагляду України;
63. Державна інспекція ядерного регулювання України;
64. Адміністрація Державної прикордонної служби України;
65. Державний комітет телебачення і радіомовлення України;
66. Фонд державного майна України;
67. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України;
68. Національне агентство України з питань державної служби;
69. Український інститут національної пам'яті;
70. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення;
71. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку;
72. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг;
73. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
74. Служба безпеки України;
75. Центральна виборча комісія;
76. Національна академія наук України;
77. Національна академія медичних наук України;
78. Національна академія аграрних наук України.

Додаток 11-В.2: Інші установи, підприємства та організації

Порогова вартість:	400 000 СПЗ	- Товари
	400 000 СПЗ	- Послуги
	5 000 000 СПЗ	- Будівельні послуги

Перелік компаній:

1. Акціонерне товариство "Укрпошта";
2. Акціонерне товариство "Українська залізниця";
3. Комунальне підприємство "Київський метрополітен";
4. Комунальне підприємство "Дніпровський метрополітен" Дніпровської міської ради;
5. Комунальне підприємство "Харківський метрополітен";
6. Державне підприємство "Міжнародний аеропорт Бориспіль";
7. Комунальне підприємство "Аеропорт "Вінниця";
8. Товариство з обмеженою відповідальністю "Міжнародний аеропорт "Дніпропетровськ";
9. Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт "Запоріжжя";
10. Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт "Київ" (Жуляни);
11. Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт "Кривий Ріг" Криворізької міської ради;
12. Державне підприємство "Міжнародний аеропорт "Львів" імені Данила Галицького";
13. Комунальне підприємство "Миколаївський міжнародний аеропорт" Миколаївської міської ради;
14. Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт Одеса";
15. Полтавське обласне комунальне підприємство "Аеропорт Полтава";
16. Обласне комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт Рівне";
17. Обласне комунальне підприємство "Аеропорт Суми";
18. Тернопільське обласне комунальне підприємство "Фірма "Тернопільавіаавтотранс" (Аеропорт Тернопіль);
19. Закарпатське обласне комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт Ужгород";
20. Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт Чернівці";

21. Комунальне підприємство Херсонської обласної ради "Херсонські авіалінії"
(Міжнародний аеропорт Херсон);
22. Комунальне підприємство "Аеропорт Черкаси" Черкаської обласної ради.

Додаток 11-В.3: Товари

Ця Глава поширюється на всі товари, що закуповуються замовниками, зазначеними в Додатках 11-В.1 та 11-В.2.

Додаток 11-В.4: Послуги

Ця Глава поширюється на всі послуги, що закуповуються замовниками, зазначеними у Додатках 11-В.1 та 11-В.2, за винятком:

- (a) послуг міжнародних третейських судів, міжнародних комерційних арбітражів, обраних для розгляду та вирішення спорів за участю замовника;
- (b) послуг фінансових організацій, в тому числі міжнародних фінансових організацій, пов'язаних із залученням замовником до статутного капіталу кредитних ресурсів та коштів;
- (c) науково-дослідницьких послуг, визначених в розділі 85 Класифікації основних продуктів – модельної класифікації ООН (CPC Prov.), що знаходиться за посиланням <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=9&Lg=1> ;
- (d) фінансових та пов'язаних з ними послуг, визначених в розділі 81 CPC Prov., закуплених або наданих Національним банком України.

Додаток 11-В.5: Будівельні послуги

Ця Глава охоплює всі будівельні послуги, зазначені у Розділі 51 CPC Prov., що закуповуються закупівельними організаціями, зазначеними в Додатках 11-В.1 та 11-В.2.

Додаток 11-В.6: Загальні примітки

1. Положення цієї Глави застосовуються із обмеженнями та умовами щодо закупівлі послуг і будівельних послуг, визначеними у відповідному Графіку України за *Генеральною угодою про торгівлю послугами* (ГАТС), вчиненої в м. Марракеш 15 квітня 1994 року.
2. Ця Глава не застосовується до закупівель:
 - (a) будівельних послуг, що здійснюються дипломатичними установами за кордоном;
 - (b) товарів та послуг, пов'язаних із розробленням дизайну, розробкою та виготовленням захищеного паперу, банкнот, монет України, їх зберіганням та обліком; та
 - (c) бланків документів, що посвідчують особу, бланків ідентифікаційних документів особи, документів, що підтверджують спеціальний правовий статус, документів про громадянство, включаючи паспорти, та інших документів, які відповідно до законодавства України вимагають використання спеціальних елементів захисту, чи марок акцизного податку, а також на товари та послуги, необхідні для їх виготовлення.

Додаток 11-В.7: Формула коригування порогової вартості

1. Порогова вартість, визначена в національній валюті України, повинна переглядатися раз на два роки, і відкориговане значення набирає чинності 1 січня кожного року, починаючи з 1 січня 2024 року.
2. Україна здійснює перерахунок і конвертує порогову вартість у свою національну валюту відповідно до середньодобового курсу національної валюти відносно СПЗ за останні 2 роки до 1 жовтня або до 1 листопада року, що передує року, коли порогова вартість набуває чинності.
3. Україна у письмовій формі повідомляє Канаду про переглянуті пороги в національній валюті до 15 січня року, в якому переглянуті пороги набувають чинності.
4. Якщо упродовж року суттєва зміна курсу національної валюти створює істотні проблеми для застосування цієї Глави, Сторони повинні провести консультації для визначення доцільності здійснення проміжного коригування.
5. Сторони приймають рішення про прийнятну альтернативну формулу коригування порогової вартості, якщо:
 - (a) Україна відмовляється від Угоди про державні закупівлі 2012 року відповідно до Статті XXII зазначеної Угоди; або
 - (b) Угода про державні закупівлі 2012 року перестає існувати; або
 - (c) змінюється формула коригування порогової вартості.

Додаток 11-В.8: Зобов'язання щодо більшої прозорості

1. Положення Статей III; IV; VIII(1) та (2); VIII(3)(b); X(7) та (11); XI(1); XV(4) та (5); та XVII Угоди про державні закупівлі 2012 року, які є частиною цієї Угоди відповідно до Статті 11.1, застосовуються, якщо:

- (a) замовник використовує процедуру відкритих торгів; та
- (b) здійснюється закупівля товарів, послуг або будівельних послуг на суму, що перевищує 124 000 канадських доларів у національній валюті України для закупівельних організацій, визначених в Додатку 11-В.1, та є меншою за відповідну порогову вартість, що зазначена у Додатку 11-В.1 або іншим чином виключена у Додатках 11-В.3, 11-В.4 або 11-В.5.

Додаток 11-В.9: Засоби публікації

1. Законодавча база - офіційні сайти:
 - (b) Верховної Ради України (<https://www.rada.gov.ua>);
 - (c) Міністерство економіки України (<http://me.gov.ua>).
2. Повідомлення про закупівлі: Prozorro сайти державних закупівель (<https://prozorro.gov.ua>).

ГЛАВА 12

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Стаття 12.1: Цілі

Цілями цієї Глави є:

- (a) забезпечення балансу між правами правовласників об'єктів інтелектуальної власності та законними інтересами користувачів об'єктів інтелектуальної власності щодо інтелектуальної власності;
- (b) сприяння міжнародній торгівлі та економічному, соціальному та культурному розвитку через поширення ідей, технологій та результатів творчої діяльності; та
- (c) сприяння правовому захисту прав інтелектуальної власності з метою, серед іншого, недопущення торгівлі товарами, що порушують права інтелектуальної власності.

Стаття 12.2: Підтвердження міжнародних угод

1. Сторони підтверджують свої права та зобов'язання відповідно до *Угоди СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності* (далі – Угода ТРІПС) та іншими угодами про інтелектуальну власність, учасницями яких є обидві Сторони.
2. Сторони погоджуються, що Угода ТРІПС може та повинна тлумачитися та впроваджуватися у спосіб, що сприяє праву Членів СОТ на охорону здоров'я населення та, зокрема, на забезпечення доступу до лікарських засобів для всіх. У зв'язку з цим Сторони підтверджують право повною мірою використовувати широкі можливості, передбачені Угодою ТРІПС, у тому числі ті, що стосуються охорони здоров'я населення та, зокрема, забезпечення доступу до лікарських засобів для всіх. Сторони враховують *Рішення Генеральної Ради СОТ про впровадження параграфу 6 Дохійської декларації стосовно Угоди ТРІПС та здоров'я населення, ухвалене 30 серпня 2003 року, та Протокол про внесення змін до Угоди ТРІПС від 6 грудня 2005 року.*

Стаття 12.3: Охорона географічних зазначень

1. Ця Стаття стосується захисту в кожній зі Сторін географічних зазначень вин і спиртних напоїв, що походять з території іншої Сторони.
2. Частина А Додатку 12-А містить географічні зазначення, які походять і захищені в Канаді. Терміни, перелік яких наведено в частині А Додатку 12-А, мають право на реєстрацію в якості захищених географічних зазначень в Україні.
3. Частина В Додатку 12-А містить географічні зазначення, які походять і захищені в Україні. Терміни, перелік яких наведено в частині В Додатку 12-А, мають право на реєстрацію в якості захищених географічних зазначень в Канаді.

4. Для забезпечення захисту органи, відповідальні за конкретні географічні зазначення кожної Сторони, повинні подати заявки на надання захисту на території іншої Сторони відповідно до процедур та вимог, встановлених національним законодавством іншої Сторони. Захист кожною Стороною таких географічних зазначень здійснюється відповідно до Статей 22 - 24 Угоди ТРІПС і з урахуванням винятків, передбачених у Статті 24 Угоди ТРІПС.
5. Кожна Сторона може ухвалювати або дотримуватися існуючих процедур, які передбачають скасування захисту, наданого географічному зазначенню на її території.
6. Якщо географічне зазначення Сторони, вказане у Додатку 12-А, припиняє бути захищеним за місцем походження або виводиться з ужитку, ця Сторона повідомляє про це іншу Сторону та надсилає запит на скасування.
7. Відповідно до процедури, встановленої у пункті 9 цієї Статті, Спільна комісія, як зазначено у Статті 27.1 (Спільна комісія), може вносити зміни до Додатку 12-А шляхом вилучення географічних зазначень вин і спиртних напоїв, які припинили бути захищеними або вийшли з ужитку в Канаді, з Частини А, або географічних зазначень вин і спиртних напоїв, які припинили бути захищеними або вийшли з ужитку в Україні, з Частини В.
8. Відповідно до процедури, встановленої у пункті 9, Спільна комісія може вносити зміни до Додатку 12-А шляхом включення географічних зазначень вин і спиртних напоїв, що походять і захищені в Канаді, до Частини А, та географічних зазначень вин і спиртних напоїв, що походять і захищені в Україні до Частини В.
9. Спільна комісія при здійсненні своїх повноважень, передбачених у пунктах 7 та 8, діє на основі консенсусу та згідно рекомендацій Комітету з питань інтелектуальної власності, як зазначено у Статті 12.12.

Стаття 12.4: Захист прав інтелектуальної власності

1. Кожна Сторона повинна забезпечити наявність у національному законодавстві процедур захисту прав інтелектуальної власності, щоб дозволити застосування ефективних заходів проти будь-якого порушення прав інтелектуальної власності¹, зокрема термінових заходів, спрямованих на запобігання порушень, та заходів, що стримують від подальших порушень. Ці процедури повинні застосовуватися таким чином, щоб запобігти створенню бар'єрів для законної торгівлі та забезпечити недопущення зловживань
2. Процедури, що стосуються захисту прав інтелектуальної власності, повинні бути справедливими і неупередженими. Вони не повинні бути надто складними або затратними або встановлювати необґрунтовані часові обмеження чи призводити до невинуватених затримок.

¹ Для цілей цієї Глави термін "права інтелектуальної власності" стосується прав на об'єкти інтелектуальної власності всіх категорій, на які поширюється дія Статей 1-7 Частини II Угоди ТРІПС.

Стаття 12.5: Кримінальні провадження

Кожна Сторона передбачає кримінальні провадження та штрафи, що застосовуватимуться принаймні у випадках свідомої підробки торговельних марок або порушення авторського права в комерційних масштабах. Засоби покарання на випадки таких порушень включають ув'язнення та/або накладення штрафів у розмірах, достатніх для того, щоб слугувати стримуючим заходом, і співставні із санкціями, що застосовуються за злочини відповідної тяжкості. У відповідних випадках засоби покарання включають також накладення арешту, конфіскацію та знищення контрафактної продукції та матеріалів або обладнання, які переважно використовувалися при скоєнні правопорушення. Кожна Сторона може передбачити кримінальні провадження та штрафи, що застосовуватимуться в інших випадках порушення прав інтелектуальної власності, зокрема, у разі їх свідомого порушення в комерційних масштабах.

Стаття 12.6: Камкордінг

1. Кожна Сторона передбачає кримінальні провадження та штрафи, що застосовуватимуться відповідно до законів та нормативних актів цієї Сторони за несанкціоноване копіювання кінематографічного твору або будь-якої його частини під час демонстрації в кінотеатрі.
2. За будь-яке правопорушення, зазначене в пункті 1, кожна Сторона передбачає санкції, що включають ув'язнення та достатньо високі грошові штрафи², які б слугували стримуючим фактором при спробах здійснення порушення у майбутньому, співставні із санкціями, що застосовуються за злочини відповідної тяжкості.

Стаття 12.7: Спеціальні заходи проти порушників авторських прав в Інтернеті або інших цифрових мережах

1. Наявні у кожній Сторони процедури застосування цивільного або кримінального права використовуються у випадках порушення авторського права чи суміжних прав в Інтернеті або інших цифрових мережах, таких як незаконне використання засобів масового поширення для скоєння порушення.
2. Сторона може надати своїм компетентним органам, відповідно до свого законодавства, право вимагати від постачальника онлайн послуг невідкладного розкриття правовласнику інформації, достатньої для ідентифікації абонента, чий обліковий запис ймовірно використовувався для скоєння порушення, якщо такий правовласник подав юридично достатній позов щодо порушення авторського права чи суміжних прав, і якщо надання цієї інформації вимагається для охорони або захисту цих прав.
3. Кожна Сторона має докласти зусиль для сприяння спільним заходам в рамках бізнес-спільноти з метою ефективного реагування на порушення авторського права чи суміжних прав, зберігаючи при цьому законну конкуренцію та, відповідно до національного законодавства цієї Сторони, зберігаючи основні принципи, такі як свобода волевиявлення, справедливість та невторчання в особисте життя.
4. Кожна Сторона вживає або продовжує застосовувати заходи з обмеження порушень авторського права та суміжних прав в Інтернеті або іншій цифровій мережі.

² Для більшої впевненості, Сторона не зобов'язана передбачити можливість одночасного ув'язнення та стягнення грошових штрафів.

5. Кожна Сторона застосовує процедури, зазначені у цій Статті, у спосіб, що не допускає створення перешкод для законної діяльності, у тому числі для електронної комерції та, відповідно до свого законодавства, зберігає основні принципи, такі як свобода волевиявлення, справедливість та невтручання в особисте життя.³

Стаття 12.8: Спеціальні вимоги до прикордонних заходів

1. Для цілей цієї Статті "товари, що порушують права інтелектуальної власності" означають товари з фальсифікованою торговельною маркою або товари, виготовлені з порушенням авторських прав, за визначенням цих термінів у вимозі 14 до Статті 51 Угоди ТРІПС.⁴

2. Кожна Сторона дозволяє своїм компетентним органам вимагати надання правовласником відповідної інформації для допомоги компетентним органам у застосуванні заходів прикордонного контролю, зазначених у цій Статті. Сторона може також дозволити правовласнику надавати відповідну інформацію компетентним органам цієї Сторони.

3. Кожна Сторона ухвалює або продовжує застосовувати щодо імпорتنих та експортних поставок⁵ процедури, відповідно до яких її компетентні органи можуть з власної ініціативи здійснювати дії для призупинення випуску або для затримки товарів, які підозрюються в порушенні прав інтелектуальної власності.

4. Кожна Сторона вживає або продовжує застосовувати щодо імпорتنих та експортних поставок процедури, відповідно до яких правовласник може вимагати від компетентних органів Сторони, що передбачає такі процедури, призупинення випуску або затримки товарів, що підозрюються в порушенні прав інтелектуальної власності.

5. Кожна Сторона може передбачити, що у випадку, коли заявник зловживає процедурами, описаними в цій Статті, або за наявності поважних причин компетентні органи цієї Сторони мають право відмовити у розгляді заяви, призупинити її розгляд або скасувати заяву.

6. Кожна Сторона ухвалює або продовжує застосовувати процедури, відповідно до яких її компетентні органи можуть визначити упродовж розумно необхідного часу після порушення проваджень, зазначених у пунктах 3 і 4, чи товар, що підозрюється у порушенні прав інтелектуальної власності, дійсно порушує права інтелектуальної власності.

³ Наприклад, процедури, передбачені у цій Статті, без шкоди законодавству Сторони, запроваджують або зберігають режим, що передбачає обмеження відповідальності постачальників он-лайн послуг або застосовуваних до них засобів покарання та зберігає при цьому законні інтереси правовласників.

⁴ Вимоза 14 Угоди ТРІПС містить такі визначення:

(а) "товари з фальсифікованою торговою маркою" означає будь-які товари, в тому числі упаковку, що несанкціоновано містять торгову марку, ідентичну законно зареєстрованій для таких товарів торговій марці, або яку неможливо в основному відрізнити від такої торгової марки, і яка, таким чином, порушує права власника цієї торгової марки згідно із законодавством країни імпортування;

(б) "товари, виготовлені з порушенням авторських прав" означає будь-які товари, які є копіями, зробленими без згоди правовласника або особи, належним чином уповноваженої правовласником у країні виробництва, та які виготовлені прямо або опосередковано з продукту, з якого виготовлення такої копії вважається порушенням авторського права чи суміжних прав за законодавством країни імпортування.

(с)

⁵ Для більшої певності зазначається, що не вимагається включати у посилання на "імпорتنі та експортні поставки" у цій Статті поставки "у транзиті".

7. Кожна Сторона може виключати зі сфери застосування цієї Статті товари некомерційного характеру у незначній кількості, що є складовою особистого багажу пасажирів або відправлені у невеликих партіях.

Стаття 12.9: Співробітництво в сфері захисту прав інтелектуальної власності

1. Сторони усвідомлюють труднощі, пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності, зокрема у контексті транскордонних операцій. Сторони докладають зусиль для співробітництва, відповідно до обставин, з метою запобігання економічних та соціальних втрат від фальсифікацій торговельних марок та порушення авторських прав, відповідно до законодавства кожної із Сторін.

2. Кожна Сторона докладає зусиль, щоб сприяти розвитку знань та досвіду для забезпечення захисту прав інтелектуальної власності. Сторони також докладають зусиль для обміну інформацією та передовим досвідом у галузях, що становлять взаємний інтерес, які стосуються захисту прав інтелектуальної власності, відповідно до національного законодавства кожної Сторони.

3. Відповідні компетентні органи кожної зі Сторін можуть, відповідно обставинам, сприяти один одному у визначенні та виявленні підозрілих партій товарів, що можуть містити товари з фальсифікованою торговельною маркою або товари, виготовлені з порушенням авторських прав, і при цьому прагнутимуть:

- (a) обмінюватися інформацією про інноваційні підходи, які можуть бути розроблені з метою забезпечення більш аналітичного підходу до виявлення партій товарів, що можуть містити товари з фальсифікованою торговою маркою або піратські товари; та
- (b) у відповідних випадках обмінюватися інформацією та оперативними даними про підозрілі партії товарів, що можуть містити товари з фальсифікованою торговельною маркою або піратські товари.

Стаття 12.10: Інші сфери співробітництва

Усвідомлюючи зростаючу важливість прав інтелектуальної власності для сприяння інноваційному, соціально-економічному та культурному розвитку та економічній конкурентоспроможності в умовах економіки, яка базується на знаннях, Сторони докладають зусиль для співробітництва, з урахуванням наявних ресурсів, у галузях інтелектуальної власності, які становлять взаємний інтерес.

Стаття 12.11: Призначення контактних пунктів

Кожна Сторона визначає контактний пункт для полегшення зв'язку між Сторонами з питань інтелектуальної власності та надають одна одній інформацію про контактні пункти та будь-які зміни щодо контактних пунктів.

Стаття 12.12: Комітет з питань інтелектуальної власності

1. Цим Сторони погоджують продовження діяльності Комітету з питань інтелектуальної власності (далі – Комітет), заснованому на підставі Угоди 2017 року, що складається з представників кожної з Сторін, які мають досвід у сфері інтелектуальної власності.

2. Комітет спільно очолюють представники кожної Сторони.
3. Комітет:
 - (a) обговорює питання, що стосуються охорони та захисту прав інтелектуальної власності, охоплених цією Главою, та будь-які інші відповідні питання, взаємно визначені Сторонами;
 - (b) слугує форумом для консультацій відповідно до Статті 12.15;
 - (c) забезпечує нагляд за співробітництвом Сторін відповідно до цієї Глави; та
 - (d) надає рекомендації Спільній комісії, як зазначено у Статті 27.1 (Спільна комісія), щодо внесення змін у Додаток 12-А відповідно до Статті 12.3.9.
4. Сторони докладають зусиль для збільшення можливостей співробітництва у сфері інтелектуальної власності. Таке співробітництво може включати:
 - (a) сприяння налагодженню контактів між відповідними компетентними органами Сторін, що мають інтерес у сфері інтелектуальної власності;
 - (b) обмін інформацією щодо:
 - (i) законодавства, процедур, політики, діяльності та досвіду кожної Сторони у сфері інтелектуальної власності;
 - (ii) запровадження систем інтелектуальної власності, метою яких є сприяння ефективній реєстрації прав інтелектуальної власності; та
 - (iii) відповідних ініціатив для підвищення інформованості громадськості про права інтелектуальної власності;
5. За винятком консультацій відповідно до Статті 12.15, засідання Комітету проводяться за взаємною домовленістю Сторін. Засідання Комітету можуть проводитись у формі особистої присутності, шляхом використання цифрової відеоконференції, телефонного зв'язку або інших засобів.

Стаття 12.13: Прозорість

З метою забезпечення прозорості захисту та реалізації прав інтелектуальної власності кожна Сторона забезпечує, щоб її закони, положення та процедури, що стосуються прав інтелектуальної власності, публікувалися або іншим чином ставали доступними у спосіб, який дозволяє іншій Стороні або будь-якій зацікавленій особі знайомитися з ними.

Стаття 12.14: Розкриття інформації

Ця Глава не вимагає розкриття жодною Стороною інформації, яка перешкоджає правоохоронним заходам, суперечить її законодавству або не підлягає розкриттю відповідно до її законодавства.

Стаття 12.15: Консультації

1. Кожна Сторона може звернутися із запитом про проведення консультації з іншою Стороною стосовно будь-якого фактично здійснюваного або запропонованого заходу чи іншого питання, яке, на думку такої Сторони, може негативно вплинути на її інтереси в сфері інтелектуальної власності.
2. На запит відповідно до пункту 1 Сторони проводять консультації одна з одною у рамках Комітету відповідно до Статті 12.12, з метою пошуку взаємно прийнятних рішень. При цьому Сторони повинні:
 - (а) докладати зусиль для надання одна одній достатньої інформації, яка дозволяє у повному обсязі вивчити відповідне питання; та
 - (б) забезпечувати конфіденційність інформації, наданої іншою Стороною під час консультацій.
3. Консультації у рамках Комітету проводяться упродовж 60 днів з моменту надходження запиту про консультації.
4. Якщо Сторони не можуть досягти взаємно прийнятного рішення в результаті консультацій відповідно до пункту 2, будь-яка Сторона вправі передати питання на розгляд Спільної комісії, створеної відповідно до Статті 27.1 (Спільна комісія).

Стаття 12.16: Незастосування процедури вирішення спорів

Сторона не вдається до вирішення спору відповідно до Глави 28 (Вирішення спорів) з будь-якого питання, що виникає за цією Главою.

Додаток 12-А

Перелік вин і спиртних напоїв, що охороняються як географічні зазначення на територіях Сторін

Частина А - Географічні зазначення Канади

(а) для вин:

BC Gulf Islands / БіСі Галф Айленд

Beamsville Bench / Бімсвіль Бенч

British Columbia / Брітіш Коламбія

Creek Shores / Крік Шорз

Fraser Valley / Фрейзер Веллей

Four Mile Creek / Фор Майл Крік

Lake Erie North Shore / Лейк Ері Норс Шор

Lincoln Lakeshore / Лінкольн Лейкшор

Niagara Escarpment / Найегера Іскарпмент

Niagara Lakeshore / Найегера Лейкшор

Niagara Peninsula / Найегера Пенінсьюла

Niagara River / Найегера Рівер

Niagara-on-the-Lake / Найегера-он-зе-Лейк

Okanagan Valley / Окенаган Веллей

Ontario / Онтаріо

Ontario Icewine / Онтаріо Айсвайн

Prince Edward County / Принс Едвард Каунті

Similkameen Valley / Сімількамін Веллей

Short Hills Bench / Шорт Хіллз Бенч

St. David's Bench / Сент Девід'з Бенч

Twenty Mile Bench / Твенті Майл Бенч

Vancouver Island / Ванкувер Айленд

Vinemount Ridge / Вайнмаунт Рідж

(b) для спиртних напоїв:

Canadian Rye Whisky / Кенедіан
Рай Віскі

Canadian Whisky / Кенедіан Віскі

Частина В - Географічні зазначення України

(а) для вин:

Таврія / Tavriya

Сонячна долина / Sonyachna dolyna

Новий світ / Novyi svit

Меганом / Meganom

Магарач / Magarach

Золота Балка / Zolota Balka

Балаклава / Balaklava

(б) для спиртних напоїв:

Таврія / Tavriya

ГЛАВА 13

НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Стаття 13.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

законодавство про охорону навколишнього природного середовища означає будь-який закон або нормативний акт Сторони, або його положення, включно тими, які імплементують зобов'язання Сторони за багатосторонньою екологічною угодою, основною метою якої є захист навколишнього природного середовища або недопущення шкоди життю чи здоров'ю населення шляхом:

- (a) запобігання, зменшення чи контролю над поширенням, викидами або випромінюванням токсичних або забруднюючих докільля речовин
- (b) контролю над екологічно небезпечними або токсичними хімічними речовинами, субстанціями, матеріалами чи відходами, а також поширення пов'язаної з ними інформації; або
- (c) охорони та збереження¹ видів дикої фауни або флори, у тому числі видів, що знаходяться під загрозою зникнення, їх середовищ існування та природоохоронних територій,

але не включає закон або нормативний акт чи їх положення, що безпосередньо пов'язані з безпекою праці й охороною здоров'я працівників, та не включає закон або нормативний акт чи будь-яке їх положення, основною метою яких є регулювання користування природними ресурсами для власного споживання чи корінними народами;

природоохоронні території означає території, визначені Стороною в її законодавстві; і

закон або нормативний акт означає для Канади – акт парламенту Канади або нормативний акт, прийнятий згідно з актом парламенту Канади, який підлягає виконанню за рішенням центрального органу виконавчої влади.

Стаття 13.2: Контекст і цілі

1. Сторони визнають, що здорове довкілля є невід'ємним елементом сталого розвитку, і визнають внесок торгівлі в сприянні сталому розвитку.
2. Сторони визнають, що завданнями цієї Глави є:
 - (a) сприяння взаємній підтримці торгової та екологічної політики та практики;
 - (b) сприяння високому рівню охорони навколишнього природного середовища та ефективному забезпеченню виконання законодавства про охорону навколишнього природного середовища; а також
 - (c) посилення потенціалу Сторін для вирішення пов'язаних з торгівлею екологічних питань, у тому числі шляхом співпраці задля подальшого сприяння сталого розвитку.

¹ Сторони визнають, що "охорона або збереження" може включати охорону або збереження біологічного різноманіття.

3. Беручи до уваги свої відповідні національні пріоритети та обставини, Сторони визнають, що поглиблене співробітництво з метою охорони та збереження навколишнього природного середовища та сталого використання та управління природними ресурсами приносить користь, яка може сприяти сталому розвитку, зміцнювати екологічне врядування, підтримувати виконання багатосторонніх екологічних угод, стороною яких вони є, і які доповнюють цілі цієї Угоди.

4. Сторони визнають, що навколишнє природне середовище відіграє важливу роль в економічному, соціальному та культурному добробуті корінних народів і сільських або віддалених громад, і визнають важливість взаємодії з цими групами в рамках довгострокового збереження навколишнього природного середовища.

5. Сторони також визнають, що неприйнятно встановлювати або використовувати своє законодавство про охорону навколишнього природного середовища чи інші заходи у спосіб, який становив би приховане обмеження торгівлі чи інвестицій між Сторонами.

Стаття 13.3: Право на регулювання та рівні охорони

1. Сторони визнають суверенне право кожної Сторони встановлювати власні рівні національної охорони навколишнього природного середовища та власні екологічні пріоритети, а також відповідно визначати, приймати або змінювати своє законодавство про охорону навколишнього природного середовища та політику.

2. Кожна Сторона докладатиме зусиль для забезпечення того, щоб її законодавство про охорону навколишнього природного середовища та політика передбачали та заохочували високий рівень охорони навколишнього природного середовища, а також намагатиметься продовжувати покращувати свої рівні охорони навколишнього природного середовища.

3. Сторони визнають, що ключовим принципом, який лежить в основі їхнього законодавства про охорону навколишнього природного середовища і політики, є те, що ті, хто забруднює навколишнє природне середовище, повинні нести витрати за це забруднення.

Стаття 13.4: Забезпечення виконання законодавства про охорону навколишнього природного середовища

1. Сторона забезпечує ефективне виконання свого законодавства про охорону навколишнього природного середовища через систематичне або періодичне здійснення плану заходів² чи утримання від здійснення дій, що впливають на торгівлю або інвестиції між Сторонами.^{3, 4}

² Для більшої впевненості, "систематичне або періодичне здійснення плану заходів чи утримання від здійснення дій" є "систематичним", якщо здійснення плану заходів чи утримання від здійснення дій є послідовним або триває, і "періодичним" - якщо здійснення плану заходів чи утримання від здійснення дій відбувається періодично чи неодноразово та коли йдеться про події пов'язані або однакові за своєю природою. Здійснення плану заходів чи утримання від здійснення дій не включає одиничний приклад чи випадки

³ Для більшої впевненості, "здійснення плану заходів чи утримання від здійснення дій" є такими "що впливають на торгівлю між Сторонами або здійснення ними інвестицій", якщо стосуються: (i) особи чи галузі, яка виробляє товар або надає послуги, якими торгують Сторони, або має інвестиції на території Сторони, та яка не виконала таке зобов'язання; або (ii) особи або галузі, яка виробляє товар або надає послугу, що конкурує на території Сторони з товаром або послугою іншої Сторони.

⁴ Для цілей вирішення спору припускається, що невиконання зобов'язання впливає на торгівлю чи інвестиції між Сторонами, якщо Сторона-відповідач не доведе протилежне.

2. Кожна Сторона зберігає за собою право на власний розсуд ухвалювати рішення щодо: (а) питань розслідування, обвинувачення, регулювання та відповідності вимогам законодавства; та (b) розподілу ресурсів правозастосування щодо охорони навколишнього природного середовища стосовно іншого законодавства про охорону навколишнього природного середовища, визначеного таким, що має пріоритет. Відповідно, Сторони розуміють, що в рамках дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища кожна Сторона дотримується пункту 1, якщо здійснення плану заходів чи утримання від здійснення дій відображає розумне використання права приймати рішення на власний розсуд або є результатом добросовісного рішення щодо розподілу цих ресурсів відповідно до пріоритетів забезпечення дотримання свого законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

3. Без шкоди положенням Статті 13.3(1), Сторони визнають, що заохочувати торгівлю чи інвестиції шляхом послаблення або зменшення захисту, передбаченого їх законодавством про охорону навколишнього природного середовища, є недоцільним. Відповідно, Сторона не має права відмовлятися від свого законодавства про охорону навколишнього природного середовища або іншим чином відступати від нього або пропонувати відступати від свого законодавства про охорону навколишнього природного середовища таким чином, щоб послабити або зменшити захист, передбачений таким законодавством, з метою заохочення торгівлі чи інвестицій між Сторонами.

4. Ніщо в цій Главі не повинно тлумачитися як дозвіл Стороні застосовувати своє законодавство про охорону навколишнього природного середовища на території іншої Сторони.

Стаття 13.5: Інформування та участь громадськості

1. Кожна Сторона повинна сприяти підвищенню обізнаності громадськості щодо свого законодавства про охорону навколишнього природного середовища і політики, включаючи процедури забезпечення виконання та дотримання законодавства, шляхом забезпечення доступу громадськості до такої інформації.

2. Кожна Сторона забезпечує отримання та розгляд письмових запитань або коментарів від осіб такої Сторони щодо виконання нею цієї Глави. Кожна Сторона своєчасно відповідає на запитання чи коментарі в письмовій формі відповідно до своїх процедур, а також надає доступ громадськості до таких запитань чи коментарів у тому числі шляхом їх публікації на відповідному веб-сайті у загальному доступі.

3. Кожна Сторона використовує існуючі або створює нові консультативні механізми, включаючи національний консультативний комітет, для отримання коментарів з питань, пов'язаних із впровадженням цієї Глави. Такі механізми можуть включати осіб із потрібним досвідом, включаючи досвід у сфері бізнесу, щодо збереження та управління природними ресурсами або з інших екологічних питань.

Стаття 13.6: Процедурні питання

1. Кожна Сторона забезпечує можливість зацікавленій особі вимагати від компетентних органів Сторони розслідування заявлених порушень її законодавства про охорону навколишнього природного середовища, а також обов'язок компетентних органів належним чином розглядати такі запити відповідно до її законодавства.

2. Кожна Сторона забезпечує особам, які відповідно до її законодавства мають визнаний інтерес у певному питанні, належний доступ до адміністративних, квазі-судових або судових проваджень з метою забезпечення дотримання законодавства Сторони про охорону навколишнього природного середовища, а також право вимагати застосування відповідних засобів правового захисту або санкцій за порушення такого законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
3. Кожна Сторона повинна забезпечити доступність адміністративних, квазі-судових або судових проваджень в рамках забезпечення дотримання законодавства Сторони про охорону навколишнього природного середовища. Сторона повинна забезпечити, щоби такі провадження були чесними, справедливими, прозорими та здійснювалися у належному процесуальному порядку, включаючи надання можливості сторонам процесу здійснювати підтримку або захист своїх позицій. Сторони визнають, що такі процедури не повинні бути надмірно складними, а також передбачати необґрунтовані витрати або часові обмеження.
4. Кожна Сторона забезпечує, щоб будь-які слухання в такому провадженні здійснювалися неупередженими та незалежними особами, які не зацікавлені в результаті справи. Слухання в такому провадженні є відкритими, за винятком випадків, коли здійснення правосуддя вимагає іншого, і повинні відповідати вимогам законодавства.
5. Кожна Сторона гарантує, що остаточні рішення по суті таких проваджень:
 - (a) вчинятимуться письмово та, якщо доцільно, зазначатимуть підстави, на яких вони ґрунтуються;
 - (b) надаватимуться без невинуватої затримки учасникам провадження та, відповідно до національного законодавства, громадськості; і
 - (c) ґрунтуватимуться на інформації та доказах, наданих сторонами провадження або отриманих з інших джерел, відповідно до її законодавства.
6. Кожна Сторона також гарантує, якщо застосовно, що учасники провадження мають право, відповідно до національного законодавства, вимагати перегляду рішення та, якщо така можливість надана, виправлення чи перегляду остаточного рішення у такому провадженні.
7. Кожна Сторона гарантує застосування відповідних санкцій або засобів правового захисту за порушення свого законодавства про охорону навколишнього природного середовища і забезпечує врахування відповідних факторів, в тому числі враховувати характер і тяжкість порушення, шкоду завдану навколишньому природному середовищу, і будь-яку економічну вигоду отриману порушником при визначенні санкцій або обранні способу правового захисту.

Стаття 13.7: Наукова та технічна інформація

1. Під час підготовки та впровадження заходів, спрямованих на охорону навколишнього природного середовища, які можуть вплинути на торгівлю чи інвестиції між Сторонами, кожна Сторона бере до уваги відповідну наукову та технічну інформацію, а також відповідні міжнародні стандарти, вказівки чи рекомендації.

2. Для цілей цієї Глави Сторони визнають, що у випадках, коли існують загрози серйозної або незворотної шкоди навколишньому природному середовищу, відсутність повної наукової визначеності не повинна використовуватися як причина для відкладення економічно ефективних заходів для запобігання погіршенню стану навколишнього природного середовища.

Стаття 13.8: Оцінка впливу на навколишнє природне середовище

1. Кожна Сторона повинна підтримувати відповідні процедури оцінки впливу запропонованих проектів, які підлягають регулюванню на рівні центрального органу виконавчої влади відповідної Сторони, та які можуть спричинити значний вплив на навколишнє природне середовище, з метою усунення, уникнення, мінімізації або пом'якшення негативних наслідків.

2. Кожна Сторона забезпечує, щоб такі процедури передбачали оцінку впливу на навколишнє природне середовище, економіку, здоров'я, соціальних чи кумулятивний ефект, брали до уваги найкращу наявну наукову інформацію та, якщо застосовно, традиційні знання корінних народів, сільських або віддалених громад, а також дозволяли залучення громадськості в межах і порядку, встановлених національним законодавством.

Стаття 13.9: Багатосторонні екологічні угоди

1. Сторони визнають важливу роль, яку можуть відігравати багатосторонні екологічні угоди в питаннях охорони навколишнього природного середовища та які становлять собою відповідь міжнародної спільноти на глобальні або регіональні екологічні проблеми.

2. Кожна Сторона підтверджує своє зобов'язання виконувати багатосторонні екологічні угоди, стороною яких вона є.

3. Сторони проводять консультації та співпрацюють з екологічних питань, що становлять спільний інтерес, зокрема з питань, пов'язаних з торгівлею, та які стосуються відповідних багатосторонніх екологічних угод. Це включає обмін інформацією про виконання багатосторонніх екологічних угод, стороною яких є Сторона; поточні переговори щодо нових багатосторонніх екологічних угод; а також відповідні прагнення кожної зі Сторін щодо приєднання до додаткових багатосторонніх екологічних угод.

4. Ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати або підтримувати заходи реалізації багатосторонньої екологічної угоди, стороною якої вона є, за умови, що такі заходи не є засобом довільної або невиправданої дискримінації між країнами, де переважають однакові умови, або не становлять прихованого обмеження міжнародної торгівлі чи інвестицій.

Стаття 13.10: Зміна клімату

1. Сторони визнають, що зміна клімату є зростаючою загрозою, яка вимагає термінових і колективних дій. Відповідно, Сторони сповнені рішучості продемонструвати міжнародне лідерство та працювати разом для підтримки національних та міжнародних зусиль щодо обмеження зростання температури до 1,5 градусів Цельсія понад доіндустріального рівня та досягнення нульових викидів парникових газів до 2050 року.

2. Сторони визнають важливість природо-орієнтованих кліматичних рішень, оскільки дії, які забезпечують стає управління, захист і відновлення природних і змінених екосистем, включаючи ліси та інші наземні та морські екосистеми, пом'якшують зміну клімату та адаптують до наслідків зміни клімату, одночасно забезпечуючи добробут людей і переваги для біорізноманіття.
3. Кожна Сторона повинна ефективно виконувати свої зобов'язання за *Паризькою угодою*, вчиненої в м. Париж 12 грудня 2015 року, зі змінами.
4. Сторони визнають важливий внесок регіональних урядів, жінок, корінних народів, сільських або віддалених громад, а також приватного сектору та інших зацікавлених осіб у вирішенні проблеми зміни клімату та реагування на неї.
5. Кожна Сторона сприятиме позитивному внеску торгівлі в перехід до низьковуглецевої та кліматично стійкої економіки, визнаючи важливість взаємної підтримки політик щодо торгівлі та зміни клімату.
6. Кожна Сторона повинна знайти інноваційні рішення для пом'якшення та адаптації до зміни клімату, у тому числі за допомогою ринкових механізмів і пов'язаних із торгівлею кліматичних заходів, які матимуть на меті досягнення загальних цілей "зеленого" зростання.
7. Сторони визнають, що скорочення антропогенних викидів метану є одним із найшвидших шляхів скорочення глобального потепління у найближчій перспективі та може зробити значний внесок у глобальні зусилля з обмеження потепління до 1,5 градусів Цельсія. Сторони підтверджують свій намір скоротити глобальні антропогенні викиди метану в усіх секторах щонайменше на 30 відсотків нижче рівня 2020 року до 2030 року в рамках *Глобальної ініціативи зі скорочення викидів метану*, погодженої в м. Глазго 12 листопада 2021 року.
8. Відповідно до Статті 13.24, Сторони співпрацюватимуть на двосторонній основі та на міжнародних форумах для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес, у сферах:
 - (a) активізації зусиль щодо імплементації *Паризької угоди*;
 - (b) підвищення прозорості, у тому числі шляхом вимірювання, звітності та верифікації викидів парникових газів;
 - (c) підвищення енергоефективності;
 - (d) сприяння швидкому переходу від використання вугільної енергетики до чистих джерел енергії;
 - (e) заохочення розробки та впровадження економічно ефективних технологій та альтернатив із низьким рівнем викидів;
 - (f) сприяння екологічній стійкості, у тому числі шляхом сприяння розвитку сталого транспорту, міської інфраструктури, сільського господарства та управління лісами з метою зменшення вирубки лісів;
 - (g) зменшення викидів короткоживучих забруднювачів клімату, включаючи метан;
 - (h) сприяння ціноутворенню на вуглець та, заходами щодо запобігання ризиків витоку вуглецю;
 - (i) зменшення впливу і ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, за допомогою адаптаційних заходів, включаючи природоорієнтовані кліматичні рішення.

Стаття 13.11: Захист озонового шару

1. Сторони визнають, що викиди певних речовин можуть суттєво руйнувати та іншим чином змінювати озоновий шар у спосіб, який може призвести до негативних наслідків для здоров'я людини та навколишнього природного середовища. Сторони також відзначають, що певні речовини, які руйнують озоновий шар, і деякі їх альтернативи сприяють зміні клімату, Сторони вказують на можливість узгодженого контролю над цими речовинами для мінімізації впливу як на озоновий шар, так і на клімат. Відповідно, кожна Сторона визнає важливість виконання своїх зобов'язань за *Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар*, який було вчинено в м. Мотрьо 16 вересня 1987 року, зі змінами та доповненнями.

2. Відповідно до Статті 13.24, Сторони співпрацюють для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес щодо таких речовин, як зазначено в пункті 1. Співпраця може включати обмін інформацією та досвідом у сферах, пов'язаних із:

- (a) екологічно чистими альтернативами таким речовинам;
- (b) практикою, політикою та програмами управління холодоагентом;
- (c) методологіями вимірювання стратосферного озону; і
- (d) боротьбою з незаконною торгівлею такими речовинами.

Стаття 13.12: Захист морського середовища від забруднення суден

1. Сторони визнають важливість захисту та збереження морського середовища. З цією метою кожна Сторона визнає важливість виконання своїх зобов'язань за *Міжнародною Конвенцією по запобіганню забрудненню з суден*, вчиненою в м. Лондон 2 листопада 1973 року (Конвенція МАРПОЛ)⁵ та вжиття заходів для запобігання забрудненню морського середовища з суден.

2. Відповідно до Статті 13.24, Сторони співпрацюють для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес щодо забруднення морського середовища з суден. Сфери співпраці можуть включати:

- (a) розгляд випадкового та навмисного забруднення з суден, а також забруднення внаслідок звичайних операцій суден;
- (b) розробку технологій для мінімізації відходів, що утворюються на судах;
- (c) вирішення проблеми шуму підводних суден для зменшення впливу на морські екосистеми;
- (d) оцінку відповідності портових установок для прийому відходів;
- (e) посилення захисту в особливих географічних зонах; і
- (f) здійснення виконавчих заходів, включно з повідомленням держав прапора та, у відповідних випадках, держав порту.

⁵ Для більшої визначеності, це положення стосується забруднення, що регулюється Міжнародною конвенцією по запобіганню забрудненню з суден, вчиненою в м. Лондон 2 листопада 1973 року, зі змінами, внесеними Протоколом 1978 року до Міжнародної конвенції по запобіганню забрудненню з суден, вчиненою в м. Лондон 17 лютого 1978 року, та Протоколу 1997 року про внесення змін до Міжнародної конвенції по запобіганню забрудненню з суден 1973 року, зміненої Протоколом 1978 року до неї, вчиненою в м. Лондон 26 вересня 1997 року (Конвенція МАРПОЛ), а також будь-яких існуючих та майбутніх поправок до Конвенції МАРПОЛ, сторонами яких є Сторони.

Стаття 13.13: Циркулярна економіка

1. Сторони визнають, що циркулярна економіка пропонує системний підхід до впровадження моделей сталого споживання та виробництва. Сторони також визнають роль, яку може відігравати міжнародна торгівля в переході до економіки замкнутого циклу, включаючи сприяння переміщенню вторинних матеріалів і пов'язаних товарів і послуг через глобальні ланцюги поставок.
2. Згідно зі Статтею 13.24, Сторони співпрацюватимуть, якщо це доцільно, для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес, для розвитку більш ресурсоефективної циркулярної економіки.

Стаття 13.14: Якість повітря

1. Сторони визнають, що забруднення повітря є глобальною проблемою, яка має далекосяжні наслідки для здоров'я, економіки та навколишнього природного середовища, і підтверджують необхідність сприяння політикам сталого розвитку, які спрямовані на покращення якості повітря. Також, Сторони також визнають, що забруднення повітря сприяє зміні клімату, і відзначають важливість узгодженого вирішення викликів у зв'язку із забрудненням повітря і зміною клімату. Сторони також визнають важливість скорочення викидів короткочасних кліматичних факторів, таких як метан і сажа, для покращення якості повітря та пом'якшення зміни клімату.
2. Сторони також визнають важливість міжнародних угод та інших міжнародних зусиль для покращення якості повітря та контролю над забруднювачами повітря, включаючи забруднювачі, які можуть переноситися на великі відстані. Сторони також визнають, що більш широке співробітництво може бути корисним для досягнення цих цілей. Відповідно, Сторони підтверджують своє зобов'язання сприяти досягненню відповідних завдань в рамках таких зусиль.
3. Згідно зі Статтею 13.24, Сторони співпрацюють, де це доцільно, для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес щодо якості повітря. Ця співпраця може включати обмін інформацією та досвідом у таких сферах, як: управління якістю атмосферного повітря та стандарти якості повітря; найкращі практики, пов'язані з раціональним управлінням хімічними речовинами, які є забруднювачами повітря; а також технології та практики зменшення забруднювачів повітря, контролю за ними та запобігання їхньому розповсюдженню.

Стаття 13.15: Управління хімічними речовинами

1. Сторони визнають важливість дотримання раціонального поводження з хімічними речовинами протягом їхнього повного життєвого циклу з метою покращення захисту здоров'я людини та навколишнього природного середовища, а також його внесок у досягнення Цілей сталого розвитку відповідно до Порядку денного у сфері Сталого Розвитку ООН до 2030 року.
2. Сторони також визнають важливість виконання своїх зобов'язань за *Базельською конвенцією про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням*, вчиненої в м. Базель 22 березня 1999 року, *Роттердамською конвенцією про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин і пестицидів у міжнародній торгівлі*, вчиненої в м. Роттердам 10 вересня 1998 року, *Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі*, вчиненої в м. Стокгольм 22 травня 2004 року, та *Мінаматською конвенцією про ртуть*, вчиненої в м. Женева 19 січня 2013 року.

3. Згідно зі Статтею 13.24, Сторони співпрацюють у відповідних випадках для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес щодо управління хімічними речовинами. Ця співпраця може включати обмін інформацією та досвідом у таких сферах, як: методологія, інструменти та моделі оцінки та управління ризиками; наукові дані та оцінка; екологічний моніторинг; реєстри викидів і перенесення забруднюючих речовин; виконання відповідних міжнародних договорів; і структури управління для керування хімічними речовинами.

Стаття 13.16: Забруднення пластиком і відходами

1. Сторони визнають важливість вжиття заходів для запобігання та зменшення пластикового забруднення та відходів, у тому числі мікропластику, з метою збереження здоров'я людини та навколишнього природного середовища, запобігання втраті біорізноманіття та зменшення відповідних витрат і впливу забруднення пластиком та відходів.

2. Визнаючи глобальний характер цієї проблеми відповідно до пункту 1(а), кожна Сторона вживає або підтримує заходи для запобігання та зменшення забруднення пластиком і відходами, включаючи мікропластик.

3. Визнаючи, що Сторони вживають заходів для вирішення проблеми пластикового забруднення та відходів в рамках інших ініціатив, відповідно до Статті 13.24, Сторони співпрацюють для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес щодо вирішення проблем пластикового забруднення та відходів, включаючи мікропластик, наприклад як вирішення проблеми забруднення на суші та в морі, сприяння зменшенню відходів, покращення поводження з відходами, вирішення проблеми пластикових відходів протягом усього життєвого циклу, сприяння переходу до циркулярної економіки у та активізація зусиль, пов'язаних із покинутими, втраченими чи іншим чином втраченими знаряддями лову.

Стаття 13.17: Корпоративна соціальна відповідальність і відповідальна бізнес-поведінка

1. Сторони визнають важливість просування корпоративної соціальної відповідальності та відповідальної ділової практики.

2. Кожна Сторона повинна заохочувати підприємства, організовані або засновані відповідно до її законодавства або діючі на її території, приймати та впроваджувати принципи та стандарти відповідальної бізнес-поведінки та корпоративної соціальної відповідальності, які стосуються довкілля. Ці принципи та стандарти повинні узгоджуватися з міжнародно визнаними стандартами та керівними принципами, які були прийняті цією Стороною для посилення узгодженості між економічними та екологічними цілями.

Стаття 13.18: Добровільні механізми покращення екологічних показників

1. Сторони визнають, що гнучкі, добровільні механізми, такі як добровільний аудит і звітність, ринкові механізми, добровільний обмін інформацією та досвідом, а також державно-приватні партнерства, можуть сприяти досягненню та підтримці високого рівня охорони навколишнього природного середовища та доповнювати заходи регулювання. Сторони також визнають, що відповідні механізми мають бути розроблені таким чином, щоб максимізувати їхні переваги для навколишнього природного середовища та уникнути створення непотрібних бар'єрів для торгівлі.

2. Таким чином, відповідно до своїх законів або політики, кожна Сторона заохочує, у відповідних випадках:

- (a) використання таких механізмів охорони навколишнього природного середовища та природних ресурсів на своїй території; і
- (b) відповідні органи, установи приватного сектору, неурядові організації та інших зацікавлених осіб, які беруть участь у розробці критеріїв, що використовуються для оцінки екологічної ефективності з метою подальшого розвитку та вдосконалення критеріїв, які використовуються в таких механізмах.

3. Якщо суб'єкти господарювання приватного сектору або неурядові організації розробляють механізми просування продуктів на основі їх екологічних якостей, ці механізми не повинні вводити в оману або бути недостовірними згідно з відповідними законами відповідної Сторони.

4. Кожна Сторона повинна заохочувати свої установи приватного сектору та неурядові організації до розробки механізмів, які, серед іншого:

- (a) ґрунтуються на відповідній науковій та технічній інформації;
- (b) ґрунтуються на відповідних міжнародних стандартах, рекомендаціях, керівних принципах або передовій практиці, у відповідних випадках;
- (c) сприяють конкуренції та інноваціям; і
- (d) не ставитимуться до товару менш сприятливо на основі походження.

Стаття 13.19: Торгівля та біологічне різноманіття

1. Сторони визнають важливість збереження та сталого використання біологічного різноманіття, включно з відповідними екосистемними послугами, які вона надає. Сторони також визнають ключову роль збереження та сталого використання біологічного різноманіття у досягненні сталого розвитку.

2. Сторони визнають важливість поваги, збереження та підтримки знань і практик корінних народів, а також сільських або віддалених громад, що втілюють традиційний спосіб життя, які сприяють збереженню та сталому використанню біологічного різноманіття відповідно до законодавства.

3. Сторони визнають важливість полегшення доступу до генетичних ресурсів у межах своїх відповідних національних юрисдикцій відповідно до їх міжнародних зобов'язань. Сторони також визнають, що кожна Сторона може вимагати, за допомогою національних заходів, попередньої обґрунтованої згоди на доступ до генетичних ресурсів відповідно до національних заходів і, якщо доступ надано, встановлення взаємоузгоджених умов, у тому числі щодо спільного використання вигід від використання генетичних ресурсів між користувачами та постачальниками.

4. Сторони визнають, що переміщення наземних і водних інвазивних чужорідних видів торговими шляхами через кордон може негативно вплинути на навколишнє природне середовище, економічну діяльність і розвиток, а також здоров'я людини. Сторони також визнають, що запобігання, виявлення, раннє реагування та управління та, якщо доцільно, викорінення інвазивних чужорідних видів є критично важливими стратегіями для запобігання або пом'якшення таких несприятливих впливів.

5. Сторони підтверджують важливість усунення впливу міжнародної торгівлі видами дикої фауни і флори на їх виживання у дикій природі, а також - боротьби з незаконним вилученням і незаконною торгівлею видами дикої фауни і флори⁶. Крім того, Сторони визнають, що незаконна торгівля підриває зусилля щодо збереження та сталого управління дикою фауною і флорою, має соціальні наслідки, спотворює законну торгівлю дикою фауною і флорою та знижує економічну та екологічну цінність видів дикої фауни і флори.

6. Кожна Сторона:

- (a) сприяє та заохочує збереження та стале використання біологічного різноманіття відповідно до свого законодавства чи політики;
- (b) приймає, підтримує та впроваджує закони, нормативні акти та будь-які інші заходи для виконання своїх зобов'язань згідно з Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення, вчиненої в м. Вашингтон, Округ Колумбія, 3 березня 1973 року, (CITES)^{7, 8, 9};
- (c) докладає зусиль для виконання резолюцій CITES, спрямованих на захист і збереження видів дикої фауни та флори, виживанню яких загрожує міжнародна торгівля;
- (d) повинна підтримувати або зміцнювати спроможність уряду та інституційних структур для сприяння збереження дикої фауни та флори, а також докласти зусиль для посилення участі громадськості та прозорості інституційних структур;
- (e) ухвалює або підтримує відповідні заходи щодо охорони та збереження видів дикої фауни та флори, які вона визначила як такі, що знаходяться під загрозою зникнення на своїй території, включаючи заходи для збереження екологічної цілісності природоохоронних територій, таких як луки і водно-болотні угіддя;
- (f) приймає або підтримує заходи для боротьби та співпрацює для запобігання торгівлі видами дикої фауни та флори, яка, на підставі достовірних доказів¹⁰, була вилучена або набута у власність з порушенням її закону або іншого застосовного закону¹¹, основна мета якого полягає у збереженні, захисті або управлінні дикою фауною чи флорою;

⁶ Для цілей цієї Статті термін "вилучення" означає спійманий, убитий або підібраний з природного середовища, а щодо рослини також означає зібраний, зрізаний, вирубаний або вилучений з природного середовища.

⁷ Для цілей цієї Статті зобов'язання Сторони CITES включають існуючі та майбутні поправки, сторонами яких є Сторони, а також будь-які існуючі та майбутні застереження чи винятки, застосовні до Сторони.

⁸ Щоб встановити порушення пункту 6(b), Сторона повинна продемонструвати, що інша Сторона не прийняла, не підтримувала або не впроваджувала закони, нормативні акти чи інші заходи для виконання своїх зобов'язань згідно з CITES, що вплинуло на торгівлю чи інвестиції між Сторонами.

⁹ Якщо Сторона вважає, що інша Сторона не виконує своїх зобов'язань згідно з пунктом 6(b), вона намагається, в першу чергу, вирішити це питання за допомогою консультативної чи іншої процедури відповідно до CITES.
¹⁰ Для більшої визначеності, для цілей цього пункту, кожна Сторона зберігає за собою право визначати, що є "достовірним доказом".

¹¹ Для більшої впевненості, "інший застосовний закон" означає закон території, де відбулося вилучення або торгівля, і має відношення лише до питання про те, чи дика фауна і флора була вилучена або продана з порушенням цього закону.

- (g) докладає зусиль для вжиття заходів для боротьби з торгівлею видами дикої фауни та флори, що перевозяться через її територію, та які, на підставі достовірних доказів, були незаконно вилучені чи набуті у власність, включаючи санкції, покарання або інші ефективні заходи, такі як адміністративні заходи, які можуть слугувати стримуючим фактором для такої торгівлі;
- (h) докладає зусиль для збереження або зміцнення механізмів правозастосування з метою сприяння збільшення випадків виявлення незаконних вантажів, що містять зразки видів дикої фауни чи флори, включаючи частини та продукти з них, у портах в'їзду; і
- (i) розглядає умисну транснаціональну торгівлю дикими тваринами, які існують в дикій природі, та які охороняються її законами¹², як серйозний злочин, в розумінні *Конвенції ООН про транснаціональну організовану злочинність*, вчинену в м. Нью-Йорк 15 листопада 2000 року.¹³

7. В рамках виконання положень пунктів 6(f) та (g) Сторони визнають, що кожна Сторона:

- (a) зберігає за собою право здійснювати адміністративні, слідчі та правоохоронні повноваження, зокрема, з урахуванням у кожній ситуації силу наявних доказів та серйозність підозрюваного порушення; та
- (b) зберігає за собою право приймати рішення щодо розподілу адміністративних, слідчих і правоохоронних ресурсів.

8. Відповідно до Статті 13.24, Сторони співпрацюють для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес щодо торгівлі та біологічного різноманіття, та можуть включати:

- (a) збереження та стале використання біологічного різноманіття та його інтеграцію у відповідні сектори;
- (b) захист і підтримку екосистем і екосистемних послуг;
- (c) доступ до генетичних ресурсів і розподіл отриманих вигід від їх використання;
- (d) обмін інформацією та досвідом з питань, пов'язаних з боротьбою з незаконним вилученням та незаконною торгівлею видами дикої фауни та флори, а також сприяння легальній торгівлі супутніми продуктами;
- (e) здійснення, у відповідних випадках, спільної діяльності з питань збереження, у тому числі через відповідні регіональні та міжнародні форуми; і
- (f) визначення можливостей для посилення співпраці правоохоронних органів та обміну інформацією, наприклад, шляхом посилення участі у мережах правоохоронних органів та, у відповідних випадках, шляхом створення нових мереж з метою розвитку сильної та ефективною глобальною міжнародною мережі.

¹² Для більшої визначеності термін "дика природа" включає всі види дикої фауни та флори, включаючи тварин, деревину та морські види, а також їх пов'язані частини та продукти. Крім того, для цілей цієї Статті термін "охоронюваний" означає вид, занесений до списку СІТЕС, або вид, який згідно із законодавством Сторони перебуває під загрозою зникнення чи ризику на її території.

¹³ Термін "серйозний злочин" має те саме значення, що й у пункті 2(b) Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Стаття 13.20: Стале сільське господарство

1. Сторони зауважують зростаючий вплив глобальних проблем, таких як втрата біорізноманіття, деградація земель, посухи, поява нових шкідників і хвороб, а також зміна клімату, на стале сільське господарство.
2. Враховуючи зростаючий вплив, Сторони визнають важливість посилення політики та розробки програм, які сприяють більш продуктивним, сталим, інклюзивним та стійким методам ведення сільського господарства.
3. Відповідно до Статті 13.24, Сторони, у відповідних випадках, обмінюються інформацією та передовим досвідом у розробці та впровадженні комплексної політики та програм для сприяння економічним, соціальним та екологічним аспектам сталого сільського господарства.
4. Сторони можуть співпрацювати у сферах взаємного інтересу, таких як підвищення продуктивності сільського господарства з урахуванням захисту та сталого використання екосистем і природних ресурсів, адаптації та стійкості до зміни клімату, а також задоволення особливих потреб фермерів і сільських громад.

Стаття 13.21: Стале морське рибальство та аквакультура¹⁴

1. Сторони визнають:
 - (a) що здоровий океан має вирішальне значення для сталого розвитку океанічної економіки;
 - (b) свою роль як споживачів, виробників і торговців продукцією рибальства та аквакультури;
 - (c) важливість секторів рибальства та аквакультури для розвитку та життєдіяльності прибережних громад, у тому числі тих, які займаються кустарним, дрібномасштабним та корінним рибальством;
 - (d) необхідність індивідуальних і колективних дій у рамках міжнародних майданчиків для вирішення проблеми надмірного вилову риби та нераціонального використання рибних ресурсів, а також їхніх наслідків;
 - (e) важливість вжиття заходів, спрямованих на збереження та стале управління рибальством, а також внесок цих заходів у екологічні, економічні та соціальні можливості для теперішнього та майбутніх поколінь;
 - (f) важливість заохочення та сприяння торгівлі продуктами рибальства, виловленими на основі сталого та законного вилову.
2. Відповідно, Сторони впроваджують заходи щодо збереження та прагнуть запровадити систему управління рибальством, яка ґрунтується на найкращих наявних наукових доказах і міжнародно визнаних передових практиках відповідно до Конвенції ООН з морського права, вчиненої в Монтего Бей 10 грудня 1982 року (ЮНКЛОС) та інших застосованих міжнародних документів.

¹⁴ Пункти 1-9 не застосовуються до аквакультури, за винятком пунктів 1(b), 1(c) і 5(a).

3. Для сприяння цілям збереження та сталого рибальства кожна Сторона прагне запровадити систему управління рибальством, яка регулює морський вилов риби та призначена для впровадження заходів збереження та управління, які відповідають нормам міжнародного права, включно з тими, що передбачені ЮНКЛОС, та діяти відповідно до принципів Кодексу ФАО щодо ведення відповідального рибальства.
4. Сторони співпрацюють та беруть участь, у разі необхідності, із регіональними організаціями з управління рибальством (RFMOs) та регіональними домовленостями з управління рибальством (RFMAs) у якості членів, спостерігачів або співпрацюючих сторін, що не є Договірними сторонами, з метою досягнення належного управління, в тому числі шляхом відстоювання науково обґрунтованих рішень RFMOs та RFMAs, а також дотримання цих рішень.
5. Кожна Сторона сприятиме довгостроковому збереженню акул, морських черепах, морських птахів і морських ссавців шляхом впровадження та забезпечення виконання заходів щодо збереження та управління. Такі заходи повинні включати, у відповідних випадках:
- (a) моніторинг, дослідження та оцінку впливу рибальства та аквакультури на нецільові види та їх морські середовища існування;
 - (b) дослідження окремих знарядь лову та збір даних щодо впливу на нецільові види;
 - (c) заходи щодо запобігання, пом'якшення або зменшення прилову нецільових видів у рибальстві; і,
 - (d) співпрацю щодо регіональних заходів щодо зменшення прилову, включаючи заходи, застосовні до промислового рибальства транскордонних запасів і запасів у відкритому морі та далеко мігруючих видів.
6. Кожна Сторона приймає або зберігає заходи, спрямовані на заборону практики видалення плавців з акул.
7. Сторони погоджуються продовжувати співпрацю у Світовій організації торгівлі з метою посилення міжнародних правил щодо надання субсидій у секторі рибальства та підвищення прозорості субсидій рибальства¹⁵.
8. Сторони визнають важливість узгоджених міжнародних дій для запобігання, стримування та ліквідації незаконного, незареєстрованого та нерегульованого (ННН) рибальства, як це відображено в регіональних і міжнародних документах¹⁶, і докладатимуть зусиль для покращення міжнародного співробітництва у цьому аспекті, в тому числі разом з компетентними міжнародними організаціями та через них.

¹⁵ Субсидії на рибальство означають субсидії на морський вилов риби.

¹⁶ До них належать: Міжнародний план дій ФАО 2001 року щодо запобігання, стримування та ліквідації незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства; Римська декларація 2005 року про незаконне, незареєстроване та нерегульоване рибальство; Угода ФАО про заходи держави порту щодо запобігання, стримування та ліквідації незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства 2009 року; та інші інструменти, створені та прийняті регіональними організаціями управління рибальством.

9. На підтримку міжнародних зусиль у боротьбі з незаконним, незареєстрованим і нерегульованим рибальством і з метою стримування торгівлі продуктами, отриманими в результаті незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства, кожна Сторона:

- (a) впроваджує заходи держави порту відповідно до Угоди про заходи держави порту з недопущення, стримування та ліквідації незаконного, непідзвітного та нерегульованого рибальства, вчиненої в м. Рим 23 листопада 2009 року (Угода про заходи держави порту); та
- (b) підтримує схеми моніторингу, контролю, нагляду, відповідності та забезпечення виконання, у тому числі шляхом прийняття, підтримки, рецензування або перегляду, у відповідних випадках, заходів з метою:
 - (i) стримування суден, що плавають під її прапором, та своїх громадян від участі в ННН-рибальстві;
 - (ii) вирішення питання перевантаження в морі риби, виловленої під час ННН-рибальства, або рибних продуктів, отриманих у результаті ННН-рибальства; та
 - (iii) впровадження схем вилову або торгових документів відповідно до Добровільних рекомендацій ФАО щодо документування уловів.

10. На підтримку розвитку та управління екологічно відповідальною та економічно конкурентоспроможною галуззю аквакультури Сторони намагатимуться діяти відповідно до принципів Кодексу ФАО щодо ведення відповідального рибальства, які застосовуються до сектору аквакультури.

Стаття 13.22: Стале управління лісами та торгівля

1. Сторони визнають важливість збереження та сталого управління лісами для сприяння досягненню економічних, екологічних і соціальних цілей, джерел існування та можливостей зайнятості, в тому числі для корінних народів і сільських або віддалених громад.

2. Відповідно, Сторони визнають важливість:

- (a) збереження та сталого управління лісами для забезпечення екологічних, економічних і соціальних переваг для нинішнього та майбутніх поколінь;
- (b) критичної ролі лісів у наданні численних екосистемних послуг, включаючи накопичення вуглецю, регулювання температури, підтримку кількості та якості води, стабілізацію ґрунтів та забезпечення середовища проживання дикої фауни та флори; і
- (c) боротьби з незаконними вирубками та пов'язаною з ними торгівлею.

3. Сторони визнають, що лісова продукція, отримана з екологічно чистих лісів і використана належним чином, зберігає вуглець і допомагає скоротити викиди парникових газів в інших секторах і, таким чином, сприяє досягненню глобальних екологічних цілей, у тому числі тих, що стосуються зміни клімату.

4. Відповідно:

- (a) Сторона повинна підтримувати або зміцнювати державний потенціал та інституційні рамки для сприяння сталому управлінню лісами; і
- (b) Сторона повинна заохочувати торгівлю лісовою продукцією з лісів, що використовуються для сталого управління, вирубаних відповідно до законодавства країни видобутку; і
- (c) Сторони обмінюються інформацією та співпрацюють, у відповідних випадках, щодо ініціатив, спрямованих на сприяння сталому управлінню лісами, включаючи ініціативи, спрямовані на боротьбу з незаконними вирубками та пов'язаною з ними торгівлею.

Стаття 13.23: Екологічні товари та послуги

1. Сторони визнають важливість торгівлі та інвестицій у екологічні товари та послуги, включаючи ті товари та послуги, які мають особливе значення для пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них, і, зокрема, чистих технологій, як засобу покращення екологічних та економічних показників, сприяння зеленому зростанню та створенню робочих місць, а також заохочення сталого розвитку, одночасно вирішуючи глобальні екологічні виклики.
2. Відповідно, кожна Сторона докладе зусиль для сприяння та просування торгівлі та інвестицій у екологічні товари та послуги.
3. Сторони сприятимуть спільній діяльності з підтримки зростання торгівлі та інвестицій у екологічні товари та послуги. Ці види діяльності можуть включати:
 - (a) обмін інформацією про політику та програми, які можуть підтримувати комерціалізацію, збільшення масштабів і впровадження екологічних товарів і послуг, включаючи товари, що мають особливе значення для пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них;
 - (b) обмін інформацією про використання екологічних товарів і послуг для сприяння сталому зростанню в усіх секторах економіки, таких як сільське господарство та видобуток природних ресурсів і перехід до більш циклічної економіки;
 - (c) розгляд шляхів, за допомогою яких екологічні товари та послуги можуть сприяти пом'якшенню наслідків зміни клімату та адаптації до них, зокрема, у проектуванні та будівництві зеленої та стійкої до зміни клімату громадської інфраструктури, а також для просування, використання та збільшення масштабів товарів і послуг, пов'язаних з чистою та відновлюваною енергією, енергоефективністю та сталим транспортом;
 - (d) сприяння проведенню досліджень і розробок дослідниками, академічними установами та приватним сектором, включаючи жінок і дослідників і вчених з числа корінного населення, а також підприємства, що належать жінкам і корінним народам, для заохочення зростання секторів екологічних товарів і послуг Сторони, створення ланцюжків вартості та розробки та впровадження чистих технологій; і
 - (e) розробку спільних проектів щодо екологічних товарів і послуг для вирішення поточних і майбутніх глобальних екологічних проблем.

4. Сторони співпрацюватимуть на міжнародних форумах щодо шляхів подальшого сприяння та лібералізації глобальної торгівлі екологічними товарами та послугами.
5. Сторони докладуть зусиль для усунення будь-яких потенційних перешкод для торгівлі екологічними товарами та послугами, які можуть бути виявлені Стороною, в тому числі шляхом роботи через Комітет з навколишнього природного середовища (Комітет) відповідно до Статті 13.25.
6. Комітет розглядає питання, визначені Стороною, та пов'язані з торгівлею екологічними товарами та послугами, включаючи питання, визначені як потенційні нетарифні бар'єри для такої торгівлі.
7. Якщо це доцільно, Комітет може працювати над виявленням потенційних бар'єрів в торгівлі разом з іншими відповідними комітетами, створеними або продовженими згідно з цією Угодою.

Стаття 13.24: Співпраця

1. Сторони визнають важливість співпраці як механізму для впровадження цієї Глави, для посилення, в тому числі гендерно чутливих та інклюзивних переваг, а також для зміцнення спільного та індивідуального потенціалу Сторін щодо захисту навколишнього природного середовища та спроможностей щодо сприяння сталому розвитку, для зміцнення своїх торгових та інвестиційних відносин.
2. Беручи до уваги свої національні пріоритети та обставини, а також наявні ресурси, Сторони співпрацюють для вирішення питань, що становлять спільний інтерес, пов'язаних із імплементацією цієї Глави, якщо така співпраця приносить взаємну вигоду. Якщо це доцільно, кожна Сторона може залучати громадські, зацікавлені сторін та будь-яку іншу організацію, включаючи корінні народи, у спільну діяльність, що здійснюється відповідно до цієї Статті.
3. Якщо це можливо та доречно, Сторони прагнуть доповнювати та використовувати існуючі механізми співпраці та враховувати відповідну роботу регіональних та міжнародних організацій.
4. Сторони можуть співпрацювати різними способами, такими як: діалоги, майстер-класи, семінари, конференції, спільні програми та проекти; технічна допомога, яка сприяє та полегшує співпрацю та навчання; обмін найкращим досвідом щодо політик та процедур; та обмін експертами.
5. Якщо це доцільно, кожна Сторона сприятиме інклюзивній участі громадськості в розробці та здійсненні спільних заходів, які здійснюються відповідно до цієї Статті.

Стаття 13.25: Комітет з навколишнього природного середовища та контактний пункт

1. Кожна Сторона повинна призначити та повідомити про контактний пункт своїх відповідних органів з метою сприяння комунікації між Сторонами під час виконання цієї Глави. Кожна Сторона повинна негайно повідомити іншу Сторону про будь-яку зміну контактного пункту.

2. Цим Сторони продовжують діяльність Комітету з навколишнього природного середовища, заснованого відповідно до Угоди 2017 року, (Комітет), до складу якого входять високопоставлені урядові представники кожної зі Сторін. Функціями цього Комітету є:

- (a) нагляд та перегляд виконання цієї Глави;
- (b) створення майданчика для обговорення спільної діяльності в рамках цієї Глави;
- (c) обговорення будь-якого питання, що становить спільний інтерес;
- (d) розгляд та старання вирішити питання, передані йому відповідно до Статті 13.27 (Консультації відповідальних представників);
- (e) Координація та робота з іншими комітетами, створеними згідно з цією Угодою, у відповідних випадках; і
- (f) виконання будь-яких інших функцій за рішенням Сторін.

3. Комітет збирається протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою та згодом за рішенням Комітету.

4. Усі рішення та звіти Комітету приймаються на основі консенсусу та розміщуються у загальному доступі, якщо Комітет не вирішить інакше.

5. Комітет готує стислий протокол кожного засідання, якщо інакше не буде вирішено. Комітет може готувати звіти та рекомендації щодо будь-якої діяльності чи дії, пов'язаної з виконанням цієї Глави. Комітет подає копію таких підсумкових записів, звітів і рекомендацій Спільній Комісії, як зазначено в Статті 27.1 (Спільна Комісія).

6. Стислий виклад протоколів, рішень, звітів та рекомендацій Комітету Сторони оприлюднюють для громадськості, якщо не приймуть іншого рішення.

Стаття 13.26: Консультації з питань навколишнього природного середовища

1. Сторони намагатимуться досягти згоди щодо тлумачення та застосування цієї Глави та докладатимуть усіх зусиль шляхом діалогу, консультацій, обміну інформацією та, якщо доречно, співпраці для вирішення будь-яких питань, які можуть вплинути на дію цієї Глави.

2. Сторона (Сторона, що надала запит) може запросити консультації з іншою Стороною (Сторона-відповідач) щодо будь-якого питання, що виникає згідно з цією Главою, надіславши запит на консультації до контактного пункту Сторони-відповідача. Сторона, що надала запит, повинна включити до свого запиту інформацію, яка є конкретною та достатньою для надання відповіді Стороною-відповідачем, зокрема містити визначення спірного питання та правові підстави для направлення запиту.

3. Якщо Сторони не домовляться про інше, Сторони починають консультації негайно та не пізніше ніж через 30 днів після дати отримання Стороною-відповідачем запиту.

4. Сторони докладатимуть усіх зусиль для досягнення взаємовигідного вирішення питання, яке може включати відповідну спільну дію. Сторони можуть звернутися за порадою або допомогою до будь-якої особи чи органу, які вони вважають за потрібне, для розгляду питання.

Стаття 13.27: Консультації відповідальних представників

1. Якщо Сторони не можуть вирішити питання згідно зі Статтею 13.26, Сторона, що звернулася з вимогою, може подати письмовий запит на скликання Комітету з навколишнього природного середовища для розгляду питання та надіслати запит відповідальному контактному пункту Сторони.
2. Комітет з навколишнього природного середовища негайно збирається після надсилання запиту в порядку пункту 1 та намагається вирішити питання, у тому числі, за необхідності, шляхом збору відповідної наукової та технічної інформації від урядових або неурядових експертів.

Стаття 13.28: Консультації Міністрів

1. Якщо Сторони не можуть вирішити питання згідно зі Статтею 13.27, Сторона, що звернулася з запитом, може передати питання відповідним Міністрам Сторін, надіславши письмовий запит відповідальному контактному пункту Сторони.
2. Консультації згідно зі Статтями 13.26, 13.27 та цією Статтею можуть проводитися особисто або за допомогою будь-яких доступних технологічних засобів за рішенням Сторін. У разі очних консультацій, вони проводяться в столиці Сторони-відповідача, якщо Сторони не вирішать інакше.
3. Усі консультації згідно зі Статтями 13.26, 13.27 і 13.28 є конфіденційними та не порушують прав Сторони в будь-якому майбутньому розгляді.

Стаття 13.29: Вирішення спорів

Якщо Сторони не можуть вирішити питання згідно зі Статтями 13.26, 13.27 і 13.28 протягом 75 днів після дати отримання запиту відповідно до Статті 13.26 або протягом будь-якого іншого періоду за рішенням Сторін, Сторона, що звернулася з вимогою, може подати запит про створення комісії з вирішення спору відповідно до Статті 28.7 (Створення комісії з вирішення спору).

ГЛАВА 14

ПРАЦЯ

Стаття 14.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

Декларація МОП основних прав у сфері праці означає *Декларацію Міжнародної організації праці (МОП) основних принципів та прав у сфері праці та механізм її реалізації* (1998), зі змінами 2022 року;

Декларація МОП про соціальну справедливість означає *Декларацію МОП про соціальну справедливість у цілях справедливої глобалізації* (2008), зі змінами 2022 року; та

трудове законодавство означає захід Сторони, що реалізовує або іншим чином стосується зобов'язань та прав, визначених у Частині В (Зобов'язання);

Частина А - Спільні зобов'язання

Стаття 14.2: Загальні зобов'язання

1. Сторони підтверджують свої зобов'язання як членів МОП, включно з визначеними в Декларації МОП основних прав у сфері праці, такі як зобов'язання поважати, заохочувати та добросовісно реалізовувати основні права, які є предметом Конвенцій МОП, навіть якщо Сторона не ратифікувала таку Конвенцію.
2. Сторони підтверджують свої зобов'язання щодо подальшого сприяння досягненню цілей Програми гідної праці, які закріплені в Декларації МОП про соціальну справедливість.
3. Сторони визнають важливу роль організацій працівників і роботодавців у захисті міжнародно визнаних трудових прав.

Частина В - Зобов'язання^{1,2}

Стаття 14.3: Загальні зобов'язання

1. Кожна Сторона приймає та підтримує у своєму трудовому законодавстві наступні міжнародно визнані трудові принципи та права, враховуючи, де це доцільно, свої зобов'язання за Декларацією МОП основних прав у сфері праці:

- (а) свобода об'єднання та практичне визнання права на ведення колективних переговорів³;

¹ Для встановлення факту порушення зобов'язань за цією Частиною, Сторона повинна довести, що інша Сторона не виконала свої зобов'язання з питань, які стосуються торгівлі або інвестицій.

² Для цілей вирішення спорів комісія з вирішення спору вважає, що порушення полягає в питанні, яке пов'язане з торгівлею чи інвестиціями, якщо Сторона-відповідач не доведе інше.

³ Для більшої певності, відсутність дискримінації щодо умов праці для робітників-мігрантів означає надання робітникам-мігрантам на території Сторони такого самого правового захисту щодо умов праці, як і громадянам Сторони.

- (b) скасування всіх форм примусової чи обов'язкової праці;
- (c) реальна заборона дитячої праці та заборона найгірших форм дитячої праці;
- (d) недопущення дискримінації в сфері праці і зайнятості;
- (e) безпечне та здорове робоче середовище;
- (f) прийнятні мінімальні стандарти працевлаштування, такі як мінімальна заробітна плата, робочий час та оплата понаднормової роботи осіб, що працюють за наймом, включно з тими, на яких не поширюються колективні договори;
- (g) відсутність дискримінації щодо умов праці для робітників-мігрантів.⁴

2. Кожна Сторона ефективно імплементує у своє трудове законодавство основні Конвенції МОП і докладає зусиль для їх ратифікації, якщо вона ще цього не зробила. Сторони обмінюються інформацією про їхні поточний статус та прогрес щодо ратифікації основних Конвенцій МОП на запит однієї зі Сторін.

Стаття 14.4: Справедливе та збалансоване трудове законодавство

1. Кожна Сторона гарантує, що її трудове законодавство передбачає високі стандарти праці, і докладає зусиль для подальшого вдосконалення цих стандартів.
2. Кожна Сторона:
 - (a) гарантує, що її трудове законодавство відображає найкращі практики у сфері трудових відносин, і докладає зусиль для вдосконалення таких практик;
 - (b) гарантує, що її трудове законодавство не підриває і не шкодить здатності роботодавців і працівників вести змістовні колективні переговори;
 - (c) гарантує, що її трудове законодавство не перешкоджає професійним організаціям вести переговори щодо укладення колективних договорів, які зобов'язуватимуть працівників, на яких поширюється дія колективного договору, сплачувати професійній організації розумні внески;
 - (d) вживає та підтримує заходи щодо заборони та ефективного стримування втручання роботодавця в діяльність професійної організації, включно зі здійсненням будь-якого неналежного впливу, примусу або залякування з боку роботодавців, а також будь-якої форми покарання особи, яка бере участь у діяльності професійної організації⁵;
 - (e) формує законодавчу базу, яка уможливило прийняття та підтримку заходів, спрямованих на забезпечення того, щоб професійні організації:
 - (i) здійснювали представництво своїх членів; та

⁴ Для більшої певності, відсутність дискримінації щодо умов праці для робітників-мігрантів означає надання робітникам-мігрантам на території Сторони такого самого правового захисту щодо умов праці, як і громадянам Сторони.

⁵ Такі заходи гарантують, що працівники не зобов'язуються в якості передумови до працевлаштування або з метою уникнення будь-яких негативних наслідків щодо працевлаштування, слідувати або іншим чином звертати увагу на повідомлення роботодавця, спрямовані на те, щоб переконати працівника відмовитися від представництва професійною організацією.

- (ii) були незалежними від роботодавця та Сторони з урахуванням таких вимог:
 - (A) керівники професійних організацій належним чином обираються працівниками-членами організації та інтереси яких вони представляють;
 - (B) працівники голосують за схвалення будь-якої колективної угоди, яка до них застосовується;
 - (C) працівники мають своєчасний доступ до статутів професійних організацій, які представляють їхні інтереси, а також - до колективних договорів, що застосовуються до них; та
 - (D) професійні організації зобов'язуються представляти інтереси своїх членів.

3. Сторона юридично не визнає колективні угоди між роботодавцями та працівниками, якщо такі угоди не укладаються через професійні організації, які є:

- (a) представниками своїх членів; та
- (b) незалежними від роботодавця та Сторони.

Стаття 14.5: Рівні захисту

1. Сторона не послаблює та не зменшує рівень захисту, передбачений її трудовим законодавством.
2. Сторона не відмовляється або іншим чином не відступає від свого трудового законодавства або не пропонує відмовитися або іншим чином відступити від нього, якщо відмова чи відступлення послаблюють або зменшують обсяг прав, викладених у цій Частині.

Стаття 14.6: Застосування трудового законодавства

1. Кожна Сторона ефективно застосовує своє трудове законодавство шляхом виконання відповідних дій урядом, зокрема через:
 - (a) призначення та навчання інспекторів;
 - (b) моніторинг дотримання та механізм розслідування можливих порушень, у тому числі шляхом проведення перевірок на місцях;
 - (c) отримання гарантій добровільного дотримання відповідних норм законодавства;
 - (d) вимогу щодо діловодства і звітування ;
 - (e) заохочення створення комітетів, що включають працівників і керівництво компаній, для вирішення питань регулювання праці на робочому місці ;
 - (f) забезпечення чи заохочення медіації, примирення і арбітражу;

- (g) своєчасне ініціювання судових позовів про застосування відповідних санкцій або засобів судового захисту у зв'язку з порушеннями трудового законодавства; та
- (h) забезпечення ефективного та належного застосування заходів правового захисту та санкцій, передбачених за порушення трудового законодавства, а також їхнього повного та своєчасного виконання, у тому числі шляхом гарантування своєчасного стягнення накладених штрафів та своєчасного поновлення на роботі працівника, чий права було порушено.

Стаття 14.7: Примусова або обов'язкова праця

1. Сторони прагнуть скасування всіх форм примусової або обов'язкової праці, включаючи примусову або обов'язкову дитячу працю.
2. Відповідно, кожна Сторона забороняє імпорту товарів, повністю або частково вироблених шляхом застосування примусової або обов'язкової праці, включаючи примусову або обов'язкову дитячу працю.

Стаття 14.8: Насильство щодо працівників

1. Сторони визнають, що працівники та організації з охорони праці повинні мати змогу здійснювати права, викладені в Статті 14.3, у вільній від насильства, погроз і залякування атмосфері, а також - зобов'язання урядів ефективно вирішувати випадки насильства, погроз та залякування працівників.
2. Відповідно, кожна Сторона не лишає без вирішення випадки насильства або погрози насильства щодо працівників, які безпосередньо пов'язані із здійсненням або спробою здійснення прав, передбачених статтею 14.3, у питаннях, пов'язаних з торгівлею чи інвестиціями⁶.

Стаття 14.9: Поінформованість громадськості та процесуальні гарантії

1. Кожна Сторона сприяє підвищенню поінформованості громадськості про своє трудове законодавство, у тому числі шляхом забезпечення загального доступу до інформації, пов'язаної з її трудовим законодавством, а також процедурами його виконання та дотримання.
2. Кожна Сторона гарантує особі, яка має законний інтерес у відповідній справі в порядку, передбаченому законодавством Сторони, надання належного доступу до адміністративних, квазі-судових або судових механізмів для забезпечення виконання трудового законодавства Сторони.
3. Кожна Сторона гарантує, що провадження в адміністративних, квазі-судових або судових органах для забезпечення виконання її трудового законодавства:
 - (a) є справедливими, неупередженими та прозорими;
 - (b) здійснюються неупередженими особами, що приймають рішення, які відповідають належним гарантіям незалежності та неупередженості, у тому числі не мають зацікавленості в результаті справи;

⁶ Для цілей вирішення спорів комісія з врегулювання спору вважає, що порушення полягає в питанні, яке пов'язане з торгівлею чи інвестиціями, якщо Сторона-відповідач не доведе інше.

- (c) відповідають належній правовій процедурі;
 - (d) встановлюють обґрунтований розмір витрат, не накладають часових обмежень, та не становлять невинуватеної затримки; та
 - (e) відкриті для громадськості за винятком випадків, коли законодавство та відправлення правосуддя вимагає іншого.
4. Кожна Сторона гарантує, що:
- (a) сторони таких проваджень мають право відстоювати або захищати свої відповідні вимоги, в тому числі шляхом представлення інформації чи доказів; та
 - (b) остаточні рішення по суті справи:
 - (i) ґрунтуються на інформації чи доказах, щодо яких сторонам була запропонована можливість бути заслуханими;
 - (ii) зазначають причини, на яких вони ґрунтуються; та
 - (iii) надаються в письмовій формі без невинуватеної затримки сторонам провадження та, відповідно до закону, громадськості.
5. Кожна Сторона передбачає, що сторони таких проваджень мають право, відповідно до її законодавства, вимагати перегляду рішення та, якщо було прийнято відповідне рішення, внесення змін до рішень, ухвалених у цих провадженнях.
6. Кожна Сторона гарантує, що сторони таких проваджень мають доступ до засобів правового захисту згідно з її законодавством з метою забезпечення ефективного дотримання своїх прав згідно з трудовим законодавством Сторони, а також, що такі засоби правового захисту застосовуються вчасно.
7. Кожна Сторона забезпечує наявність механізмів для ефективного виконання остаточних рішень у таких провадженнях.
8. Кожна Сторона забезпечує, щоб її компетентні органи належним чином розглядали відповідно до її законодавства будь-який запит роботодавця, працівника або їхніх представників або іншої зацікавленої особи щодо проведення розслідування заявленого порушення трудового законодавства Сторони.
9. Кожна Сторона гарантує, що розслідування заявлених порушень її трудового законодавства:
- (a) є справедливими, неупередженими та прозорими;
 - (b) проводяться інспекторами, які відповідають належним гарантіям неупередженості, у тому числі не мають зацікавленості в результаті справи;
 - (c) встановлюють обґрунтований розмір витрат, не накладають часових обмежень та не становлять невинуватеної затримки;
 - (d) надають особі, яка безпосередньо постраждала від заявленого порушення трудового законодавства, розумну можливість надати та прокоментувати відповідну інформацію та докази протягом розслідування та
 - (e) забезпечують надання особі, яка безпосередньо постраждала від заявленого порушення трудового законодавства, документи та рішення, прийняті в рамках розслідування, із зазначенням аргументів, на яких вони ґрунтувалися.

Частина С- Інституційні механізми

Стаття 14.10: Рада з питань праці

1. Сторони утворюють Раду з питань праці (Рада), що складається з керівних представників уряду рівня міністра або іншого рівня, які представлятимуть міністерства відповідальні за питання праці, та які призначатимуться кожною Стороною.
2. Рада збирається протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою, а після цього так часто, як вона вважає за необхідне задля обговорення питань, що становлять спільний інтерес, та для здійснення нагляду за впровадженням цієї Глави та оцінки досягнутого прогресу.
3. В рамках своєї діяльності, включаючи засідання, Рада забезпечує способи отримання та розгляду звернень зацікавлених осіб з питань, що впливають з цієї Глави. Якщо це практично можливо, засідання провадитимуться в формі відкритих засідань або у інший спосіб, який передбачає можливість участі громадськості у зустрічах членів Ради, на яких обговорюватимуться питання, пов'язані із запровадженням положень цієї Глави.
4. Рада може розглядати будь-яке питання у межах цієї Глави та вживати будь-які інші заходи у процесі виконання своїх функцій.
5. Рада здійснює огляд застосування та ефективності цієї Глави впродовж п'яти років після дати набрання чинності цією Угодою, а після спливу первинного строку у спосіб погоджений Радою.

Стаття 14.11: Національний адміністративний офіс

1. Для цілей цієї Глави, кожна Сторона призначає Національний адміністративний офіс у складі міністерства відповідального за питання праці або у складі аналогічної установи, в якості контактного пункту для вирішення питань, пов'язаних із цією Главою.
2. Кожна Сторона невідкладно інформує іншу Сторону про будь-які зміни щодо свого Національного адміністративного офісу.
3. Національний адміністративний офіс кожної Сторони діє в якості контактного пункту у взаємодії з іншою Стороною з метою:
 - (a) сприяння регулярній комунікації та координації між Сторонами, включаючи відповіді на запити про отримання інформації та надання достатньої інформації для повного вивчення питань, пов'язаних із цією Главою;
 - (b) надання допомоги Раді;
 - (c) звітування перед Радою, якщо це необхідно;
 - (d) отримання та незалежного перегляду звернень громадськості відповідно до Статті 14.13;
 - (e) слугування каналом зв'язку з громадськістю на своїх відповідних територіях; та

- (f) співпраці, у тому числі з іншими відповідними установами своїх урядів, для розробки та впровадження спільних заходів, керуючись пріоритетами Ради, у межах сфер співробітництва, визначених Статтею 14.14, та потребами Сторін.

4. Національний адміністративний офіс Сторони може розробляти та впроваджувати конкретні види співпраці з Національним адміністративним офісом іншої Сторони.

5. Національні адміністративні офіси можуть комунікувати та координувати діяльність особисто або за допомогою електронних чи інших засобів зв'язку.

Стаття 14.12: Залучення громадськості

Кожна Сторона утворює або підтримує національний консультативний чи дорадчий орган з питань праці або подібний механізм для членів громадськості, включаючи представників її професійних організацій і підприємств, з метою визначення думок з питань, які стосуються цієї Глави, та проводить консультації з ним.

Стаття 14.13: Громадські звернення

1. Кожна Сторона через свій Національний адміністративний офіс, визначений згідно із Статтею 14.11, забезпечує отримання та розгляд письмових звернень від осіб Сторони з питань, пов'язаних із цією Главою, відповідно до її національного законодавства. Кожна Сторона забезпечує простий і ефективний доступ до таких процедур, включаючи процесуальні строки отримання та розгляду письмових звернень.

2. Кожна Сторона:

- (a) розглядає питання, порушені в зверненні, і надає своєчасну відповідь заявнику, у тому числі в письмовій формі, якщо це необхідно; та
- (b) забезпечує своєчасний доступ до звернення та результатів його розгляду для іншої Сторони та, за необхідності, громадськості.

3. Сторона може запитувати в особи чи організації, яка звернулася із відповідним поданням, додаткову інформацію, необхідну для розгляду звернення по суті.

Стаття 14.14: Співпраця

1. Сторони можуть розробити план дій стосовно спільних трудових заходів між ними задля сприяння досягненню цілей цієї Глави.

2. У ході виконання плану дій Сторони можуть, відповідно до наявних ресурсів, здійснювати співпрацю шляхом:

- (a) проведення семінарів, тренінгів, робочих груп і конференцій;
- (b) виконання спільних дослідницьких проектів, включаючи секторальні дослідження; та
- (c) інших заходів, які можуть бути погоджені Сторонами.

3. Сторони можуть розвивати спільні заходи в таких сферах:

- (a) обмін інформацією: обмін даними та найкращими практиками з питань, які становлять спільний інтерес, а також події, заходи та ініціативи, що відбуваються на території відповідної Сторони;
- (b) міжнародні форуми: кооперація на міжнародних і регіональних платформах, таких як МОП, з питань, пов'язаних з працею;
- (c) фундаментальні права та їхнє ефективне застосування: законодавство і практика, пов'язані з ключовими елементами Декларації МОП, а саме свобода об'єднань та практичне визнання права на ведення колективних переговорів, скасування усіх форм примусової чи обов'язкової праці, реальна заборона дитячої праці та недопущення дискримінації в галузі праці і зайнятості;
- (d) найгірші форми дитячої праці: законодавство та практика, пов'язані з дотриманням Конвенції МОП про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці, вчиненої в м. Женева 17 червня 1999 року ;
- (e) адміністрування праці: інституційна спроможність адміністрацій з питань праці, а також адміністративних, квазі-судових і судових органів;
- (f) інспекції з питань праці та системи перевірки: методи і тренінги, покликані підвищити рівень ефективності застосування трудового законодавства, зміцнити системи перевірки та сприяти забезпеченню виконання трудового законодавства;
- (g) трудові відносини: форми співробітництва та вирішення спорів з метою забезпечення продуктивних трудових відносин між працівниками, працедавцями та урядами;
- (h) умови праці: механізми нагляду за дотриманням законодавства про тривалість робочого часу, мінімальної заробітної плати та оплати понаднормової праці, а також умови працевлаштування;
- (i) безпека і гігієна праці: профілактика травматизму і професійних захворювань;
- (j) профспілкові програми навчання: створення та функціонування профспілкових тренінгових програм для нових працівників і працівників, які потребують перепідготовки; та
- (k) будь-яка інша сфера, яку можуть визначити Сторони.

4. Сторони також можуть розвивати спільні заходи щодо сприяння гендерній рівності у сфері праці та зайнятості, а саме:

- (a) відсутність дискримінації: усунення дискримінації в галузі праці і зайнятості, у тому числі шляхом залучення чоловіків і хлопчиків до вирішення проблеми гендерної нерівності на робочому місці;
- (b) рівна оплата праці: розробка аналітичних та правозастосовних інструментів, пов'язаних із забезпеченням однакової оплати за рівноцінну працю;
- (c) розбудова інституційної спроможності: розбудова інституційної спроможності та підвищення кваліфікації жінок-працівниць і профспілкових жінок-лідерів;

- (d) трудові практики: обмін найкращими практиками щодо усунення неспівідомих упереджень;
- (e) безпека і гігієна праці: врахування гендерних аспектів у профілактиці та компенсації травматизму та професійних захворювань;
- (f) політика та практика: вдосконалення політик та програм, які включають питання гендера та спільної соціальної відповідальності;
- (g) статистика: використання статистичних показників, методів і процедур з фокусом на гендер у сфері праці; та
- (h) насильство: запобігання гендерно-обумовленого насильства та домагань на робочому місці.

5. Сторони можуть домовлятися щодо співпраці з МОП та іншими компетентними міжнародними та регіональними організаціями з метою використання їхніх знань і ресурсів задля досягнення цілей цієї Глави.

Стаття 14.15: Консультації з питань праці

1. Сторони докладатимуть зусиль для досягнення позицій щодо тлумачення і застосування цієї Глави.
2. Сторона (Сторона, що запитує) може надати письмовий запит до Національного адміністративного офісу іншої Сторони щодо проведення консультацій з іншою Стороною щодо будь-якого питання за цією Главою. Сторони докладають усіх зусиль, в тому числі шляхом співпраці, консультацій та обміну інформацією, для вирішення будь-якого питання, яке може вплинути на виконання цієї Глави.
3. Консультації з питань праці є конфіденційними та не порушують прав будь-якої Сторони в будь-яких інших провадженнях. Сторони можуть вирішити оприлюднити факт проведення консультацій, їхні терміни та загальний предмет.
4. Якщо Сторони, які проводять консультації, не змогли вирішити порушене питання, Сторона, яка звернулася із запитом, може вимагати проведення консультацій відповідно до Статті 14.16.

Стаття 14.16: Консультації в рамках Ради

1. Сторона може надіслати письмовий запит іншій Стороні через її Національний адміністративний офіс із вимогою, щоб представники Ради іншої Сторони зібралися для розгляду спірного питання. Сторона, яка подає такий запит, інформує іншу Сторону через свій Національний адміністративний офіс. Представники Ради Сторін, які проводять консультації, збираються не пізніше ніж через 30 днів після дати отримання запиту, якщо Сторони, які проводять консультації, не домовляться про інше. Сторони прагнуть вирішити питання, у тому числі, за необхідності, шляхом отримання консультацій незалежних експертів або шляхом звернення до процедур посередництва, примирення чи медіації.
2. Якщо Сторони змогли вирішити питання, вони документують відповідний результат, зазначаючи, за необхідності, погоджені кроки та строки. Сторони повинні забезпечити доступ до результатів консультацій для інших Сторін та громадськості, якщо вони не домовились про інше.

3. Якщо Сторонам, які проводять консультації, не вдалося вирішити питання впродовж 75 днів після дати отримання запиту згідно з пунктом 1, Сторона, яка звернулася із запитом, може вимагати створення комісії з вирішення спору згідно із Статтею 28.7 (Створення комісії з вирішення спору), як це передбачено у Главі 28 (Вирішення спорів).

4. Сторона не може вдаватися до вирішення спору відповідно до Глави 28 (Вирішення спорів) щодо питання, яке виникає з цієї Глави, без попередньої спроби вирішити питання відповідно до Статей 14.15 і 14.16.

5. Консультації в рамках Ради є конфіденційними та не порушують прав будь-якої Сторони в будь-яких інших провадженнях. Сторони можуть оприлюднити факт проведення консультацій, їхні терміни та предмет.

ГЛАВА 15
ПРОЗОРІСТЬ, ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ДІЛОВА
ПОВЕДІНКА

Частина А - Визначення

Стаття 15.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

здійснювати дії або утримуватись від дій, пов'язаних із виконанням чи здійсненням службових обов'язків, включає будь-яке використання службового становища, незалежно від того, чи входить це до повноважень державного службовця;

адміністративне рішення загального застосування означає адміністративне рішення або тлумачення, що застосовується до всіх осіб або фактичних ситуацій, на яких в цілому поширюється таке адміністративне рішення або тлумачення, та встановлює норму поведінки, але не включає:

- (a) рішення або постанову, винесені в адміністративному або квазі-судовому провадженні, що застосовується до окремої особи, товару або послуги іншої Сторони у конкретному випадку; або
- (b) рішення, що ухвалюється стосовно конкретної дії або практики;

іноземний державний службовець означає особу, яка обіймає посаду у законодавчому, виконавчому, адміністративному або судовому органі іноземної країни, на будь-якому рівні уряду, незалежно від того: призначена вона або обрана; постійна це посада або тимчасова; оплачувана це посада або неоплачувана; або особу, яка виконує певну урядову функцію для іноземної країни, на будь-якому рівні уряду, у тому числі для державного органу або державного підприємства;

посадова особа міжнародної організації означає службовця міжнародної організації або особу, уповноважену такою організацією здійснювати дії від імені цієї організації;

державний службовець означає особу:

- (a) яка обіймає посаду у законодавчому, виконавчому, адміністративному або судовому органі Сторони, незалежно від того, призначена вона або обрана; постійна це посада або тимчасова; оплачувана ця робота або неоплачувана; та незалежно від стажу такої особи;
- (b) яка виконує державні функції для Сторони, у тому числі для державного органу або державного підприємства, або надає державні послуги, відповідно до визначення цього терміну у національному законодавстві та його застосування у пов'язаній галузі права такої Сторони; або
- (c) яка визначена як "державний службовець" в законодавстві Сторони.

Частина В – Прозорість

Стаття 15.2: Публікація

1. Кожна Сторона забезпечує, щоб її закони, нормативні акти, процедури та адміністративні рішення загального застосування з будь-якого питання, охопленого цією Угодою, невідкладно оприлюднювалися або ставали доступними у спосіб, що дає можливість зацікавленим особам та іншій Стороні ознайомитися з ними.
2. Наскільки це можливо, кожна Сторона:
 - (a) заздалегідь оприлюднює інформацію про захід, згаданий у пункті 1, який вона пропонує ухвалити; та
 - (b) надає зацікавленим особам та іншій Стороні належну можливість надати коментарі щодо таких запропонованих заходів.
3. В рамках введення або зміни законів, нормативних актів або процедур, зазначених у пункті 1, кожна Сторона докладатиме зусиль для забезпечення розумного строку між датою оприлюднення цих законів, нормативних актів або процедур, запропонованих або прийнятих відповідно до її правової системи, та датою набрання ними чинності.
4. Стосовно запропонованого нормативного акту загального застосування центральних органів виконавчої влади Сторони з будь-якого питання, що охоплюється цією Угодою, який може вплинути на торгівлю або інвестиції між Сторонами та який опублікований відповідно до пункту 2(a), кожна Сторона:
 - (a) публікує запропонований нормативний акт в офіційному національному часописі або на безкоштовному, загальнодоступному офіційному веб-сайті, бажано в режимі онлайн і об'єднаному в єдиний портал;
 - (b) намагається публікувати запропонований нормативний акт:
 - (i) не менше ніж за 60 днів до кінцевої дати надання коментарів; або
 - (ii) протягом іншого періоду до кінцевої дати надання коментарів, що надає зацікавленій особі достатньо часу для оцінки запропонованого нормативного акту, а також для формулювання та подання коментарів;
 - (c) наскільки це можливо, включає до публікації згідно з підпунктом (a) пояснення мети та обґрунтування запропонованого нормативного акту; і
 - (d) розглядає коментарі, отримані протягом визначеного періоду надання коментарів, і заохочується надати пояснення щодо будь-яких значних змін, внесених до запропонованого нормативного акту, бажано на офіційному веб-сайті або в офіційному національному часописі.
5. Щодо нормативного акту загального застосування, прийнятого центральними органами виконавчої влади, з будь-якого питання, охопленого цією Угодою, опублікованого відповідно до пункту 1, кожна Сторона:
 - (a) негайно публікує нормативний акт в офіційному національному часописі або на безкоштовному, загальнодоступному офіційному веб-сайті, бажано в режимі онлайн і об'єднаному в єдиний портал; і

- (b) якщо доцільно, включає до публікації пояснення мети та обґрунтування нормативного акту.

Стаття 15.3: Направлення повідомлень та надання інформації

1. Наскільки це можливо, Сторона повідомляє іншу Сторону про запропонований або існуючий захід, який за висновком цієї Сторони може суттєво вплинути на реалізацію цієї Угоди або істотно впливає на інтереси іншої Сторони за цією Угодою.
2. На запит іншої Сторони кожна Сторона невідкладно надає інформацію та відповіді на питання, що стосуються запропонованого або існуючого заходу, який за висновком Сторони, що подає запит, може в суттєво вплинути на реалізацію цієї Угоди або істотно вплинути на інтереси іншої Сторони за цією Угодою, незалежно від того, чи була Сторона, яка подає запит, попередньо поінформована про такий захід.
3. Будь-яке повідомлення, запит або інформація в розумінні цієї Статті надається відповідними контактними пунктами.
4. Будь-яке повідомлення, відповідь або інформація, що надаються відповідно до цієї Статті, повинні бути неупередженими щодо відповідності заходу цій Угоді.

Стаття 15.4: Адміністративні провадження

1. З метою забезпечення послідовного, неупередженого та виправданого застосування всіх заходів загального застосування, що впливають на питання, які охоплюються цією Угодою, кожна Сторона забезпечує, щоб у її адміністративних провадженнях при застосуванні заходів, зазначених у Статті 15.2, до конкретних осіб, товарів або послуг іншої Сторони в конкретних випадках:
 - (a) за наявності такої можливості особі іншої Сторони, на яку безпосередньо впливає таке провадження, у встановленому національними процедурами порядку було надане належне повідомлення про порушення провадження, із зазначенням характеру провадження, викладенням правових підстав для порушення провадження та загальним описом питань, що будуть розглядатися;
 - (b) особі іншої Сторони, на яку безпосередньо впливає таке провадження, надавалася обґрунтована можливість представити факти та аргументи на підтримку своєї позиції до застосування остаточного адміністративного заходу, коли це дозволяє час, характер провадження та суспільні інтереси; та
 - (c) процедури відповідали законодавству Сторони.

Стаття 15.5: Перегляд та оскарження

1. Кожна Сторона створює або зберігає судові, квазі-судові або адміністративні органи або процедури невідкладного перегляду та, коли це виправдано, внесення змін до остаточних адміністративних заходів з питань, які охоплюються цією Угодою. Кожна Сторона забезпечує, щоб її відповідні органи діяли неупереджено та незалежно від посадових осіб або органу, що уповноважені здійснювати адміністративний примус, і не мали матеріального інтересу в результаті справи.

2. Кожна Сторона забезпечує, щоб в органах та процедурах, які зазначені в пункті 1, сторони адміністративних проваджень мали право на:
- (a) обґрунтовану можливість аргументувати або відстоювати свої відповідні позиції; та
 - (b) рішення, що ґрунтується на доказах та поданні офіційних документів або, якщо це вимагається законодавством Сторони, матеріалів, підготовлених адміністративним органом.
3. Кожна Сторона забезпечує, щоб, з урахуванням передбаченого її законодавством оскарження або перегляду, рішення, зазначені у пункті 2(b), виконувалися посадовими особами або органами та регулювали практику діяльності таких посадових осіб або органів щодо відповідного адміністративного заходу.

Стаття 15.6: Співробітництво у сприянні підвищенню прозорості

Сторони докладатимуть зусиль для співпраці у рамках двосторонніх, регіональних та багатосторонніх форумів над підвищенням прозорості щодо міжнародної торгівлі та інвестицій.

Частина С - Протидія корупції

Стаття 15.7: Сфера застосування

1. Сторони підтверджують своє прагнення у запобіганні та протидії корупції та хабарництву в міжнародній торгівлі та інвестиціях, розуміючи, що це сприяє зусиллям щодо значного зменшення корупції та хабарництва в усіх їх формах.
2. Сторони визнають необхідність формування доброчесності як у державному, так і в приватному секторах і те, що кожен сектор має додаткові обов'язки в цьому відношенні.
3. Ця Частина застосовується до заходів щодо запобігання та протидії хабарництву та корупції стосовно будь-якого питання, яке охоплює ця Угода.
4. Сторони визнають, що опис правопорушень, прийнятий або збережений відповідно до цієї Частини, а також опис застосовних засобів правового захисту або правових принципів, що контролюють правомірність поведінки, стосується законодавства кожної Сторони, і що ці правопорушення переслідуються та караються відповідно до законодавства кожної Сторони.
5. Кожна Сторона підтверджує свою прихильність до *Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції*, вчиненої 31 жовтня 2003 року в м. Нью-Йорку (UNCAC), і, в тій мірі, в якій вони є сторонами, до *Міжамериканської конвенції проти корупції*, вчиненої 29 березня 1996 року в м. Каракасі (IACAC) і *Конвенції ОЕСР про боротьбу проти підкупу іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях*, вчиненої 17 грудня 1997 року в м. Парижі (Конвенція ОЕСР про боротьбу з хабарництвом).
6. Сторона приєднується до Конвенції ОЕСР про боротьбу з хабарництвом при першій нагоді, якщо вона ще не є стороною цієї Конвенції.

Стаття 15.8: Заходи щодо протидії корупції

1. Кожна Сторона приймає або зберігає існуючі законодавчі або інші заходи, які можуть бути необхідними для визнання кримінальними правопорушеннями згідно з її законодавством таких дій у справах, що впливають на міжнародну торгівлю чи інвестиції, якщо вони вчиняються навмисно будь-якою особою, яка підпадає під її юрисдикцію:

- (a) обіцянка, пропозиція або надання державному службовцю, прямо або опосередковано, будь-якої неправомірної вигоди для службовця або іншої особи або установи з метою, щоб цей службовець здійснив дії або утримався від дій, пов'язаних із виконанням чи здійсненням службових обов'язків;
- (b) вимагання або одержання державним службовцем, прямо або опосередковано, неправомірної вигоди для службовця або іншої особи або установи з метою, щоб цей службовець здійснив дії або утримався від дій, пов'язаних із виконанням чи здійсненням службових обов'язків;
- (c) обіцянка, пропозиція або надання іноземному державному службовцю або посадовій особі міжнародної організації, прямо або опосередковано, неправомірної вигоди для службовця або іншої особи або установи з метою, щоб цей службовець здійснив дії або утримався від дій, пов'язаних із виконанням чи здійсненням службових обов'язків, для того, щоб особа, яка надає таку обіцянку або пропозицію, отримала або зберегла за собою бізнес або іншу неправомірну вигоду у здійсненні міжнародної комерційної діяльності;
- (d) пособництво, підбурювання або змова щодо здійснення будь-якого з порушень, зазначених у підпунктах (a) – (c).

2. Кожна Сторона передбачає застосування санкцій за вчинення правопорушення, описаного в пунктах 1 або 5, з урахуванням тяжкості цього правопорушення.

3. Кожна Сторона приймає або зберігає заходи, які можуть бути необхідними, відповідно до її правових принципів, для встановлення відповідальності юридичних осіб за правопорушення, описані в пунктах 1 і 5. Зокрема, кожна Сторона приймає або виконує заходи, які передбачають, що юридичні особи, притягнуті до відповідальності за правопорушення, описані в пунктах 1 або 5, підлягають ефективним, пропорційним і стримуючим кримінальним або не кримінальним санкціям, включаючи грошові санкції.

4. Кожна Сторона забороняє вирахування з бази оподаткування витрат, що являють собою хабарі, та інших витрат, понесених з метою сприяння корупційній поведінці.

5. З метою запобігання корупції кожна з Сторін приймає або зберігає заходи, що можуть бути необхідними, відповідно до своїх законів та нормативних актів щодо ведення бухгалтерських книг та обліку, розкриття фінансової звітності та стандартів бухгалтерського обліку та аудиту, для того, щоб заборонити наступні дії, що здійснюються з метою вчинення будь-якого з правопорушень, описаних у пункті 1:

- (a) створення незареєстрованих рахунків;
- (b) ведення незареєстрованих або неналежним чином ідентифікованих транзакцій;

- (c) записи неіснуючих витрат;
- (d) запис зобов'язань із неправильною ідентифікацією їх об'єктів;
- (e) використання фальшивих документів; та
- (f) умисне знищення бухгалтерських документів раніше, ніж це передбачено законом.

6. Кожна Сторона розглядає можливість прийняття або збереження заходів для захисту від будь-якого невинуватого поводження з будь-якою особою, яка добросовісно та на обґрунтованих підставах повідомляє компетентним органам будь-які факти щодо правопорушень, описаних у пунктах 1 або 5.

7. Сторони визнають шкідливі наслідки платежів в обмін на спрощення процедур. Кожна Сторона відповідно до своїх законів і нормативних актів:

- (a) заохочує підприємства забороняти платежі в обмін на спрощення процедур або відмовляє їх від використання таких платежів; і
- (b) вживає заходів для підвищення обізнаності своїх державних службовців щодо законів про хабарництво з метою припинення вимагання та приймання платежів за спрощення процедур.

Стаття 15.9: Співробітництво в рамках міжнародних форумів

Сторони визнають важливість регіональних та багатосторонніх ініціатив щодо запобігання та протидії хабарництву та корупції у сфері міжнародної торгівлі та інвестицій. Сторони визнають важливість співпраці з метою посилення зусиль на регіональному та багатосторонньому рівнях для запобігання та протидії хабарництву та корупції у сфері міжнародної торгівлі та інвестицій, включаючи стимулювання та підтримку відповідних ініціатив.

Стаття 15.10: Сприяння доброчесності серед державних службовців

1. Для протидії корупції в питаннях, які впливають на торгівлю та інвестиції, кожна Сторона сприяє, серед іншого, доброчесності, чесності та відповідальності серед своїх державних службовців. З цією метою кожна Сторона, відповідно до основних принципів своєї правової системи, приймає або зберігає:

- (a) заходи щодо забезпечення належних процедур відбору та навчання фізичних осіб на державні посади, які, на думку Сторони, є особливо вразливими до корупції, та ротації, якщо це необхідно, цих фізичних осіб на інші посади;
- (b) заходи сприяння прозорості в поведінці державних службовців під час виконання державних функцій;
- (c) політику та процедури для виявлення фактичних або потенційних конфліктів інтересів державних службовців та управління ними;
- (d) заходи, які вимагають від державних службовців вищих рангів та інших державних службовців, на розсуд Сторони, подавати відповідним органам декларації щодо, серед іншого, їхньої зовнішньої діяльності, працевлаштування, інвестицій, активів та значних подарунків або вигод, які можуть призвести до конфлікту інтересів щодо їхніх функцій державних службовців; і

- (e) заходи для сприяння повідомленню державними службовцями про будь-які факти, що стосуються правопорушень, описаних у Статтях 15.8.1 або 15.8.5, до відповідних органів, якщо ці факти стали їм відомі під час виконання ними своїх функцій.
2. Кожна Сторона докладатиме зусиль для прийняття або збереження кодексів чи стандартів поведінки для правильного, чесного та належного виконання державних функцій, а також заходів, що передбачають дисциплінарні чи інші заходи, якщо це виправдано, проти державних службовців, які порушують кодекси чи стандарти.
 3. Кожна Сторона, наскільки це відповідає основним принципам її правової системи, розглядає можливість встановлення процедур, за допомогою яких державний службовець, звинувачений у правопорушенні, зазначеному в Статті 15.8.1, може, якщо це вбачається Стороною доречним, бути звільненим, тимчасово відстороненим або перепризначеним відповідним органом, пам'ятаючи про дотримання принципу презумпції невинуватості.
 4. Кожна Сторона, відповідно до основних принципів своєї правової системи та без шкоди для незалежності судової влади, приймає або зберігає заходи для зміцнення доброчесності та запобігання можливостям для корупції серед членів судової системи у справах, які впливають на міжнародну торгівлю або інвестиції. Ці заходи можуть включати правила щодо поведінки представників судової влади.

Стаття 15.11: Участь приватного сектору та суспільства

1. Кожна Сторона вживає відповідних заходів у межах своїх можливостей та відповідно до основних принципів своєї правової системи для сприяння активної участі та безпеці осіб, груп та інституцій поза державним сектором, таких як підприємства, засоби масової інформації, громадянське суспільство, неурядові організації, жіночі та громадські організації, у запобіганні та протидії корупції в питаннях, що стосуються міжнародної торгівлі чи інвестицій, а також для підвищення обізнаності громадськості щодо існування, причин, серйозності корупції та загрози, яку вона створює. З цією метою Сторона може, наприклад:
 - (a) здійснювати інклюзивні заходи з інформування громадськості та інклюзивні освітні програми для громадськості, які сприяють нетолерантності до корупції;
 - (b) приймати або зберігати заходи для заохочення професійних асоціацій та інших неурядових організацій, якщо це доцільно, у їхніх зусиллях заохочувати та допомагати підприємствам, зокрема малим і середнім підприємствам (МСП), у розвитку внутрішнього контролю, етики та відповідності програм або заходів щодо запобігання та виявлення хабарництва та корупції в міжнародній торгівлі та інвестиціях;
 - (c) приймати або зберігати заходи для заохочення керівництва компанії робити заяви у своїх річних звітах або іншим чином публічно оприлюднювати свої програми або заходи внутрішнього контролю, етики та відповідності, включно з тими, що сприяють запобіганню та виявленню хабарництва та корупції в міжнародній торгівлі та інвестиціях; і
 - (d) приймати або зберігати заходи, які поважають, просувають і захищають свободу пошуку, отримання, публікації та поширення інформації про корупцію.

2. Кожна Сторона намагається заохочувати приватні підприємства, беручи до уваги їхні структуру та розмір, до:

- (a) запровадження або збереження достатніх засобів внутрішнього аудиторського контролю для сприяння запобіганню та виявленню правопорушень, описаних у Статті 15.8.1 або 15.8.5 у питаннях, що впливають на міжнародну торгівлю чи інвестиції; і
- (b) забезпечення того, щоб їхні рахунки та необхідні фінансові звіти підлягали відповідним процедурам аудиту та сертифікації.

3. Кожна Сторона вживає відповідних заходів для забезпечення того, щоб її відповідні органи щодо протидії корупції були відомі громадськості, і надає доступ до цих органів, у разі необхідності, для повідомлення, у тому числі анонімного, про будь-який інцидент, який може вважатися таким, що становить злочин, описаний у Статті 15.8.1.

4. Сторони визнають переваги внутрішніх програм відповідності на підприємствах для протидії корупції. Кожна Сторона заохочує підприємства, беручи до уваги їх розмір, правову структуру та сектори, у яких вони працюють, створювати програми відповідності з метою запобігання та виявлення правопорушень, описаних у Статті 15.8.1 або 15.8.5.

Стаття 15.12: Застосування та забезпечення виконання антикорупційного законодавства

1. Відповідно до основних принципів своєї правової системи, кожна Сторона забезпечує ефективне дотримання своїх законів чи інших заходів, прийнятих або збережених для дотримання Статті 15.8 шляхом постійних або повторюваних дій або бездіяльності після дати набрання чинності цією Угодою, як заохочення торгівлі та інвестицій. Сторони визнають, що окремі випадки або конкретні дискреційні рішення, пов'язані із застосуванням антикорупційних законів, регулюються власними законами та правовими процедурами кожної зі Сторін.

2. Відповідно до основних принципів своєї правової системи, кожна Сторона зберігає за правоохоронними, прокурорськими та судовими органами право діяти на власний розсуд щодо застосування її антикорупційного законодавства. Кожна Сторона зберігає за собою право приймати рішення щодо розподілу своїх ресурсів.

3. Сторони підтверджують свої зобов'язання за відповідними міжнародними угодами або домовленостями співпрацювати одна з одною, відповідно до своїх відповідних правових та адміністративних систем, для підвищення ефективності дій правоохоронних органів для боротьби з правопорушеннями, описаними в Статті 15.8.

Стаття 15.13: Взаємозв'язок з іншими угодами

Ніщо в цій Угоді не впливає на права та зобов'язання Сторін згідно з UNCAS, *Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності*, вчиненою 15 листопада 2000 року в м. Нью-Йорку, і *Міжамериканською конвенцією проти корупції*, вчиненою 29 березня 1996 року в м. Каракасі, або Конвенцією ОБСЄ про боротьбу з хабарництвом.

Частина D - Відповідальна ділова поведінка

Стаття 15.14: Відповідальна ділова поведінка

1. Кожна Сторона визнає важливість відповідальної ділової поведінки та зобов'язується співпрацювати з відповідними зацікавленими сторонами для розробки, прийняття, просування, зміцнення та реалізації політики, яка підтримує відповідальне бізнес-середовище.
2. Кожна Сторона визнає важливість заохочення підприємств до публічного оприлюднення своєчасної та точної інформації про фактичний або потенційний несприятливий вплив їхньої діяльності на людей і навколишнє середовище, приділяючи особливу увагу активній взаємодії з маргіналізованими групами з метою зменшення або запобігання негативному впливу на них.
3. Кожна Сторона підтверджує, що підприємства, які працюють у межах її юрисдикції, зобов'язані дотримуватися всіх чинних законів, зокрема законів, що стосуються прав людини, прав корінних народів, гендерної рівності, захисту навколишнього середовища та праці.
4. Кожна Сторона заохочує підприємства, організовані або засновані відповідно до її законодавства або діють на її території, включаючи МСП, включати у свою ділову практику та внутрішню політику міжнародно визнані стандарти, керівні принципи та принципи відповідального ведення бізнесу, які були схвалені або підтримуються цією Стороною, включаючи Керівні принципи ОЕСР щодо багатонаціональних підприємств (зі змінами) і Керівні принципи ООН щодо бізнесу та прав людини (зі змінами). Такі стандарти, настанови та принципи можуть стосуватися таких питань, як праця, навколишнє середовище, гендерна рівність, права людини та корупція.

ГЛАВА 16

СПІВРОБІТНИЦТВО З ПИТАНЬ ТОРГІВЛІ

Стаття 16.1: Співробітництво з питань торгівлі

1. Визнаючи, що співробітництво з питань торгівлі є каталізатором реформ та інвестицій, необхідних для стимулювання економічного розвитку через торгівлю та її лібералізацію, Сторони зобов'язуються сприяти співробітництву з питань торгівлі для таких цілей:

- (a) зміцнення потенціалу Сторін для максимального збільшення використання можливостей та переваг від цієї Угоди;
- (b) зміцнення і розвиток співробітництва на двосторонньому, регіональному та багатосторонньому рівнях;
- (c) сприяння новим торговим та інвестиційним можливостям у сферах взаємного інтересу, зокрема тих, що стосуються науки, технологій та інновацій; та
- (d) стимулювання сталого економічного розвитку, з основною увагою на малих і середніх підприємствах.

2. Співробітництво з питань торгівлі може включати:

- (a) обмін інформацією, передачу та обмін досвідом та знаннями, у тому числі через сприяння обміну візитами дослідників, експертів, фахівців та представників приватного сектору;
- (b) спільні заходи, такі як спільні дослідження та науково-дослідна діяльність з питань, що стосуються цієї Угоди;
- (c) передачу технологій, вмінь та практик;
- (d) інституційну допомогу та нарощування потенціалу, зокрема шляхом проведення семінарів, тренінгів, конференцій та стажування;
- (e) участь у міжнародних заходах; та
- (f) будь-які інші способи співробітництва, визначені за взаємною згодою Сторін.

3. Співробітництво з питань торгівлі може базуватися на використовуваних раніше способах співробітництва та може охоплювати сфери, визначені в орієнтовному переліку у Додатку 16-А.

4. Положення цієї Глави є узгодженими та не підпадають під дію положень про вирішення спорів відповідно до Глави 28 цієї Угоди (Вирішення спорів).

Стаття 16.2: Контактні пункти

1. Кожна Сторона призначає контактний пункт для полегшення зв'язку щодо виконання цієї Глави.

2. Контактні пункти можуть спільно працювати над визначенням основних принципів своєї роботи та, у разі необхідності, здійснювати координацію з іншими контактними пунктами і комітетами, створеними або подовженими відповідно до цієї Угоди, щодо пов'язаних з торгівлею питань на виконання цілей цієї Глави.

3. Контактні пункти можуть спілкуватися у формі обміну електронними повідомленнями, відеоконференцій або за допомогою інших засобів, визначених Сторонами.

4. Контактними пунктами є:

- (a) для України:
Директор, Департамент торговельних угод та розвитку експорту (або правонаступник)
Міністерство економіки України
вул. М. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008, Україна
- (b) для Канади:
Директор, Голова з питань розвитку співробітництва
м. Київ, Україна
Посольство Канади в Україні
Уряд Канади

Додаток 16-А

Орієнтовний перелік потенційних сфер співробітництва з питань торгівлі

1. Підтримка малих і середніх підприємств (МСП)
2. Сільське господарство
3. Визначення стандартів

ГЛАВА 17 ІНВЕСТИЦІЇ

Частина А – Визначення

Стаття 17.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

алгоритм означає певну послідовність кроків, які виконуються для вирішення проблеми або отримання результату;

позивач означає інвестора Сторони, який звертається із позовом відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу);

конфіденційна інформація означає конфіденційну ділову інформацію або інформацію, яка є закритою або іншим чином захищеною від розголошення відповідно до законодавства Сторони;

охоплені інвестиції означає, стосовно Сторони, інвестиції:

- (a) на власній території;
- (b) здійснені відповідно до національного законодавства Сторони, чинного на момент здійснення інвестицій;
- (c) які прямо чи опосередковано належать або контролюються інвестором іншої Сторони; і
- (d) існуючі на дату набрання чинності цією Угодою, або здійснені чи набуті пізніше;

сторони спору означає позивача та Сторону-відповідача;

сторона спору означає або позивача, або Сторону-відповідача;

підприємство означає підприємство, як визначено в Статті 1.5 (Визначення термінів загального застосування), і філію підприємства;

існуючий означає чинний на дату набрання чинності цією Угодою;

МЦВІС означає Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів, створений відповідно до Конвенції МЦВІС.

Додаткові правила МЦВІС означає *Правила, якими регулюються додаткові процедури проваджень, які може застосовувати Секретаріат Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів;*

Конвенція МЦВІС означає *Конвенцію про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами, вчинену 18 березня 1965 року у Вашингтоні, округ Колумбія;*

права інтелектуальної власності означає авторське право та суміжні права, права на торговельні марки, географічні зазначення, промислові зразки, патентні права, права на компонування інтегральних схем, права щодо захисту нерозкритої інформації та права селекціонерів;

інвестиції означає:

- (a) будь-що з наступного:
 - (i) підприємство;
 - (ii) частки, акції або інші форми участі в капіталі підприємства;
 - (iii) облігації, боргові зобов'язання або інші боргові інструменти підприємства;
 - (iv) кредит підприємству;
 - (v) частка в підприємстві, яка дає право власнику на частку доходу або прибутку підприємства;
 - (vi) частка в підприємстві, яка дає право власнику на частку в активах цього підприємства у випадку ліквідації;
 - (vii) права стосовно капіталу або інших активів на території Сторони, які виникають у зв'язку із здійсненням економічної діяльності на такій території, зокрема відповідно до:
 - (A) контракту, який передбачає наявність майна інвестора на території Сторони, включаючи контракт "під ключ" або будівельний контракт, або концесію, або
 - (B) контракту, за яким винагорода значною мірою залежить від обсягів виробництва, доходів або прибутку підприємства;
 - (viii) права інтелектуальної власності, та
 - (ix) будь-які інші матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі майнові та суміжні майнові права, набуті задля або використані з метою отримання економічної вигоди або з іншими підприємницькими цілями;
- (b) у кожному випадку передбачає залучення капіталу чи інших ресурсів, очікування доходу чи прибутку, внеску в економіку приймаючої Сторони, певну тривалість або прийняття ризику¹; і
- (c) для цілей цього визначення інвестиція не включає:
 - (i) грошову вимогу, яка виникає виключно внаслідок:
 - (A) комерційного контракту щодо купівлі-продажу товару або послуги підданим або підприємством на території однієї Сторони підприємству на території іншої Сторони; або
 - (B) надання кредиту у зв'язку з комерційною операцією, такою як фінансування торгівлі;
 - (ii) постанову або рішення, видані в судовому або адміністративному порядку, або
 - (iii) будь-які інші грошові вимоги, які не стосуються вимог, перелічених в підпунктах (a)(i) - (a)(ix);

інвестор Сторони означає підданого або підприємство Сторони, яке має намір здійснити, здійснює або здійснив інвестицію. Для цілей цього визначення:

¹ Оцінка відповідності таким критеріям здійснюється у кожній конкретній справі на підставі фактичних даних.

підприємство Сторони означає:

- (a) підприємство, яке засноване або організоване відповідно до законодавства відповідної Сторони і яке здійснює суттєву підприємницьку діяльність на території цієї Сторони. Визначення того, чи здійснює підприємство суттєву підприємницьку діяльність на території Сторони, підлягає оцінці у кожній конкретній ситуації на основі дослідження фактичних даних; або
- (b) підприємство, яке засноване або організоване відповідно до законодавства відповідної Сторони, і яке прямо чи опосередковано належить або контролюється підданим цієї Сторони або підприємством, зазначеним у підпункті (a);

підданий означає підданого, визначеного Статтею 1.5 (Визначення термінів загального застосування), за винятком фізичних осіб, які мають подвійне громадянство України та Канади; в останньому випадку відповідна фізична особа вважається виключно громадянином Сторони, з якою вона має основний стійкий правовий зв'язок;

Нью-Йоркська конвенція означає *Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про визнання та приведення у виконання іноземних арбітражних рішень*, вчинену в Нью-Йорку 10 червня 1958 року;

Сторона, що не є стороною спору означає Сторону, яка не є стороною в інвестиційному спорі;

Сторона-відповідач означає Сторону, проти якої подано позов відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу);

фінансування третьої сторони означає будь-яке фінансування або іншу рівнозначну підтримку, надану особою, яка не є стороною спору, з метою фінансування витрат на провадження повністю або частково, зокрема у формі пожертвування або гранту, або в обмін на винагороду, виплата якої залежить від результату розгляду спору;

Трибунал означає арбітражний суд, створений відповідно до Частини D (Вирішення спорів між інвестором і державою) або Частини E (Прискорений арбітраж);

Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ означає арбітражний регламент Комісії Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі; та

Правила прозорості ЮНСІТРАЛ означає *Правила ЮНСІТРАЛ про прозорість в контексті арбітражних проваджень між інвестором і державою на підставі міжнародних договорів*, вчинені у м. Нью-Йорк 10 грудня 2014 року.

Частина В - Захист інвестицій

Стаття 17.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до заходів, прийнятих або підтримуваних Стороною щодо:

- (a) інвестора іншої Сторони;
- (b) охоплених інвестицій; і

- (с) Статті 17.5 (Неухилення від дотримання законодавства), Статті 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) та Статті 17.15 (Відповідальна ділова поведінка), інвестицій на її території.

2. Зобов'язання Сторони за цією Главою застосовуються до заходів, прийнятих або підтримуваних:

- (а) центральним, регіональним або іншим органом влади цієї Сторони; і
- (б) будь-якою особою, включаючи державне підприємство або будь-який інший орган, який здійснює будь-які державні повноваження, делеговані центральними, регіональними чи іншими органами виконавчої влади цієї Сторони.

3. Ця Глава не є обов'язковою для Сторони стосовно дії чи факту, які мали місце або ситуації, яка завершилася, до дати набрання чинності цією Угодою для відповідної Сторони.

Стаття 17.3: Зв'язок з іншими Главами

1. У разі будь-якої невідповідності між цією Главою та будь-якою іншою Главою цієї Угоди, інша Глава має переважну силу з питань, щодо яких виникає невідповідність.

2. Вимога Сторони щодо розміщення постачальником послуг іншої Сторони облігацій або застосування інших форм фінансового забезпечення як умови для транскордонного постачання послуг, сама по собі не означає, що ця Глава застосовується до заходів, прийнятих або підтримуваних Стороною щодо такого транскордонного надання послуг. Ця Глава застосовується до заходів, прийнятих або збережених Стороною щодо розміщених облігацій або іншого фінансового забезпечення, у тій мірі, в якій облігації чи фінансове забезпечення є охопленою інвестицією.

3. Ця Глава не застосовується до заходів, прийнятих або підтримуваних Стороною з питань, що охоплюються Главою 20 (Фінансові послуги).

4. Стаття 18.5 (Доступ до ринку)² включена до цієї глави та є невід'ємною частиною цієї Глави та застосовується до заходів, прийнятих або підтримуваних Стороною щодо надання послуг на її території шляхом здійснення охопленої інвестиції.

Стаття 17.4: Право здійснювати регулювання

Сторони підтверджують право кожної зі Сторін здійснювати правове регулювання на своїй території для досягнення законних цілей політики, зокрема щодо захисту навколишнього середовища та вирішення проблеми зміни клімату; забезпечення національної безпеки та територіальної цілісності; виконання вимог національного законодавства; забезпечення соціального захисту або захисту прав споживачів; або охорони та захисту здоров'я, безпеки, прав корінних народів, забезпечення гендерної рівності або культурного розмаїття.

² Сторони зауважують, що будь-які застереження Сторін в порядку Додатку I (Невідповідні заходи щодо транскордонної торгівлі послугами та інвестицій) щодо Статті 18.5 (Доступ до ринку) застосовуються до заходів такої Сторони, визначених пунктом 4.

Стаття 17.5: Неухилення від дотримання законодавства

Сторони визнають неприйнятними будь-які дії щодо заохочення інвестиції шляхом послаблення національного правового регулювання питань, пов'язаних зі здоров'ям, безпекою, охороною навколишнього середовища, правами корінних народів або іншими цілями регуляторної політики. Відповідно, жодна зі Сторін не має права послаблювати, відмовлятися чи іншим чином відступати від таких заходів, або пропонувати послабити, відмовитися або іншим чином відступити від таких заходів з метою сприяння встановленню, придбанню, розширенню чи управлінню інвестиціями інвестора на своїй території. Якщо Сторона вважає, що інша Сторона здійснила зазначені дії, вона може вимагати консультацій з такою Стороною, і обидві Сторони повинні провести консультації з метою уникнення ситуації, яка створює умови для такого сприяння.

Стаття 17.6: Національний режим

1. Кожна Сторона надає інвестору іншої Сторони не менш сприятливий режим, ніж той, який вона надає за аналогічних умов своїм власним інвесторам щодо встановлення, придбання, збільшення, управління, здійснення, користування, або продажу або іншого розпоряджання інвестицією на своїй території.
2. Кожна Сторона надає охопленій інвестиції режим, не менш сприятливий, ніж той, який вона надає за аналогічних умов інвестиціям своїх власних інвесторів щодо встановлення, придбання, збільшення, управління, здійснення, користування, або продажу або іншого розпоряджання інвестицією на своїй території.
3. Режим, наданий Стороною відповідно до пунктів 1 і 2 в особі органу виконавчої влади, за винятком органу виконавчої влади центрального рівня, означає режим, наданий за аналогічних умов, таким органом національним інвесторам та інвестиціям Сторони, яку він представляє.
4. Питання, чи режим, наданий Стороною відповідно до пунктів 1 і 2, надається за аналогічних умов, залежить від сукупності факторів, у тому числі від того, чи відповідний режим передбачає розмежування інвесторів та інвестицій з точки зору досягнення законних цілей державної політики.
5. Пункти 1 і 2 забороняють дискримінацію за ознакою національності. Різниця в ставленні до інвестора або охопленої інвестиції та до власного інвестора або інвестиції Сторони сама по собі не становить дискримінації за ознакою національності.

Стаття 17.7: Режим найбільшого сприяння

1. Кожна Сторона надає інвестору іншої Сторони не менш сприятливий режим, ніж той, який вона надає за аналогічних умов інвесторам країни, які не є Стороною, щодо встановлення, придбання, збільшення, управління, здійснення, користування, або продажу або іншого розпоряджання інвестицією на своїй території.
2. Кожна Сторона надає охопленій інвестиції режим не менш сприятливий, ніж той, який вона надає за аналогічних умов інвестиціям інвесторів країни, які не є Стороною, щодо встановлення, придбання, збільшення, управління, здійснення, користування, або продажу або іншого розпоряджання інвестицією на своїй території.
3. Режим, наданий Стороною відповідно до пунктів 1 і 2 в особі органу виконавчої влади, за винятком центрального органу виконавчої влади, означає режим, який за аналогічних умов надається цим органом інвесторам та інвестиціям інвесторів країн, які не є Стороною.

4. Питання, чи режим, наданий Стороною відповідно до пунктів 1 і 2, надається за аналогічних умов, залежить від сукупності факторів, у тому числі від того, чи відповідний режим передбачає розмежування інвесторів та інвестицій з точки зору досягнення законних цілей державної політики.

5. Пункти 1 і 2 забороняють дискримінацію за національною ознакою. Різниця в ставленні до інвестора або охопленої інвестиції та інвесторів або інвестиції інвесторів країни, що не є Стороною, сама по собі не становить дискримінації за ознакою національності.

6. "Режим" згаданий у пунктах 1 і 2, не включає процедури вирішення інвестиційних спорів між інвесторами та державами, які передбачені іншими міжнародними інвестиційними договорами та іншими торговельними угодами.

7. Істотні зобов'язання, передбачені іншими міжнародними інвестиційними договорами та іншими торговельними угодами, самі по собі не становлять "режим" і, відтак, не можуть призвести до порушення цієї Статті за відсутності заходів, прийнятих або збережених Стороною щодо таких зобов'язань.

Стаття 17.8: Режим на випадок збройного конфлікту, громадянського протистояння чи стихійного лиха

1. Незважаючи на Статтю 17.18(5)(b) (Невідповідні заходи), кожна Сторона надає інвестору та охопленій інвестиції іншої Сторони режим, не менш сприятливий, ніж вона надає своїм власним інвесторам чи інвестиціям, або інвесторам або інвестиціям країни, яка не є Стороною, залежно від того, який із них є більш сприятливим, стосовно заходів, які вона приймає або зберігає щодо повернення, покриття, компенсації чи іншого відшкодування збитків, яких зазнали інвестиції на її території в результаті збройного конфлікту, громадянського протистояння чи стихійного лиха.

2. Незважаючи на пункт 1, якщо інвестор Сторони у випадках, перелічених у пункті 1, зазнає збитків на території іншої Сторони внаслідок:

- (a) реквізиції його охопленої інвестиції або її частини силами або органами влади іншої Сторони; або
- (b) знищення його охопленої інвестиції або її частини силами або органами влади іншої Сторони, що не було продиктовано необхідністю у конкретній ситуації;

така інша Сторона надає інвестору відшкодування або компенсацію таких збитків, або те й інше, залежно від обставин конкретної справи.

3. Пункт 1 не застосовується до існуючої субсидії чи гранту, наданих Стороною, включаючи позику забезпечену державою, гарантію або страхування, які суперечать Статті 17.6 (Національний режим), але застосовуватимуться до положень Статті 17.18(5)(b) (Невідповідні заходи).

Стаття 17.9: Мінімальний стандарт поведіння

1. Кожна Сторона надає на своїй території охопленим інвестиціям іншої Сторони та інвестору щодо його охопленої інвестиції, режим відповідно до мінімальних стандартів поведіння звичайного міжнародного права щодо іноземців. Сторона може порушити це зобов'язання, лише якщо захід становить:

- (a) відмову в правосудді в кримінальному, цивільному чи адміністративному провадженні;

- (b) суттєве порушення належного процесуального порядку під час судових або адміністративних проваджень;
 - (c) явне свавілля³;
 - (d) цілеспрямовану дискримінацію за явно протиправними ознаками, такими як стать, раса чи релігійні переконання;
 - (e) жорстоке ставлення до інвесторів, таке як фізичний примус, насильство та переслідування; або
 - (f) неспроможність забезпечити повний захист і безпеку⁴.
2. Встановлення наявності порушення іншого положення цієї Угоди або окремої міжнародної угоди, не означає, що мало місце порушення цієї Статті.
3. Факт того, що захід порушує національне законодавство, не встановлює порушення цієї Статті.

Стаття 17.10: Експропріація

1. Сторона не має права експропріювати охоплені інвестиції, прямо чи опосередковано, за винятком, якщо це відбувається:
- (a) для досягнення суспільних цілей⁵;
 - (b) відповідно до належної законної процедури;
 - (c) у недискримінаційний спосіб; і
 - (d) за умови виплати компенсації відповідно до пункту 5.
2. Пряма експропріація згідно з пунктом 1 відбувається лише тоді, коли Сторона набуває охоплену інвестицію шляхом офіційної передачі права власності або конфіскації.
3. Непряма експропріація згідно з пунктом 1 може мати місце, коли захід або низка заходів Сторони має наслідки, еквівалентні прямій експропріації, без офіційної передачі права власності або конфіскації. Недискримінаційні заходи Сторони, які належно приймаються та підтримуються з метою захисту законних цілей суспільного добробуту, таких як здоров'я, безпека та охорона навколишнього середовища не є непрямою експропріацією, навіть якщо вона має наслідки, еквівалентні прямій експропріації. Визначення того, чи має захід або низка заходів Сторони ефект, еквівалентний прямій експропріації, потребує дослідження фактів у кожному конкретному випадку, та має враховувати:
- (a) економічний вплив заходу чи низки заходів. Факт того, що захід або низка заходів Сторони негативно впливають на економічну цінність охоплених інвестицій не є доказом того, що мала місце непряма експропріація;
 - (b) тривалість заходу чи низки заходів Сторони;

³ Захід є явно свавільним, коли очевидно, що він не має раціонального зв'язку із законною суспільною метою; наприклад, якщо захід ґрунтується на упередженнях або необ'єктивності, а не на розумінні чи фактах.

⁴ Для більшої визначеності, повний захист та безпека стосується лише фізичної безпеки інвестора та його охоплених інвестицій.

⁵ Сторони визнають, що значення "суспільної мети" може застосовуватися у інший спосіб для досягнення цілей уряду корінних народів.

- (c) ступінь, до якого захід чи низка заходів перешкоджають чітким, обґрунтованим очікуванням щодо здійснення та результатів інвестиції; і
- (d) характер заходу чи низки заходів.

4. Захід Сторони не є порушенням цієї Статті, якщо він не експропріює охоплену інвестицію, яка становить матеріальне чи нематеріальне майнове право відповідно до національного законодавства Сторони, в якій було здійснено інвестицію. Встановлення наявності такого права вимагає врахування відповідних факторів, таких як характер і обсяг матеріального чи нематеріального майнового права відповідно до чинного національного законодавства Сторони, в якій було здійснено інвестицію.

5. Компенсація, зазначена в пункті 1 повинна:

- (a) виплачуватись без затримки у вільно конвертованій валюті;
- (b) бути еквівалентною справедливій ринковій вартості експропрійованих інвестицій безпосередньо перед експропріацією ("дата експропріації"). Відповідні критерії оцінки включають вартість безперервної діяльності, вартість активів, включаючи заявлену податкову вартість майна, та інші критерії, які можуть бути належними або доречними у конкретному випадку для визначення справедливої ринкової вартості;
- (c) не відображати жодних змін у вартості, що відбуваються через те, що про заплановану експропріацію стало відомо раніше;
- (d) включати відсотки за комерційно обґрунтованою ставкою у відповідній валюті, які нараховуються з дати експропріації до дати платежу; і
- (e) вільно перераховуватися.

6. Захід Сторони, який інакше означав би експропріацію права інтелектуальної власності згідно з цією Статтею, не є порушенням цієї Статті, якщо він узгоджується з Главою 12 (Інтелектуальна власність), Угодою ТРІПС та будь-якою відмовою або поправкою до Угоди ТРІПС, прийнятою відповідною Стороною.

Стаття 17.11: Переказ коштів

1. Кожна Сторона дозволяє вільно та без затримки здійснювати всі перекази коштів, пов'язані з охопленими інвестиціями на/з її території. Такі перекази включають:

- (a) внески до капіталу;
- (b) прибуток, дивіденди, відсотки, приріст капіталу, виплати роялті, комісіїю за управління, технічну допомогу та інші комісії;
- (c) надходження від продажу або ліквідації всієї або частини охопленої інвестиції;
- (d) платежі, здійснені за контрактом, укладеним інвестором, або охопленими інвестиціями, включаючи платежі, здійснені відповідно до кредитної угоди;
- (e) виплати коштів, здійснені відповідно до Статті 17.8 (Режим на випадок збройного конфлікту, громадянського протистояння чи стихійного лиха) та Статті 17.10 (Експропріація);
- (f) заробіток та іншу винагороду іноземного персоналу, який залучено до роботи з інвестицією; і

(g) платежі, що виникають внаслідок спору.

2. Кожна Сторона дозволяє здійснювати перекази коштів, пов'язані з охопленими інвестиціями у вільно конвертованій валюті за ринковим обмінним курсом, що діє на момент переказу.

3. Кожна Сторона дозволяє здійснювати перекази доходів, пов'язаних з охопленими інвестиціями, у відповідній формі як це дозволено або визначено письмовою угодою між Стороною та інвестором або охопленою інвестицією іншої Сторони.

4. Сторона не повинна вимагати від своїх інвесторів здійснення переказу або накладати штрафи на будь-кого зі своїх інвесторів за неспроможність здійснити відповідний переказ стосовно доходу, заробітку, прибутку або іншої суми, отриманої від інвестиції на території іншої Сторони або пов'язаною з нею.

5. Незважаючи на пункти 1-4 цієї Статті, Сторона може запобігти або обмежити переказ шляхом справедливого, недискримінаційного та добросовісного застосування свого національного законодавства з питань:

- (a) банкрутства, неплатоспроможності або захисту прав кредитора;
- (b) випуску цінних паперів, торгівлі чи операцій з ними;
- (c) кримінальних або карних злочинів;
- (d) фінансової звітності або ведення обліку платежів, якщо це необхідно для допомоги правоохоронним органам або органам фінансового регулювання;
- (e) забезпечення дотримання постанови чи рішення суду або адміністративного органу; або
- (f) програм соціального забезпечення, державного пенсійного забезпечення або обов'язкових накопичувальних програм.

6. Незважаючи на пункт 3, Сторона може обмежити переказ доходів у відповідній формі за обставин, за яких вона могла б обмежити такі перекази згідно з Угодою СОТ та як зазначено в пункті 5.

Стаття 17.12: Вимоги до результатів діяльності

1. Сторона у зв'язку зі встановленням, придбанням, розширенням, управлінням, проведенням, користуванням, продажем чи іншим розпорядженням інвестиціями на своїй території не встановлює та не вимагає виконання вимог, зобов'язань чи гарантій щодо:

- (a) експорту певного рівня або відсотку товару чи послуги;
- (b) досягнення певного рівня або частини від внутрішнього обігу;
- (c) купівлі, використання чи надання переваги товару, виробленому чи послугам, що надаються, на її території або купівлі товару чи послуги в особи на її території;
- (d) співвідношення обсягу або вартості імпорту з обсягом або вартістю експорту або сумою надходження іноземної валюти, пов'язаної з такою інвестицією;

- (e) обмеження продажу товару чи послуги на своїй території, які виробляє або надає інвестиція, пов'язуючи ці продажі з обсягом або вартістю його експорту чи надходжень в іноземній валюті;
- (f) переказу технології, виробничого процесу, вихідного коду програмного забезпечення або інших власних знань особи на своїй території;
- (g) (i) купівлі, використання або надання переваги на своїй території технології Сторони або особи Сторони⁶, або
 - (ii) перешкоджання купівлі, використанню або наданню переваги технології на її території;
- (h) постачання виключно з території Сторони товару, який виробляє інвестиція, або послуги, яку вона надає, на конкретний регіональний ринок або на світовий ринок.

2. Сторона не обумовлює отримання або продовження отримання переваг у зв'язку зі встановленням, придбанням, розширенням, управлінням, здійсненням, користуванням, продажем чи іншим розпорядженням інвестицією на своїй території дотриманням вимог щодо:

- (a) досягнення певного рівня або частини від внутрішнього обігу;
- (b) купівлі, використання або надання переваги товару, виробленому на її території, або купівлі товару у виробника на її території;
- (c) співвідношення обсягу або вартості імпорту з обсягом або вартістю експорту або сумою надходжень іноземної валюти, пов'язаної з цими інвестиціями; або
- (d) обмеження продажу товару чи послуги на своїй території, які виробляє або надає інвестиція, пов'язуючи ці продажі з обсягом або вартістю експорту чи надходжень в іноземній валюті.

3. Положення:

- (a) пункту 2 не перешкоджають Стороні обумовлювати отримання або продовження отримання переваг у зв'язку з будь-якими інвестиціями дотриманням вимог щодо розміщення виробництва, надання послуги, навчання чи найму працівників, будівництва або розширення певних об'єктів або проведення дослідження та розробки на своїй території;
- (b) пунктів 1(a), 1(b), 1(c), 2(a) і 2(b) не застосовуються до кваліфікаційних вимог стосовно товару чи послуги в частині програм просування експорту та іноземної допомоги;
- (c) пунктів 1(b), 1(c), 1(f), 1(g), 1(h), 2(a) та 2(b) не застосовуються до закупівель Стороною;
- (d) пунктів 2(a) та 2(b) не застосовуються до вимог, які висуває Сторона-імпортер стосовно компонентів товару, необхідного для отримання пільгового тарифу або пільгової квоти;

⁶ Для цілей цієї Статті термін "технологія Сторони або особи Сторони" включає технологію, яка є власністю Сторони або особи Сторони, а також технологію, на яку Сторона або особа Сторони має виключну ліцензію.

- (e) пунктів 1(f) та 1(g) не застосовуються:
 - (i) якщо Сторона дозволяє використання права інтелектуальної власності відповідно до Статті 31 Угоди ТРІПС⁷ або до заходу, що вимагає розкриття конфіденційної інформації, яка підпадає під сферу дії Статті 39 Угоди ТРІПС та відповідає їй, або
 - (ii) якщо вимога висувається або вимога, зобов'язання чи гарантія виконується судом, адміністративним трибуналом або органом з питань конкуренції для усунення імовірного порушення національного законодавства про конкуренцію;
- (f) пунктів 1(b), 1(c), 1(f), 1(g), 2(a) і 2(b) не перешкоджають Стороні прийняти або зберегти захід для досягнення законної мети державної політики за умови, що захід:
 - (i) не застосовується у спосіб, який становитиме довільну чи невинуватому дискримінацію чи приховане обмеження торгівлі, і
 - (ii) не накладає обмежень, більших, ніж є необхідні для досягнення мети;
- (g) пункт 1(f) не перешкоджає регулюючому органу чи судовому органу Сторони вимагати від особи іншої Сторони зберегти та надати вихідний код програмного забезпечення або алгоритм, виражений у цьому вихідному коді, регулюючому органу для конкретного розслідування, інспекції, перевірки, здійснення заходів примусового характеру або судового провадження⁸ з урахуванням гарантій убезпечення від несанкціонованого розголошення.

Стаття 17.13: Вище керівництво та Ради директорів

1. Сторона не вимагатиме від підприємства іншої Сторони, що становить охоплену інвестицію, призначити на посаду вищого керівництва осіб будь-якої конкретної національності.
2. Сторона може вимагати, щоби більшість членів ради директорів (її комітету) підприємства, що є охопленою інвестицією, належали до певної національної групи або мали право постійного проживання на території Сторони, за умови, що така вимога суттєво не погіршує здатність інвестора здійснювати контроль над своїми інвестиціями.
3. Сторона повинна заохочувати підприємства розглядати можливість досягнення більшої різноманітності на посадах вищого керівництва або в раді директорів, що, зокрема, може включати вимоги щодо призначення жінок.

⁷ Посилання на "Статтю 31" включає будь-яку відмову від або поправку до Угоди ТРІПС на виконання пункту 6 Дохідської декларації про Угоду ТРІПС та охорону здоров'я (WT/MIN(01)/DEC/2).

⁸ Таке розкриття інформації не повинно тлумачитися як таке, що негативно впливає на статус вихідного коду програмного забезпечення як комерційної таємниці, якщо про такий статус заявляє власник комерційної таємниці.

Стаття 17.14: Суброгація

1. Якщо Сторона або агентство Сторони здійснює виплату одному зі своїх інвесторів згідно з гарантією чи договором страхування чи іншою формою відшкодування, яку вони уклали щодо охопленої інвестиції:

- (a) інша Сторона, на чий території було здійснено охоплену інвестицію визнає дійсність суброгації або передачі будь-яких прав, якими володіли би інвестор щодо охопленої інвестиції якби суброгація або передача не мали місця; та
- (b) інвестору забороняється використовувати права, які виникають внаслідок суброгації або передачі, якщо Сторона або агентство Сторони не уповноважить інвестора діяти від її імені.

Стаття 17.15: Відповідальна ділова поведінка

1. Сторони підтверджують, що інвестори та їхні інвестиції повинні відповідати національним законам та нормативним актам приймаючої держави, включаючи закони та нормативні акти щодо прав людини, прав корінних народів, гендерної рівності, охорони навколишнього середовища та праці, антикорупційного та податкового законодавства.

2. Кожна Сторона підтверджує важливість міжнародно визнаних стандартів, настанов і принципів відповідальної ділової поведінки, які були схвалені або підтримані такою Стороною, включаючи Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств і Керівні принципи Організації Об'єднаних Націй з питань бізнесу та прав людини, а також заохочуватиме інвесторів та підприємства, які працюють на її території або під її юрисдикцією, добровільно включати такі стандарти, настанови та принципи у свою ділову практику та внутрішню політику. Відповідні стандарти, настанови та принципи стосуються таких сфер, як праця, навколишнє середовище, гендерна рівність, права людини, відносини з громадськістю та боротьба з корупцією.

3. Кожна Сторона повинна заохочувати інвесторів або підприємства, які працюють на її території, до здійснення та підтримки змістовної взаємодії та діалогу з корінними народами та місцевими громадами відповідно до міжнародних стандартів відповідальної ділової поведінки, настанов і принципів, які були схвалені або підтримані цією Стороною.

Стаття 17.16: Відмова у перевагах

1. Сторона може протягом обґрунтованого періоду часу та не пізніше свого основного подання по суті (зокрема, у формі відзиву на позов) в арбітражному провадженні згідно з цією Главою, відмовити у наданні переваг цієї Глави інвестору іншої Сторони, який є підприємством, або інвестиції цього інвестора, якщо:

- (a) інвестор країни, що не є Стороною, володіє підприємством або контролює його; та
- (b) Сторона, яка відмовляє, приймає або дотримується заходів щодо країн, які не є Стороною, або інвесторів країн, які не є Стороною, які забороняють операції з підприємством або були би порушені або не застосовані, якби переваги цієї Угоди були надані такому підприємству або його інвестиції.

Стаття 17.17: Особливі формальності та вимоги до інформації

1. Стаття 17.6 (Національний режим) не повинна тлумачитися як перешкода Стороні приймати або зберігати будь-який захід, який передбачає виконання спеціальних формальностей пов'язаних з охопленими інвестиціями, таких як вимога, за якою інвестор повинен мати право на постійне проживання в країні Сторони, реєструвати або іншим чином повідомляти відповідні органи влади про свої охоплені інвестиції, або вимагати, щоб охоплені інвестиції, були юридично оформлені відповідно до законів чи правил Сторони, за умови, що такі формальності суттєво не погіршують захист, який Сторона надає інвесторам іншої Сторони та охопленим інвестиціям, відповідно до цієї Глави.

2. Незважаючи на Статтю 17.6 (Національний режим) і 17.7 (Режим найбільшого сприяння), Сторона може вимагати від інвестора або охопленої інвестиції іншої Сторони, надавати інформацію щодо відповідної інвестиції виключно для інформаційних або статистичних цілей. Сторона розглядає таку інформацію як конфіденційну та захищає її від будь-якого розголошення, яке завдало б шкоди конкурентній позиції інвестора або охопленої інвестиції. Цей пункт не повинен тлумачитися як перешкода Стороні отримати або розкрити інформацію у зв'язку зі справедливим і належним застосуванням її законодавства.

Частина С - Застереження, винятки, виключення

Стаття 17.18: Невідповідні заходи

1. Статті 17.6 (Національний режим), 17.7 (Режим найбільшого сприяння), 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) і 17.13 (Вище керівництво та Ради директорів), не застосовуються до:

- (a) будь-яких існуючих невідповідних заходів, що зберігаються на території Сторони на:
 - (i) рівні центрального органу виконавчої влади, як зазначено такою Стороною в її Переліку до Додатку I;
 - (ii) рівні регіонального органу виконавчої влади, як визначено такою Стороною в її Переліку до Додатку I; або
 - (iii) рівні іншого органу виконавчої влади, відмінного від центрального чи регіонального;
- (b) продовження або швидкого поновлення будь-яких невідповідних заходів, згаданих у підпункті (a); або
- (c) поправок до будь-яких невідповідних заходів, зазначених у підпункті (a) тією мірою, в якій поправка не зменшує відповідність заходу, який існував безпосередньо перед внесенням поправки Статті 17.6 (Національний режим), Статті 17.7 (Режим найбільшого сприяння), Статті 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) та Статті 17.13 (Вище керівництво, Ради директорів).

2. Статті 17.6 (Національний режим), 17.7 (Режим найбільшого сприяння), 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) і 17.13 (Вище керівництво, Рада директорів) не застосовуються до заходів, які Сторона приймає або зберігає щодо секторів, підсекторів або видів діяльності, зазначених в її Переліку до Додатку II (Застереження щодо майбутніх заходів).

3. Сторона, згідно з будь-яким заходом, прийнятим після дати вступу в дію цієї Угоди та в рамках переліку до Додатка II (Застереження щодо майбутніх заходів), не вимагає від інвестора іншої Сторони на підставі його національності продавати чи іншим чином розпоряджатися інвестицією, що існує на момент набуття чинності заходом.

4. Статті 17.6 (Національний режим) і 17.7 (Режим найбільшого сприяння) не застосовуються до заходу, який стосується захисту прав інтелектуальної власності⁹ та узгоджується з угодою ТРПІС, включаючи будь-яку відмову від або поправку до Угоди ТРПІС, яка є чинною для обох Сторін.

5. Статті 17.6 (Національний режим), 17.7 (Режим найбільшого сприяння) і 17.13 (Вище керівництво та Ради директорів) не застосовуються до:

- (a) закупівель Сторони; або
- (b) субсидії чи гранту, наданого Стороною, включаючи державну позику, гарантію чи страхування.

Стаття 17.19: Винятки

Частина D (Вирішення спорів між інвестором і державою), Частина E (Прискорений арбітраж) та Глава 28 (Вирішення спорів) не застосовуються до питань, викладених у Додатку 17-A (Винятки з положень про вирішення спорів).

Частина D - Вирішення спорів між інвестором і державою

Стаття 17.20: Сфера застосування та мета

1. Без шкоди правам і обов'язкам Сторін згідно з Главою 28 (Вирішення спорів), Сторони встановлюють у цій частині механізм для вирішення інвестиційних спорів.
2. Відповідно до цієї частини інвестор Сторони може подати позов щодо порушення іншою Стороною зобов'язання згідно з Частиною B (Захист інвестицій), крім Статтей 17.3 (4) (Зв'язок з іншими Главами), 17.5 (Неухилення від дотримання законодавства), 17.12 (Вимоги до результатів діяльності), 17.13(3) (Вище керівництво та Ради директорів) або 17.15 (Відповідальна ділова поведінка).
3. Слід звернути увагу, що інвестор не може подавати позов в порядку цієї частини, якщо інвестиції були здійснені шляхом шахрайського введення в оману, приховування, корупції або поведінки, що становить зловживання процесом.

Стаття 17.21: Запит на консультації

1. У разі виникнення інвестиційного спору за цією Угодою інвестор Сторони намагатиметься вирішити спір шляхом консультацій, які можуть включати такі необов'язкові до виконання способи вирішення спорів, забезпечені третіми сторонами, як посередництво, примирення або медіація.

⁹ Для цілей цього пункту "захист прав інтелектуальної власності" включає аспекти, що впливають на існування, набуття, обсяг, підтримку, використання та забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності.

2. Інвестор Сторони повинен надіслати іншій Стороні письмовий запит на проведення консультацій, у якому вказується:

- (a) чи має намір інвестор подати позов згідно зі Статтями 17.23(1) або 17.23(2) (Подання позову до арбітражу);
- (b) ім'я та адреса інвестора та докази того, що інвестор є інвестором іншої Сторони;
- (c) інформація про спірну інвестицію та докази того, що інвестор володіє або контролює інвестицію; зокрема, якщо інвестиція є підприємством - надається назва, адреса та місце реєстрації підприємства;
- (d) якщо інвестором є підприємство - зазначається корпоративна структура та інформація про будь-яку фізичну особу, яка є кінцевим власником або здійснює кінцевий контроль над таким інвестором;
- (e) щодо кожного позову:
 - (i) положення Угоди, про порушення якого подається позов;
 - (ii) фактичні обставини заявленого порушення, включно з відповідним заходом.
- (f) способи захисту порушених прав та оціночний розмір шкоди, яка підлягає відшкодуванню.

3. Подаючи запит на консультації, інвестор Сторони може запропонувати провести консультації за допомогою відеоконференції, телефонного або подібних засобів зв'язку, залежно від обставин. Іншій Стороні слід сприяти задоволенню такого запиту, зокрема, якщо інвестор є мікро-, малим або середнім підприємством.

4. Запит на консультації подається іншій Стороні в порядку цієї Статті не пізніше:

- (a) спливу трьох років з дати, коли інвестор або, у відповідних випадках, підприємство, зазначене у Статті 17.23(2) (Подання позову до арбітражу), вперше отримав або повинен був отримати інформацію про оскаржуване порушення, а також інформацію про те, що інвестор або, у відповідних випадках, підприємство, зазнали збитків або шкоди через або внаслідок такого порушення; або
- (b) якщо інвестор або, у відповідних випадках, підприємство ініціювало позов або провадження в адміністративному трибуналі чи суді відповідно до законодавства країни Сторони стосовно заходу, який зазначено у запиті інвестора на консультації, наданому відповідно до пункту 2, через два роки після того, як:
 - (i) інвестор або, у відповідних випадках підприємство, припиняє процедуру за таким запитом, або
 - (ii) якщо таке провадження було завершено іншим чином;

за умови, що це відбувається в строк не пізніше семи років після дати, коли інвестор або, у відповідних випадках підприємство, вперше отримало або мало отримати інформацію про оскаржуване порушення, а також інформацію про те, що інвестор або, у відповідних випадках, підприємство зазнали збитків або шкоди через або внаслідок такого порушення.

5. Ані триваюче порушення, ані вчинення подібних або пов'язаних дій чи бездіяльності не можуть поновити або перервати строки, викладені в пунктах 4(a) і 4(b).

6. Якщо інше не погоджено окремо, консультації проводяться протягом 90 днів після отримання запиту на консультації відповідно до пункту 2.
7. Якщо інше не погоджено окремо, місцем проведення консультацій є столиця іншої Сторони.
8. Якщо інвестор не подав позов згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу) протягом одного року з моменту вручення запиту на консультації, вважається, що інвестор відкликав свій запит на консультації та не повинен подавати позов в порядку цієї Частини щодо відповідного заходу. Цей період може бути продовжений за домовленістю між інвестором однієї Сторони та іншою Стороною.

Стаття 17.22: Медіація

Сторони спору можуть у будь-який час домовитися про вирішення спору в порядку медіації. Відповідач повинен сприяти задоволенню запиту про медіацію, поданого мікро, малим або середнім підприємством. Застосування процедури медіації не впливає на юридичний статус або права сторін спору, передбачені цією Частиною, та регулюється правилами, узгодженими сторонами спору, включаючи будь-які застосовні правила медіації, прийняті Спільною комісією. Якщо сторони спору погоджуються вдатися до медіації, положення пунктів 4, 5 і 8 Статті 17.21 (Запит на консультації) і всі строки щодо арбітражу, передбачені цією Частиною, призупиняються з дати, коли сторони спору погодилися звернутися до процедури медіації та поновлюються в день, коли будь-яка зі сторін спору вирішить припинити процедуру медіації. Рішення сторони спору про припинення процедури медіації надсилається листом медіатору та іншій стороні спору.

Стаття 17.23: Подання позову до арбітражу

1. Інвестор Сторони може подати позов про порушення іншою Стороною зобов'язання відповідно до Статті 17.20 (Сфера застосування та мета), і відшкодування збитків або шкоди, завданих інвестору через або внаслідок такого порушення, лише якщо:
 - (a) інвестор виконав вимоги Статті 17.21 (Запит на консультації);
 - (b) минуло 180 днів з моменту отримання іншою Стороною запиту на консультації відповідно до Статті 17.21 (Запит на консультації);
 - (c) позов стосується заходів, зазначених у запиті інвестора на консультації відповідно до Статті 17.21 (Запит на консультації);
 - (d) інвестор дає згоду на вирішення спору відповідно до процедур, передбачених цією Угодою; і

- (e) інвестор і, якщо позов стосується збитків або шкоди стосовно частки в підприємстві іншої Сторони, яке є юридичною особою, та якою інвестор володіє або контролює прямо чи опосередковано, таке підприємство відмовляється від свого права ініціювати або продовжувати будь-яке провадження щодо заходу іншої Сторони в будь-якому адміністративному трибуналі чи суді або в порядку іншої процедури вирішення спорів відповідно до законодавства такої Сторони, якщо таке провадження стосується заяви про порушення, передбаченого Статтею 17.21(2) (Запит на консультації), за винятком процедур застосування заходів забезпечення позову, судового захисту або інших надзвичайних судових повноважень, які не передбачають відшкодування шкоди до моменту розгляду відповідного позову адміністративним трибуналом або судом згідно з законодавством іншої Сторони.

2. Інвестор Сторони від імені підприємства іншої Сторони, яке є юридичною особою, якою інвестор володіє або яку інвестор контролює прямо чи опосередковано, може подати позов про порушення іншою Стороною зобов'язання відповідно до Статті 17.20 (Сфера застосування та мета), а також про відшкодування підприємству збитків або шкоди, понесених через або внаслідок такого порушення, лише якщо:

- (a) інвестор виконав вимоги Статті 17.21 (Запит на консультації);
- (b) минуло 180 днів з моменту отримання іншою Стороною запиту на консультації відповідно до Статті 17.21 (Запит на консультації);
- (c) позов стосується заходів, визначених у запиті інвестора на консультації відповідно до Статті 17.21 (Запит на консультації);
- (d) інвестор дає згоду на врегулювання спору відповідно до процедур, передбачених цією Угодою; і
- (e) як інвестор, так і підприємство відмовляються від свого права ініціювати або продовжувати розгляд в адміністративному трибуналі, суді або в рамках іншої процедури врегулювання спору згідно із законодавством будь-якої Сторони, будь-яке провадження щодо заходу іншої Сторони, яке може становити порушення в розумінні Статті 17.21(2) (Запит на консультації), за винятком процедур застосування заходів забезпечення позову, судового захисту або інших надзвичайних судових повноважень, які не передбачають відшкодування шкоди до моменту розгляду відповідного позову адміністративним трибуналом або судом згідно з законодавством іншої Сторони.

3. Згода та відмова, які вимагаються цією Статтею, повинні бути вчинені в письмовій формі, бути передані Стороні-відповідачу та включені до матеріалів позову, поданого до арбітражу.

4. Незважаючи на пункт 3, відмова підприємства відповідно до пункту 1(e) або 2(e) не вимагається, якщо інша Сторона позбавила інвестора можливості або прав здійснювати контроль над підприємством.

5. Якщо інвестор Сторони подає позов відповідно до пункту 2, а інвестор підприємства або інвестор, що не має прав контролю, подає позов відповідно до пункту 1 стосовно тих самих подій або тих самих обставин, це призводить до подання двох або більше позовів про врегулювання спору згідно з цією Статтею. В такому випадку такі позови повинні розглядатися разом Трибуналом, утвореним згідно зі Статтею 17.30 (Об'єднання проваджень), якщо тільки Трибунал не дійде висновку, що об'єднане провадження може завдати шкоди інтересам сторони спору.

6. Інвестор Сторони може подати позов про врегулювання спору відповідно до:

- (a) Конвенції МЦВІС за умови, що обидві Сторони є сторонами Конвенції МЦВІС;
- (b) Додаткових правил МЦВІС, якщо лише одна Сторона є стороною Конвенції МЦВІС;
- (c) Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ; або
- (d) будь-яких інших правил за згодою сторін спору.

7. За винятком випадків внесення змін цією Угодою, арбітражне провадження регулюється чинною редакцією арбітражних правил, які підлягають застосуванню відповідно до пункту 6, якщо сторони спору не домовляться про інше.

8. Якщо позивач пропонує правила згідно з пунктом 6(d), Сторона-відповідач повинна відповісти на пропозицію позивача протягом 45 днів з моменту отримання пропозиції. Якщо сторони спору не дійшли згоди щодо запропонованих правил протягом 60 днів після отримання відповідної пропозиції, позивач може подати позов відповідно до правил, передбачених пунктами 6(a), 6(b) або 6(c).

9. При поданні позову згідно з цією Статтею, інвестор Сторони може клопотати про розгляд позову членом Трибуналу одноосібно. Сторона-відповідач може сприяти задоволенню такого клопотання, зокрема, якщо інвестор є мікро-, малим або середнім підприємством, а також якщо розмір компенсації або відшкодування шкоди за таким позовом є відносно незначним.

10. Позов вважається поданим до арбітражу в порядку цієї Статті з дати, коли:

- (a) запит на арбітраж відповідно до Статті 36(1) Конвенції МЦВІС отримано Генеральним секретарем МЦВІС;
- (b) запит на арбітраж згідно зі Статтею 2 Додатку С Додаткових правил МЦВІС отримано Секретаріатом МЦВІС; або
- (c) Сторона-відповідач отримує повідомлення про арбітраж відповідно до Статті 3 Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ.

Стаття 17.24: Згода на арбітраж

1. Кожна Сторона погоджується на подачу позову до арбітражу відповідно до правил цієї Частини Угоди, включаючи вимоги Статтей 17.21 (Запит на консультації) та 17.23 (Подання позову до арбітражу).

2. Згода згідно з пунктом 1 і подання позову до арбітражу згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу) повинні задовольняти вимоги:

- (a) Глави II Конвенції МЦВІС та Додаткових правил МЦВІС в частині письмової згоди сторін спору; та
- (b) Статті II Нью-Йоркської конвенції в частині "письмової угоди".

Стаття 17.25: Припинення

Якщо позивач не вживає жодних заходів в рамках провадження протягом 180 днів після подання позову до арбітражу відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу) або іншого періоду часу, погодженого сторонами спору, позивач повинен вважатися таким, що відкликав свій позов і припинив провадження. Трибунал, якщо його буде сформовано, на підставі клопотання Сторони-відповідача та після повідомлення сторін спору, видає постанову про припинення провадження. Після видачі постанови повноваження Трибуналу припиняються.

Стаття 17.26: Арбітри

1. За винятком створення Трибуналу в порядку Статті 17.30 (Об'єднання проваджень), а також якщо сторони спору не домовляться про інше, Трибунал складається з трьох арбітрів. Кожна сторона спору призначає одного арбітра, а третій - головуєчий – арбітр призначається за згодою сторін спору або відповідно до процедури погодженої сторонами спору. Сторонам спору рекомендується брати до уваги важливість забезпечення більшої різноманітності у призначенні арбітрів, у тому числі шляхом призначення жінок.
2. Арбітри повинні мати знання або досвід у сфері міжнародного публічного права, міжнародного інвестиційного права, права міжнародної торгівлі, або з питань вирішення спорів, що виникають з міжнародних інвестиційних чи міжнародних торговельних угод.
3. Арбітри повинні бути незалежними від Сторони спору чи інвестора, не бути афілійованими з або не отримувати вказівки від них.
4. Якщо сторони спору не дійшли згоди щодо винагороди арбітрів до створення Трибуналу, для визначення такої винагороди застосовується чинна ставка винагороди арбітрів МЦВІС.
5. Якщо Трибунал, крім Трибуналу за Статтею 17.30 (Об'єднання проваджень), не було створено протягом 90 днів після подання позову до арбітражу, сторона спору може попросити Генерального секретаря МЦВІС призначити ще не призначеного арбітра або арбітрів. Згідно з цією Статтею, Генеральний секретар МЦВІС здійснює призначення арбітрів на власний розсуд і, якщо це практично можливо, після консультації зі сторонами спору. Генеральний секретар МЦВІС не може призначити головуєчим арбітром підданого Сторони.
6. Арбітри повинні дотримуватись Кодексу поведінки арбітра в процедурі вирішення спорів між інвестором і державою, який викладено у Додатку 17-В.

Стаття 17.27: Угода про призначення арбітрів МЦВІС

1. З урахуванням Статті 39 Конвенції МЦВІС та Статті 7 Додатку С до Додаткових правил МЦВІС, а також права щодо оскарження призначеного арбітра з будь-яких мотивів, що не стосуються національності:
 - (а) Сторона-відповідач погоджується на призначення кожного окремого члена Трибуналу, створеного згідно з Конвенцією МЦВІС або Додатковими правилами МЦВІС;

- (b) інвестор Сторони, про яку йдеться у Статті 17.23(1) (Подача позову до арбітражу) може подати позов до арбітражу або продовжити позов відповідно до Конвенції МЦВІС або Додаткових правил МЦВІС, лише якщо інвестор письмово погоджується на призначення кожного члена Трибуналу; і
- (c) інвестор Сторони, про яку йдеться у Статті 17.23(2) (Подання позову до арбітражу) може подати позов до арбітражу або продовжити позов відповідно до Конвенції МЦВІС або Додаткових правил МЦВІС, лише якщо інвестор і підприємство погоджуються в письмовій формі на призначення кожного члена Трибуналу.

Стаття 17.28: Чинне законодавство та тлумачення

1. Трибунал, утворений відповідно до цієї Частини, застосовуватиме цю Угоду у тлумаченні відповідно до Віденської конвенції про право міжнародних договорів, вчиненої у Відні, 23 травня 1969 року, та інших норм і принципів міжнародного права, що застосовуються між Сторонами.
2. В разі виникнення серйозного занепокоєння щодо питань тлумачення, Комітет з питань послуг та інвестицій може рекомендувати Спільній комісії надати тлумачення відповідних положень цієї Угоди. Тлумачення, надане Спільною комісією, є обов'язковим для Трибуналу, створеного відповідно до цієї Частини. Спільна комісія може вирішити, що тлумачення стає обов'язковим з певної дати.
3. Трибунал не має юрисдикції визначати чи є захід, який оскаржується як порушення цієї Угоди, законним з точки зору національного законодавства Сторони. Визначаючи відповідність заходу цій Угоді, Трибунал може брати до уваги положення національного законодавства Сторони як факт. Роблячи це, Трибунал дотримується переважачого тлумачення національного законодавства судами або іншими уповноваженими органами відповідної Сторони та будь-яке значення, надане Трибуналом внутрішньому законодавству, не є обов'язковим для судів або органів такої Сторони.
4. Якщо інвестор Сторони подає позов до арбітражу згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу), включаючи позов про порушення Стороною Статті 17.9 (Мінімальний стандарт поведіння), інвестор несе тягар доведення щодо всіх своїх вимог відповідно до загальних принципів міжнародного права, що застосовуються до міжнародного арбітражу.

Стаття 17.29: Попередні заперечення

1. Без шкоди повноваженням Трибуналу розглядати клопотання у справі, Трибунал розглядає та приймає рішення про надані Стороною-відповідачем попередні заперечення про відмову в позові на підставі того, що поданий позов з точки зору права не підпадає під категорію позовів, щодо яких може бути винесено рішення на користь інвестора згідно з цією Угодою, в тому числі з мотивів того, що відповідний спір не входить до компетенції Трибуналу, або що позов очевидно не має юридичних підстав.

2. Попередні заперечення згідно з пунктом 1 мають бути подані до Трибуналу протягом 60 днів після створення Трибуналу. Трибунал повинен призупинити будь-яке провадження по суті та винести рішення або ухвалу про прийняття рішення за таким клопотанням із зазначенням його підстав протягом 180 днів з дати подання попередніх заперечень. Проте, якщо сторона спору вимагає проведення слухання, Трибунал може продовжити цей строк ще на 30 днів, щоб винести рішення чи ухвалу. Незалежно від того, чи вимагає сторона спору проведення слухання, Трибунал може, за наявності надзвичайних причин, відкласти винесення свого рішення або постанови на додатковий період, який не може перевищувати 30 днів.

3. Приймаючи рішення щодо заперечення згідно з пунктом 1, Трибунал вважає правдивими фактичні твердження, викладені у позовній заяві до арбітражу згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражного суду) або будь-яких доповнень до неї. Трибунал може також розглянути відповідні факти, які не оспорокуються.

4. Незалежно від того, висуває чи ні Сторона-відповідач попередні заперечення згідно з пунктом 1 щодо компетенції Трибуналу, Сторона-відповідач має право порушувати, а Трибунал має повноваження розглядати та приймати рішення щодо питань віднесених до його компетенції в рамках провадження.

5. Положення щодо витрат у Статті 17.36 (Остаточне рішення) застосовуються до рішень або постанов, винесених відповідно до цієї Статті.

Стаття 17.30: Об'єднання проваджень

1. Якщо два або більше позовів було подано окремо до арбітражу згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу), і позови мають спільне питання права чи факту та впливають з тих самих подій чи обставин, сторона спору може клопотати про об'єднання проваджень за згодою всіх сторін спору, на які поширюється таке рішення щодо об'єднання проваджень або положення пунктів 2-10.

2. Сторона спору, яка подає клопотання про об'єднання проваджень згідно з цією Статтею, повинна надіслати письмовий запит Генеральному секретарю МЦВІС про створення Трибуналу та вказати в запиті:

- (a) ім'я Сторони-відповідача або інвесторів, щодо яких подається клопотання;
- (b) яке рішення вимагається клопотанням; і
- (c) підстави, якими обґрунтовується клопотання.

3. Сторона спору повинна надати копію клопотання Стороні-відповідачу або інвесторам, щодо яких воно подається.

4. Якщо сторони спору, на які поширюється дія відповідної постанови, не домовляться про іншу процедуру призначення, Генеральний секретар МЦВІС протягом 60 днів після отримання відповідного клопотання створює Трибунал у складі трьох арбітрів. Генеральний секретар МЦВІС призначає одного члена, який є підданим Сторони-відповідача, одного члена, який є підданим Сторони інвесторів, які подали позови, та головуючого арбітра, який не є підданим будь-якої Сторони.

5. Трибунал, створений згідно з цією Статтею, формується та здійснює свої повноваження відповідно до Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ, за винятком змін, внесених цієї Частиною.

6. Якщо Трибунал, створений згідно з цією Статтею, дійде висновку, що позови, подані до арбітражу відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу), стосуються того самого питання права або факту, Трибунал може в інтересах справедливого та ефективного судочинства і після вислуховування думок сторін спору, винести постанову про:

- (a) наявність у нього юрисдикції прийняти до розгляду позови в цілому або в частині заявлених вимог; або
- (b) наявність у нього юрисдикції прийняти до розгляду інший позов(и), який, на його думку, може допомогти прийняти рішення за іншими позовами.

7. Якщо згідно з цією Статтею було створено Трибунал, інвестор, який подав позов до арбітражу згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу), але який не був зазначений у клопотанні, поданому відповідно до пункту 2, може подати письмовий запит до Трибуналу про те, щоб відповідні дані були включені до постанови, прийнятої згідно з пунктом 4. У запиті має бути зазначено:

- (a) ім'я та адресу інвестора;
- (b) яке рішення вимагається клопотанням; і
- (c) підстави, якими обґрунтовується клопотання.

8. Інвестор, згаданий у пункті 7, повинен надати копію свого клопотання сторонам спору, зазначеним у запиті відповідно до пункту 1.

9. Трибунал, створений згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу), не має юрисдикції розглядати позов повністю або частково, якщо стосовно такого позову або його частини, було прийнято рішення про наявність юрисдикції у Трибуналу, створеного відповідно до цієї Статті.

10. За заявою сторони спору Трибунал, створений згідно з цією Статтею, до прийняття рішення згідно з пунктом 6 може прийняти постанову про призупинення провадження Трибуналом, створеним згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу), якщо цей останній Трибунал ще не призупинив своє провадження.

Стаття 17.31: Місце арбітражу

Сторони спору можуть домовитися про місце проведення арбітражу відповідно до арбітражних правил, що підлягають застосуванню відповідно до Статтей 17.23 (Подання позову до арбітражу) або 17.30 (Об'єднання проваджень). Якщо сторони спору не досягнуть згоди, Трибунал визначає місце арбітражу відповідно до застосованих арбітражних правил, за умови, що таке місце проведення арбітражу знаходиться на території держави, яка є учасником Нью-Йоркської конвенції.

Стаття 17.32: Прозорість провадження

1. Правила прозорості ЮНСІТРАЛ зі змінами, внесеними цією Угодою, підлягають застосуванню в рамках розгляду справ згідно з цією Частиною.
2. Угода про медіацію, повідомлення про намір заявити відвід члену Трибуналу, рішення про відвід члену Трибуналу та клопотання про об'єднання проваджень повинні бути включені до переліку документів, які мають перебувати в публічному доступі відповідно до Статті 3(1) Правил прозорості ЮНСІТРАЛ.

3. Додатки повинні бути включені до переліку документів, які мають перебувати в публічному доступі відповідно до Статті 3(2) Правил прозорості ЮНСІТРАЛ.

4. До моменту створення Трибуналу, Сторона-відповідач своєчасно оприлюднює відповідні документи згідно з пунктом 2, з яких вилучається конфіденційна або захищена інформація. Така документація може бути оприлюднена шляхом передачі до депозитарія, зазначеного в пункті 9.

5. Сторона спору в рамках провадження може розкрити іншим особам, включаючи свідків і експертів, повні версії документів, які вона вважає за необхідне надати в ході розгляду справи згідно з цією Частиною. Однак, Сторона спору, яка розкриває інформацію, повинна забезпечити захист такими особами конфіденційної інформації, що міститься в розкритих документах, відповідно до вказівок Трибуналу.

6. Сторона може розкривати державним службовцям і посадовим особам органів виконавчої влади різних рівнів повні версії документів, які вона вважає за необхідне надати в ході розгляду справи згідно з цією Частиною. Сторона спору, яка розкриває інформацію, повинна забезпечити захист такими особами конфіденційної інформації, що міститься в розкритих документах, відповідно до вказівок Трибуналу.

7. Слухання є відкритими для громадськості. Після консультацій зі сторонами спору, Трибунал визначає відповідні матеріально-технічні заходи для полегшення доступу громадськості до слухань. Якщо Трибунал вирішить, що існує потреба у захисті конфіденційної або іншим чином захищеної інформації, він вживає відповідних заходів для проведення закритої частини слухання для дослідження такої інформації.

8. Ця Угода не вимагає від Сторони-відповідача приховувати публічну інформацію, яка має бути розкрита відповідно до законодавства Сторони-відповідача. Якщо, Трибунал у своєму рішенні про конфіденційність визначає певну інформацію як конфіденційну, а закон Сторони про доступ до інформації вимагає публічного доступу до такої інформації, в такому випадку закон Сторони про доступ до інформації матиме переважну силу. Сторона-відповідач повинна застосовувати відповідні закони таким чином, щоб захистити від розголошення інформацію, яка була визначена як конфіденційна або іншим чином захищена інформація.

9. Адміністративний орган, до якого подається позов відповідно до цієї Частини, є депозитарієм інформації, опублікованої відповідно до цієї Статті.

Стаття 17.33: Участь сторони, яка не є стороною спору

1. Правила прозорості ЮНСІТРАЛ регулюють питання участі сторони, яка не є стороною спору, у провадженні згідно з цією Частиною, за винятком змін, внесених цією Угодою.

2. Сторона-відповідач передає Стороні, яка не є стороною спору:

- (a) позов, поданий відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу), клопотання про об'єднання проваджень та будь-які додатки до таких документів;
- (b) а також за запитом:
 - (i) запит про проведення консультації;
 - (ii) судові заяви, клопотання, нотатки, запити та інші подання, надані Трибуналу стороною у спорі;

- (iii) письмові документи, подані до Трибуналу відповідно до Статті 4 Правил прозорості ЮНСІТРАЛ;
 - (iv) протоколи або стенограми слухань Трибуналу, якщо такі є;
 - (v) постанови, ухвали та рішення Трибуналу; і
- (с) на запит і за рахунок Сторони, яка не є стороною спору - всі або частину доказів, які були передані до Трибуналу, якщо такі докази не розміщено у публічному доступі.
3. Сторона, яка не є стороною спору, отримує матеріали відповідно до пункту 2, розглядає інформацію так, ніби вона є Стороною-відповідачем.
4. Трибунал приймає або, після консультації зі сторонами спору, може запросити усні чи письмові пояснення від Сторони, яка не є стороною спору, щодо тлумачення цієї Угоди. Сторона, яка не є стороною спору, може бути присутньою на слуханні, яке проводиться відповідно до цієї Частини.
5. Трибунал не повинен робити жодних висновків з факту відсутності подання інформації відповідно до пункту 4.
6. Трибунал забезпечує сторонам спору прийнятну можливість надати свої зауваження щодо подання сторони, яка не є стороною спору.

Стаття 17.34: Звіти експертів

Без шкоди повноваженням щодо призначення інших видів експертів, якщо це дозволено діючими арбітражними правилами, Трибунал може, на прохання сторони спору або, якщо сторони спору не можуть дійти згоди з цього питання, за власною ініціативою призначити одного або кількох експертів для надання письмових пояснень з будь-якого фактичного питання, включаючи права корінних народів або щодо наукових питань, порушених стороною спору під час провадження. Такі пояснення повинні відповідати умовам, узгодженим сторонами спору.

Стаття 17.35: Тимчасові заходи захисту

1. Трибунал може прийняти постанову про застосування тимчасових заходів захисту з метою захисту права сторони спору або забезпечення ефективності роботи Трибуналу. Зокрема, Трибунал може ухвалити рішення про збереження доказів, які знаходяться у розпорядженні або під контролем сторони спору, або є необхідними для забезпечення ефективності роботи Трибуналу. Трибунал не повинен ухвалювати рішення про накладення арешту або заборону застосувати захід, який є предметом оскарження відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу). Для цілей цього пункту відповідне рішення має рекомендаційний характер.

2. На клопотання сторони спору Трибунал може постановити, що інша сторона спору повинна надати гарантію сплати розміру витрат повністю або частково, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що існує ризик того, що сторона спору не спроможна оплатити майбутні витрати, покладені на неї. Розглядаючи таке клопотання, Трибунал може взяти до уваги докази надання фінансування третьою стороною. Якщо гарантія про забезпечення витрат не буде надана в повному обсязі протягом 30 днів після ухвалення відповідного рішення Трибуналом або протягом будь-якого іншого періоду, встановленого Трибуналом, Трибунал інформує про це сторони спору та може прийняти рішення про призупинення або припинення провадження.

Стаття 17.36: Остаточне рішення

1. Якщо Трибунал виносить остаточне рішення про відповідальність Сторони-відповідача за порушення, Трибунал може присудити, окремо чи разом, лише:

- (a) грошову компенсацію, з урахуванням відповідних відсотків; і
- (b) повернення майна. В такому випадку арбітражне рішення має передбачати, що Сторона-відповідач може виплатити грошову компенсацію, з урахуванням відповідних відсотків, замість повернення майна.

2. Згідно з пунктом 1, якщо позов подано згідно зі Статтею 17.23(2) (Подання позову до арбітражу):

- (a) рішення щодо грошової компенсації та будь-яких застосовних відсотків передбачає виплату відповідної суми підприємству;
- (b) рішення про повернення майна передбачає, що повернення буде здійснено підприємству;
- (c) присудження витрат на користь інвестора передбачає, що сума буде виплачена інвестору; і
- (d) арбітражне рішення має передбачати, що воно ухвалене без шкоди праву, яке може мати особа, крім особи, яка надала відмову відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу), щодо грошового відшкодування або майна, присудженого відповідно до національного законодавства Сторони.

3. Трибунал ухвалює рішення щодо витрат на арбітраж, які, за загальним правилом, несе сторона або сторони, які програли справу. Визначаючи частки розподілу витрат, Трибунал повинен враховувати всі відповідні обставини, включаючи:

- (a) результат будь-якої частини провадження, включаючи кількість або обсяг успішних позовних вимог або заперечень на них;
- (b) поведінку сторін спору під час розгляду справи, включно з тим, наскільки вони діяли оперативно та економічно ефективно;
- (c) складність питань; і
- (d) обґрунтованість заявлених витрат.

4. Трибунал і сторони спору докладають усіх зусиль для забезпечення своєчасного вирішення спору. Трибунал виносить своє остаточне рішення протягом 12 місяців після останньої дати слухання по суті. Трибунал може за наявності поважної причини та повідомлення сторін у спорі відкласти винесення остаточного рішення на додатковий короткий період.

5. Грошова компенсація в арбітражному рішенні:

- (a) не повинна перевищувати розміру збитків та шкоди, понесених інвестором або, у відповідних випадках, підприємством, зазначених у Статті 17.23(2) (Подання позову до арбітражу), за оцінкою на дату порушення¹⁰;

¹⁰ У випадку порушення Статті 17.10 (Експропріація), оцінка збитків або шкоди, понесених інвестором або підприємством (в залежності від ситуації), як зазначено у Статті 17.23(2) (Подання позову до арбітражу), здійснюється відповідно до Статті 17.10(5) (Експропріація) за вартістю станом на дату порушення.

- (b) повинна стосуватися лише збитків та шкоди, понесених через заявлене порушення або внаслідок такого порушення; і
- (c) повинна визначатися з обґрунтованою достовірністю, не бути спекулятивною чи гіпотетичною.

6. Присуджуючи рішення відповідно до пункту 5, Трибунал розраховує грошову компенсацію лише на підставі подань сторін спору та враховує, залежно від обставин, у відповідних випадках:

- (a) вину, умисну або завдану внаслідок необережності;
- (b) неспроможність зменшити обсяг завданої шкоди;
- (c) попередню шкоду або компенсацію, отриману за неї; або
- (d) повернення майна або скасування чи зміну заходу.

7. Трибунал може прийняти рішення про грошову компенсацію за упущену вигоду лише в тій мірі, в якій таке відшкодування відповідає вимогам пункту 5. Рішення про таке відшкодування приймається у кожній конкретній справі на підставі дослідження фактичних даних, які враховують, серед іншого, питання того, чи функціонувала охоплена інвестиція на території Сторони-відповідача протягом достатнього періоду часу для визначення розміру прибутковості.

8. Трибунал може присудити виплату відсотків за період до або після прийняття рішення у справі по суті. Розмір виплати визначається за обґрунтованою ставкою прибутковості, яка переглядається щорічно.

9. Трибунал не приймає рішення щодо компенсації сплачених штрафних санкцій.

10. Трибунал не приймає рішення про грошову компенсацію згідно зі Статтею 17.23(1) (Подання позову до арбітражу) щодо збитків та шкоди, понесених інвестиціями.

Стаття 17.37: Остаточне рішення та виконання арбітражного рішення

1. Рішення, прийняте Трибуналом, є обов'язковим лише для сторін і лише стосовно конкретної справи.
2. Сторона спору повинна дотримуватися арбітражного рішення та виконувати його з моменту прийняття з урахуванням положень пункту 3 цієї Статті і застосовної процедури перегляду проміжного арбітражного рішення.
3. Сторона спору не може вимагати виконання остаточного арбітражного рішення до тих пір, поки:
 - (a) у випадку остаточного арбітражного рішення, винесеного відповідно до Конвенції МЦВІС:
 - (i) не минуло 120 днів з дати винесення арбітражного рішення за умови, що сторона спору не вимагає перегляду або скасування рішення, або
 - (ii) якщо провадження щодо перегляду або анулювання не буде завершено; або

- (b) у випадку остаточного арбітражного рішення прийнятого згідно з Додатковими правилами МЦВІС або Арбітражним регламентом ЮНСІТРАЛ:
 - (i) не минуло 90 днів із дати винесення арбітражного рішення та за умови, що жодна сторона спору не розпочала провадження щодо перегляду, скасування або анулювання арбітражного рішення, або
 - (ii) якщо суд відхилив або задовольнив заяву про перегляд, скасування або анулювання арбітражного рішення, і таке арбітражного рішення не підлягає подальшому оскарженню.

4. Кожна Сторона забезпечує виконання арбітражного рішення на своїй території.

5. Якщо Сторона-відповідач не дотримується або не виконує остаточне арбітражне рішення, Спільна комісія після отримання запиту від Сторони, чий інвестор був стороною спору в арбітражі, скликає колегію арбітрів відповідно до Статті 28.7 (Створення комісії з вирішення спору). Сторона, яка подає запит, може вимагати в новому провадженні:

- (a) визнати, що недотримання або невиконання остаточного арбітражного рішення є несумісним із зобов'язаннями за цією Угодою; і
- (b) надати рекомендацію Стороні щодо дотримання або виконання остаточного рішення.

6. Позов, поданий до арбітражу згідно зі Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу), вважається таким, що виникає внаслідок торговельних відносин або операцій в розумінні Статті I Нью-Йоркської конвенції.

Стаття 17.38: Фінансування третьою стороною

1. Позивач, який користується механізмом фінансування третьої сторони, повинен повідомити Стороні-відповідачу та Трибуналу ім'я (найменування) та адресу третьої сторони, яка надає фінансування.
2. Позивач повинен розкрити інформацію зазначену у пункті 1 в рамках подання позову до арбітражу відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу), або, якщо фінансування третьої сторони розпочато після подання позову - протягом 10 днів з дати, коли було розпочато фінансування третьою стороною.
3. Позивач зобов'язаний розкривати будь-які зміни в інформації, згаданій у пункті 1, що відбуваються після її первинного розкриття, включаючи припинення угоди про фінансування третьої сторони.

Стаття 17.39: Вручення документів

Кожна Сторона повинна негайно оприлюднити та повідомити іншу Сторону дипломатичною нотою про адресу, куди повинні доставлятися повідомлення та інші документи, а також повідомляти про будь-які зміни такої адреси. Інвестори забезпечують вручення документів Стороні за відповідною адресою.

Стаття 17.40: Створення інвестиційного трибуналу першої інстанції або апеляційного механізму для вирішення спорів між інвестором і державою

Якщо механізм вирішення спорів між інвестором і державою, який складається з інвестиційного трибуналу першої інстанції або апеляційного механізму, розроблено в рамках інших інституційних домовленостей і є відкритим для прийняття Сторонами, Сторони повинні розглянути питання про обсяг та доцільність вирішувати спір, який регулюється цією Частиною, в рамках такого механізму вирішення спорів між інвестором і державою.

Частина Е - Прискорений арбітраж

Стаття 17.41: Згода на прискорений арбітраж

1. Сторони спору в арбітражі згідно з Частиною D (Вирішення спорів між інвестором і державою) можуть погодитися на прискорений арбітражний розгляд відповідно до цієї Частини, якщо розмір заявлених збитків не перевищує 10 мільйонів канадських доларів, в порядку процедури, зазначеної в пункті 2.
2. Сторони спору повинні спільно письмово повідомити Секретаріат МЦВІС про свою згоду на прискорений арбітраж відповідно до цієї Частини. Повідомлення має бути отримано протягом 20 днів після подання позову до арбітражу відповідно до Статтей 17.23(6)(а) або 17.23(6)(b) (Подання позову до арбітражу).
3. До розгляду спору за прискореною процедурою застосовуються положення Частини D (Вирішення спорів між інвестором і державою) зі змінами, внесеними цією Частиною, за винятком положень Статті 17.29 (Попередні заперечення), яка не застосовується.

Стаття 17.42: Медіація

1. Сторони спору можуть погодитися на вирішення спору в порядку медіації відповідно до цієї Частини. Звернення до медіації не змінює юридичного статусу або прав сторони спору, передбачених цією Частиною.
2. Якщо сторони спору спільно погоджуються звернутися до процедури медіації, вони повинні призначити медіатора, який здійснюватиме відповідні заходи з метою сприяння вирішенню спору, протягом 20 днів після повідомлення, наданого згідно зі Статтею 17.41(2) (Згода на прискорений арбітраж).
3. Якщо сторони спору не обирають медіатора протягом періоду, передбаченого в пункті 2, Генеральний секретар МЦВІС вибирає медіатора протягом 20 днів після спливу цього строку.
4. Сторони спору можуть проводити сесії медіації за допомогою відеоконференції, телефонного чи подібних засобів зв'язку, якщо це доречно.
5. Якщо сторони спору не можуть досягти вирішення спору протягом 60 днів після призначення медіатора, спір передається до арбітражу відповідно до цієї Частини.

Стаття 17.43: Склад Трибуналу

1. Трибунал у прискореному арбітражі складається з одного арбітра, який призначається відповідно до Статті 17.44 (Спосіб призначення одноосібного арбітра).
2. Обрання арбітра відповідно до Статті 17.44 (Спосіб призначення одноосібного арбітра) вважається призначенням у спосіб, погоджений сторонами відповідно до Статті 37(2)(а) Конвенції МЦВІС.

Стаття 17.44: Спосіб призначення одноосібного арбітра

1. Сторони спору спільно призначають одноосібного арбітра протягом 30 днів з моменту отримання повідомлення згідно зі Статтею 17.41(2) (Згода на прискорений арбітраж).
2. Якщо сторони спору не призначають одноосібного арбітра протягом періоду, передбаченого пунктом 1, Генеральний секретар МЦВІС призначає одноосібного арбітра в наступний спосіб:
 - (а) Генеральний секретар передає сторонам спору перелік із п'яти кандидатів на обрання одноосібним арбітром протягом 30 днів після закінчення періоду, зазначеного в пункті 1;
 - (б) кожна сторона спору може вилучити одного кандидата з переліку, а решту - розставити в порядку пріоритету та передати такий рейтинг Генеральному секретарю протягом 14 днів з дати отримання переліку;
 - (с) Генеральний секретар повідомляє сторони спору про результати рейтингу на наступний робочий день після його отримання та призначає кандидата з найкращим рейтингом. Якщо два або більше кандидатів мають найкращий рейтинг, Генеральний секретар обирає одного з них;
 - (д) Генеральний секретар повинен негайно надіслати запит на прийняття призначення обраному кандидату, а також вимогу про надання відповіді протягом 10 днів після отримання запиту; і
 - (е) якщо обраний кандидат не погоджується на призначення, Генеральний секретар обирає наступного за рейтингом кандидата.
3. Одноосібний арбітр повинен мати знання або практичний досвід роботи арбітром у спорах між інвестором і державою, що виникають відповідно до міжнародних інвестиційних угод. Одноосібний арбітр не повинен бути громадянином жодної зі сторін спору, а також повинен бути незалежним від будь-якої зі сторін спору, не бути пов'язаним із нею та не отримувати від неї вказівок.
4. Одноосібний арбітр повинен бути готовий дотримуватись прискорених термінів, передбачених цією Частиною.
5. Гонорар одноосібного арбітра визначається відповідно до шкали адміністративних витрат і гонорарів арбітра за розгляд справи у прискореній процедурі відповідно до Додатку III до Арбітражного регламенту Міжнародної торгової палати.
6. Одноосібний арбітр повинен дотримуватися Кодексу поведінки арбітра в процедурі вирішення спорів між інвестором і державою, який викладено у Додатку 17-В.

Стаття 17.45: Перше засідання прискороного арбітражу

1. Одноосібний арбітр повинен провести перше засідання протягом 30 днів після створення Трибуналу відповідно до Статті 17.43 (Склад Трибуналу).
2. Одноосібний арбітр проводить перше засідання за допомогою відеоконференції, телефонного або подібного засобів зв'язку, якщо обидві сторони спору та одноосібний арбітр не вирішать, що засідання відбуватиметься очно.

Стаття 17.46: Процедурний розклад в рамках прискороного арбітражу

1. У прискороному арбітражі застосовується наступний графік подання письмових заяв і проведення слухань:
 - (a) позивач протягом 90 днів після першого засідання подає основну позовну заяву по суті, зокрема в формі меморандуму, обсягом не більше 150 сторінок;
 - (b) Сторона-відповідач протягом 90 днів після подання позивачем своєї основної позовної заяви по суті спору відповідно до підпункту (a) подає свою основну заяву по суті спору, зокрема відзив по суті заявлених позивачем вимог, обсягом не більше 150 сторінок;
 - (c) позивач повинен протягом 90 днів після подання Стороною-відповідачем основної заяви по суті справи відповідно до підпункту (b) надати свою відповідь обсягом не більше 100 сторінок;
 - (d) Сторона-відповідач протягом 90 днів після подання позивачем відповіді в порядку підпункту (c) подає на неї заперечення обсягом не більше 100 сторінок;
 - (e) Сторона, яка не є стороною спору, може протягом 60 днів після подання Стороною-відповідачем заперечення в порядку підпункту (d) подати письмовий запит щодо тлумачення цієї Угоди відповідно до Статті 17.33 (Участь сторони, яка не є стороною у спорі);
 - (f) одноосібний арбітр проводить слухання протягом 120 днів після подання Стороною-відповідачем відповіді в порядку підпункту (d);
 - (g) кожна сторона спору подає звіт про витрати протягом 30 днів після дати останнього слухання у справі, як зазначено в підпункті (f); і
 - (h) одноосібний арбітр повинен винести рішення якнайшвидше та в будь-якому випадку протягом 180 днів з дати останнього слухання, зазначеного в підпункті (f).
2. Одноосібний арбітр може продовжити строк надання позивачем процесуального документу на період, що не перевищує 30 днів. Якщо позивач не подає відповідний процесуальний документ протягом такого періоду, позивач вважається таким, що відкликав свій позов і припинив провадження. Одноосібний арбітр, якщо його призначено, на прохання Сторони-відповідача та після повідомлення сторін спору, ухвалює рішення про припинення провадження. Після ухвалення такого рішення повноваження Трибуналу припиняються.
3. Одноосібний арбітр може продовжити строк надання Стороною-відповідачем процесуального документу на період, що не перевищує 30 днів, в іншому випадку, позивач може вимагати, щоб одноосібний арбітр розглянув справу на підставі наданих йому документів і ухвалив рішення.

4. На прохання сторони спору одноосібний арбітр може задовольнити обмежену кількість запитів щодо надання конкретно визначених документів, які, як відомо стороні спору або щодо яких сторона спору має підстави вважати, що вони існують і знаходяться у володінні, зберіганні або під контролем іншої сторони спору та повинен внести відповідні зміни до розкладу, зазначеного в пункті 1.
5. Одноосібний арбітр може після консультацій зі сторонами спору обмежити кількість, обсяг або предмет письмових матеріалів або письмових свідчень (як свідків, так і експертів).
6. Одноосібний арбітр може за спільним запитом сторін спору вирішити спір виключно на підставі документів, наданих сторонами спору, без заслуховування та без допиту свідків чи експертів або обмежити заслуховування свідків чи експертів. Якщо одноосібний арбітр проводить слухання згідно з пунктом 1(f), слухання може відбуватися за допомогою відеоконференції, телефонного чи подібних засобів зв'язку.
7. Одноосібний арбітр за спільним запитом сторін спору, але не пізніше дати подання Стороною-відповідачем основної заяви по суті справи, як зазначено в пункті 1(b), приймає рішення про припинення застосування положень цієї Частини до справи.
8. Одноосібний арбітр може на клопотання сторони спору, але не пізніше дати подання Стороною-відповідачем основної заяви по суті справи, як зазначено в пункті 1(b), прийняти рішення про припинення застосування положень цієї Частини до справи. Сторона спору, яка подала відповідне клопотання, несе витрати на прискорений арбітраж.
9. Якщо відповідно до пункту 7 або 8 одноосібний арбітр вирішить, що ця Частина більше не застосовується до справи, і якщо сторони спору не домовляться про інше, одноосібний арбітр, призначений відповідно до Статті 17.43 (Склад Трибуналу) і Статті 17.44 (Спосіб призначення одноосібного арбітра) буде призначений головуючим арбітром Трибуналу, створеного відповідно до Частини D (Вирішення спорів між інвестором і державою).
10. З усіх питань, що стосуються прискореної арбітражної процедури, прямо не передбаченої цією Угодою, сторони спору намагатимуться домовитися про правила процедури, які підлягають застосуванню. Якщо сторони спору не погоджуються щодо правил процедури, які підлягають застосуванню, одноосібний арбітр, якщо він призначений, може самостійно вирішити це питання.

Стаття 17.47: Об'єднання проваджень

Якщо два або більше позовів, які підпадають під дію Статті 17.41 (Згода на прискорений арбітраж), стосуються того самого питання права або факту та виникають внаслідок тих самих подій чи обставин, застосовується Стаття 17.30 (Об'єднання проваджень).

Додаток 17-А

Винятки з положень про вирішення спорів

1. Частини D (Вирішення спорів між інвесторами та державою) і E (Прискорений арбітраж), і Глава 28 (Вирішення спорів) не застосовуються до заходів, прийнятих або дотримуваних у зв'язку з переглядом положень Закону про інвестиції Канади, 1985, № 28 зі змінами, стосовно дозволу чи заборони інвестиції, яка підлягає перегляду.

2. Частини D (Вирішення спорів між інвестором і державою) та E (Прискорений арбітраж) не застосовуються до заходів контролю за тютюновими виробами, прийнятих або підтримуваних Стороною. "Захід контролю за тютюновими виробами" означає захід Сторони, пов'язаний із виробництвом або споживанням промислових тютюнових виробів (включаючи вироби, виготовлені чи отримані з тютюну), їх розповсюдженням, маркуванням, пакуванням, рекламою, маркетингом, просуванням, продажем, купівлею або використанням, а також правозастосовчі заходи щодо перевірки, діловодства і звітності. Захід щодо тютюнового листа, яке не знаходиться у володінні виробника тютюнових виробів або які не є частиною виготовленого тютюнового виробу, не є заходом контролю над тютюновими виробами.

Додаток 17-В

Кодекс поведінки арбітра в процедурі вирішення спорів між інвестором і державою

1. Визначення

Для цілей цього Кодексу поведінки:

арбітр означає члена Трибуналу, створеного відповідно до Статті 17.26 (Арбітри);

помічник означає особу, яка згідно з умовами призначення арбітра здійснює дослідження або надає допомогу арбітру;

кандидат означає особу, яка розглядається для обрання в якості арбітра відповідно до Статей 17.26 (Арбітри) або 17.44 (Спосіб призначення одноосібного арбітра);

експерт означає особу, призначену відповідно до Статті 17.34 (Звіти експертів) або арбітражних правил, які підлягають застосуванню;

член сім'ї означає чоловіка чи дружину або партнера арбітра чи кандидата; батька, дитину, бабусю, дідуся, внука, сестру, брата, тітку, дядька, племінницю або племінника арбітра або кандидата; або чоловіка чи дружину чи партнера арбітра або кандидата (включаючи повнокровних і напівкровних родичів і зведених родичів) або чоловіка чи дружину чи партнера такої особи; або члена домогосподарства арбітра чи кандидата, якого арбітр чи кандидат розглядає як члена своєї родини;

Правила означає діючі правила відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу); і

персонал стосовно арбітра означає осіб, які знаходяться під керівництвом і контролем арбітра, крім помічників.

2. Обов'язки щодо вирішення спорів

Кожен кандидат, арбітр і колишній арбітр повинен уникати некомпетентності або ознак некомпетентності та дотримуватися високих стандартів поведінки з метою забезпечення чесності і неупередженості процедури вирішення спору.

3. Керівні принципи

1. Кожен арбітр повинен бути незалежним і неупередженим і уникати прямого або непрямого конфлікту інтересів.

2. Кожен арбітр і колишній арбітр повинен поважати конфіденційність арбітражного розгляду.

3. Кожен кандидат або арбітр повинен розкрити наявність будь-яких інтересів, зв'язків або обставин, які можуть вплинути на незалежність або неупередженість кандидата або арбітра, або які можуть створити враження некомпетентності та упередженості. Прояви некомпетентності та упередженості мають місце, коли поміркована особа, маючи знання про всі релевантні обставини, які стануть відомими внаслідок їх належного дослідження, дійде висновку про те, що кандидат чи арбітр не може виконувати свої обов'язки сумлінно, неупереджено та компетентно.

4. Після свого призначення та протягом всього часу розгляду справи, арбітр повинен утримуватися від надання консультацій в якості радника або призначеного стороною експерта чи свідка в будь-якому поточному чи новому інвестиційному спорі згідно з цією Угодою або будь-яким іншим міжнародним інвестиційним договором.

5. Цей Кодекс поведінки слід тлумачити відповідно до інших міжнародно визнаних стандартів або вказівок щодо прямого або непрямого конфлікту інтересів, таких як Керівні принципи Міжнародної асоціації юристів щодо конфліктів інтересів у міжнародному арбітражі.

6. У разі подання скарги щодо порушення цього Кодексу поведінки, питання відводу, дискваліфікації або заміни арбітра вирішуються відповідно до правил арбітражу.

4. Зобов'язання щодо розкриття інформації

1. Протягом усього строку розгляду справи кожен кандидат або арбітр зобов'язаний розкривати інформацію про будь-які інтереси, зв'язки або обставини, які можуть вплинути на чесність або неупередженість процесу вирішення спору.

2. Сторони спору або Генеральний секретар МЦВІС, як орган, який призначає Трибунал в порядку Статті 17.26 (Арбітри), повинен надати кандидату копію Кодексу поведінки та Заяву про первинне розкриття інформації, яка є Додатком до Кодексу поведінки.

3. Кандидат повинен надати Заяву про первинне розкриття інформації, яка є Додатком до Кодексу поведінки, сторонам спору або Генеральному секретарю МЦВІС, як органу, який його призначає, якомога скоріше, але не пізніше ніж через сім днів після отримання цієї Заяви про первинне розкриття інформації.

4. Кандидат повинен розкрити будь-які інтереси, зв'язки чи обставини, які можуть вплинути на його або її незалежність чи неупередженість, або які можуть справити враження некомпетентності та упередженості під час арбітражного провадження. З цією метою, кандидат повинен докласти всіх розумних зусиль, щоб дізнатися про будь-який такий інтерес, зв'язки чи обставини. Таким чином, кандидат повинен розкрити, як мінімум, наступні інтереси, зв'язки чи обставини:

(a) будь-якого фінансового або особистого інтересу кандидата:

(i) в арбітражному провадженні або його результатах; і

(ii) в адміністративному провадженні, національному судовому провадженні або будь-якому іншому міжнародному провадженні з вирішення спору, яке стосується питань, які можуть бути вирішені в арбітражному провадженні, щодо якого розглядається кандидат;

(b) будь-якого фінансового інтересу роботодавця, ділового партнера, ділового компаньйона або члена сім'ї кандидата:

(i) в арбітражному провадженні або його результатах; і

(ii) в адміністративному провадженні, національному судовому провадженні або будь-якому іншому міжнародному провадженні з вирішення спору, яке стосується питань, які можуть бути вирішені в арбітражному провадженні, щодо якого розглядається кандидат;

- (с) будь-яких минулих або поточних фінансових, ділових, професійних, сімейних чи соціальних зв'язків з будь-якими сторонами зацікавленими¹¹ в результаті арбітражного провадження чи їхніми радниками, або будь-які подібні зв'язки з роботодавцем, діловим партнером, діловим компаньйоном або членом сім'ї кандидата; і
- (d) будь-якого публічного правозахисного, юридичного або іншого представництва, що стосується питання, яке предметом спору в арбітражному провадженні, або пов'язане з відповідними інвестиціями.

5. Після призначення арбітр повинен продовжувати докладати розумних зусиль, щоби дізнаватися про будь-які інтереси, зв'язки чи обставини, згадані в підпункті 4, і розкривати їх. Зобов'язання розкривати інформацію є постійним обов'язком, який вимагає від арбітра розкривати будь-які інтереси, зв'язки або обставини, які можуть виникнути на будь-якому етапі арбітражного провадження.

6. У разі будь-яких сумнівів щодо того, чи потрібно розкривати інтерес, зв'язки або обставини відповідно до підпунктів 4 або 5, кандидат або арбітр повинен прийняти рішення на користь розкриття інформації. Розкриття інформації про інтереси, зв'язки або обставини не залежить від того, чи такі інтереси, зв'язки або обставини перелічені в підпунктах 4 або 5, та від того, чи вимагає таке рішення самовідводу, покращення становища чи дискваліфікації.

7. Зобов'язання щодо розкриття інформації, викладені в підпунктах з 1 по 6, не слід тлумачити як такі, що внаслідок детального розкриття інформації унеможливлують призначення в якості арбітра представника юридичного чи ділового середовища, таким чином позбавляючи сторони спору послуг потенційно найбільш кваліфікованих кандидатів для виконання функцій арбітрів. Таким чином, від кандидата чи арбітра не слід вимагати розкривати інформацію про інтереси, зв'язки чи обставини, які мають незначний вплив на роль кандидата чи арбітра в арбітражному провадженні.

5. Виконання обов'язків кандидатами та арбітрами

1. Кандидат, який погоджується на призначення арбітром, повинен бути готовий до виконання обов'язків арбітра одразу після призначення згідно зі Статтею 17.26 (Арбітри), та здійснювати свої функції ретельно, справедливо, старанно та оперативно протягом усього арбітражного провадження.

2. Арбітр повинен гарантувати, що Генеральний секретар МЦВІС, сторони спору, арбітражна установа, відповідальна за провадження, та інші арбітри Трибуналу можуть зв'язатися з ним у робочий час з питань роботи трибуналу.

3. Арбітр повинен дотримуватися положень Частини D (Вирішення спорів між інвестором і державою) і Частини E (Прискорений арбітраж), з відповідних питань, а також цих Правил.

4. Арбітр не повинен відмовляти іншим арбітрам у можливості брати участь у всіх аспектах арбітражного провадження.

5. Арбітр повинен розглядати лише ті питання, які виникли під час арбітражного провадження та необхідні для прийняття рішення, постанови чи ухвали.

6. Арбітр не має права делегувати обов'язок ухвалення рішення, постанови чи ухвали будь-якій іншій особі.

¹¹ Для уникнення сумнівів, "зацікавлена сторона" включає також державу, з якої походить інвестор.

7. Арбітр повинен вжити всіх розумно очікуваних заходів для забезпечення дотримання ним самим, його помічниками та іншим персоналом положень пункту 2 (Обов'язки щодо вирішення спору), підпунктів 1, 4-7 пункту 4 (Зобов'язання щодо розкриття інформації), підпунктів 3, 8 і 9 цього пункту, а також пункту 8 (Збереження конфіденційності) Кодексу поведінки.

8. Арбітр не повинен вступати в будь-які контакти ex parte щодо арбітражного провадження.

9. Кандидат або арбітр повинен направляти повідомлення Генеральному секретарю МЦВІС, сторонам спору і арбітражній установі, яка відповідає за провадження лише з питань, які стосуються фактичних або потенційних порушень цього Кодексу поведінки, або з метою встановлення факту порушення або можливого порушення кандидатом або арбітром цього Кодексу поведінки.

10. Кожен арбітр повинен вести облік і складати остаточний звіт про час, витрачений на арбітражне провадження, про свої витрати, а також про час і витрати свого персоналу і помічників.

6. Незалежність і неупередженість арбітрів

1. Арбітр повинен бути незалежним і неупередженим. Арбітр повинен діяти чесно і не створювати умов, в яких його діяльність може справити враження некомпетентності та упередженості.

2. Арбітр не повинен діяти під впливом власних інтересів, зовнішнього тиску, політичних міркувань, громадського тиску, лояльності до сторони спору чи Сторони, яка не є стороною спору, або внаслідок побоювань бути підданим критиці.

3. Арбітр не повинен, прямо чи опосередковано, брати на себе будь-які зобов'язання або приймати будь-які вигоди, які будь-яким чином заважали б або іншим чином перешкождали належному виконанню своїх обов'язків.

4. Арбітр не повинен використовувати свій статут арбітра в Трибуналі для досягнення будь-яких особистих чи приватних інтересів. Арбітр повинен уникати дій, які можуть створити враження, що будь-які особи мають можливість впливати на арбітра. Арбітр повинен докладати всіх зусиль, щоб запобігти або перешкодити іншим ставити себе в таке становище.

5. Арбітр не повинен допускати, щоб минулі чи поточні фінансові, ділові, професійні, сімейні чи соціальні зв'язки чи обов'язки впливали на його чи її поведінку чи судження.

6. Арбітр повинен уникати вступу в будь-які відносини, не отримувати будь-якої фінансової вигоди, які можуть вплинути на його або її неупередженість, або які можуть обґрунтовано справити враження некомпетентності чи упередженості.

7. Якщо інтереси, зв'язки або вчинки кандидата чи арбітра суперечать підпунктом 1-6, кандидат може погодитися на призначення до трибуналу, а арбітр може продовжувати виконувати свої функції, якщо сторони спору відмовляються від визнання такого порушення або якщо, після того, як кандидат або арбітр вжив заходів для виправлення ситуації, сторони спору визначать, що невідповідність була усунена.

7. Обов'язки колишніх арбітрів

Колишній арбітр повинен уникати дій, які можуть створити враження, що арбітр був упередженим при виконанні своїх обов'язків або міг отримати вигоду від рішення, постанови чи ухвали трибуналу.

8. Збереження конфіденційності

1. Арбітр або колишній арбітр не повинен у будь-який час розголошувати або використовувати будь-яку непублічну інформацію щодо арбітражного провадження або отриману під час арбітражного розгляду, за винятком цілей відповідного провадження, і в жодному разі не повинен розголошувати чи використовувати будь-яку таку інформацію, щоб отримати особисту вигоду чи вигоду для іншої особи, або з метою здійснення негативного впливу на інтереси іншої особи.

2. Арбітр не повинен розголошувати рішення, постанову, ухвалу або їх частину до їх публікації відповідно до Частини D (Вирішення спорів між інвестором і державою).

3. Арбітр або колишній арбітр не повинен у будь-який час розголошувати дані про обговорення Трибуналу або думки будь-якого арбітра¹².

4. Арбітр не має права робити публічні заяви щодо суті провадження.

9. Обов'язки експертів, помічників і персоналу

Пункт 2 (Обов'язки щодо вирішення спору), підпункти 1, 4, 5, 6 і 7 пункту 4 (Зобов'язання щодо розкриття інформації), підпункти 3, 8 і 9 пункту 5 (Виконання обов'язків кандидатами та арбітрами), пункт 7 (Обов'язки колишніх арбітрів) і пункт 8 (Збереження конфіденційності) цього Кодексу поведінки також застосовуються до експертів, помічників і персоналу.

10. Перегляд

Сторона може вимагати перегляду та внесення змін до цього Кодексу поведінки з метою врахування змін внесених до процедури вирішення спорів між інвестором і державою.

¹² Для уникнення сумнівів, цей пункт не стосується думки арбітра, викладеної в рішенні, постанові, арбітражному рішенні або окремій думці.

Додаток до Кодексу поведінки арбітра в процедурі вирішення спорів між інвестором і державою:

Форма заяви про первинне розкриття інформації

1. Я підтверджую, що отримав копію Кодексу поведінки арбітра в процедурі вирішення спорів між інвестором і державою ("Кодекс поведінки").
2. Я підтверджую, що прочитав і зрозумів Кодекс поведінки.
3. Я розумію, що маю постійне зобов'язання, в рамках участі у провадженні, розкривати дані про будь-який інтерес, зв'язки або обставини, які можуть вплинути на чесність або неупередженість процедури вирішення спору. У рамках цього постійного зобов'язання я розкриваю таку первинну інформацію:
 - (a) Моя фінансова зацікавленість у судовому розгляді, щодо якого розглядається моє призначення, або в його результатах полягає в наступному:
 - (b) Мій фінансовий інтерес у будь-якому адміністративному провадженні, національному судовому провадженні чи іншому міжнародному провадженні щодо вирішення спорів, що включає питання, які можуть бути вирішені в провадженні трибуналу, полягає в наступному:
 - (c) Фінансові інтереси, які будь-який роботодавець, діловий партнер, діловий компаньйон або член моєї родини можуть мати в провадженні трибуналу або в його результатах, є такими:
 - (d) Фінансові інтереси, які будь-який роботодавець, діловий партнер, діловий компаньйон або член моєї сім'ї можуть мати в будь-якому адміністративному провадженні, національному судовому провадженні чи іншому міжнародному провадженні щодо вирішення спорів, яке включає питання, які можуть бути вирішені в провадженні трибуналу, є такими:
 - (e) Мої минулі або поточні фінансові, ділові, професійні, сімейні та соціальні зв'язки з будь-якою зацікавленою стороною в провадженні трибуналу або їхнім радником є такими:
 - (f) Нижче наведено інформацію про минулі або поточні фінансові, ділові, професійні, сімейні та соціальні зв'язки з будь-якою зацікавленою в провадженні трибуналу стороною або їхнім радником, за участю будь-якого роботодавця, ділового партнера, ділового компаньйона чи члена моєї родини:
 - (g) Моя публічна адвокатська діяльність, юридичне чи інше представництво щодо питання, яке оспірюється в провадженні трибуналу, або пов'язане з тими самими інвестиціями, є такими:

- (h) Мої інші інтереси, зв'язки та обставини, які можуть впливати на чесність або неупередженість процедури вирішення спорів і які не розголошуються в порядку підпунктів (a)–(g) вище, є такими:

Підписано _____ дня _____ 20__ року.

Автор:

Підпис _____

Ім'я _____

ГЛАВА 18

ТРАНСКОРДОННА ТОРГІВЛЯ ПОСЛУГАМИ

Стаття 18.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

послуги комп'ютерної системи резервування означає послуги, що надаються комп'ютеризованими системами, які містять інформацію про розклад авіаперевізників, наявність квитків, тарифи та правила продажу квитків, за якими можна здійснювати резервування або видачу квитків.

транскордонна торгівля послугами або транскордонне постачання послуг означає надання послуг:

- (a) з території Сторони на територію іншої Сторони;
- (b) на території Сторони особі іншої Сторони; або
- (c) підданим Сторони на території іншої Сторони,

але не включає постачання послуги на території Сторони у формі охопленої інвестиції;

підприємство означає підприємство, як визначено в Статті 1.5 (Визначення термінів загального застосування), або філію підприємства;

підприємство Сторони означає підприємство, засноване або організоване згідно з національним законодавством Сторони, або філію підприємства, що розташована на території Сторони та здійснює на цій території господарську діяльність;

професійна послуга означає послугу, для надання якої потрібна спеціалізована вища за повну загальну середню освіта або еквівалентна підготовка чи досвід, право на практику якої надається або обмежується Стороною, але не включає послугу, що надається підприємцем, або членом екіпажу судна або літака;

послуга, що постачається при виконанні функцій державної влади, означає для Сторони будь-яку послугу, яка постачається не на комерційній основі і не за умовами конкуренції з одним або декількома постачальниками послуг;

продаж і збут авіатранспортних послуг означає можливість для конкретного авіаперевізника продавати авіатранспортні послуги і вільно здійснювати їх збут, у тому числі всі аспекти маркетингу, такі як вивчення ринку, реклама і розповсюдження. Ці види діяльності не включають калькуляцію цін авіатранспортних послуг та відповідних умов.

постачальник послуг Сторони означає особу Сторони, яка прагне постачати або постачає послугу; і

спеціалізовані авіаційні послуги означає спеціалізовану комерційну операцію з використанням повітряного судна, основною метою якого є не перевезення вантажів або пасажирів, наприклад повітряне пожежогасіння, льотна підготовка, огляд визначних місць, обприскування, геодезія, картографування, фотографування, стрибки з парашутом, буксирування планера та вертолітний підйомник для лісозаготівлі та будівництва, а також інші повітряні сільськогосподарські, промислові та інспекційні послуги.

Стаття 18.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до заходів, прийнятих або дотриманих Стороною щодо транскордонної торгівлі послугами постачальником послуг іншої Сторони, включаючи заходи що стосуються:
 - (a) виробництва, розповсюдження, маркетингу, продажу або постачання послуги, в тому числі за допомогою електронних засобів;
 - (b) придбання або використання або оплати послуги, включаючи електронними засобами;
 - (c) доступу або використання розподільчих, транспортних або телекомунікаційних мереж або послуг у зв'язку з наданням послуги; або
 - (d) присутності на території Сторони постачальника послуг іншої Сторони для постачання послуги;
2. На додаток до пункту 1 та відповідно до Статті 17.3 (Зв'язок з іншими Главами), Стаття 18.5 (Доступ до ринку) застосовується до заходів, прийнятих або дотриманих Стороною, які стосуються постачання послуг на її території шляхом інвестицій, на які поширюється угода.
3. Ця Глава не застосовується до:
 - (a) фінансових послуг, як визначено в Статті 20.1 (Визначення);
 - (b) державних закупівель;
 - (c) послуг, що надаються при виконанні функцій державної влади;
 - (d) субсидій або грантів, наданих Стороною або державним підприємством, включаючи державні позики, гарантії та страхування.
4. Ця Глава не застосовується до авіаційних послуг, включаючи національні та міжнародні послуги авіаперевезень, як регулярні, так і нерегулярні, або до послуг, що пов'язані з підтримкою авіаційних послуг, крім наступного:
 - (a) послуги з ремонту або технічного обслуговування повітряних суден під час якого повітряне судно вилучається з експлуатації, за винятком так званого лінійного технічного обслуговування;
 - (b) продаж і збут послуг повітряного транспорту;
 - (c) послуги комп'ютерної системи резервування (CRS); і
 - (d) спеціалізовані авіаційні послуги.
5. У разі будь-якої невідповідності між цією Угодою та двосторонньою угодою, угодою з обмеженою кількістю учасників або багатосторонньою угодою

про авіаційні послуги, сторонами якої є обидві Сторони, угода про авіаційні послуги має переважну силу при визначенні прав і обов'язків Сторін.

6. Якщо Сторони мають однакові зобов'язання за цією Угодою та двосторонньою угодою, обмеженою кількістю учасників або багатосторонньою угодою про авіаційні послуги, вони можуть застосувати процедури вирішення спорів, передбачені цією Угодою, лише після того, як будь-які процедури вирішення спорів в іншій угоді були вичерпані.

7. У разі внесення змін до Додатку про авіатранспортні послуги ГАТС Сторони спільно переглядають будь-які нові визначення з метою узгодження визначень у цій Угоді з тими визначеннями, якщо це доречно.

8. Ця Глава не накладає зобов'язань на Сторону по відношенню до підданого іншої Сторони, який прагне отримати доступ до її ринку праці або працює на постійній основі на її території, і не надає цьому підданому жодних прав щодо такого доступу або працевлаштування.

Стаття 18.3: Національний режим

1. Сторона повинна надати послугам або постачальникам послуг іншої Сторони режим не менш сприятливий, ніж той, який вона надає за подібних обставин своїм власним послугам і постачальникам послуг.

2. Режим, який надається Стороною згідно з пунктом 1, означає, стосовно уряду, відмінного від центрального уряду, режим, який за подібних обставин надається таким урядом послугам або постачальникам послуг Сторони, частиною якої він є.

3. Те, чи надається режим, згаданий у пункті 1, за "подібних обставин", залежить від сукупності обставин, включно з тим, чи відповідний режим розрізняє послуги або постачальників послуг, виходячи із законних цілей політики.

Стаття 18.4: Режим найбільшого сприяння

1. Сторона повинна надати послугам або постачальникам послуг іншої Сторони режим не менш сприятливий, ніж той, який вона надає за подібних обставин послугам і постачальникам послуг з країни, яка не є Стороною.

2. Режим, який надається Стороною згідно з пунктом 1, означає, по відношенню до уряду, відмінного від центрального уряду, режим, який за подібних обставин надається цим урядом на його території послугам або постачальникам послуг з країни, що не є Стороною.

3. Те, чи надається режим, згаданий у пункті 1, за "подібних обставин", залежить від сукупності обставин, у тому числі від того, чи відповідний режим розрізняє послуги чи постачальників послуг, виходячи із законних цілей політики.

Стаття 18.5: Доступ до ринку

1. Сторона не повинна приймати або дотримуватись в рамках регіону, або на всій території, заходів, які:

- (a) накладають обмеження на:
 - (i) кількість постачальників послуг, незалежно від того, чи це у формі кількісної квоти, монополії, ексклюзивних постачальників послуг або вимог перевірки економічних потреб;
 - (ii) загальну вартість транзакцій з надання послуг або активів у формі кількісної квоти або вимог підтвердження економічної необхідності;
 - (iii) загальну кількість операцій з послугами або загального обсягу продукції послуг, вираженого у показниках, що встановлюють цифрові одиниці у формі квот або вимоги підтвердження економічної необхідності¹; або
 - (iv) загальну кількість фізичних осіб, які можуть бути зайняті у певному секторі послуг, або кількості фізичних осіб, яких постачальник послуг може найняти і які необхідні і мають безпосереднє відношення до поставки певної послуги у формі кількісних квот або вимоги підтвердження економічної необхідності; або
- (b) обмежують або вимагають конкретних типів юридичних осіб або спільних підприємств, через які постачальник послуги може надавати послугу.

Стаття 18.6: Формальні вимоги

1. Стаття 18.3 не перешкоджає Стороні прийняти або дотримуватись заходу, який передбачає формальні вимоги у зв'язку з наданням послуг, за умови, що такі вимоги не застосовуються у спосіб, який міг би стати засобом довільної або невинуватої дискримінації. Ці заходи включають вимоги:

- (a) отримання ліцензії, реєстрації, сертифікації або дозволу для надання послуг або як вимогу членства в конкретній професії, наприклад вимогу членства в професійній організації або участі у фондах колективної компенсації для членів професійної організації;
- (b) щоб постачальник послуг мав місцевого агента для обслуговування або мав підтримував місцеву адресу;
- (c) володіти державною мовою або мати водійські права; або

¹ Підпункт (a)(iii) не охоплює заходів Сторони, які обмежують матеріально-технічні засоби для надання послуг.

- (d) щоб постачальник послуг:
 - (i) вніс заставу або іншу форму фінансового забезпечення;
 - (ii) створив довірчий рахунок або зробив внесок у нього;
 - (iii) певний вид і суму страхування;
 - (iv) надавав інші подібні гарантії; або
 - (v) надавав доступ до документації.

Стаття 18.7: Застереження

1. Статті 18.3, 18.4 і 18.5 не застосовуються до:
 - (a) існуючого невідповідного заходу, якого дотримується Сторона на:
 - (i) рівні центрального уряду, як зазначено цією Стороною в її Графіку до Додатку I;
 - (ii) рівні регіонального уряду, як зазначено цією Стороною в її Графіку до Додатку I; або
 - (iii) на рівні урядів, крім центрального та регіонального.
 - (b) продовження або швидкого поновлення невідповідного заходу, зазначеного в підпункті (a); або
 - (c) поправки до невідповідного заходу, про який йдеться у підпункті (a), тією мірою, якою поправка не зменшує відповідність заходу, який існував безпосередньо перед внесенням поправки, до Статей 18.3, 18.4 або 18.5.
2. Статті 18.3, 18.4 і 18.5 не застосовуються до будь-яких заходів, які Сторона приймає або зберігає щодо секторів, підсекторів або видів діяльності, як це визначено цією Стороною в її Графіку до Додатку II.

Стаття 18.8: Визнання

1. З метою виконання, цілком або частково, стандартів або критеріїв Сторони щодо авторизації, ліцензування або сертифікації постачальників послуг, а також відповідно до вимог пункту 4, Сторона може визнати отримані освіти або досвід, відповідність вимогам або ліцензії чи сертифікат, здобуті в певній країні. Таке визнання кваліфікації може бути досягнуте шляхом гармонізації або у інший спосіб, та може ґрунтуватися на угоді або домовленості з країною, про яку йдеться, або може бути узгоджено самостійно.
2. Якщо Сторона визнає, самостійно або за угодою чи домовленістю, отримані освіти або досвід, відповідність вимогам або ліцензії чи сертифікати, здобуті на території країни, що не є Стороною, Стаття 18.4 (Режим найбільшого сприяння) не повинна тлумачитися як вимога до Сторони визнавати отримані освіти чи досвід, відповідність вимогам або ліцензії чи сертифікати, здобуті на території іншої Сторони.

3. Сторони повинні прагнути публікувати за допомогою електронних засобів відповідну інформацію, включаючи відповідні описи, стосовно угоди чи домовленості про визнання, які уклали Сторона або відповідні установи чи органи влади на її території.
4. Сторона, яка є стороною угоди чи домовленості типу, що зазначений в пункті 1, існуючих або майбутніх, надає адекватну можливість іншій Стороні, якщо інша Сторона зацікавлена, провести переговори про приєднання до угоди чи домовленості або провести переговори щодо подібної угоди з цією іншою Стороною. Якщо Сторона надає визнання самостійно, вона надає іншій Стороні достатню можливість продемонструвати, що отримані освіта, досвід, ліцензії чи сертифікати або виконані вимоги на території цієї іншої Сторони слід визнавати.
5. Сторона не повинна надавати визнання таким чином, щоб воно стало засобом дискримінації між країнами у застосуванні її стандартів або критеріїв для дозволу, сертифікації чи ліцензування постачальників послуг, або приховане обмеження торгівлі послугами.
6. Сторонам слід прагнути забезпечити, щоб визнання не вимагало громадянства чи будь-якої форми проживання, або освіти, досвіду чи навчання на території юрисдикції, що приймає.
7. Як зазначено в Додатку 18-А (Професійні послуги), Сторони повинні намагатися сприяти торгівлі професійними послугами, зокрема шляхом створення Робочої групи з професійних послуг.

Стаття 18.9: Відмова у вигодах

1. Сторона може відмовити постачальнику послуг іншої Сторони у вигодах цієї Глави, якщо постачальником послуг є підприємство, яке належить або контролюється особою країни, що не є Стороною, і Сторона, яка відмовляє, приймає або дотримується заходів щодо країни, що не є Стороною, або щодо особи країни, що не є Стороною, які забороняють операції з підприємством або які були б порушені або обійдені, якби переваги цієї Глави були надані підприємству.
2. Сторона може відмовити постачальнику послуг іншої Сторони у вигодах цієї Глави, якщо постачальником послуг є підприємство, що належить або контролюється особою країни, що не є Стороною, або особою Сторони, яка відмовляє, і яка не веде істотної комерційної діяльності в території іншої Сторони.

Стаття 18.10: Платежі та перекази

1. Кожна Сторона повинна дозволяти вільно та без затримок здійснювати перекази та платежі, пов'язані з транскордонним наданням послуг, на її територію та з неї.
2. Кожна Сторона повинна дозволяти здійснювати перекази та платежі, пов'язані з транскордонним наданням послуг, у вільно конвертованій валюті за ринковим обмінним курсом, що діє на момент переказу.
3. Незважаючи на пункти 1 і 2, Сторона може запобігти переказу або платежу чи відстрочити їх шляхом справедливого, недискримінаційного та добросовісного застосування свого законодавства, яке стосується:
 - (a) банкрутства, неплатоспроможності або захисту прав кредиторів;
 - (b) випуску, торгівлі або операцій з цінними паперами та деривативами;

- (c) фінансової звітності або ведення обліку переказів, якщо це необхідно для допомоги правоохоронним органам або органам фінансового регулювання;
- (d) кримінальних або карних правопорушень; або
- (e) забезпечення дотримання наказів або рішень у судових або адміністративних провадженнях.

4. Ця Стаття не перешкоджає справедливому, недискримінаційному та добросовісному застосуванню законів Сторони, що стосуються її програм соціального забезпечення, державного пенсійного забезпечення чи обов'язкових накопичувальних програм.

Додаток 18-А
Професійні послуги

Загальні положення

1. Кожна Сторона консультується з відповідними професійними організаціями чи органами влади на своїй території, з метою визначення професійних послуг, якщо Сторони взаємно зацікавлені у налагодженні діалогу з питань, що стосуються визнання професійних кваліфікацій, ліцензування чи реєстрації.
2. Якщо визначено професійну послугу, описану в пункті 1, кожна Сторона заохочує свої відповідні організації чи органи до встановлення діалогу з відповідними організаціями чи органами влади інших Сторін з метою сприяння торгівлі професійними послугами. Діалоги можуть розглядати, у відповідних випадках:
 - (a) визнання професійних кваліфікацій та сприяння процедурам ліцензування та реєстрації через угоди про взаємне визнання;
 - (b) самостійне визнання освіти або досвіду, здобутого кандидатом на території іншої Сторони, з метою виконання деяких або всіх ліцензійних або екзаменаційних вимог цієї професії;
 - (c) розробку взаємоприйнятних стандартів і критеріїв для авторизації для постачальників професійних послуг з території іншої Сторони, в тому числі щодо освіти, іспитів, досвіду, безперервного професійного розвитку та повторної сертифікації, сфери практики, поведінки та етики, місцевих знань та захисту споживачів;
 - (d) тимчасове ліцензування або ліцензування для конкретного проекту або реєстрацію на основі ліцензії іноземного постачальника або членства у визнаній професійній організації без необхідності подальшого письмового іспиту;
 - (e) форму асоціації та процедури, згідно з якими іноземний ліцензований постачальник може працювати разом із постачальником професійних послуг Сторони; або
 - (f) будь-які інші підходи для полегшення отримання дозволу на надання послуг фахівцями, які мають ліцензію іншої Сторони, у тому числі шляхом посилення на міжнародні стандарти та критерії.
3. Якщо відповідні організації або органи влади починають обговорення з метою створення Угоди про взаємне визнання відповідно до пункту 2 (a), ці обговорення можуть керуватися Доповненням 18-А (Настанови щодо угод або домовленостей про взаємне визнання для сектору професійних послуг) для проведення переговорів щодо такої угоди.
4. Якщо Угоду про взаємне визнання було укладено відповідним органом на національному рівні, кожна Сторона співпрацює з відповідним органом, щоб сприяти застосуванню та виконанню Угоди.
5. Будь-якому тимчасовому ліцензуванню або ліцензуванню для конкретного проекту або реєстрації типу, зазначеного в пункті 2 (d), не слід перешкоджати іноземному постачальнику послуг в отриманні місцевої ліцензії після того, як цей постачальник послуг задовольнить відповідні місцеві ліцензійні вимоги.

6. Кожна Сторона заохочує свої відповідні установи або органи влади враховувати угоди, які стосуються професійних послуг, під час розробки угод про визнання професійних кваліфікацій, ліцензування та реєстрації.

7. У відповідних випадках кожна Сторона заохочує свої відповідні установи чи органи влади визнавати за допомогою електронних засобів освіти чи досвід, здобуті та вимоги, що виконані на території іншої Сторони, у тому числі через онлайн-портали для подачі заявок на визнання, онлайн-курси, онлайн-реєстри ліцензованих осіб, а також онлайн-платформи для безперервної професійної освіти та розвитку.

8. На додаток до будь-якого діалогу, зазначеного в пунктах 2 (а) по (f), кожна Сторона заохочує свої відповідні відповідальні установи, організації чи органи влади розглядати можливість проведення відповідної діяльності протягом взаємно узгодженого часу, а також за допомогою електронних засобів.

Робоча група з професійних послуг

9. Цим Сторони створюють Робочу групу з професійних послуг (Робоча група), до складу якої входять представники кожної Сторони.

10. Робоча група буде підтримувати зв'язок, у разі потреби, для підтримки відповідних установ чи органів влади Сторін у здійсненні заходів, перелічених у пунктах 2 та 4. Ця підтримка може включати надання контактних осіб, проведення зустрічей та надання інформації щодо регулювання професійних послуг на територіях Сторін.

11. Робоча група проведе засідання протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою, а в подальшому, за рішенням Сторін, для обговорення діяльності, що охоплюється цим Додатком.

12. Робоча група звітує Спільній комісії про прогрес, досягнутий Сторонами відповідно до цього Додатку, та про майбутній напрямок своєї роботи протягом 60 днів після кожного засідання.

Доповнення 18-А

Настанови щодо угод або домовленостей про взаємне визнання в секторі професійних послуг

Вступні примітки

Це Доповнення містить практичні настанови для урядів, відповідних установ чи органів влади чи інших організацій, які вступають у переговори про взаємне визнання регульованого сектору професійних послуг. Ці настанови не є юридично обов'язковими та призначені для використання Сторонами на добровільній основі. Вони не змінюють і не впливають на права та обов'язки Сторін за цією Угодою.

Метою цих настанов є сприяння переговорам щодо угод або домовленостей про взаємне визнання (угоди про взаємне визнання).

Настанови, наведені в цьому Доповненні, надано в якості прикладів. Перелік цих настанов є орієнтовним і не покликаний вважатися вичерпним, або таким, що схвалює застосування таких заходів Сторонами.

Частина А - Ведення переговорів і відповідні зобов'язання

Початок переговорів

1. Суб'єктам, які мають намір розпочати переговори щодо угод про взаємне визнання, рекомендується повідомити Робочу групу з професійних послуг, утворену згідно з Додатком 18-А. Слід надати інформацію щодо:

- (a) суб'єктів, які беруть участь у переговорах (наприклад, уряди, організації в секторі професійних послуг або інститути, які мають повноваження, статутні чи інші, вступати в такі переговори);
- (b) контактних осіб для отримання додаткової інформації;
- (c) предмету переговорів (конкретна охоплена діяльність); і
- (d) очікуваного часу початку переговорів.

Координатори переговорів

2. Суб'єкти, які вступають у переговори щодо угод про взаємне визнання, встановлюють єдину контактну особу для переговорів.

Результати

3. Після укладення угоди про взаємне визнання, сторонам угоди про взаємне визнання слід проінформувати Робочу групу з професійних послуг і надати у своєму повідомленні таку інформацію:

- (a) зміст нової угоди про взаємне визнання; або
- (b) суттєві зміни до існуючої угоди про взаємне визнання.

Подальші дії

4. У якості подальших дій після укладення угоди про взаємне визнання, сторонам угоди про взаємне визнання пропонується повідомити Робочу групу з професійних послуг про таке:

- (a) що угода про взаємне визнання відповідає положенням Глави 18 (Транскордонна торгівля послугами) та Глави 19 (Розробка та адміністрування заходів);
- (b) заходи та дії, вжиті щодо реалізації та моніторингу угоди про взаємне визнання;
- (c) що текст угоди про взаємне визнання є загальнодоступним.

Частина В - Форма та зміст угоди про взаємне визнання

Вступні примітки

У цій частині викладено різні питання, які можуть бути розглянуті під час переговорів про угоду про взаємне визнання та, якщо це буде погоджено під час переговорів, включені до угоди про взаємне визнання. Ця частина містить деякі основні ідеї щодо того, що сторона може вимагати від іноземних спеціалістів, які бажають скористатися перевагами угоди про взаємне визнання.

Учасники

5. В угоді про взаємне визнання слід чітко визначити:
- (a) сторони угоди про взаємне визнання (наприклад, уряди, організації в секторі професійних послуг або інститути);
 - (b) компетентні органи чи організації, крім сторін угоди про взаємне визнання, якщо такі є, та їхню позицію щодо угоди про взаємне визнання; і
 - (c) статус і сферу компетенції кожної сторони угоди про взаємне визнання.

Мета угоди про взаємне визнання

6. Мета угоди про взаємне визнання має бути чітко визначена.

Сфера застосування угоди про взаємне визнання

7. В угоді про взаємне визнання слід чітко викласти:
- (a) її визначення;
 - (b) сферу дії з точки зору конкретної професії чи звань і професійної діяльності, яку угода охоплює на територіях сторін;
 - (c) хто має право використовувати відповідні професійні звання;
 - (d) чи ґрунтується механізм визнання на кваліфікації, на ліцензії, отриманій у юрисдикції сторони походження, чи на якійсь іншій вимозі; і

- (e) чи охоплює угода тимчасовий доступ (включно з діапазоном можливої тривалості та умов для поновлення, за необхідності), постійний доступ або й те, й інше до відповідної професії.

Положення про угоди про взаємне визнання

8. В угоді про взаємне визнання слід чітко визначити кваліфікацію чи умови реєстрації та їх еквівалентність, які мають бути виконані для визнання між сторонами угоди про взаємне визнання. Якщо вимоги різних субнаціональних юрисдикцій згідно з угодою про взаємне визнання не є ідентичними, слід чітко представити різницю та модальності для визнання кваліфікацій між субнаціональними юрисдикціями.

9. Угоді про взаємне визнання слід прагнути забезпечити, щоб визнання не вимагало громадянства чи будь-якої форми проживання, або освіти, досвіду чи навчання в юрисдикції сторони, що приймає, як умови для визнання стороною, що приймає.

10. Вимогам та процедурам згідно з угодою про взаємне визнання не слід дискримінувати за віком, статтю та расою.

Відповідність умовам визнання – Кваліфікації

11. Якщо угода про взаємне визнання базується на визнанні кваліфікацій, то в ній, де це можливо, слід зазначити:

- (a) мінімальний необхідний рівень освіти (включно з вимогами до вступу, тривалістю навчання та предметами, які вивчаються);
- (b) мінімальний необхідний рівень досвіду (включно з місцем, тривалістю та умовами практичного навчання або професійної практики під наглядом до отримання ліцензії та рамками етичних і дисциплінарних стандартів);
- (c) необхідні іспити, особливо іспити професійної компетентності;
- (d) ступінь визнання кваліфікацій, отриманих у стороні походження, у юрисдикції сторони, що приймає; і
- (e) кваліфікації, які сторони угоди про взаємне визнання готові визнати, наприклад, шляхом переліку конкретних дипломів або сертифікатів, виданих певними установами, або посиланням на конкретні мінімальні вимоги, які мають бути сертифіковані органами влади юрисдикції сторони походження, включно з тим, чи володіння певним рівнем кваліфікації дозволить визнання деяких видів діяльності, але не дозволить інших.

Відповідність умовам визнання – Реєстрація

12. Якщо угода про взаємне визнання ґрунтується на визнанні рішення про ліцензування, членство чи реєстрацію, прийнятого регуляторними органами в юрисдикції сторони походження, їй слід зазначити механізм, за допомогою якого право на таке визнання може бути встановлено.

Відповідність умовам визнання - Додаткові вимоги до визнання відповідно до юрисдикції приймаючої сторони ("Компенсаційні заходи")

13. Якщо вважається необхідним передбачити додаткові вимоги для забезпечення якості послуги, угоді про взаємне визнання слід встановити умови, за яких ці вимоги можуть застосовуватися, наприклад, у разі недоліків щодо кваліфікаційних вимог у юрисдикції сторони, що приймає, або знань місцевого права, практики, стандартів і правил. Слід, аби ці знання були важливими для практики в юрисдикції сторони, що приймає, або вимагалися через наявність відмінностей у сфері ліцензованої практики.

14. Якщо додаткові вимоги вважаються необхідними, в угоді про взаємне визнання слід детально визначити, що вони передбачають (наприклад, іспит, тест на здібності, додаткову практику в юрисдикції сторони, що приймає, або в юрисдикції походження, практичну підготовку та мову, яка використовується для іспиту).

Механізми реалізації

15. В угоді про взаємне визнання має бути зазначено:

- (a) правила та процедури, які будуть використовуватися для моніторингу та забезпечення дотримання положень угоди про взаємне визнання;
- (b) механізми діалогу та адміністративної співпраці між сторонами угоди про взаємне визнання; і
- (c) засоби арбітражу для спорів згідно з угодою про взаємне визнання.

16. Як настанови щодо поведінки з окремими заявниками, угоді про взаємне визнання слід включати інформацію про:

- (a) координаційну контактну особу в кожній стороні угоди про взаємне визнання для отримання інформації з усіх питань, пов'язаних із заявкою (такі як: ім'я та адреса, ліцензійні формальності та інформація про додаткові вимоги, які необхідно виконати в юрисдикції сторони, що приймає);
- (b) тривалість процедур обробки заявок відповідними органами юрисдикції сторони, що приймає;
- (c) документацію, яка вимагається від заявників, і форми, включно з електронними засобами, у якій її слід подавати, а також будь-які часові обмеження для подачі заявок;
- (d) прийняття документів і сертифікатів, у тому числі за допомогою електронних засобів, якщо застосовно, та виданих у юрисдикції походження щодо кваліфікації та ліцензування;
- (e) процедури оскарження або перегляду відповідними органами у разі відхилення індивідуальної заяви про визнання; і
- (f) збори, які можуть бути обґрунтовано необхідними.

17. Угода про взаємне визнання також має включати наступні зобов'язання, про те що:

- (a) запити щодо заходів розглядатимуться швидко;
- (b) у разі необхідності буде надано достатній час для підготовки;
- (c) будь-які іспити чи тести будуть організовані з обґрунтованою періодичністю та доступністю;
- (d) плата для заявників, які прагнуть скористатися умовами угоди про взаємне визнання, буде пропорційною до витратам юрисдикції сторони або організації, що приймає; і
- (e) надання інформації про будь-які програми допомоги в юрисдикції сторони, що приймає, для практичного навчання та будь-які зобов'язання юрисдикції сторони, що приймає, в цьому контексті.

18. Угода про взаємне визнання може вимагати від сторін угоди про взаємне визнання повідомляти своїх партнерів про будь-які нові вимоги або зміни існуючих вимог, які можуть вплинути на визнання кваліфікацій згідно з угодою про взаємне визнання.

Ліцензування та інші положення відповідно до юрисдикції приймаючої сторони

19. Якщо таке є доцільним:

- (a) угоді про взаємне визнання також слід встановлювати засоби та умови, за яких ліцензія фактично отримується після встановлення відповідності вимогам, а також те, що передбачає така ліцензія (наприклад, ліцензія та її зміст, членство в професійній організації та використання професійних або наукових звань);
- (b) ліцензійним вимогам, окрім кваліфікації та досвіду, слід включати, наприклад:
 - (i) підтвердження сплати будь-яких необхідних зборів за заявку,
 - (ii) вимогу до знання мови,
 - (iii) підтвердження належної поведінки та фінансового стану,
 - (iv) страхування професійної відповідальності відповідно до законодавства юрисдикції сторони, що приймає,
 - (v) підтвердження знання місцевого професійного законодавства (тобто законів, нормативних актів і кодексів) у юрисдикції країни, що приймає,
 - (vi) відповідність вимогам сторони, що приймає, щодо використання торгових назв або назв фірм, і
 - (vii) дотримання етики сторони, що приймає, наприклад, незалежність і несумісність.

Перегляд угоди про взаємне визнання

20. Якщо угода про взаємне визнання містить умови, згідно з якими її можна переглянути або відкликати, деталі таких умов повинні бути чітко визначені.

Додаток 18-В

Домовленість щодо нових послуг, не класифікованих у Класифікації основних продуктів - модельній класифікації ООН (СРС), 1991 р.

1. Сторони погоджуються, що Стаття 18.3, Стаття 18.4, Стаття 18.5 та Глава 19 (Розробка та адміністрування заходів) не застосовуються до заходу, що становить нову послугу, яка не зазначена у Класифікації основних продуктів - модельній класифікації ООН (СРС), 1991 р.
2. Наскільки це можливо, кожна Сторона повинна повідомити іншу Сторону щодо нової послуги відповідно до пункту 1 цього Додатка до прийняття заходів, несумісних зі статтею 18.3, статтею 18.4, статтею 18.5 та Главою 19 (Розробка та адміністрування заходів).
3. На вимогу будь-якої із Сторін, Сторони повинні вступити у переговори з метою включення нової послуги до сфери дії Угоди.
4. Для більшої певності, пункт 1 цього Додатка не застосовується до існуючої послуги, яка могла би бути класифікована відповідно до Класифікації основних продуктів - модельної класифікації ООН (СРС), 1991 р., але яка не могла раніше надаватися в рамках транскордонної торгівлі через відсутність технічної можливості.

ГЛАВА 19

РОЗРОБКА ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ЗАХОДІВ

Стаття 19.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

дозвіл означає видачу компетентним органом дозволу особі на надання послуги або провадження будь-якої іншої економічної діяльності;

компетентний орган означає будь-який національний уряд або орган субнаціонального самоврядування Сторони, як визначено у Статті 1.6 (Визначення термінів, специфічних для країни), або неурядовий орган, що має відповідні повноваження, делеговані йому будь-яким національним урядом або органом субнаціонального самоврядування Сторони, відповідальним за надання дозволу;

процедури ліцензування означають адміністративні або процедурні правила, у тому числі щодо внесення змін або поновлення ліцензії, яких необхідно дотримуватися для того, щоб продемонструвати відповідність ліцензійним вимогам;

ліцензійні вимоги означають основні вимоги, відмінні від кваліфікаційних вимог, яким необхідно відповідати для отримання, зміни або поновлення дозволу;

кваліфікаційні процедури означають адміністративні або процедурні правила, яких необхідно дотримуватися, щоб продемонструвати відповідність кваліфікаційним вимогам; та

кваліфікаційні вимоги означають основні вимоги стосовно компетенцій, яким необхідно відповідати для отримання, зміни або поновлення дозволу.

Стаття 19.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до нових або існуючих заходів Сторони щодо ліцензійних вимог, процедур ліцензування, кваліфікаційних вимог або кваліфікаційних процедур, що стосуються:

- (a) транскордонної торгівлі послугами, визначеної Статтею 18.1 (Транскордонна торгівля послугами – Визначення); та
- (b) здійснення економічної діяльності через комерційну присутність на території іншої Сторони, включаючи заснування такої комерційної присутності.

2. Ця Глава не застосовується до заходів, зазначених Стороною у вступній частині Графіку до Додатку I відповідної Сторони, або до заходу, який Сторона впроваджує або застосовує щодо секторів, підсекторів або видів діяльності, зазначених цією Стороною в її Графіку до Додатку II.

Стаття 19.3: Право здійснювати регулювання

Сторони визнають право кожної Сторони регулювати економічну діяльність на своїй території з будь-якого питання згідно з цією Главою для досягнення її законних цілей політики.

Стаття 19.4: Розробка ліцензійних та кваліфікаційних вимог і процедур

1. Якщо Сторона приймає або застосовує будь-який захід у межах цієї Глави, то Сторона повинна щодо цього заходу:

- (a) забезпечити дотримання вимог та процедур, що базуються на критеріях, які:
 - (i) є об'єктивними та прозорими; такі критерії можуть включати, компетентність та здатність надавати послуги або здійснювати будь-яку іншу економічну діяльність, у тому числі відповідно до нормативних вимог Сторони, наприклад щодо охорони здоров'я та навколишнього середовища; та
 - (ii) заздалегідь встановлені і оприлюднені;
- (b) забезпечити, щоб самі процедури не перешкождали виконанню вимог; та
- (c) забезпечити, щоб відповідний захід не призводив до дискримінації між чоловіками та жінками¹.

2. Сторони визнають, що здійснення законодавчо закріплених дискреційних повноважень, наданих міністру щодо прийняття рішення про надання дозволу в суспільних інтересах, не суперечить підпункту 1 (a) (ii), за умови, що вони здійснюються для досягнення законної мети, не застосовуються у довільний спосіб, та їхнє здійснення не суперечить цій Угоді.

3. Якщо Сторона розробляє нормативно-правові акти, що стосуються ліцензійних вимог, процедур ліцензування, кваліфікаційних вимог або кваліфікаційних процедур, Сторона докладатиме зусиль для проведення оцінки регуляторного впливу, як це передбачено в Главі 26 (Належна регуляторна практика). Оцінка регуляторного впливу повинна враховувати:

- (a) зобов'язання Сторони за міжнародними торговельними угодами; та
- (b) вплив запропонованого нормативно – правового акта на малі та середні підприємства.

Стаття 19.5: Адміністрування ліцензійних та кваліфікаційних вимог і процедур

1. Кожна Сторона забезпечує, що її заходи загального характеру в рамках цієї Глави застосовуватимуться в розумний, об'єктивний і неупереджений спосіб.

2. Кожна Сторона забезпечує, що процедури ліцензування та кваліфікаційні процедури, які застосовуються компетентним органом, і рішення компетентного органу в процесі надання дозволу, будуть неупередженими щодо всіх заявників. Компетентний орган повинен ухвалювати свої рішення незалежним чином і, зокрема, не повинен бути підзвітним будь-якій особі, яка надає послуги або здійснює будь-яку іншу економічну діяльність, для якої потрібен дозвіл.

¹ Диференційований підхід, який є обґрунтованим та об'єктивним і спрямованим на досягнення законної суспільної мети, а також прийняття тимчасових спеціальних заходів, спрямованих на прискорення досягнення рівності між чоловіками та жінками, не вважається дискримінацією для цілей цього положення.

3. Наскільки це практично можливо, кожна Сторона повинна уникати вимог до заявника звертатися більше, ніж до одного компетентного органу в рамках заявки на отримання дозволу. Задля більшої впевненості, Сторона може вимагати подання декількох заявок на отримання дозволу, якщо послуга або будь-яка інша економічна діяльність знаходиться в межах юрисдикції кількох компетентних органів.

4. Якщо Сторона вимагає отримання дозволу, компетентний орган Сторони повинен:

- (a) наскільки це можливо, дозволити заявнику подати заявку в будь-який час²;
- (b) надати розумний період для подання заявки, у разі, якщо існують конкретні встановлені періоди для подання заявок;
- (c) розпочати опрацювання заявки без невиправданої затримки;
- (d) забезпечити опрацювання заявки, включаючи прийняття остаточного рішення, протягом розумного терміну з моменту подання повної заявки;
- (e) на вимогу заявника надавати інформацію про стан розгляду його заявки без будь-якої невиправданої затримки;
- (f) якщо для опрацювання заявки вимагаються іспити, запланувати такі іспити через певні проміжки часу та надати розумний термін заявникам для подання запиту на складання іспиту;
- (g) якщо це можливо, приймати заявки, включаючи іспити, за допомогою електронних засобів із збереженням автентичності, що мають паперові подання, на всіх етапах процесу надання дозволу; та
- (h) приймати завірені належним чином відповідно до національного законодавства Сторони копії замість оригіналів документів, окрім випадків коли оригінали документів потрібні для забезпечення чесності процедури надання дозволу.

5. Кожна Сторона забезпечує надання дозволу, як тільки компетентний орган визначить, що умови для отримання дозволу виконано, а після надання такого дозволу – набуття дозволом чинності без невиправданої затримки відповідно до умов, визначених в ньому³.

6. Якщо заявка на отримання дозволу вважається неповною, компетентний орган Сторони протягом розумного терміну, наскільки це практично можливо:

- (i) інформує заявника про те, що заявка є неповною;
- (ii) на клопотання заявника визначає додаткову інформацію, необхідну для формування повної заявки, або іншим чином надає пояснення чому заявка вважається неповною; та
- (iii) надає заявнику можливість⁴ надати додаткову інформацію, необхідну для формування повної заявки.

² У випадку професійних послуг кожна Сторона забезпечує наявність національних процедур для оцінки компетентності відповідних фахівців.

³ Компетентні органи не несуть відповідальності за затримки з причин, що знаходяться поза межами їх компетенції.

⁴ Така можливість не вимагає від компетентного органу продовжувати строки розгляду заявки.

7. Якщо компетентний орган Сторони відхиляє заявку на отримання дозволу, він інформує про це заявника в письмовій формі, в тому числі за допомогою електронних засобів, протягом розумного терміну з моменту подання заявки. На клопотання заявника компетентний орган Сторони також інформує заявника про причини відхилення заявки та строки для оскарження або перегляду рішення. Заявнику має бути дозволено повторно подати заявку протягом розумного терміну.

Стаття 19.6: Платежі

1. Кожна Сторона забезпечує, що плата за видачу дозволу, яка стягується компетентним органом, є обґрунтованою, прозорою та не обмежує надання відповідних послуг або здійснення будь-якої іншої економічної діяльності. Зважаючи на витрати та адміністративні процедури, кожній Стороні рекомендується приймати оплату платежів за видачу дозволу за допомогою електронних засобів.

2. Плата за видачу дозволу не включає плату за користування природними ресурсами, роялті, аукціонні платежі, тендер або інші недискримінаційні способи надання концесій або здійснення обов'язкових внесків для надання універсальної послуги.

Стаття 19.7: Перегляд адміністративних рішень

Кожна Сторона повинна застосовувати або запроваджувати судові, арбітражні чи адміністративні суди або процедури, які забезпечують, на запит постачальника послуг Сторони, як визначено у Статті 18.1 (Транскордонна торгівля послугами – Визначення) або інвестора Сторони, як визначено в Статті 17.1 (Інвестиції – Визначення), невідкладний перегляд адміністративних рішень, що стосуються сфери дії цієї Глави, і, якщо це обґрунтовано – застосування відповідних засобів правового захисту. Якщо процедури перегляду не є незалежними від компетентного органу, який прийняв оскаржуване адміністративне рішення, кожна Сторона забезпечує застосування об'єктивних та неупереджених процедур перегляду такого рішення.

Стаття 19.8: Прозорість

1. Якщо Сторона вимагає авторизації, Сторона оперативно публікує⁵, або іншим чином оприлюднює в письмовій формі інформацію, необхідну для дотримання вимог і процедур для отримання, збереження, зміни та поновлення такого дозволу. Така інформація включає, якщо існує:

- (a) розмір плати за надання дозволу;
- (b) контакти відповідних компетентних органів;
- (c) процедури оскарження або перегляду рішень за заявками;
- (d) процедури, які надають можливість здійснювати моніторинг або забезпечувати дотримання умов ліцензій або кваліфікаційних вимог;
- (e) можливості залучення громадськості, наприклад, через слухання чи надання коментарів;

⁵ Для цілей цієї Статті термін "опублікувати" означає включити в офіційне видання, таке як офіційний журнал, або розмістити на офіційному веб-сайті.

- (f) орієнтовні строки розгляду заявки; та
- (g) вимоги та процедури.

ГЛАВА 20

ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

Стаття 20.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

транскордонний постачальник фінансових послуг Сторони означає особу Сторони, яка займається постачанням фінансової послуги на території цієї Сторони і яка має наміри постачати чи постачає фінансову послугу шляхом транскордонного постачання такої послуги.

транскордонна торгівля фінансовими послугами або транскордонне постачання фінансових послуг означає постачання фінансових послуг:

- (a) з території однієї Сторони на територію іншої Сторони;
- (b) на території однієї Сторони особі іншої Сторони, або
- (c) підданим однієї Сторони на території іншої Сторони,

але не включає постачання фінансових послуг на території Сторони інвестицією на цій території;

фінансова установа означає фінансового посередника або іншу компанію, яка уповноважена здійснювати діяльність і підпадає під регулювання чи нагляд як фінансова установа відповідно до законодавства Сторони, на території якої вона розташована;

фінансова установа іншої Сторони означає фінансову установу, включно з філіями, розташованими на території Сторони, які контролює особа іншої Сторони;

фінансова послуга означає послугу фінансового характеру. Фінансові послуги включають всі страхові і пов'язані зі страхуванням послуги страхування і пов'язані зі страхуванням, всі банківські послуги та інші фінансових послуги (за винятком страхування), включаючи опосередковані чи допоміжні до послуг фінансового характеру. Фінансові послуги включають наступні види діяльності:

Страхування і пов'язані зі страхуванням послуги:

- (a) пряме страхування (зокрема спільне страхування):
 - (i) життя; та
 - (ii) інших страхових випадків, ніж страхування життя;
- (b) перестрахування і ретроцесія;
- (c) страхове посередництво, як брокерські операції та агентські послуги, і
- (d) допоміжні страхові послуги, як консультаційні послуги, актуарні послуги, оцінка ризику та виплати за страховими претензіями;

Банківські та інші фінансові послуги (за винятком страхування)

- (e) послуги з прийняття вкладів та інших коштів, що підлягають поверненню, від населення;

- (f) послуги з кредитування всіх видів, у тому числі споживчий кредит, іпотеку, факторинг і фінансування комерційних трансакцій;
- (g) фінансовий лізинг;
- (h) всі платежі і послуги з переказу коштів, зокрема кредитні, розрахункові і дебетові картки, дорожні чеки і банківські тратти;
- (i) надання гарантій та поручительств;
- (j) укладання угод від власного імені або від імені клієнтів на біржі, поза нею або будь-яким іншим чином стосовно:
 - (i) інструментів грошового ринку (включаючи чеки, рахунки-фактури, депозитні сертифікати);
 - (ii) обміну валют;
 - (iii) деривативів, включаючи ф'ючерси і опціони;
 - (iv) курсових та відсоткових інструментів, зокрема таких як свопи та угоди щодо форвардної відсоткової ставки;
 - (v) переказних цінних паперів, та
 - (vi) інших оборотних інструментів та фінансових активів, зокрема дорогоцінних металів у зливках;
- (k) участь у якості агента в емісії всіх типів цінних паперів, зокрема андеррайтингу і розміщенні (як приватного, так і публічного) і надання послуг, пов'язаних з емісією;
- (l) посередницькі послуги на грошовому ринку;
- (m) управління активами, в тому числі управління грошовими коштами або портфелем цінних паперів; будь-які форми управління колективними інвестиціями; управління пенсійними фондами; послуги зберігача, депозитарія, а також трастові послуги.
- (n) послуги з клірингу та фінансового управління майном, включаючи цінні папери, деривативи, та інші обігові інструменти;
- (o) надання і передавання фінансової інформації, обробка фінансових даних і відповідне програмне забезпечення постачальниками інших фінансових послуг, і
- (p) консультативні, посередницькі та інші допоміжні фінансові послуги для всіх видів діяльності, зазначених у підпунктах від (e) до (o), зокрема послуги з видачі довідок про кредитоспроможність і аналізу кредиту, дослідження та поради з питань інвестицій та портфеля цінних паперів, поради з питань придбання та корпоративної реструктуризації і стратегії;

постачальник фінансових послуг Сторони означає особу Сторони, яка залучена до постачання фінансових послуг в межах території вказаної Сторони;

інвестиція означає "інвестицію" відповідно до визначення в Статті 17.1 (Визначення), за винятком понять "кредити" і "боргові інструменти", які зазначені в тій статті:

- (а) кредит чи борговий інструмент, виданий фінансовою установою, – це інвестиція лише в тому випадку, якщо цей інструмент обліковується як регулятивний капітал Стороною, на території якої розташована ця фінансова установа, і
- (б) кредит чи борговий інструмент у власності фінансової установи, крім кредиту або боргового інструменту, виданого фінансовою установою, зазначеною у підпункті (а), не є інвестицією;

Для більшої певності, кредит чи борговий інструмент у власності транскордонного постачальника фінансових послуг, крім кредиту або боргового інструмента, виданого фінансовою установою, є інвестицією для цілей Глави 17 (Інвестиції), якщо такий кредит або борговий інструмент відповідає критеріям для інвестицій, зазначеним у Статті 17.1 (Визначення);

інвестор Сторони означає Сторону або особу Сторони, яка має наміри зробити¹, робить або зробила інвестицію на території іншої Сторони; Для цілей цього визначення, "особа Сторони", що є підприємством Сторони, означає:

- (а) підприємство, яке створене або організоване відповідно до законодавства тої Сторони, і яке веде суттєву діяльність на території тої Сторони. Встановлення того, чи підприємство веде суттєву підприємницьку діяльність на території Сторони, вимагає індивідуального підходу і обґрунтованого розгляду, або
- (б) підприємство, яке створене або організоване відповідно до законодавства тої Сторони, і яке прямо чи опосередковано належить підданому тої Сторони або підприємству, зазначеного в підпункті (а), чи контролюється ними;

нова фінансова послуга означає фінансову послугу, яку не надають на території Сторони, а надають на території іншої Сторони, і яка включає будь-які нові форми надання фінансової послуги або продажу фінансового продукту, який не продається на території першої Сторони;

особа Сторони означає "особу Сторони" відповідно до визначення в Статті 1.5 (Визначення термінів загального застосування) і, для більшої певності, не включає філії підприємств третьої сторони;

державна установа означає центральний банк або монетарний орган Сторони або фінансову установу, яка належить і контролюється цією Стороною, і

саморегулівна організація означає будь-який недержавний орган, включно з будь-якою біржою або ринками цінних паперів або ф'ючерсів, кліринговим агентством або іншою організацією чи асоціацією, яка виконує регуляторні чи наглядові повноваження над постачальниками фінансових послуг або фінансовими установами за мандатом чи на правах, делегованих національним чи субнаціональним органом влади.

¹ Для більшої певності, Сторони розуміють, що інвестор "має наміри здійснити" інвестицію, коли такий інвестор вжив певних заходів з метою інвестування, зокрема шляхом спрямування ресурсів або капіталу з метою створення бізнесу або подання заявки на отримання дозволів чи ліцензій.

Стаття 20.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до заходів, які приймає або зберігає Сторона щодо:

- (a) фінансових установ іншої Сторони;
- (b) інвесторів іншої Сторони і інвестиції тих інвесторів у фінансових установах на території цієї Сторони, і
- (c) транскордонної торгівлі фінансовими послугами.

2. Глава 17 (Інвестиції) і Глава 18 (Транскордонна торгівля послугами) застосовується до заходів, описаних в пункті 1 лише тою мірою, якою ті Глави включені в цю Главу. Зокрема:

- (a) Стаття 17.4 (Право здійснювати регулювання), Стаття 17.5 (Неухилення від дотримання законодавства), Стаття 17.8 (Режим на випадок збройного конфлікту, громадянського протистояння чи природного лиха), Стаття 17.9 (Мінімальний стандарт поведінки), Стаття 17.10 (Експропріація), Стаття 17.11 (Переказ коштів), Стаття 17.16 (Відмова у перевагах), Стаття 17.17 (Особливі формальності і вимоги до інформації), Стаття 17.19 (Винятки), і Стаття 18.9 (Відмова у вигодах) включені в цей документ і є невід'ємною частиною цієї Глави.
- (b) Частини D і E Глави 17 (Інвестиції) включені в цей документ і є невід'ємною частиною цієї Глави² виключно для вирішення претензій стосовно порушення Стороною Статті 17.8 (Режим на випадок збройного конфлікту, громадянського протистояння або природного лиха), Статті 17.10 (Експропріація), Статті 17.11 (Переказ коштів), включені в цю Главу у підпункті (a).³
- (c) Стаття 18.10 (Платежі та перекази) включена і є невід'ємною частиною цієї Глави з урахуванням вимоги щодо транскордонної торгівлі фінансовими послугами застосовуються зобов'язання відповідно до Статті 20.6.

3. Ця Глава не застосовується до заходів, які приймає або зберігає Сторона щодо:

- (a) видів діяльності чи послуг, які є складовими державної пенсійної програми або державної системи соціальних виплат, або

² Для більшої певності, Розділ D Глави 17 (Інвестиції) не застосовується до транскордонної торгівлі фінансовими послугами.

³ Для більшої певності, якщо інвестор Сторони звертається до арбітражного суду відповідно до Розділу D Глави 17 (Інвестиції): (1) як зазначено у Статті 17.28 (Чинне законодавство та тлумачення) Розділу D (Вирішення спорів), інвестор зобов'язаний надати всі матеріали позовної заяви відповідно до загальних принципів міжнародного права, застосовного до міжнародного арбітражу; (2) відповідно до Статті 17.29 (Попередні заперечення), трибунал розглядає і вирішує попереднє питання щодо оскарження відповідачем того факту, що заявлена позовна вимога є позовною вимогою, яка має бути задоволена на користь інвестора відповідно до цієї Угоди, включно із рішенням проте, що суд не має юрисдикції розглядати справу, або що позов є явно безпідставним з юридичної точки зору; і (3) відповідно до Статті 17.36 (Остаточне рішення), суд приймає рішення щодо витрат на арбітраж.

- (b) видів діяльності чи послуг, які здійснюються за рахунок або під гарантію, або з використанням фінансових ресурсів Сторони, включаючи її державні установи,

крім умови, що ця Глава застосовується в тому обсязі, в якому Сторона надає дозвіл на виконання будь-яких видів діяльності або послуг, зазначених у підпунктах (а) чи (b), своїм фінансовим установам на конкурентних умовах з державною установою або фінансовою установою.

4. Ця Глава не застосовується до державних закупівель фінансових послуг.
5. Ця Глава не застосовується до субсидій чи грантів щодо транскордонного надання фінансових послуг, включаючи фінансовані урядом кредити, гарантії і страхування.

Стаття 20.3: Національний режим

1. Кожна Сторона повинна надавати інвесторам іншої Сторони не менш сприятливий режим, ніж той, який вона надає за подібних обставин своїм власним інвесторам стосовно створення, придбання, розширення, управління, поведінки, діяльності і продажу чи іншого розпорядження фінансовими установами та інвестиціями у фінансові установи на своїй території.
2. Кожна Сторона повинна надавати фінансовим установам іншої Сторони і інвестиціям інвесторів іншої Сторони у фінансових установах не менш сприятливий режим, ніж той, який вона надає за подібних обставин своїм власним фінансовим установам та інвестиціям своїх інвесторів у фінансових установах стосовно створення, придбання, розширення, управління, поведінки, діяльності і продажу чи іншого розпорядження фінансовими установами та інвестиціями.
3. Режим, який надається Стороною згідно з пунктами 1 і 2, означає, по відношенню до уряду, відмінного від національного уряду, режим, який за подібних обставин надається цим урядом фінансовим установам цієї Сторони, інвесторам цієї Сторони та інвестиціям цих інвесторів у фінансових установах цієї Сторони, частиною якої він є.
4. Для цілей зобов'язань з надання національного режиму в Статті 20.6, Сторона надає транскордонним постачальникам фінансових послуг іншої Сторони не менш сприятливий режим, ніж той, який вона надає за подібних обставин своїм постачальникам фінансових послуг стосовно надання відповідної послуги.
5. Чи режим надається за подібних обставин залежить від сукупності обставин, включно з тим, чи відповідний режим проводить розрізнення між інвесторами у фінансових установах, інвестиціями у фінансових установах, фінансовими установами, фінансовими послугами або постачальниками фінансових послуг на підставі обґрунтованих цілей державної політики.
6. Пункти 1 і 2 забороняють дискримінацію за національною ознакою. Відмінність у режимах, наданих інвестору іншої Сторони у фінансовій установі, або його інвестиціям у фінансовій установі, або фінансовій установі іншої Сторони і своєму інвестору у фінансовій установі, або його інвестиціям у фінансову установу, або своїм фінансовим установам, сама по собі не є дискримінацією за національною ознакою.

Стаття 20.4: Режим найбільшого сприяння

1. Кожна Сторона повинна надавати:
 - (a) інвесторам іншої Сторони не менш сприятливий режим, ніж той, що вона надає за подібних обставин інвесторам країни, яка не є Стороною;
 - (b) фінансовим установам іншої Сторони не менш сприятливий режим, ніж той, що вона надає за подібних обставин фінансовим установам країни, яка не є Стороною;
 - (c) інвестиціям інвесторів іншої Сторони у фінансових установах не менш сприятливий режим, ніж той, що вона надає за подібних обставин інвестиціям інвесторів країни, яка не є Стороною, у фінансових установах; та
 - (d) транскордонним постачальникам фінансових послуг іншої Сторони та фінансовим послугам, які вони надають, не менш сприятливий режим, ніж той, що вона надає за подібних обставин транскордонним постачальникам фінансових послуг країни, яка не є Стороною, та фінансовим послугам, які вони надають.
2. Режим, який надається Стороною згідно з пунктом 1 означає, по відношенню до уряду, відмінного від центрального уряду, режим, який за подібних обставин надається цим урядом фінансовим установам країни, що не є Стороною, інвесторам країни, що не є Стороною, та інвестиціям цих інвесторів у фінансових установах країни, що не є Стороною, або фінансовим послугам чи транскордонним постачальникам фінансових послуг, країни, що не є Стороною.
3. "Режим", про який йдеться в пунктах 1 та 2, не включає процедури вирішення інвестиційних спорів між інвесторами і державами, передбачені в інших міжнародних інвестиційних договорах та інших торговельних угодах.
4. Істотні зобов'язання в інших міжнародних інвестиційних договорах та інших торговельних угодах самі по собі не є "режимом" і тому не можуть спричинити порушення цієї Статті, за відсутності заходів, що були прийняті або збережені Стороною відповідно до таких зобов'язань.
5. Чи режим надається за подібних обставин залежить від сукупності обставин, включно з тим, чи відповідний режим проводить розрізнення між інвесторами у фінансових установах, інвестиціями у фінансових установах, фінансовими установами, фінансовими послугами або постачальниками фінансових послуг на підставі обґрунтованих цілей державної політики.
6. Пункт 1 забороняє дискримінацію за національною ознакою. Відмінність у режимах, наданих інвестору іншої Сторони у фінансовій установі, або його інвестиціям у фінансову установу, або фінансовій установі іншої Сторони і своєму інвестору у фінансовій установі, або його інвестиціям у фінансову установу, або своїм фінансовим установам, сама по собі не є дискримінацією за національною ознакою.

Стаття 20.5: Доступ на ринок для фінансових установ

1. Сторона не повинна приймати та зберігати стосовно фінансових установ іншої Сторони або інвесторів іншої Сторони, що прагнуть створити такі установи, або в рамках регіону, або на всій території, заходи, які:
 - (a) накладають обмеження на:

- (i) кількість фінансових установ, незалежно від того, чи це у формі кількісної квоти, монополії, ексклюзивних постачальників послуг або вимог перевірки економічних потреб;
 - (ii) загальну вартість операцій з надання фінансових послуг чи активів у формі кількісної квоти або вимог перевірки економічних потреб;
 - (iii) загальну кількість операцій з надання фінансових послуг чи загальну кількість наданих фінансових послуг, виражених у показниках, що встановлюють цифрові одиниці у формі квот або вимоги підтвердження економічної необхідності⁴;
 - (iv) загальну кількість фізичних осіб, які можуть бути зайняті у певному секторі фінансових послуг, або кількість фізичних осіб, яких може найняти фінансова установа і які необхідні і мають безпосереднє відношення до надання певної фінансової послуги у формі кількісних квот або вимоги підтвердження економічної необхідності; або
- (b) обмежують або вимагають конкретних типів юридичних осіб або спільних підприємств, через які фінансова установа може надавати послугу.

Стаття 20.6: Транскордонна торгівля

1. Кожна Сторона повинна дозволяти згідно з умовами, що відповідають національному режиму, транскордонним постачальникам фінансових послуг іншої Сторони надавати фінансові послуги, визначені у Додатку 20-А (Транскордонна торгівля).
2. Кожна Сторона повинна дозволяти особам, які перебувають на її території, та її громадянам, де б вони не перебували, купувати фінансові послуги у транскордонних постачальників фінансових послуг іншої Сторони, розташованих на території Сторони, що не є Стороною, яка надає дозвіл. Це зобов'язання не вимагає від Сторони дозволяти таким постачальникам вести господарську діяльність або пропонувати свої послуги на її території. Сторона може визначити поняття "ведення господарської діяльності" та "пропозиція послуг" для цілей цього зобов'язання за умови, що такі визначення не суперечать пункту 1.
3. Без шкоди іншим засобам пруденційного регулювання транскордонної торгівлі фінансовими послугами, Сторона може вимагати реєстрації або авторизації транскордонного постачальника фінансових послуг іншої Сторони та фінансових інструментів.

⁴ Підпункт (а)(iii) не охоплює заходів страхового покриття Сторони, що обмежують ресурси надання фінансових послуг.

Стаття 20.7: Нові фінансові послуги⁵

Кожна Сторона повинна дозволяти фінансовій установі іншої Сторони надавати нову фінансову послугу, яку Сторона дозволила б за подібних обставин надавати своїм фінансовим установам без прийняття закону або змінення існуючого законодавства⁶. Незалежно від змісту Статті 20.5(1)(b), Сторона може визначити інституційну та юридичну форму, в якій нова фінансова послуга може надаватися, і може вимагати авторизації для надання такої послуги. Якщо Сторона вимагає від фінансової установи авторизації для надання нової фінансової послуги, така Сторона вирішує в межах розумного проміжку часу питання такої авторизації і може відмовити у авторизації лише з пруденційних міркувань.

Стаття 20.8: Режим клієнтської інформації

Ця Глава не вимагає від Сторони розкривати інформацію, пов'язану з фінансовими справами і рахунками фізичних осіб, які є клієнтами фінансових установ або транскордонних постачальників фінансових послуг.

Стаття 20.9: Вище керівництво та Ради директорів

1. Сторона не повинна вимагати від фінансових установ іншої Сторони залучати фізичних осіб будь-якого конкретного громадянства до складу старшого керівництва або іншого важливого персоналу.
2. Сторона не повинна вимагати, щоб проста більшість ради директорів фінансової установи іншої Сторони складалася із громадян Сторони, осіб, що постійно проживають на території Сторони, або сукупності перших і других.
3. Сторона може вимагати від фінансових установ, що працюють на її території, або підпадають під її юрисдикцію, призначати жінок на посади у вищому керівництві або у раді директорів.

Стаття 20.10: Невідповідні заходи

1. Статті 20.3, 20.6 та 20.9 не повинні застосовуватись до:
 - (a) будь-яких існуючих невідповідних заходів, які зберігаються Стороною на:
 - (i) рівні центрального уряду, як визначено такою Стороною в Розділі А свого Графіку до Додатку III;
 - (ii) рівні регіонального уряду, як визначено такою Стороною в Розділі А свого Графіку до Додатку III; або
 - (iii) на рівні інших урядів, ніж центральний та регіональний;
 - (b) продовження або швидкого поновлення будь-якого невідповідного заходу, зазначеного у підпункті (a); або

⁵ Сторони розуміють, що ніщо в цій Статті не перешкоджає фінансовій установі Сторони звернутися до іншої Сторони із запитом за клопотати про дозвіл на надання фінансової послуги, яка не надається на території будь-якої із Сторін. Такий запит підпадає під дію законодавства Сторони, до якої робиться запит, і, для більшої певності, не підпадає під дію цієї Статті

⁶ Для більшої певності, Сторона може прийняти новий нормативно-правовий акт або інший відповідний захід, який дозволить надання нової фінансової послуги.

- (с) поправки до будь-якого невідповідного заходу, зазначеного у підпункті (а) тією мірою, якою поправка не зменшує відповідність оригінального заходу:
 - (i) безпосередньо перед внесенням поправки, Статті 20.3, Статті 20.4, Статті 20.5 або Статті 20.9; або
 - (ii) на дату набуття чинності Угоди для Сторони, що застосовує невідповідний захід, Статті 20.6 (Транскордонна торгівля).

2. Статті 20.3 - 20.6 і Стаття 20.9 не повинні застосовуватись до будь-якого заходу, який Сторона приймає або зберігає щодо секторів, підсекторів чи видів діяльності, визначених такою Стороною у Розділі В свого Графіку до Додатку III.

3. Невідповідний захід, визначений у Графіку Сторони до Додатку I або II як такий, що не підпадає під дію Статті 17.6 (Національний режим), Статті 17.7 (Режим найбільшого сприяння), Статті 17.13 (Вище керівництво та Ради директорів), Статті 18.3 (Національний режим) або Статті 18.4 (Режим найбільшого сприяння), повинен розглядатись як невідповідний захід, що не підпадає під дію Статті 20.3, Статті 20.4 або Статті 20.9, в залежності від ситуації, у тій мірі, в якій такий захід, сектор, підсектор чи діяльність, зазначені в них, визначені цією Главою.

4. Стаття 20.3 не повинна застосовуватись до будь-якого заходу, який підпадає під винятки або виключення із зобов'язань, які накладені статтею 3 Угоди ТРІПС, якщо винятки або виключення пов'язані з питаннями, що не включеними до Глави 12 (Інтелектуальна власність).

5. Стаття 20.4 не повинна застосовуватись до будь-якого заходу, який підпадає під дію Статті 5 Угоди ТРІПС, або є виключенням з або відхиленням від зобов'язань, які накладені: статтею 4 Угоди ТРІПС.

Стаття 20.11: Винятки

1. Незважаючи на положення цієї Глави та Угоди, окрім Глави 2 (Національний режим і доступ до ринку), Глави 3 (Правила та процедури визначення походження), Глави 4 (Сприяння торгівлі), Глави 5 (Торговельні заходи), Глави 6 (Санітарні та фітосанітарні заходи), Глави 7 (Технічні бар'єри в торгівлі), Стороні не забороняється приймати або зберігати пруденційні вимоги^{7,8}, в тому числі захист інвесторів, вкладників, власників полісів або осіб, стосовно яких фінансова установа чи транскордонний постачальник фінансових послуг має фідучіарний обов'язок, або для забезпечення цілісності та стабільності фінансової системи. Якщо ці заходи суперечать положенням цієї Угоди, до яких застосовується такий виняток, вони не використовуються як засоби ухилення від виконання Стороною зобов'язань або обов'язків за цими положеннями.

⁷ Сторони розуміють, що термін "пруденційні вимоги" включає підтримку безпеки, стійкості, цілісності або фінансової відповідальності окремих фінансових установ або транскордонних постачальників фінансових послуг, а також безпеки та фінансової і операційної цілісності платіжних та клірингових систем.

⁸ Для більшої певності, якщо визначено, що захід, який оскаржується відповідно до Розділу D Глави 17 (Інвестиції), приймався або зберігався Стороною з пруденційних міркувань згідно з процедурами Статті 20.24, суд встановлює, що захід не суперечить обов'язкам Сторони Угоди і, відповідно, не присуджує відшкодування збитків.

2. Жодне положення цієї Глави, Глави 17 (Інвестиції), Глави 18 (Транскордонна торгівля послугами), Глави 19 (Розробка та адміністрування заходів), Глави 22 (Телекомунікації), включаючи зокрема Статтю 22.22 (Зв'язок з іншими главами) або Глави 8 (Цифрова торгівля), не застосовується до недискримінаційних заходів загального застосування, які вживаються будь-якою державною установою з метою реалізації монетарної і пов'язаних кредитної або валютної політик. Цей пункт не впливає на обов'язки Сторони за Статтею 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) стосовно заходів, передбачених Главою 17 (Інвестиції), за Статтею 17.11 (Переказ коштів) або Статтею 18.10 (Платежі та перекази).

3. Незважаючи на Статтю 17.11 (Переказ коштів) та Статтю 18.10 (Платежі та перекази), які включено в цю Главу, Сторона може припинити або обмежити перекази фінансовою установою або транскордонним постачальником фінансових послуг афілійованій особі або особі, пов'язаній із такою установою або постачальником, або на користь таких осіб, шляхом рівноправного, недискримінаційного та добросовісного застосування заходів із підтримки безпеки, стійкості, цілісності або фінансової відповідальності окремих фінансових установ або транскордонних постачальників фінансових послуг. Цей пункт не порушує будь-яке інше положення цієї Угоди, яке дозволяє Стороні обмежувати перекази.

4. Для більшої певності, жодне з положень цієї Глави не буде трактуватися як таке, що може завадити Стороні вживати чи реалізовувати заходи, необхідні для забезпечення відповідності законам або нормативно-правовим актам, які не суперечать цій Главі, зокрема таким, що стосуються запобігання шахрайським практикам, або подолання наслідків невиконання зобов'язань за договорами про надання фінансових послуг, за умови, що такі заходи не застосовуються у спосіб, який би вважався засобом довільної або невинуватої дискримінації між Сторонами чи між Сторонами і країнами, що не є Сторонами, де переважають подібні умови, або прихованим обмеженням інвестицій у фінансові установи або транскордонної торгівлі фінансовими послугами, як передбачено цією Главою.

Стаття 20.12: Визнання

1. Сторона може визнавати пруденційні заходи іншої Сторони або країни, що не є Стороною, у застосуванні заходів, передбачених цією Главою. Таке визнання може:

- (a) бути надане автономно;
- (b) бути досягнуте шляхом гармонізації чи інших заходів; або
- (c) ґрунтуватися на угоді або домовленості із іншою Стороною або країною, що не є Стороною.

2. Сторона, яка визнає пруденційні заходи згідно з пунктом 1, повинна забезпечити іншій Стороні належну можливість продемонструвати, що існують обставини, які передбачають чи могли б передбачати аналогічне регулювання, нагляд, застосування регулювання, та, за необхідності, процедури обміну інформацією між відповідними сторонами.

3. Якщо Сторона визнає пруденційні заходи згідно з підпунктом 1(c) і обставини, визначені пунктом 2, існують, така Сторона надає адекватну можливість іншій Стороні провести переговори про приєднання до такої угоди чи домовленості або провести переговори щодо подібної угоди або домовленості.

4. Для більшої певності, жодне з положень Статті 20.4 не вимагає від Сторони визнання пруденційних заходів будь-якої іншої Сторони.

Стаття 20.13: Прозорість

1. Глава 19 (Розробка та адміністрування заходів), Глава 26 (Належна регуляторна практика), та пункти 2, 3, 4 Статті 15.2 (Публікація) не застосовуються до заходу, передбаченого цією Главою.
2. Сторони визнають, що прозорі нормативні акти та політики, які регламентують діяльність фінансових установ та транскордонних постачальників фінансових послуг, відіграють важливу роль і сприяють їхній здатності отримувати доступ до ринків одна одної і працювати на них. Кожна Сторона зобов'язується підтримувати регуляторну прозорість фінансових послуг.
3. Кожна Сторона повинна забезпечити реалізацію усіх заходів загального застосування, на які поширюється ця Глава, в обґрунтований, об'єктивний та неупереджений спосіб.
4. Кожна Сторона повинна, наскільки це можливо з практичної точки зору:
 - (a) заздалегідь публікувати будь-який нормативний акт, який вона пропонує прийняти, та його мету; а також
 - (b) надавати зацікавленим особам чи іншим Сторонам належну можливість надати коментарі щодо запропонованого нормативного акту.
5. На момент ухвалення остаточної версії нормативного акту Сторонам, наскільки це можливо з практичної точки зору, слід надавати письмові відповіді на суттєві коментарі від зацікавлених осіб стосовно запропонованого нормативного акту⁹.
6. Наскільки це можливо з практичної точки зору, кожній Стороні слід передбачити розумні строки між публікацією остаточної версії нормативного акту загального застосування та датою набуття ним чинності.
7. Кожна сторона повинна забезпечити оперативну публікацію правил загального застосування, які прийняла чи зберегла саморегулювальна організація іншої Сторони, або надання доступу до них у спосіб, який дозволить зацікавленим особам з ними ознайомитися.
8. Кожна Сторона повинна зберігати або запроваджувати належні механізми реагування на запити зацікавлених осіб стосовно заходів загального застосування, передбачених цією Главою.

⁹ Для більшої впевненості Сторони можуть колективно відповісти на ці коментарі на офіційному урядовому веб-сайті.

Стаття 20.14 Опрацювання заявок

1. Якщо Сторона вимагає авторизації для надання фінансових послуг, вона повинна забезпечити, щоб її фінансові регуляторні органи:

- (a) наскільки це можливо з практичної точки зору, дозволяли заявнику подавати заявку у будь-який час упродовж року¹⁰;
- (b) встановлювали розумні строки подання заявки, якщо визначені строки такого подання існують;
- (c) надавали постачальникам послуг та особам, що прагнуть надавати послуги, інформацію, необхідну для дотримання вимог та процедур отримання, збереження, зміни та поновлення такої авторизації;
- (d) наскільки це можливо з практичної точки зору, повідомляли орієнтовний час опрацювання заявки;
- (e) надавали на запит заявника та без невинновданої затримки інформацію про статус заявки;
- (f) наскільки це можливо з практичної точки зору та без невинновданої затримки, приймали рішення щодо повноти заявки та її готовності для подальшого опрацювання згідно з законодавством Сторони;
- (g) прагнули приймати заявки в електронному форматі;
- (h) приймали замість оригіналів документів копії, завірені відповідно до національного законодавства та нормативних актів Сторони, якщо фінансовий регуляторний орган не вимагає оригінали документів з метою захисту цілісності процесу авторизації;
- (i) якщо заявка вважається готовою до опрацювання згідно з законодавством Сторони¹¹ в розумні строки після подання заявки, забезпечували, щоб:
 - (i) опрацювання заявки було завершено; та
 - (ii) заявнику було повідомлено про рішення щодо заявки, наскільки це можливо здійснити у письмовій формі¹²;

¹⁰ Від фінансових регуляторних органів не вимагається починати розгляд заявок у позаробочий час чи у неробочі дні.

¹¹ Фінансові регуляторні органи можуть вимагати подання усієї інформації у певному форматі, для того, аби вона вважалася "готовою до опрацювання".

¹² "Письмова форма" може включати електронний формат.

(j) якщо заявка вважається не готовою до опрацювання згідно з законодавством Сторони, в розумні строки, наскільки це можливо з практичної точки зору:

- (i) заявник був повідомлений про те, що заявка не готова до опрацювання,
- (ii) на запит заявника було визначено додаткову інформацію, необхідну для підготовки заявки до опрацювання, із поясненням, чому заявка вважається не готовою до опрацювання, а також
- (iii) заявнику надавалася можливість¹³ подати додаткову інформацію, необхідну для підготовки заявки до опрацювання;

однак, якщо нічого із вищезазначеного неможливо здійснити з практичної точки зору, і заявка відхиляється через неготовність до опрацювання, забезпечили, щоб заявник був поінформований у розумні строки; та

(k) якщо заявка відхиляється, наскільки це можливо з практичної точки зору, або за їхньою власною ініціативою, або на запит заявника, інформували заявника про причини відмови та, якщо застосовуються, процедури повторного подання заявки; не слід перешкоджати заявнику в повторному поданні заявки¹⁴ виключно на підставі відхилення попередньої заявки.

(l) після надання авторизації, забезпечити невідкладне набуття ним чинності відповідно до чинних умов¹⁵.

2. Кожна Сторона повинна забезпечити, що її фінансові регуляторні органи в частині стягнення плати за авторизацію¹⁶ надають заявнику перелік тарифів або інформації про розрахунок розміру плати, і не використовують тарифи як засіб ухилення Стороною від обов'язків або зобов'язань, передбачених цією Главою.

3. Якщо Сторона приймає або зберігає заходи щодо вимог та процедур авторизації для надання фінансових послуг, вона повинна забезпечити, щоб:

- (a) фінансовий регуляторний орган приймав та виконував свої рішення незалежно від будь-яких постачальників послуг, для яких потрібна авторизація¹⁷.
- (b) такі заходи ґрунтувались на об'єктивних та прозорих критеріях¹⁸;

¹³ Для більшої певності, забезпечення такої можливості не вимагає продовження строків компетентними органами.

¹⁴ Фінансові регуляторні органи можуть вимагати перегляду змісту такої заявки.

¹⁵ Фінансові регуляторні органи не несуть відповідальності за затримку через причини поза межами їхньої компетенції.

¹⁶ Плата за авторизацію не включає плату за користування природними ресурсами, проведення аукціонів, тендерів та інші недискримінаційні засоби надання пільгових умов, або обов'язкові внески за надання універсальних послуг.

¹⁷ Це положення не встановлює певну адміністративну рамку; воно стосується процесу прийняття і адміністрування рішень.

- (с) процедури були неупередженими, а також, щоб процедури давали заявнику можливість продемонструвати відповідність вимогам, якщо такі вимоги існують;
- (d) процедури самі по собі необґрунтовано не перешкождали виконанню вимог; та
- (е) такі заходи не дискримінували фізичних осіб за ознакою статі¹⁹.

Стаття 20.15: Саморегульвні організації

Якщо Сторона для надання фінансової послуги на своїй території або на свою територію з-поза її меж вимагає членства, участі або приєднання до саморегульвної організації від фінансової установи або транскордонного постачальника фінансових послуг іншої Сторони, вона повинна забезпечити виконання саморегульвною організацією зобов'язань, передбачених цією Главою.

Стаття 20.16: Платіжні та клірингові системи

Згідно з положеннями та умовами, що забезпечують національний режим, кожна Сторона повинна надавати фінансовим установам іншої Сторони, заснованим на її території, доступ до платіжних і клірингових систем, що знаходяться в управлінні державних установ, а також до офіційних механізмів фінансування та рефінансування, доступних під час здійснення звичайної діяльності. Ця Стаття не призначена для надання доступу до кредитів кредитора останньої інстанції Сторони.

Стаття 20.17: Прискорений доступ до страхових послуг

Сторони визнають важливість підтримки та розвитку регулятивних процедур для прискорення надання страхових послуг ліцензованими постачальниками. Ці процедури можуть включати: надання дозволу на впровадження продуктів, якщо ці продукти не відхилено в розумні строки; відсутність вимоги схвалення продукту або авторизації страхових ліній для страхування, крім страхування, що продається фізичним особам, та обов'язкового страхування; або ненакладення обмеження на кількість або частоту впровадження продуктів. Якщо Сторона зберігає регулятивні процедури схвалення продуктів, ця Сторона повинна докладати зусиль для збереження або вдосконалення цих процедур.

¹⁸ Такі критерії можуть включати, *серед іншого*, компетентність та здатність надавати послугу, зокрема у такий спосіб, який відповідає регуляторним вимогам Сторони. Фінансові регуляторні органи можуть оцінювати вагу кожного окремого критерію.

¹⁹ Для більшої ясності, законна диференціація та ухвалення спеціальних заходів, спрямованих на пришвидшення досягнення фактичної гендерної рівності, не вважається дискримінацією для цілей цього положення.

Стаття 20.18: Виконання функцій бек-офісу

1. Сторони визнають, що виконання функцій бек-офісу фінансової установи на її території головним офісом або афілійованою особою фінансової установи, або непов'язаним постачальником послуг, як на її території, так і за її межами, важливе для ефективного управління та ефективної роботи цієї фінансової установи. Хоча Сторона може вимагати від фінансових установ забезпечення відповідності будь-яким вимогам національного законодавства, що застосовуються до цих функцій, вони визнають важливість уникнення встановлення довільних вимог щодо виконання цих функцій.

2. Для більшої певності, ніщо в пункті 1 не перешкоджає Стороні вимагати від фінансової установи на її території збереження певних функцій.

Стаття 20.19: Транскордонні електронні платежі

Сторони прагнуть підтримувати розвиток ефективних, безпечних і захищених транскордонних електронних платежів, сприяючи розробці та прийняттю міжнародно визнаних стандартів, підтримуючи операційну сумісність та взаємозв'язок платіжних інфраструктур, а також заохочуючи корисні інновації та конкуренцію в платіжній екосистемі.

Стаття 20.20: Передача інформації

Сторона не повинна перешкоджати фінансовій установі або транскордонному постачальнику фінансових послуг Сторони передавати інформацію, зокрема персональну інформацію, на територію Сторони та з неї за допомогою електронних або інших засобів, якщо ця діяльність спрямована на ведення бізнесу в межах дії ліцензії, авторизації або реєстрації такої фінансової установи або транскордонного постачальника фінансових послуг іншої сторони. Ніщо в цій Статті не обмежує право Сторони приймати або зберігати заходи, спрямовані на захист персональних даних, приватності та конфіденційності особистих записів і рахунків, за умови, що такі заходи не використовуються для обходу цієї Статті.

Стаття 20.21: Комітет з фінансових послуг

1. Цим Сторони створюють Комітет з фінансових послуг. Головним представником кожної Сторони є посадова особа органу Сторони, відповідального за фінансові послуги, що зазначений у Додатку 20-В (Органи, відповідальні за фінансові послуги).

2. Комітет з фінансових послуг повинен:

- (a) здійснювати контроль за виконанням цієї Глави та її подальшим доопрацюванням;
- (b) розглядати питання щодо фінансових послуг, передані йому на розгляд Стороною; і
- (c) брати участь у процедурах вирішення спорів відповідно до Статті 20.24.

3. Комітет з фінансових послуг повинен збиратись, коли Сторони вирішують оцінити виконання цієї Угоди стосовно фінансових послуг. Комітет з фінансових послуг повинен інформувати Комісію про результати будь-яких зборів.

4. Комітет з фінансових послуг повинен докладати зусиль для заохочення жінок до участі у виконанні функцій Комітету, наприклад, намагаючись встановити гендерний баланс серед своїх членів.

Стаття 20.22: Консультації

1. Сторона може вимагати в письмовій формі проведення консультацій з іншою Стороною з будь-якого питання, що виникає за цією Угодою та впливає на фінансові послуги. Інша Сторона повинна прихильно ставитись до запиту на проведення консультацій. Сторони, які проводять консультації, повинні повідомляти про результати своїх консультацій Комітету з фінансових послуг.

2. Консультації, згідно з цією статтею, включатимуть посадових осіб органів, зазначених у Додатку 20-В (Органи в сфері фінансових послуг).

3. Для більшої певності, ніщо в цій Статті не повинне тлумачитися як вимога до Сторони відступити від свого законодавства щодо обміну інформацією між фінансовими регуляторами або вимоги договорів чи домовленості між фінансовими органами Сторін, або вимоги від регуляторного органу вчинити будь-які дії, які можуть бути втручанням в конкретні регулятивні, наглядові, адміністративні чи правозастосовчі питання.

Стаття 20.23: Вирішення спорів

1. Глава 28 (Вирішення спорів) повинна застосовуватись зі змінами, внесеними цією статтею, до вирішення спорів, що виникають відповідно до цієї Глави.

2. Для спорів, що виникають відповідно до цієї Глави, або спору, у якому Сторона посилається на Статтю 20.11, під час відбору членів комісії для створення комісії з вирішення спору згідно зі Статтею 28.7 (Створення комісії з вирішення спору), кожна Сторона спору повинна обрати членів комісії з вирішення спору таким чином, щоб:

- (a) голова володів знаннями або досвідом у галузі законодавства або процесуального права, що пов'язані з фінансовими послугами, такими як регулювання фінансових установ, і відповідав кваліфікаційним вимогам, викладеним у Статті 28.9 (Кваліфікаційні вимоги до членів комісії з вирішення спору); і
- (b) кожен з інших членів комісії з вирішення спору:
 - (i) володів знаннями або досвідом у галузі законодавства або процесуального права, що пов'язані з фінансовими послугами, такими як регулювання фінансових установ, і відповідав кваліфікаційним вимогам, викладеним у підпунктах 1(b) – 1(f) Статті 28.9 (Кваліфікаційні вимоги до членів комісії з вирішення спору); і
 - (ii) відповідав кваліфікаційним вимогам, як зазначено у Статті 28.9 (Кваліфікаційні вимоги до членів комісії з вирішення спору);.

3. Сторона може вимагати створення комісія з вирішення спору відповідно до Статті 20.24.(3) для розгляду питання про те, чи є Стаття 20.11 дійсним захистом проти позову і, якщо так, то в якій мірі, без необхідності запитувати консультації згідно зі Статтею 28.5 (Консультації). Комісія з вирішення спору повинна докладати зусиль, аби надати свій початковий звіт відповідно до Статті 28.11 (Звіти комісії з вирішення спору) протягом 120 днів після призначення останнього члена комісії з вирішення спору.

4. Якщо Сторона прагне призупинити надання вигод у секторі фінансових послуг, комісія з вирішення спору, яка збирається повторно для прийняття рішення стосовно запропонованого призупинення вигод відповідно до Статті 28.13 (Невиконання остаточного звіту, призупинення вигід), за необхідності повинна звернутися до експертів з фінансових послуг.

5. Стаття 28.13 (Невиконання остаточного звіту, призупинення вигід) не береться до уваги, якщо комісія з вирішення спору вирішує, що захід Сторони не відповідає цій Угоді, і цей захід впливає:

- (a) лише на сектор, що не є сектором фінансових послуг; тоді Сторона, що подає скаргу, не може призупиняти надання вигід у секторі фінансових послуг; або
- (b) на сектор фінансових послуг та інший сектор; тоді Сторона, що подає скаргу, не може призупиняти надання вигід у секторі фінансових послуг, що має вплив, який перевищує вплив заходу у секторі фінансових послуг Сторони, що подає скаргу.

Стаття 20.24: Інвестиційні спори, що виникають з фінансових послуг

1. Якщо спір відповідно до Розділу D Глави 17 (Інвестиції) передбачає захід, зазначений у Статті 20.2 (Сфера застосування), арбітри повинні обиратись відповідно до Статті 17.26 (Арбітри) зі змінами, як зазначено у цій Статті, таким чином, щоб:

- (a) головуючий арбітр володів знаннями та досвідом у галузі законодавства або практиці, що пов'язані з фінансовими послугами, такими як регулювання фінансових установ, і відповідав кваліфікаційним вимогам, викладеним у Статті 17.26 (Арбітри); і
- (b) кожен з інших арбітрів Суду:
 - (i) відповідав кваліфікаційним вимогам, як зазначено у Статті 17.26 (Арбітри); або
 - (ii) володів знаннями та досвідом у галузі законодавства або практиці, що пов'язані з фінансовими послугами, такими як регулювання фінансових установ, і відповідав кваліфікаційним вимогам згідно із пунктами 3 та 6 Статті 17.26 (Арбітри).

2. Якщо спір відповідно до Розділу E Глави 17 (інвестиції) передбачає захід, зазначений у Статті 20.2, арбітр повинен володіти знаннями та досвідом у галузі законодавства або практиці, що пов'язані з фінансовими послугами, такими як регулювання фінансових установ.

3. Якщо інвестор Сторони подає позов до арбітражного суду відповідно до Розділу D Глави 17 (Інвестиції), а відповідач заявляє про захист згідно зі статтею 20.11, відповідач повинен, не пізніше дати, призначеної судом для подання відповідачем його основного подання по суті, наприклад, контрмеморандуму, подати у письмовій формі до органів, відповідальних за фінансові послуги Сторони позивача, як зазначено в Додатку 20-В (Органи, відповідальні за фінансові послуги), запит на спільне визначення фінансовими органами Сторін питання про те, чи є Стаття 20.11 дійсним захистом позову і, якщо так, то в якій мірі. Відповідач повинен надати арбітражному суду, якщо він призначений, копію свого запиту. Арбітражний суд може приступити до розгляду позову лише згідно з умовами, зазначеними у пунктах 5, 6 та 7.

4. Стосовно спільного рішення фінансових органів Сторін, зазначених у пункті 3:

- (a) фінансові органи Сторін повинні мати 60 днів з дати отримання запиту для обміну висновками;
- (b) фінансові органи Сторін повинні мати 60 днів з дати обміну висновками, як зазначено у підпункті (a), для винесення спільного рішення.
- (c) якщо спільне рішення прийняте відповідно до підпункту (b), фінансові органи будь-якої Сторони повинні передати своє рішення сторонам спору та арбітражного суду, якщо він призначений; і
- (d) Якщо фінансові органи Сторін не прийняли спільного рішення відповідно до підпункту (b), будь-яка зі Сторін може протягом 130 днів з дня отримання запиту на спільне рішення вимагати створення комісії з вирішення спору згідно з Главою 28 (Вирішення спорів), щоб вирішити, чи є зазначений пункт дійсним захистом проти позову і в якій мірі. Арбітражна комісія повинна передати своє рішення сторонам спору та арбітражного суду, якщо він призначений.

5. Якщо у спільному рішенні, зазначеному в підпункті 4(b), або у рішенні арбітражної комісії, зазначеному в підпункті 4(d), встановлюється, що зазначений пункт є дійсним захистом щодо усіх частин позову, вважається, що інвестор відкликав свій позов і припинив провадження, без права подання повторного позову щодо того ж питання. Арбітражний суд, якщо він призначений, повинен зазначити про припинення провадження у наказі, після чого повноваження арбітражного суду припиняються.

6. Якщо у спільному рішенні, зазначеному в підпункті 4(b), або у рішенні арбітражної комісії, зазначеному в підпункті 4(d), встановлюється, що зазначений пункт є дійсним захистом лише стосовно частини позову, вважається, що інвестор відкликав частину свого позову і припинив провадження стосовно цієї частини, без права подання повторного позову щодо того ж питання. Арбітражний суд зазначає припинення провадження стосовно цієї частини позову у наказі та не продовжує провадження стосовно тієї частини позову, для якої заявлений пункт вважається дійсним захистом.

7. Якщо фінансові органи Сторін не приймають спільного рішення згідно з підпунктом 4(b) і не було подано жодного запиту про створення арбітражної комісії відповідно до підпункту 4(d), арбітражний суд може вирішити це питання за умови, що:

- (a) крім до сторін спору, Сторона інвестора може подати заяви до арбітражного суду в усній або письмовій формі щодо питання про те, чи зазначений пункт є дійсним захистом проти позову і, якщо так, то в якій мірі, до того, як арбітражний суд вирішить це питання. Якщо вона не зробить такого подання, для цілей арбітражного суду передбачається, що Сторона інвестора займає позицію щодо застосування зазначеного пункту, яка не суперечить позиції Сторони-відповідача; і
- (b) суд не повинен робити висновків щодо застосування зазначеного пункту, спираючись на той факт, що органи не прийняли спільного рішення, як описано в підпункті 4(b).

8. Для цілей цієї Статті визначення зазначених нижче термінів, викладених у Статті 17.1 (Визначення), включені з відповідними змінами: "позивач", "сторони спору", "сторона спору", "Сторона, що не є стороною спору" та "відповідач".

Додаток 20-А

Транскордонна торгівля

Україна

Страховання і послуги, пов'язані зі страхуванням:

1. Стаття 20.6 (Транскордонна торгівля) застосовується до транскордонного постачання або торгівлі фінансовими послугами транскордонного, як визначено в підпункті (а), яким наведено визначення "транскордонне постачання фінансових послуг" Статті 20.1 (Визначення), стосовно:

- (а) страхування ризиків, що пов'язані з:
 - (і) морським судноплавством та комерційною авіацією, запуском космічних об'єктів (включаючи супутники) та фрахтом; при цьому, таке страхування покриває будь-що з наступного: вантажі в транзиті, транспортні засоби, що перевозять товари, а також відповідальність, що виникає з такої діяльності; та
 - (ii) міжнародних транзитних перевезень товарів;
- (б) перестрахування та ретроцесії;
- (с) допоміжних послуг страхування, як описано в підпункті (d) визначення "фінансові послуги" Статті 20.1 (Визначення); і
- (d) страхового посередництва, яке здійснюється через залучення посередників, а саме страхових агентів та брокерів, як це зазначено в підпункті (с) визначення "фінансова послуга" Статті 20.1 (Визначення), щодо страхування ризиків, пов'язаних з послугами, переліченими у підпунктах (а) та (b) цього пункту.

Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)

2. Стаття 20.6 (Транскордонна торгівля) застосовується до транскордонного постачання або торгівлі фінансовими послугами транскордонного, як визначено в підпункті (а), яким наведено визначення "транскордонне постачання фінансових послуг" Статті 20.1 (Визначення), щодо:

- (а) надання та передачі фінансової інформації, а також опрацювання фінансових даних, як зазначено в підпункті (о) визначення "фінансової послуги" Статті 20.1 (Визначення); та
- (б) консалтингових та інших допоміжних фінансових послуг, а також послуги з видачі кредитних довідок та проведення аналізу, за винятком посередництва, що стосується банківських та інших фінансових послуг, як зазначено в підпункті (р) визначення "фінансових послуг" Статті 20.1 (Визначення).

- (с) послуг електронних платежів для проведення операцій із платіжними картками, що підпадають під пункт (h) визначення "фінансових послуг" Статті 20.1 (Визначення), а також у підкатегорію 71593 Основної класифікації продуктів ООН, за версією 2.1, включно лише з:
- (i) обробкою фінансових трансакцій, а саме перевірка фінансових балансів, авторизація трансакцій, інформування банків (або емітентів кредитних карток) про окремі трансакції та надання щоденних підсумків та інструкцій щодо чистої фінансової позиції відповідних установ для авторизованих операцій, а також
 - (ii) тими послугами, які надаються на основі B2B (від бізнесу до бізнесу) та використовують власні мережі для обробки платіжних операцій,

але не враховуючи переказ коштів на або з рахунків сторін операції²⁰.

Операції з управління портфелем.

3. Стаття 20.6 (Транскордонна торгівля) застосовується до транскордонного постачання або торгівлі фінансовими послугами транскордонного, як визначено в підпункті (а), яким наведено визначення "транскордонне постачання фінансових послуг" у Статті 20.1 (Визначення), стосовно наведених нижче послуг, якщо вони надаються схемі колективного інвестування, розташованій на території України:

- (а) інвестиційні консультації, та
- (b) операції з управління портфелем, за винятком:
 - (i) довірчих послуг, та
 - (ii) послуг зберігача та послуг з виконання, які не пов'язані з управлінням схемою колективного інвестування.

4. Для забезпечення цілей пункту 3, в Україні термін "схема колективного інвестування" означає інститути спільного інвестування, які функціонують відповідно до законодавства про інститути спільного інвестування.

²⁰Ніщо в цій Статті не обмежує право Сторони вживати або підтримувати заходи, спрямовані на захист персональних даних, недоторканності особистого життя та збереження конфіденційності особистих записів і рахунків, за умови, що такі заходи не використовуються для обходу цієї Статті. Для забезпечення прозорості, зазначимо, що ніщо в цьому підпункті не перешкоджає Стороні вживати або підтримувати заходи, які регулюють стягнення плати, зокрема у формі міжбанківської комісії або комісії за зміну постачальника, або заходів, які встановлюють відповідну плату.

Канада²¹

Страховання та послуги, пов'язані зі страхуванням

1. Стаття 20.6 (Транскордонна торгівля) застосовується до транскордонного постачання або торгівлі фінансовими послугами, як визначено в підпункті (а), яким наведено визначення "транскордонне постачання фінансових послуг" згідно зі Статтею 20.1 (Визначення), стосовно:

- (а) страхування ризиків, пов'язаних з:
 - (і) морським судноплавством та комерційною авіацією, запуском космічних об'єктів (включаючи супутники) та фрахтом; при цьому, таке страхування покриває будь-що з наступного: вантажі в транзиті, транспортні засоби, що перевозять товари, а також відповідальність, що виникає з такої діяльності; і
 - (ii) товарів у міжнародному транзиті;
- (b) перестраховання та ретроцесію;
- (c) допоміжних послуг страхування в розуміння визначення, наданого в підпункті (d) "фінансова послуга" згідно зі Статтею 20.1 (Визначення); та
- (d) страхове посередництво, яке здійснюється через залучення посередників, а саме страхових агентів та брокерів, як визначено у підпункті (c) "фінансової послуги" Статті 20.1 (Визначення), щодо страхування ризиків, пов'язаних з послугами, переліченими у підпунктах (а) та (b) цього пункту.

Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)

2. Стаття 20.6 (Транскордонна торгівля) застосовується до транскордонного постачання або торгівлі фінансовими послугами, як визначено в підпункті (а) "транскордонне постачання фінансових послуг" Статті 20.1 (Визначення), стосовно:

- (а) надання та передачі фінансової інформації та обробки фінансових даних відповідно до підпункту (o) - визначення "фінансова послуга" - Статті 20.1 (Визначення); та
- (b) консультаційних та інших допоміжних фінансових послуг, а також послуг з видачі кредитних довідок та проведення аналізу, за винятком посередництва, що стосується банківських та інших фінансових послуг, як зазначено в підпункті (p) - визначення "фінансова послуга" - Статті 20.1 (Визначення); та

²¹ Для більшої впевненості, відповідно до вимог Канади транскордонний постачальник фінансових послуг повинен мати місцевого агента та вести облікову документацію в Канаді.

- (с) послуг електронних платежів для операцій з платіжними картками, що підпадають під дію підпункту (h) визначення "фінансові послуги" Статті 20.1 (Визначення) та в межах підкатегорії 71593 Класифікації основних продуктів - модельної класифікації ООН (СРС), Версія 2.1, включаючи лише:
- (i) обробку фінансових операцій, таких як перевірка фінансового балансу, авторизація операцій, повідомлення банків (або емітентів кредитних карток) про окремі операції та надання щоденних підсумків та інструкцій щодо чистого фінансового стану відповідних установ для здійснення авторизованих операцій; та
 - (ii) тими послугами, які надаються на основі B2B (від бізнесу до бізнесу) та використовують власні мережі для обробки платіжних операцій,

але не враховуючи переказ коштів на рахунки і з рахунків операторів²².

Послуги з управління портфелем

3. Стаття 20.6 (Транскордонна торгівля) застосовується до транскордонного постачання або торгівлі фінансовими послугами, як визначено в підпункті (а) визначення "транскордонного постачання фінансових послуг" Статті 20.1 (Визначення), стосовно наступних послуг, якщо вони надаються в рамках схеми колективних інвестицій в Канаді:

- (a) інвестиційні консультації; та
- (b) послуги з управління портфелем, за винятком:
 - (i) довірчих послуг, та
 - (ii) послуг зберігача та послуг з виконання, які не пов'язані з управлінням схемою колективного інвестування.

4. Для цілей пункту 3 схема колективного інвестування в Канаді означає "інвестиційний фонд"²³ в розуміння відповідного Закону про цінні папери.

²² Ніщо в цьому підпункті не перешкоджає Сторонам вживати або продовжувати вживати заходів для захисту персональних даних, особистого життя та конфіденційності індивідуальних записів і рахунків, за умови, що такі заходи не використовуються для уникнення зобов'язань або обов'язків, передбачених цим підпунктом. Для більшої визначеності, ніщо в цьому підпункті не перешкоджає Сторонам вживати або продовжувати вживати заходів, які регулюють стягнення плати, зокрема у формі міжбанківської комісії або комісії за зміну постачальника, або заходів, які встановлюють відповідну плату.

²³ Згідно з законодавством Канади, фінансова установа, створена на території іншої Сторони, може надавати послуги зберігача схемі колективного інвестування, розташованій в Канаді, лише якщо відповідна фінансова установа має власний капітал, еквівалентний щонайменше 100 мільйонам доларів США.

Додаток 20-В

Органи, відповідальні за фінансові послуги

Органи, відповідальні за фінансові послуги

Органами кожної Сторони, відповідальними за фінансові послуги, є:

- (a) для Канади - Міністерство фінансів Канади;
- (b) для України - Національний банк України.

ГЛАВА 21

ТИМЧАСОВИЙ В'ЇЗД ДІЛОВИХ ОСІБ

Стаття 21.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

ділова особа означає фізичну особу, яка є громадянином Сторони або має право на постійне проживання у Стороні та здійснює інвестиційну діяльність, діяльність щодо торгівлі товарами, надання послуг.

тимчасовий в'їзд означає в'їзд ділової особи однієї Сторони на територію іншої Сторони без наміру залишитись на постійне проживання.

Стаття 21.2: Сфера застосування

1. Ця Глава повинна застосовуватися до заходів, що впливають на тимчасовий в'їзд ділових осіб однієї Сторони на територію іншої Сторони за категоріями, наведеними в Додатку 21-А.
2. Ця Глава не повинна застосовуватися до заходів стосовно фізичних осіб, які прагнуть отримати доступ до ринку праці іншої Сторони, а також не застосовується до заходів щодо громадянства, національності, права на постійне проживання або постійної зайнятості.
3. Ніщо в цій Угоді не повинно заважати Стороні регулювати умови в'їзду фізичних осіб іншої Сторони на її територію або їхнього тимчасового перебування на її території, включно з заходами, що необхідні для захисту недоторканості її кордонів та забезпечення впорядкованого переміщення фізичних осіб через них, за умови, що такі заходи не застосовуються у спосіб, який призводить до скасування або погіршення переваг, що надаються іншій Стороні відповідно до цієї Глави.

Стаття 21.3: Надання дозволу на тимчасовий в'їзд

1. Кожна Сторона повинна надавати дозвіл на тимчасовий в'їзд діловій особі іншої Сторони, яка має право на в'їзд згідно з її міграційним законодавством, включаючи заходи, що стосуються громадського здоров'я та безпеки, а також національної безпеки, відповідно до цієї Глави.
2. Сторона може відмовити в наданні дозволу на тимчасовий в'їзд або на працевлаштування відповідно до свого національного законодавства діловій особі іншої Сторони, якщо тимчасовий в'їзд такої ділової особи може негативно вплинути на:
 - (a) вирішення будь-якого трудового спору, який триває за призначеним місцем працевлаштування; або
 - (b) працевлаштування будь-якої фізичної особи, яка бере участь у такому спорі.
3. Якщо Сторона відмовляє в наданні дозволу на тимчасовий в'їзд або на працевлаштування відповідно до пункту 2, вона надає письмове повідомлення заявнику про причини відмови.

4. Сторона може вимагати від ділової особи, яка бажає здійснити тимчасовий в'їзд відповідно до цієї Глави, отримання в'їзної візи або висунути еквівалентну вимогу до в'їзду відповідно до її імміграційних заходів. Сам факт того, що Сторона вимагає від ділових осіб іншої Сторони отримання візи або висуває еквівалентну вимогу до в'їзду, не вважається анулюванням чи погіршенням переваг, що надаються іншій Стороні відповідно до цієї Глави.

5. Сам факт того, що Сторона надає дозвіл на тимчасовий в'їзд ділової особи іншої Сторони відповідно до цієї Глави, не звільняє таку ділову особу від виконання будь-яких застосовних ліцензійних або інших вимог, включно з дотриманням обов'язкових кодексів поведінки щодо ведення професійної діяльності чи іншого залучення до підприємницької діяльності.

Стаття 21.4: Процедура подання заявки

1. Після отримання повної заявки на отримання дозволу на працевлаштування кожна Сторона повинна якнайшвидше надати своє рішення заявнику. У випадку схвалення, у рішенні має бути вказаний термін перебування та інші умови.

2. На прохання заявника Сторона, яка отримала повну заявку на отримання дозволу на працевлаштування, повинна докладати зусиль з метою негайного надання інформації щодо статусу заявки.

3. Кожна Сторона повинна докласти зусилля для прийняття та обробки заявок в електронному форматі.

4. Кожна Сторона повинна обмежити свої відповідні збори за розгляд заяв на отримання дозволу на тимчасовий в'їзд ділової особи орієнтовною вартістю наданих послуг.

5. Ця Глава не обмежує прав ділової особи подати заяву на отримання дозволу на тимчасовий в'їзд за допомогою інших механізмів, передбачених національним законодавством Сторони, що стосуються в'їзду іноземців.

Стаття 21.5: Надання інформації

1. Відповідно до Статті 15.2 (Публікація), кожна Сторона повинна не пізніше ніж через шість місяців після дати набрання чинності цією Угодою:

- (a) оприлюднити онлайн в електронному форматі пояснювальні матеріали щодо своїх заходів, що стосуються цієї Глави.
- (b) встановити або підтримати належні механізми для надання відповідей на запити зацікавлених осіб щодо заходів, пов'язаних із тимчасовим в'їздом, які охоплюються цією Главою.

2. Якщо Сторона збирає та зберігає дані, що стосуються тимчасового в'їзду за категоріями ділових осіб відповідно до цієї Глави, Сторона повинна надати ці дані іншій Стороні на її запит відповідно до свого законодавства, що стосується конфіденційності та захисту даних.

Стаття 21.6: Контактні пункти

1. Сторони призначають такі Контактні особи:
 - (a) для Канади:
Директор
Відділ політики щодо тимчасових резидентів і програм
Відділення з соціальних питань та питань тимчасової міграції
Міністерство імміграції та громадянства Канади
 - (b) для України:
Директор
Департамент праці та зайнятості (або правонаступник)
Міністерство економіки України

Директор
Юридичний департамент (або правонаступник)
Державний центр зайнятості
2. Контактні особи повинні збиратись за потреби для обміну інформацією, як описано в Статті 21.5, і розгляду питань, що стосуються цієї Глави, наприклад з метою:
 - (a) впровадження та застосування положень цієї Глави;
 - (b) розробки та прийняття загальних критеріїв та тлумачень щодо впровадження цієї Глави; і
 - (c) розробки заходів щодо подальшого сприяння тимчасовому в'їзду ділових осіб на взаємній основі; і
 - (d) пропонування змін до цієї Глави; та
 - (e) розгляду будь-яких інших питань, що виникають відповідно до цієї Глави.

Стаття 21.7: Вирішення спорів

1. Сторона не може вдаватися до вирішення спору відповідно до з Глави 28 (Вирішення спорів) щодо відмови в наданні тимчасового в'їзду діловим особам відповідно до цієї Глави, тільки якщо:
 - (a) справа підпадає під певну категорію, щодо якої існує стала практика;
 - (b) ділова особа, якій було відмовлено у тимчасовому в'їзді, вичерпала відповідні засоби адміністративного захисту; та
 - (c) контактні пункти були не здатні вирішити проблему.
2. Засоби правового захисту, зазначені в підпункті (1) (b), повинні вважатись вичерпаними у випадку, якщо компетентний орган не виніс остаточне рішення у справі протягом одного року з моменту порушення адміністративного провадження, і не прийняв рішення, не пов'язане із затримкою, спричиненою діловою особою.

Стаття 21.8: Зв'язок з іншими главами

1. Ця Угода не повинна накладати на Сторону зобов'язань щодо її імміграційних заходів, за винятком випадків, спеціально передбачених у цій Главі або Главі 15 (Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка).
2. Ніщо в цій Главі не повинно тлумачитися як накладення обов'язків або зобов'язань щодо інших Глав цієї Угоди.

Стаття 21.9: Перегляд зобов'язань

1. Протягом 5 років після набрання чинності цією Угодою Сторони повинні розглянути можливість перегляду своїх відповідних зобов'язань згідно з Додатком 21-А до цієї Глави.

ДОДАТОК 21-А
ТИМЧАСОВИЙ В'ЇЗД ДІЛОВИХ ОСІБ

Визначення

внутрішньокорпоративний цесіонарій означає ділову особу, найняту підприємством, яка прагне надавати послуги цьому підприємству або його дочірньому чи пов'язаному підприємству в якості керівника, менеджера або спеціаліста;

керівник означає особу, яка в межах підприємства:

- (a) головним чином керує підприємством, його департаментом або підрозділом;
- (b) встановлює цілі та політику підприємства, департаменту або підрозділу підприємства; та
- (c) має широкі повноваження у прийнятті рішень і отримує лише загальні вказівки від керівників вищого рівня, ради директорів або акціонерів підприємства.

менеджер означає особу в межах підприємства, яка:

- (a) головним чином керує підприємством, його департаментом або підрозділом;
- (b) наглядає та контролює роботу інших працівників, які здійснюють наглядову, професійну або керівну функцію;
- (c) має повноваження наймати та звільняти працівників або приймати інші кадрові рішення (наприклад, просувати по службі або надавати дозвіл на відпустку); та
- (d) здійснює дискреційні повноваження щодо поточної діяльності підприємства.

спеціаліст означає особу на підприємстві, яка володіє спеціальними знаннями про продукцію або послуги підприємства та їх застосування на міжнародних ринках, знаннями процесів і процедур підприємства, а також має високий рівень знань, отриманих завдяки значному та актуальному досвіду роботи з організацією;

професія означає: щодо Канади – професію, перераховану в Національному класифікаторі професій (НКП), а щодо України – професію, перераховану в Національному класифікаторі України "Класифікатор професій".¹

¹ Національний класифікатор України "Класифікатор професій" створено відповідно до методологічних засад ISCO-88 (ISCO 88: Міжнародна стандартна класифікація професій/Міжнародна організація праці, Женева).

фахівець означає особу, яка прагне працювати за професіями, викладеними в Доповненні 21-2, і має:

- (a) освіту, вищу за повну загальну середню, яка передбачає принаймні три роки навчання у визнаному або прийнятому Стороною, що надає дозвіл на в'їзд, навчальному закладі, а також відповідає будь-яким іншим вимогам для в'їзду та роботи за професією; та
- (b) два роки оплачуваного досвіду роботи у відповідній сфері діяльності за контрактом.

При визначенні того, чи відповідає фахівець критеріям і кваліфікаційним вимогам, описаним у наведених вище визначеннях, Сторона може взяти до уваги, чи заробітна плата, що виплачується роботодавцем, є співставною з заробітною платою інших осіб подібного рівня кваліфікації.

Частина А: Відвідувачі у справах бізнесу

1. Кожна Сторона повинна надавати дозвіл на тимчасовий в'їзд на строк до 180 днів протягом 12-місячного періоду з можливістю продовження діловій особі, яка бажає зайнятися господарською діяльністю, зазначеною в Доповненні 21-1, не вимагаючи від такої ділової особи дозволу на працевлаштування, за умови, що така ділова особа в іншому дотримується імміграційних заходів, застосованих до тимчасового в'їзду, і після пред'явлення доказів того, що запропонована господарська діяльність, зазначена в Доповненні 21-1, відповідає критеріям міжнародної, а ділова особа не прагне вийти на місцевий ринок праці.
2. Кожна Сторона повинна передбачити, що ділова особа може задовольнити вимоги пункту 1 і продемонструвати, що:
 - (a) основне джерело винагороди за запропоновану господарську діяльність знаходиться за межами території Сторони, яка надає дозвіл на тимчасовий в'їзд; і
 - (b) основне місце діяльності ділової особи та фактичне місце отримання прибутку, принаймні переважно, залишаються за межами території цієї Сторони.
3. Сторона, як правило, повинна прийняти усну заяву щодо основного місця діяльності та фактичного місця отримання прибутку. Якщо Сторона вимагає додаткових доказів, вона, як правило, розглядає лист від роботодавця, який підтверджує ці питання, як достатній доказ.
4. Сторона не повинна:
 - (a) вимагати попередніх процедур погодження, перевірки ринку праці чи інших процедур із подібним впливом як умову для тимчасового в'їзду згідно з пунктом 1; або
 - (b) накладати та підтримувати будь-які кількісні обмеження, пов'язані з тимчасовим в'їздом і видачею дозволу на роботу відповідно до пунктів 1 або 2.

Частина В: Інвестори

1. Кожна Сторона повинна надати дозвіл на тимчасовий в'їзд та, за запитом, на працевлаштування на період до одного року особі, яка прагне заснувати, розвинути або керувати інвестицією в рамках наглядової, виконавчої посади або посади, що вимагає володіння спеціальними навичками, за умови, що така особа в іншому дотримується імміграційних заходів, застосованих до тимчасового в'їзду, а також що така особа або підприємство такої особи здійснило або перебуває в процесі здійснення значного капіталовкладення на території Сторони, яка надає дозвіл на тимчасовий в'їзд.
2. За умови, що подружжя ділової особи, допущеної відповідно до пункту 1 цієї Частини В, дотримується імміграційних заходів, застосованих до тимчасового в'їзду, кожна Сторона повинна надати дозвіл на тимчасовий в'їзд і, за запитом, на працевлаштування цьому подружжю. Якщо потрібен дозвіл на працевлаштування, він може бути наданий або під час надання подружжю дозволу на тимчасовий в'їзд, або після того, як подружжя в'їде на територію цієї Сторони. Тривалість тимчасового в'їзду подружжя збігається з тривалістю тимчасового в'їзду ділової особи, яку подружжя супроводжує.
3. Сторона не повинна:
 - (a) вимагати здійснення скринінгу ринку праці або інших процедур із подібним впливом як умови для тимчасового в'їзду та видачі дозволу на працевлаштування відповідно до пунктів 1 або 2; або
 - (b) накладати та підтримувати будь-які кількісні обмеження, пов'язані з тимчасовим в'їздом і видачею дозволу на працевлаштування відповідно до пунктів 1 або 2.

Частина С: Внутрішньокорпоративні цесіонарії

1. Кожна Сторона повинна надати дозвіл на тимчасовий в'їзд і дозвіл на працевлаштування на період до трьох років з можливістю продовження, відрядженим в межах корпорації співробітникам, за умови, що такі особи дотримуються імміграційних заходів, застосованих до тимчасового в'їзду. Сторона також може вимагати, щоб відряджений в межах корпорації співробітник безперервно працював на підприємстві протягом одного року упродовж трирічного періоду, що безпосередньо передує даті подання заяви про надання дозволу на тимчасовий в'їзд.
2. За умови, що подружжя особи, допущеної відповідно до пункту 1 цієї Частини С, дотримується імміграційних заходів, застосованих до тимчасового в'їзду, кожна Сторона повинна надати цьому подружжю дозвіл на тимчасовий в'їзд і, за запитом, на працевлаштування. Якщо потрібен дозвіл на працевлаштування, він може бути наданий або під час надання подружжю дозволу на тимчасовий в'їзд, або після того, як подружжя в'їде на територію цієї Сторони. Тривалість тимчасового в'їзду подружжя збігається з тривалістю тимчасового в'їзду особи, яку подружжя супроводжує.
3. Сторона не повинна:
 - (a) вимагати здійснення скринінгу ринку праці або інших процедур із подібним впливом як умову для тимчасового в'їзду та видачі дозволу на працевлаштування відповідно до пунктів 1 або 2; або

- (b) накладати та підтримувати будь-які кількісні обмеження, пов'язані з тимчасовим в'їздом і видачею дозволу на працевлаштування відповідно до пунктів 1 або 2.

Частина D: Фахівці

1. Кожна Сторона повинна надати дозвіл на тимчасовий в'їзд і дозвіл на працевлаштування на період до 1 року², з можливістю продовження, фахівцю, який дотримується імміграційних заходів, що застосовуються до тимчасового в'їзду, і після пред'явлення документів, які підтверджують, що цей фахівець прагне в'їхати на територію іншої Сторони для надання послуг, договір щодо яких був укладений до моменту в'їзду, в галузі, у якій фахівець має належну кваліфікацію.
2. За умови, що подружжя фахівця, допущеного відповідно до пункту 1 цієї Частини D, дотримується імміграційних заходів, застосованих до тимчасового в'їзду, кожна Сторона повинна надати цьому подружжю дозвіл на тимчасовий в'їзд і, за запитом, дозвіл на працевлаштування. Якщо потрібен дозвіл на працевлаштування, він може бути наданий або під час надання подружжю дозволу на тимчасовий в'їзд, або після того, як подружжя в'їде на територію цієї Сторони. Тривалість тимчасового в'їзду подружжя збігається з тривалістю тимчасового в'їзду фахівця, якого подружжя супроводжує.
3. Сторона не повинна:
 - (a) вимагати скринінгу ринку праці або інших процедур із подібним впливом як умову для тимчасового в'їзду та видачі дозволу на працевлаштування відповідно до пунктів 1 або 2; або
 - (b) накладати та не підтримувати будь-які кількісні обмеження, пов'язані з тимчасовим в'їздом і видачею дозволу на працевлаштування відповідно до пунктів 1 або 2.

² Для усунення сумнівів, Сторона може видавати дозвіл на працевлаштування для фахівця на строк довше одного року.

ДОПОВНЕННЯ 21-1

Діяльність відвідувачів у справах бізнесу

Зустрічі та консультації

Особи, які відвідують зустрічі, семінари чи конференції; або беруть участь у консультаціях з бізнес-партнерами.

Дослідження та проектування

Технічні, наукові або статистичні дослідники, які проводять незалежні дослідження або дослідження для підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

Зростання, виробництво та виготовлення

Персонал із управління закупівлями та виробництвом, який здійснює комерційні операції в інтересах підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

Маркетинг

Дослідники або аналітики ринку, які проводять аналіз або дослідження або незалежно або для підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

Персонал, що займається виставками та рекламою, або який відвідує події в сфері торгівлі.

Продажі

Торгові представники або агенти, які приймають замовлення або ведуть переговори про договори на товари чи послуги для підприємства, розташованого на території іншої Сторони, але не постачають товари чи не надають послуги.

Покупці, що здійснюють закупівлі для підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

Дистрибуція

Транспортні оператори, що перевозять вантажі чи пасажирів на територію Сторони з території іншої Сторони або завантажують і перевозять вантажі чи пасажирів з території Сторони без розвантаження на цій території на територію іншої Сторони.

Митні брокери, що надають консультаційні послуги щодо спрощення імпорту або експорту товарів.

Обслуговування в рамках договору щодо післяпродажного або післяорендного обслуговування

Монтажники, персонал з ремонту або технічного обслуговування або керівники, які володіють спеціальними знаннями, необхідними для виконання договірних зобов'язань продавця, які надають послуги або навчають працівників надавати послуги згідно з гарантійним або іншим контрактом на обслуговування, пов'язаним із продажем чи орендою комерційного чи промислового обладнання чи машин, включаючи комп'ютерне програмне забезпечення, придбане або взяте в оренду у підприємства, розташованого за межами території Сторони, на територію якої запитується тимчасовий в'їзд, протягом терміну дії гарантії або угоди про обслуговування.

Загальні послуги

Особи, які займаються неоплачуваною господарською діяльністю, пов'язаною з професією, зазначеною в Доповненні 21-2.

Керівний або наглядовий персонал, який бере участь у комерційних операціях для підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

Персонал фінансових служб, включаючи страховиків, банкірів або інвестиційних брокерів, який займається комерційними операціями для підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

Туристичний персонал, включаючи екскурсійних та туристичних агентств, гідів чи туроператорів, які відвідують або беруть участь у з'їздах або проводять тур, який розпочався на території іншої Сторони.

Перекладачі, які надають послуги як працівники підприємства, розташованого на території іншої Сторони.

ДОПОВНЕННЯ 21-2

Фахівці

Ця Глава охоплює наступні професії:

усі професії, щодо зобов'язань Канади перед Україною, перелічені в NOC TEER 0 та NOC TEER 1, та щодо зобов'язань України перед Канадою - в Розділі 1 (підрозділах 12, 13, 14), Розділі 2 та Розділі 3 Національного класифікатора України "Класифікатор професій", за винятком:

усіх професій у сфері охорони здоров'я, освіти, соціальних послуг та суміжних професій;

усіх фахових професій, пов'язаних з культурними індустріями;

директорів програм та послуг у сфері дозвілля, спорту та фітнесу;

менеджерів в телекомунікаційних компаніях;

менеджерів у сфері поштової та кур'єрської діяльності;

суддів, адвокатів та нотаріусів, за винятком іноземних юридичних консультантів.

ГЛАВА 22

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ

Стаття 22.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

орієнтований на витрати означає такий, що заснований на собівартості та може включати розумний прибуток, а також може передбачати застосування різних методологій розрахунку витрат для різних об'єктів або послуг;

кінцевий користувач означає кінцевого споживача або абонента телекомунікаційних послуг загального користування, включаючи постачальника послуг, крім постачальника телекомунікаційних послуг загального користування;

підприємство означає "підприємство", як це визначено в Статті 1.5 (Визначення термінів загального застосування) та філію підприємства;

основні об'єкти означає об'єкти телекомунікаційної мережі або послуг загального користування, які:

- (a) надаються виключно або переважно одним або обмеженою кількістю постачальників; і
- (b) з економічних чи технічних міркувань неможливо замінити для надання послуги;

взаємоз'єднання означає з'єднання між постачальниками телекомунікаційних мереж або послуг загального користування з метою забезпечення користувачів послуг одного постачальника можливістю підтримувати зв'язок з користувачами іншого постачальника та отримувати доступ до послуг, що надаються іншим постачальником;

орендовані канали означає телекомунікаційні об'єкти між двома або більше визначеними точками мережі, які відведені для спеціального використання або доступності для конкретних користувачів;

ліцензія означає будь-яку авторизацію, яку Сторона може вимагати від особи відповідно до своїх законів і нормативних актів, включаючи концесії, дозволи або реєстрації, для того, щоб така особа мала право здійснювати діяльність постачальника телекомунікаційної мережі або послуги;

основний постачальник означає постачальника, який має можливість істотно впливати на умови участі, зокрема ціну та пропозицію на відповідному ринку телекомунікаційних мереж загального користування або послуг у результаті:

- (a) контролю над основними об'єктами; або
- (b) використання свого становища на ринку;

елемент мережі означає об'єкт або обладнання, що використовується для надання телекомунікаційних послуг загального користування, включаючи характеристики, функції та можливості, що забезпечуються за допомогою такого об'єкта або обладнання;

недискримінаційний означає таке ставлення, що є не менш сприятливим, ніж те, що застосовується до будь-якого іншого користувача подібних телекомунікаційних мереж або послуг загального користування за подібних обставин;

перенесення номера означає можливість кінцевого користувача телекомунікаційних послуг загального користування зберігати однакові номери телефонів під час зміни постачальника телекомунікаційних послуг загального користування;

фізичне спільне розміщення означає фізичний доступ до місця для встановлення, обслуговування або ремонту обладнання в приміщеннях, які належать чи контролюються та використовуються основним постачальником для надання телекомунікаційних послуг загального користування;

телекомунікаційна мережа загального користування означає телекомунікаційну інфраструктуру, яка використовується для надання телекомунікаційних послуг загального користування між визначеними кінцевими точками мережі;

телекомунікаційна послуга загального користування означає телекомунікаційну послугу, яку Сторона прямо або фактично зобов'язує пропонувати споживачам, щодо передачі наданої споживачем інформації в реальному часі між двома або більше визначеними точками без будь-якого редакційного контролю над формою чи змістом інформації споживача. Така послуга може включати, серед іншого, телефонний зв'язок та передачу даних;

референтна пропозиція щодо взаємоз'єднання означає пропозицію щодо взаємоз'єднання, яка надається основним постачальником, подається до органу регулювання телекомунікацій, схвалюється або визначається ним, і яка є достатньо деталізованою щодо термінів, тарифів та умов взаємоз'єднання для того, щоб постачальник телекомунікаційних послуг загального користування, який бажає її прийняти, міг отримати на її основі взаємоз'єднання з основним постачальником, без необхідності брати участь у переговорах із відповідним основним постачальником;

телекомунікації означає передачу та отримання сигналів за допомогою електромагнітних засобів;

орган регулювання телекомунікацій означає будь-який орган або органи, відповідальні за регулювання телекомунікацій;

користувач означає кінцевого користувача або постачальника телекомунікаційних мереж або послуг загального користування; і

віртуальне спільне розміщення означає домовленість, згідно з якою постачальник, який надіслав запит щодо спільного розміщення, вказує обладнання, яке буде використовуватися в приміщеннях основного постачальника, але не отримує фізичного доступу до цих приміщень і дозволяє основному постачальнику встановлювати, обслуговувати та ремонтувати таке обладнання.

Стаття 22.2: Сфера застосування

1. Ця Глава застосовується до заходів Сторони, що впливають на торгівлю телекомунікаційними послугами загального користування, включаючи:
 - (a) захід, що приймається або застосовується Стороною щодо доступу та використання телекомунікаційних послуг загального користування;
 - (b) захід, що приймається або застосовується Стороною щодо зобов'язання постачальника телекомунікаційних послуг загального користування; і
 - (c) будь-який інший захід, що приймається або застосовується Стороною щодо телекомунікаційної послуги загального користування.
2. Ця Глава не повинна застосовуватись до заходів, що впливають на трансляцію радіо- чи телевізійних програм через кабельні мережі або ефірне мовлення, за винятком забезпечення постачальникам послуг кабельних мереж або ефірного мовлення можливості доступу до телекомунікаційних мереж і послуг загального користування та користування ними.
3. Ніщо у цій Главі не повинно тлумачитися як:
 - (a) вимога до Сторони надати дозвіл підприємству іншої Сторони на створення, будівництво, придбання, оренду, експлуатацію або постачання телекомунікаційної мережі чи послуг, крім попередніх зобов'язань Сторони згідно з Главою 18 (Транскордонна торгівля послугами); або
 - (b) вимога до Сторони створити, побудувати, придбати, орендувати, експлуатувати або надавати телекомунікаційну мережу чи послуги, які не надаються на загальній основі, або вимога до Сторони зобов'язати до цього підприємство під її юрисдикцією.

Стаття 22.3: Підходи до регулювання

1. Сторони визнають значення конкурентних ринків для забезпечення широкого вибору при постачанні телекомунікаційних послуг та підвищення добробуту споживачів, і що регулювання може не знадобитися за наявності ефективної конкуренції. Відповідно, Сторони визнають, що регуляторні потреби та підходи відрізняються в залежності від ринку, і що кожна Сторона може визначати, як імплементувати свої зобов'язання згідно з цією Главою.
2. У зв'язку з цим, Сторони визнають, що Сторона може:
 - (a) здійснювати пряме регулювання для запобігання проблеми, яка, на думку Сторони, може виникнути, або для вирішення проблеми, яка вже виникла на ринку;
 - (b) покладатися на роль ринкових сил, особливо щодо сегментів ринку, які є чи ймовірно стануть конкурентними або мають низькі бар'єри для виходу, наприклад, послуги, що надаються постачальниками телекомунікаційних послуг, які не володіють об'єктами мережі; або
 - (c) використовувати будь-які інші відповідні засоби, які сприяють довгостроковим інтересам кінцевих користувачів.

Стаття 22.4: Доступ до та використання телекомунікаційних мереж або послуг загального користування

1. Кожна Сторона повинна забезпечити будь-якому підприємству іншої Сторони отримання доступу до та можливість використання телекомунікаційних мереж та послуг загального користування, включаючи орендовані канали зв'язку, які пропонуються на її території або через її кордон, на умовах, які є розумними, недискримінаційними відповідно до пунктів 2-6 цієї Статті.

2. З урахуванням пунктів 5, 6 та 7 цієї Статті, кожна Сторона повинна забезпечувати, щоб підприємства іншої Сторони мали право:

- (a) купувати або орендувати та приєднувати термінальне чи інше обладнання, яке взаємодіє з телекомунікаційною мережею загального користування та яке необхідне для надання ними послуг;
- (b) з'єднувати орендовані або власні канали з телекомунікаційними мережами та послугами загального користування або з орендованими чи власними каналами інших постачальників послуг;
- (c) використовувати робочі протоколи на свій вибір; та
- (d) здійснювати функції комутації, сигналізації, обробки та перетворення.

3. Кожна Сторона повинна забезпечувати, щоб підприємства іншої Сторони могли використовувати телекомунікаційні мережі та послуги загального користування для передачі інформації на її території або через її кордони, у тому числі для внутрішньо-корпоративних комунікацій таких постачальників послуг, а також для доступу до інформації, що міститься у базах даних або зберігається іншим чином у машиночитаній формі на території будь-якої зі Сторін.

4. Незважаючи на пункт 3, Сторона може вживати заходів, необхідних для забезпечення безпеки та конфіденційності повідомлень і захисту персональних даних кінцевих користувачів телекомунікаційних мереж або послуг загального користування, за умови, що такі заходи не застосовуються у спосіб, який би становив свавільну чи невиправдану дискримінацію або приховане обмеження торгівлі послугами.

5. Кожна Сторона повинна забезпечити відсутність будь-яких умов доступу до та користування телекомунікаційними мережами загального користування, крім випадків, необхідних для:

- (a) збереження обов'язків постачальників телекомунікаційних мереж і послуг загального користування, зокрема щодо здатності надавати свої мережі або послуги загалом, або
- (b) захисту технічної цілісності телекомунікаційних мереж або послуг загального користування.

6. Для більшої певності, Сторона може запроваджувати умови щодо доступу до та користування телекомунікаційними мережами загального користування та послугами відповідно до Статті 29.3 (Національна безпека).

7. За умови, що вони задовольняють критерії, викладені у пункті 5, умови доступу до та користування телекомунікаційними мережами і послугами загального користування можуть включати:

- (a) вимогу щодо використання певних технічних інтерфейсів, у тому числі інтерфейс-протоколів, для підключення до телекомунікаційних мереж і послуг загального користування;

- (b) вимог щодо сумісності телекомунікаційних мереж і послуг загального користування у разі необхідності;
- (c) затвердження типу термінального або іншого обладнання, яке взаємодіє з телекомунікаційними мережами загального користування, та технічні вимоги щодо приєднання такого обладнання до телекомунікаційних мереж загального користування;
- (d) обмеження на підключення орендованих або власних каналів до телекомунікаційних мереж або послуг загального користування або до орендованих або власних каналів інших постачальників послуг; або
- (e) вимогу щодо нотифікації та ліцензування.

Стаття 22.5: Перенесення номерів

Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб постачальник телекомунікаційних послуг мобільного зв'язку загального користування на її території забезпечував можливість перенесення номерів без погіршення якості та надійності мобільних послуг, своєчасно та на розумних і недискримінаційних умовах.

Стаття 22.6: Захист конкуренції

1. Кожна Сторона повинна приймати або застосовувати необхідні заходи з метою запобігання тому, аби постачальники, які окремо чи разом є основним постачальником, долучались до антиконкурентних практик або продовжували їх.
2. Антиконкурентна практика, зазначена в пункті 1, включає, зокрема:
 - (a) залучення до антиконкурентного перехресного субсидування;
 - (b) використання інформації, отриманої від конкурентів, що призводить до настання антиконкурентних наслідків; і
 - (c) несвоєчасне надання іншим постачальникам телекомунікаційних мереж загального користування або послуг технічної інформації про основні об'єкти та комерційно значущої інформації, яка необхідна їм для надання послуг.

Стаття 22.7: Режим, який надається основними постачальниками

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб основний постачальник на її території надавав постачальникам телекомунікаційних мереж або послуг загального користування іншої Сторони режим не менш сприятливий, ніж той, який основний постачальник надає за подібних обставин своїм дочірнім компаніям і філіям або непов'язаним постачальникам послуг, щодо:
 - (a) наявності, постачання, тарифів або якості подібних телекомунікаційних послуг загального користування; і
 - (b) наявності технічних інтерфейсів, необхідних для взаємоз'єднання.

Стаття 22.8: Перепродаж

Кожна Сторона може визначати, відповідно до законів і нормативних актів, які телекомунікаційні послуги загального користування повинні пропонуватися для перепродажу основним постачальником з огляду на необхідність сприяти конкуренції або для досягнення довгострокових інтересів кінцевих користувачів. Якщо Сторона визначила, що послуга має пропонуватися для перепродажу основним постачальником, така Сторона повинна забезпечити, що будь-який основний постачальник на її території не накладає необґрунтованих або дискримінаційних умов або обмежень на перепродаж такої послуги.

Стаття 22.9: Взаємоз'єднання: зобов'язання, що стосуються постачальників телекомунікаційних послуг загального користування

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб постачальник телекомунікаційних послуг загального користування на її території надавав, прямо чи опосередковано, взаємоз'єднання з постачальниками телекомунікаційних мереж або послуг загального користування іншої Сторони.
2. Кожна Сторона повинна надати своєму органу регулювання телекомунікацій повноваження вимагати надання взаємоз'єднання за розумними тарифами.
3. Виконуючи пункт 1, кожна Сторона повинна забезпечити, щоб постачальники телекомунікаційних послуг загального користування на її території вживали розумних заходів для захисту конфіденційності комерційної інформації з обмеженим доступом постачальників і кінцевих користувачів телекомунікаційних послуг загального користування або пов'язаних з ними, отриманих в результаті домовленостей про взаємоз'єднання, та що такі постачальники використовують цю інформацію лише з метою надання таких послуг.

Стаття 22.10: Взаємоз'єднання: зобов'язання, що стосуються основних постачальників

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб основний постачальник на її території надавав взаємоз'єднання для засобів та обладнання постачальників телекомунікаційних мереж і послуг загального користування іншої Сторони в будь-якій точці мережі основного постачальника, де це є технічно можливо. Таке взаємоз'єднання повинне надаватися:
 - (a) на недискримінаційних умовах (включаючи технічні стандарти та специфікації) та за недискримінаційними тарифами;
 - (b) із якістю не меншою, ніж та, що надається основним постачальником для його власних подібних послуг, для подібних послуг непов'язаних постачальників послуг або для його дочірніх компаній чи інших філій;
 - (c) своєчасно та відповідно до правил та умов (включно з технічними стандартами та специфікаціями) та за орієнтованими на витрати тарифами, які є прозорими, обґрунтованими, враховують економічну доцільність та є достатньо деталізованими, щоб постачальник телекомунікаційних мереж або послуг загального користування іншої Сторони не був вимушений платити за елементи мережі або об'єкти, які йому не потрібні для надання послуг; і

- (d) за запитом у пунктах, що є додатковими до кінцевих пунктів мережі, які пропонуються більшості постачальників телекомунікаційних мереж і послуг загального користування, за умови стягнення плати, яка відображає вартість будівництва необхідних додаткових об'єктів.

2. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб основний постачальник на її території надавав постачальникам телекомунікаційних послуг загального користування іншої Сторони можливість підключити свої об'єкти та обладнання до об'єктів та обладнання основного постачальника за допомогою принаймні одного з наступних варіантів:

- (a) референтної пропозиції щодо взаємоз'єднання або будь-якої іншої пропозиції щодо взаємоз'єднання, що містить тарифи, правила та умови, які основний постачальник зазвичай пропонує постачальникам телекомунікаційних послуг;
- (b) правил та умов чинної угоди про взаємоз'єднання; або
- (c) нової угоди про взаємоз'єднання, укладеної шляхом проведення комерційних переговорів.

3. Кожна Сторона повинна забезпечити оприлюднення процедур, які застосовуються для підключення до основного постачальника.

4. Кожна Сторона повинна надавати постачальникам іншої Сторони можливість для отримання тарифів, правил та умов, необхідних для взаємоз'єднання, яке пропонується основним постачальником. Такі можливості включають, як мінімум, забезпечення загального доступу до:

- (a) угод про взаємоз'єднання, які діють між основним постачальником на її території та іншими постачальниками телекомунікаційних послуг загального користування на її території;
- (b) тарифів, правил та умов для взаємоз'єднання з основним постачальником, встановлених органом регулювання телекомунікацій або іншим компетентним органом; або
- (c) референтної пропозиції щодо взаємоз'єднання.

Послуги, для яких такі тарифи, правила та умови оприлюднюються, не повинні обов'язково включати усі послуги пов'язані із взаємоз'єднанням, які пропонує основний постачальник, як це визначено Стороною відповідно до її законів та нормативних актів.

Стаття 22.11: Доступ до основних об'єктів

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб основний постачальник на її території надавав свої основні об'єкти, які можуть включати, серед іншого, елементи мережі та пов'язані об'єкти, постачальникам телекомунікаційних послуг загального користування іншої Сторони відповідно до розумних і недискримінаційних правил та умов.

2. Кожна Сторона повинна надати своєму органу регулювання телекомунікацій повноваження визначати такі основні об'єкти, які повинні бути доступні на її території, відповідно до її законів та нормативних актів.

Стаття 22.12: Спільне розміщення

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб основний постачальник, який контролює основні об'єкти на її території, дозволяв постачальникам телекомунікаційних послуг загального користування іншої Сторони фізичне спільне розміщення обладнання, необхідного для взаємоз'єднання або доступу до відокремлених елементів мережі на умовах загальнодоступної пропозиції, своєчасно та відповідно до правил і умов (включно з технічною можливістю реалізації та наявністю вільного місця, де це застосовно) і за ставками, які є розумними, недискримінаційними та прозорими.
2. Якщо фізичне спільне розміщення не є доцільним з технічних причин або через обмеження вільного місця, кожна Сторона повинна докладати зусиль, щоб забезпечити надання основним постачальником на її території альтернативного рішення, наприклад, сприяння віртуальному спільному розміщенню на умовах загальнодоступної пропозиції, на своєчасній основі, відповідно до умов і правил та за орієнтованими на витрати тарифами, які є розумними, недискримінаційними та прозорими.
3. Сторона може визначати, відповідно до своїх законів і нормативних актів, які приміщення, що належать або контролюються основними постачальниками на її території, підпадають під дію пунктів 1 і 2, з урахуванням таких факторів, як стан конкуренції на ринку, де потребується спільне розміщення, а також економічна та технічна можливість заміни таких приміщень для надання конкуруючих послуг.

Стаття 22.13: Міжнародні підводні кабельні системи

Якщо Сторона уповноважує основного постачальника на своїй території експлуатувати міжнародну підводну кабельну систему як телекомунікаційну послугу загального користування, така Сторона повинна забезпечити, щоб основний постачальник надавав постачальнику телекомунікаційних послуг загального користування іншої Сторони доступ до міжнародної підводної кабельної системи на розумних та недискримінаційних умовах.

Стаття 22.14: Незалежний орган регулювання телекомунікацій

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб її орган регулювання телекомунікацій був відокремлений від будь-якого постачальника телекомунікаційних послуг загального користування і не був підзвітний йому. З метою забезпечення незалежності та неупередженості органів регулювання телекомунікацій, кожна Сторона забезпечує, аби її орган регулювання телекомунікацій не мав фінансових інтересів або не зберігав операційної або управлінської ролі у будь-якому постачальнику телекомунікаційних послуг загального користування.
2. Кожна Сторона повинна забезпечити неупередженість регуляторних рішень та процедур, які використовує її орган регулювання телекомунікацій, стосовно усіх учасників ринку.

Стаття 22.15: Універсальна послуга

Кожна Сторона має право визначати вид зобов'язання щодо надання універсальної послуги, який вона бажає підтримувати. Такі зобов'язання не повинні вважатися антиконкурентними *per se* за умови, що вони застосовуються в прозорий, недискримінаційний і нейтральний для конкуренції спосіб і не є більш обтяжливими, ніж необхідно для виду універсальної послуги, визначеного Стороною.

Стаття 22.16: Ліцензування

1. Якщо Сторона вимагає від постачальника телекомунікаційних послуг загального користування отримання ліцензії, Сторона повинна забезпечити загальнодоступність:
 - (a) усіх ліцензійних критеріїв та процедур, які вона застосовує;
 - (b) періоду, який зазвичай необхідний для прийняття рішення щодо заявки на отримання ліцензії; і
 - (c) умов усіх чинних ліцензій.
2. Сторона повинна повідомляти заявника про результат розгляду його заяви без невиннованої затримки після прийняття рішення.
3. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб на запит заявнику або ліцензіату надавалися причини:
 - (a) відмови у видачі ліцензії;
 - (b) накладення на ліцензію специфічних умов щодо постачальника;
 - (c) відмови у продовженні ліцензії; або
 - (d) анулювання ліцензії.

Стаття 22.17: Розподіл і використання обмежених ресурсів

1. Кожна Сторона повинна здійснювати адміністрування своїх процедур розподілу та використання обмежених ресурсів, що пов'язані із телекомунікаціями, включаючи частоти, номери та сервітути, на об'єктивній, своєчасній, прозорій та недискримінаційній основі.
2. Кожна Сторона повинна оприлюднювати поточний стан смуг частот, виділених і призначених конкретним постачальникам, але не зобов'язана надавати детальну ідентифікацію частот, виділених для конкретних державних потреб.
3. Для більшої певності, заходи Сторін щодо розподілу та призначення спектра та управління частотами не є заходами, які самі по собі суперечать Статті 18.5 (Доступ до ринку), оскільки вони застосовуються до транскордонної торгівлі послугами або через дію Статті 18.2 (Сфера застосування) для інвестора або охоплених інвестицій іншої Сторони. Відповідно, кожна Сторона зберігає за собою право встановлювати та застосовувати політики управління спектром та розподілу частот, які можуть призвести до обмеження кількості постачальників телекомунікаційних мереж або послуг загального користування, за умови, що Сторона робить це відповідно до положень цієї Угоди. Таке право включає можливість розподілу смуг частот з урахуванням поточних та майбутніх потреб та доступність спектра.

4. При розподілі спектра для комерційних телекомунікаційних послуг, кожна Сторона повинна прагнути покладатися на відкритий та прозорий процес, який враховує суспільні інтереси, включаючи сприяння конкуренції. Кожна Сторона прагне загалом покладатися на ринкові підходи при призначенні спектра для наземних комерційних телекомунікаційних послуг, якщо це доречно. У зв'язку з цим, кожна Сторона може використовувати такі механізми, як аукціони, адміністративне стимулююче ціноутворення або неліцензійне використання, якщо це доречно, для призначення спектра для комерційного використання.

Стаття 22.18: Прозорість

1. На додаток до Статті 15.2(2) (Публікація), кожна Сторона повинна докласти зусиль для забезпечення того, щоб, коли її орган регулювання телекомунікацій виносить на обговорення проект закону чи нормативного акта, такий орган надавав відповідним постачальникам телекомунікаційних мереж послуг загального користування іншої Сторони, які діють на її території, можливість подати свої коментарі. Такий орган повинен:

- (a) оприлюднювати проект або іншим чином робити його доступним для будь-яких зацікавлених осіб;
- (b) надавати пояснення мети та причин для прийняття проекту;
- (c) своєчасно доводити до зацікавлених осіб відкрите повідомлення про можливість подати коментарі та надавати розумну можливість для такого коментування;
- (d) наскільки це практично можливо, оприлюднювати усі відповідні подані коментарі; і
- (e) реагувати на усі важливі та доречні питання, порушені у поданих коментарях, під час видання остаточного нормативного акта.

2. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб належна інформація про умови, що впливають на доступ до телекомунікаційних мереж або послуг загального користування та їх використання, була загальнодоступною, включаючи:

- (a) тарифи та інші правила й умови надання послуг;
- (b) специфікації технічних інтерфейсів із такими мережами та послугами;
- (c) інформацію про органи, відповідальні за підготовку та прийняття стандартів, що впливають на такий доступ та використання;
- (d) умови підключення терміналу або іншого обладнання; і
- (e) вимоги до нотифікації або ліцензування, якщо такі є.

Стаття 22.19: Забезпечення виконання

Кожна Сторона повинна надавати своєму компетентному органу повноваження для забезпечення виконання заходів Сторони щодо зобов'язань, викладених у Статті 22.4 (Доступ до та використання телекомунікаційних мереж або послуг загального користування), Статті 22.5 (Перенесення номерів), Статті 22.6 (Захист конкуренції), Статті 22.7 (Режим, який надається основними постачальниками), Статті 22.8 (Перепродаж), Статті 22.9 (Взаємоз'єднання: зобов'язання, що стосуються постачальників телекомунікаційних послуг загального користування), Статті 22.10 (Взаємоз'єднання: зобов'язання що стосуються основних постачальників), Статті 22.11 (Доступ до основних об'єктів), Статті 22.12 (Спільне розміщення), і Статті 22.13 (Міжнародні підводні кабельні системи). Такий орган повинен мати повноваження накладати ефективні санкції, які можуть включати фінансові штрафи, судову заборону (на тимчасовій чи постійній основі) або зміну, призупинення чи анулювання ліцензій.

Стаття 22.20: Вирішення телекомунікаційних спорів

1. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб підприємство іншої Сторони могло своєчасно звернутися до органу регулювання телекомунікацій або іншого відповідного органу Сторони для вирішення спорів, що виникають згідно з цією Главою.
2. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб постачальники телекомунікаційних послуг загального користування іншої Сторони, які подали запит про надання взаємоз'єднання з основним постачальником на території Сторони, могли, протягом розумного та публічно визначеного періоду часу після того, як постачальник подав запит про надання взаємоз'єднання, звернутися до органу регулювання телекомунікацій для вирішення спорів щодо термінів, умов і тарифів взаємоз'єднання з таким основним постачальником.
3. Кожна Сторона повинна забезпечити, щоб будь-який постачальник телекомунікаційних мереж або послуг загального користування, який постраждав від кінцевого висновку або рішення її відповідного органу регулювання телекомунікацій, мав право на перегляд такого висновку або рішення відповідно до своїх законів і нормативних актів.
4. Сторона не повинна допускати, аби заява про перегляд висновку чи рішення її органу регулювання телекомунікацій стала підставою для його невиконання, якщо відповідний орган не визначить інше.

Стаття 22.21: Взаємодія з міжнародними організаціями

Сторони визнають важливість міжнародних стандартів для глобальної сумісності та взаємодії телекомунікаційних мереж і послуг і зобов'язуються сприяти розвитку таких стандартів через роботу відповідних міжнародних органів.

Стаття 22.22: Зв'язок з іншими главами

У разі будь-якої невідповідності між цією Главою та іншою Главою цієї Угоди, ця Глава має переважну силу в межах невідповідності.

ГЛАВА 23

ТОРГІВЛЯ ТА ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ

Стаття 23.1: Загальні положення

1. Сторони визнають важливість урахування питання гендерної рівності в рамках сприяння інклюзивному економічному зростанню та ключовій ролі, яку може відіграти узгоджена національна та міжнародна торговельна політика з цього питання у досягненні сталого соціально-економічного розвитку. Інклюзивне економічне зростання має на меті забезпечити розподіл благ серед населення шляхом надання рівних можливостей для участі різноманітних груп жінок і чоловіків у бізнесі, промисловості та на ринку праці.
2. Сторони підтверджують важливість розвитку політики та практик гендерної рівності, розбудови та зміцнення потенціалу Сторін у відповідній сфері, у тому числі в неурядових секторах, з метою сприяння рівним правам, рівному поводженню та можливостям чоловіків та жінок, а також з метою усунення всіх форм дискримінації жінок.
3. Сторони визнають, що міжнародна торгівля та інвестиції є двигунами економічного процвітання та сталого розвитку, і що покращення доступу жінок до можливостей, усунення всіх форм дискримінації щодо жінок та усунення гендерних та інших бар'єрів для міжнародної торгівлі та інвестицій, посилять участі жінок у національній та міжнародній економіці та сприятимуть сталому економічному розвитку.
4. Кожна Сторона підтверджує своє зобов'язання сприяти гендерній рівності через відповідні закони, нормативні акти, політики, якщо застосовно.
5. Сторони підтверджують, що всі жінки та інші статі мають право користуватися повним спектром економічних прав, і не потребують на це згоди іншої особи, незалежно від їх відносин.
6. Кожна Сторона на національному рівні сприяє підвищенню рівня обізнаності громадськості щодо законів, нормативні акти, політик і практик з питань гендерної рівності такої Сторони.
7. Сторони визнають важливу роботу, яка проводиться з питань торгівлі та гендерної проблематики в рамках багатосторонніх форумів, таких як СОТ. Сторони докладатимуть зусиль для співпраці на цих форумах, якщо це можливо, з метою поглиблення знань та розуміння зв'язку між торгівлею та гендерними питаннями, а також для забезпечення можливості жінок брати участь у торгівлі та отримувати від неї вигоду. За можливості, Сторони розглянуть питання про добровільне звітування про роль жінок у торгівлі до Механізму огляду торговельної політики СОТ.

Стаття 23.2: Міжнародні документи

1. Кожна Сторона підтверджує своє зобов'язання виконувати свої обов'язки відповідно до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, вчиненої 18 грудня 1979 року в м. Нью-Йорк, а також належним чином враховувати загальні рекомендації, розроблені її Комітетом.
2. Сторони визнають Ціль 5 сталого розвитку Порядку денного Організації Об'єднаних Націй у сфері сталого розвитку на період до 2030 року, яка полягає в досягненні гендерної рівності та розширенні можливостей усіх жінок і дівчат.
3. Кожна Сторона підтверджує своє зобов'язання виконувати свої обов'язки відповідно до Конвенції про права осіб з інвалідністю, вчиненої в м. Нью-Йорк 13 грудня 2006 року, та належним чином враховувати загальні рекомендації, надані її Комітетом.
4. Сторони визнають важливість сприяння для досягнення цілей Пекінської декларації та Платформи дій (1995), зокрема її стратегічної мети у сприянні економічним правам і незалежності жінок.
5. Кожна Сторона підтверджує свої зобов'язання у реалізації Спільної декларації щодо розширення економічних можливостей жінок (2017), вчиненої у м. Буенос-Айрес в рамках Одинадцятої конференції міністрів СОР (MC11).
6. Кожна Сторона підтверджує своє зобов'язання виконувати обов'язки щодо гендерної рівності чи прав жінок згідно з будь-якою іншою міжнародною угодою, стороною яких вона є.
7. Для цілей цієї Угоди Сторони, наскільки це можливо, використовують визначення: бізнес, яким володіють жінки, бізнес, яким керують жінки, та об'єднання, яке очолює жінка, прийняті 8 березня 2021 року Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) та Центром міжнародної торгівлі (ITC).

Стаття 23.3: Неухилення від дотримання законодавства

1. Сторона не повинна порушувати положення національного законодавства, якими забезпечуються рівні можливості для жінок і чоловіків, шляхом вчинення тривалих або повторюваних дій чи бездіяльності, які можуть впливати на торгівлю та інвестиції між Сторонами.
2. Сторона не повинна послаблювати або зменшувати захист, наданий жінкам та чоловікам національними законами, нормативними актами і політикою щодо гендерної рівності з метою заохочення торгівлі чи інвестицій між Сторонами або між ними та будь-якою іншою країною.

Стаття 23.4: Співробітництво Сторін

1. Сторони визнають переваги обміну досвідом і практикою з питань розробки, реалізації, моніторингу, оцінки та посилення політики та програм, спрямованих на заохочення участі жінок у національній та міжнародній економіці.
2. Сторони співпрацюватимуть з метою покращення потенціалу, конкурентоздатності та умов для працюючих жінок, жінок, які володіють бізнесом, жінок, які керують бізнесом, жінок-підприємців щодо отримання повного доступу і переваг від користування можливостями, створеними цією Угодою. Сторони провадять таку діяльність за участі жінок у всьому їх різноманітті.

3. Сторони повинні бути проактивними та орієнтованими на результат у здійсненні заходів зі співробітництва відповідно до цієї Глави та керуватися принципами:

- (a) рівності, різноманітності, інклюзивності, інтерсекційності та гендерного балансу;
- (b) прийняття рішень на основі доказів;
- (c) залучення зацікавлених сторін;
- (d) підзвітності і прозорості; та
- (e) відкритості, гнучкості і розумності.

4. Сторони співпрацюють з питань та тем, визначених Сторонами шляхом взаємодії їхніх відповідних державних установ, бізнесу, профспілок, освітніх та науково-дослідних організацій, інших неурядових організацій та їх представників у відповідних випадках.

5. Сфери співпраці можуть включати:

- (a) розробку програм сприяння повноцінній участі жінок в економічній діяльності і міжнародній торгівлі шляхом заохочення розвитку спроможностей та вдосконалення навичок жінок на роботі, в бізнесі та на керівних посадах, в тому числі в радах директорів, в усіх сферах діяльності;
- (b) покращення доступу жінок, підвищення залученості та лідерства в науці, технологіях та інноваціях, включаючи освіту в галузі науки, технологій, інженерії, математики та бізнесу;
- (c) заохочення фінансової інтеграції, освіти та навчання жінок, а також сприяння в доступі до фінансування, включаючи торгівлю та мікрофінансування;
- (d) просування послуг з розвитку бізнесу для жінок і програм для вдосконалення цифрових навичок жінок і доступу до онлайн-інструментів для бізнесу;
- (e) розробку кращих практик для просування гендерної рівності в установах і на підприємствах;
- (f) сприяння представництву жінок на керівних посадах у державному, приватному та некомерційному секторах;
- (g) сприяння жіночому підприємництву, включаючи заходи з підтримки конкурентоздатності та інтернаціоналізації бізнесу, з метою покращення доступу до ринків державних закупівель, а також приєднання до місцевих, регіональних та глобальних ланцюгів постачання;
- (h) розвиток торгових місій для ділових жінок та жінок-підприємців;
- (i) підтримку економічних можливостей мало-представлених груп жінок;
- (j) сприяння участі жінок у розробці та впровадженні стандартів, в тому числі через органи стандартизації, та шляхом поширення найкращих практик;

- (k) обмін методами та процедурами щодо збору даних, дезагрегованих за ознакою статті, використання показників та аналіз гендерно-орієнтованої статистики в сфері торгівлі;
- (l) обмін інформацією з метою запобігання проявам дискримінації на робочому місці; та
- (m) будь-які інші питання за рішенням Сторін.

6. Сторони можуть здійснювати діяльність у сферах співробітництва, зазначених у пункті 5, шляхом:

- (a) проведення зустрічей, семінарів, діалогів та інших подій щодо обміну знаннями, досвідом і найкращими практиками;
- (b) стажування, ознайомчих візитів та наукових досліджень з метою документування та вивчення політики та практик;
- (c) спільних досліджень і розроблення найкращих практик з питань, що становлять взаємний інтерес;
- (d) спеціального обміну спеціалізованими технічними знаннями та технічною допомогою; та
- (e) в інший спосіб за рішенням Сторін.

7. Пріоритети співробітництва визначаються Сторонами з урахуванням їх інтересів та наявних ресурсів.

Стаття 23.5: Комітет з торгівлі та гендерних питань

1. Цим Сторони засновують Комітет з торгівлі та гендерних питань (Комітет), що складається з представників державних установ кожної зі Сторін, у тому числі експертів з питань гендерної рівності, якщо це необхідно.

2. Комітет повинен:

- (a) визначати, організувати та сприяти співпраці відповідно до Статті 23.4;
- (b) доповідати та надавати відповідні рекомендації Спільному комітету, створеному відповідно до Статті 27.1 (Спільна комісія), з будь-якого питання, пов'язаного з цією Главою;
- (c) сприяти обміну інформацією щодо досвіду та найкращих практик кожної зі Сторін щодо встановлення та впровадження політик та програм, які стосуються питань торгівлі та гендерної рівності, з метою отримання якомога більших переваг за цією Угодою;
- (d) сприяти обміну інформацією щодо досвіду Сторін та знань, отриманих під час співпраці, що здійснюється відповідно до Статті 23.4;
- (e) обговорювати спільні пропозиції щодо підтримки політики та інших ініціатив з питань торгівлі та гендерної рівності;
- (f) запрошувати міжнародні донорські установи, організації приватного сектору, неурядові організації чи інші відповідні установи, якщо це доцільно, для надання допомоги у розвитку та реалізації заходів співпраці;

- (g) заохочувати багатосторонні та регіональні організації до фінансування проектів, які дають змогу бізнесу, яким володіють жінки, брати участь у торгівлі;
- (h) розглядати питання, пов'язані з імплементацією та виконанням цієї Глави;
- (i) на прохання Сторони розглядати та обговорювати питання, які можуть виникнути щодо тлумачення та застосування цієї Глави; і
- (j) виконувати інші обов'язки, визначені Сторонами.

3. Комітет збирається за рішенням Сторін, а потім щорічно або за домовленістю Сторін, особисто або за допомогою будь-якого іншого доступного технологічного засобу, для розгляду будь-якого питання, що виникає відповідно до цієї Глави.

4. Під час виконання своїх обов'язків Комітет може співпрацювати з будь-яким іншим органом, створеним відповідно до цієї Угоди.

5. Комітет може вимагати передання Спільним комітетом роботи, яка буде здійснюватися відповідно до цієї Статті, будь-якому іншому органу, створеному відповідно до цієї Угоди.

6. Сторони можуть вирішити запросити експертів або відповідні організації на засідання Комітету для надання інформації.

7. Комітет періодично переглядає діяльність щодо співробітництва, що здійснюється згідно зі статтею 23.4, а також перебіг імплементації цієї Глави та положень цієї Угоди з питань гендерної рівності. Комітет звітує та надає рекомендації Спільному комітету щодо такого перегляду та інших питань, якщо це необхідно.

Стаття 23.6: Вирішення спорів

1. Сторони докладатимуть всіх необхідних зусиль у формі діалогу, консультацій та співробітництва з метою вирішення будь-якого питання, яке може виникнути із цієї Глави.

2. Якщо Сторони не можуть вирішити питання згідно з положеннями пункту 1, вони можуть надати згоду та передати справу на розгляд в порядку Глави 28 (Вирішення спорів).

ГЛАВА 24

ТОРГІВЛЯ ТА МАЛІ Й СЕРЕДНІ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття 24.1: Загальні положення

1. Сторони відзначають роль МСП на внутрішніх ринках, а також у міжнародній торгівлі та інвестиціях, їхній внесок у досягнення інклюзивного економічного зростання, сталого розвитку та підвищення продуктивності, а також визнають важливість сприяння створенню середовища, яке полегшує та підтримує розвиток, зростання та конкурентоспроможність МСП.
2. Сторони визнають фундаментальну роль МСП у створенні та підтримці динамізму та підвищенні конкурентоспроможності економіки Сторін. Відповідно, кожна Сторона повинна докладати зусиль для розвитку та поглиблення співробітництва з питань МСП з метою сприяння розширення, диверсифікації та поглиблення економічних і комерційних зв'язків між Сторонами.
3. Сторони визнають, що покращення спроможності МСП брати участь у торгівлі та інвестиціях підвищить їхню конкурентоспроможність, тому кожна Сторона повинна докладати зусиль, наскільки це можливо та доцільно, для визначення та усунення бар'єрів для МСП в рамках міжнародної торгівлі та інвестицій.
4. Сторони визнають важливість інновацій для конкурентоспроможності МСП, тому кожна Сторона повинна докладати зусиль для покращення доступу МСП до інформації, фінансування та мереж з метою сприяння інноваційній діяльності МСП.
5. Кожна Сторона повинна взяти до уваги, що МСП можуть потребувати підтримки з метою посилення зростання, конкурентоспроможності та доступу МСП до міжнародної торгівлі та інвестицій.
6. Кожна Сторона може заохочувати МСП, які працюють на її території або під її юрисдикцією, дотримуватися міжнародно визнаних стандартів, керівних принципів та принципів відповідального ведення бізнесу, якщо застосовно.
7. Сторони визнають важливість поточних ініціатив в сфері МСП, розроблених у рамках відповідних ініціатив, а також важливість урахування їх висновків та рекомендацій, за необхідності.

Стаття 24.2: Обмін інформацією

1. Кожна Сторона повинна надавати та оновлювати, наскільки це можливо та доцільно, інформацію щодо цієї Угоди за допомогою цифрових носіїв, зокрема:
 - (a) тексту цієї Угоди, включаючи додатки, тарифні графіки та правила походження окремих продуктів;
 - (b) стислого опису цієї Угоди; та
 - (c) інформації призначеної для МСП, яка містить:
 - (i) опис положень цієї Угоди, які Сторона вважає актуальними для МСП; та

- (ii) будь-яку додаткову інформацію, яку Сторона вважає корисною для МСП, зацікавлених у отриманні переваг від можливостей, наданих цією Угодою.
2. Кожна Сторона повинна розмістити на своїй веб-сторінці посилання на:
- (a) еквівалентну веб-сторінку іншої Сторони; та
 - (b) веб-сайти та/або веб-сторінки її власних урядових установ та інших відповідних організацій, які надають інформацію, яку Сторона вважає корисною для будь-якої особи, зацікавленої в торгівлі, інвестиціях або веденні бізнесу на території такої Сторони.
3. Інформація, описана в пункті 2(b), може включати:
- (a) митні правила та процедури;
 - (b) норми та процедури щодо прав інтелектуальної власності;
 - (c) інформацію спрямовану на посилення кібербезпеки МСП;
 - (d) технічні регламенти, стандарти, процедури оцінки відповідності, санітарні та фітосанітарні заходи, що стосуються імпорту та експорту;
 - (e) правила іноземного інвестування;
 - (f) процедури реєстрації бізнесу;
 - (g) програми сприяння торгівлі, зокрема програми сприяння розвитку стартапів;
 - (h) програми фінансування МСП;
 - (i) регулювання трудових відносин; та
 - (j) інформацію про оподаткування;
4. Кожна Сторона повинна забезпечувати доступ до інформації, зазначеної в цій Статті, у строки, визначені Сторонами.
5. Кожна Сторона, за необхідності, повинна забезпечувати доступність інформації, зазначеної у цій Статті, власною офіційною мовою (мовами)

Стаття 24.3: Заходи співробітництва щодо МСП

1. Сторони визнають важливість співробітництва між Сторонами для підтримки цілей цієї Глави.
2. Сторони повинні докладати зусиль для залучення приватного сектору та установ, що займаються питаннями підтримки МСП, до розробки та впровадження відповідних заходів, за необхідності.
3. Сторони повинні співробітничати з метою виявлення та, наскільки можливо, усунення бар'єрів у міжнародній торгівлі для МСП, підтримки виробничих секторів, у яких працюють МСП, та сприяння зростанню та створенню МСП високооплачуваних і високопродуктивних робочих місць.

4. Заходи співробітництва можуть включати:

- (a) сприяння обміну найкращими практиками в сфері державної політики та програм, у тому числі, але не обмежуючись: щодо покращення доступу МСП до капіталу та кредитів, включаючи інструменти державного фінансування; кібербезпеки МСП; а також збору та аналізу гендерно-дезагрегованих даних;
- (b) сприяння співробітництву в сфері інфраструктури підтримки МСП Сторін з метою створення міжнародної мережі для обміну найкращими практиками, розвитку потенціалу та культури МСП, включно з підприємцями МСП, обміном маркетинговими дослідженнями та сприянням участі у міжнародній торгівлі, а також розвитком бізнесу на місцевих ринках та посиленням інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості;
- (c) заохочення участі МСП у платформах, таких як веб-платформи, платформи для бізнес-підприємців та консультантів з метою обміну інформацією та найкращими практиками в рамках надання допомоги МСП з метою налагодження зв'язків з міжнародними постачальниками, покупцями та іншими потенційними діловими партнерами;
- (d) підтримка розвитку цифрових навичок МСП для розширення їх участі в електронній комерції та цифровій торгівлі з метою використання можливостей, що випливають із цієї Угоди, а також оперативного отримувати доступ до нових ринків;
- (e) підтримка організації мереж сприяння торгівлі та бізнес-форумів, а також спільному проведенню семінарів, конференцій, симпозіумів, круглих столів або інших пов'язаних заходів для вивчення ділових, секторальних і технічних можливостей, а також інформування МСП про переваги, доступні їм відповідно до цієї Угоди;
- (f) покращення доступу МСП до участі, лідерства та підприємництва в сфері науки, технологій, інженерії, математики та бізнесу; та
- (g) обмін інформацією та найкращими практиками щодо програм кібербезпеки, пов'язаних із МСП, правил, стандартів, засобів контролю та заходів оцінки відповідності вимогам кібербезпеки та конфіденційності з метою покращення відповідних навичок МСП.

5. Сторони можуть докладати зусиль здійснювати співробітництво у рамках існуючих міжнародних майданчиків для просування та захисту інтересів МСП та їх участі в міжнародній торгівлі та інвестиціях.

Стаття 24.4: Комітет з питань МСП

1. Цим Сторони засновують Комітет з питань МСП (далі - Комітет), до складу якого входять представники урядів кожної зі Сторін.

2. Комітет повинен:

- (a) визначити шляхи надання підтримки МСП кожної Сторони у використанні комерційних можливостей, передбачених цією Угодою;

- (b) забезпечити канали обміну інформацією, досвідом та найкращими практиками щодо підтримки та допомоги експортерам МСП з питань, серед іншого, програм навчання, освіти в сфері торгівлі, фінансування торгівлі, торговельних місій, сприяння торгівлі, електронної комерції та цифрової торгівлі, спільних бізнес-проектів, ідентифікації комерційних партнерів іншої Сторони та налагодження надійних ділових стосунків;
- (c) переглядати та координувати робочу програму Комітету з роботою інших комітетів, підкомітетів, робочих груп, контактних осіб;
- (d) переглядати імплементацію та дію цієї Глави та положень цієї Угоди, пов'язаних із МСП, звітувати про результати та давати рекомендації Спільному Комітету, які можуть бути включені до майбутніх ініціатив та програм допомоги МСП, за необхідності; та
- (e) розглядати будь-які інші питання, що стосуються МСП, за рішенням Комітету, включно з питаннями адресованими МСП щодо практичних можливостей отримання ними переваг в рамках цієї Угоди.

3. Засідання Комітету повинні проводитись за спільним рішенням Сторін. Засідання Комітету можуть проводитись особисто, в режимі відео конференції, по телефону або в інший спосіб.

4. Комітет може залучати відповідних експертів, міжнародні донорські організації, МСП, включаючи працівників, представників асоціацій, що захищають інтереси працівників бізнесу, до розробки та виконання своїх програм і заходів.

Стаття 24.5: Незастосування вирішення спору

Сторона не може вдаватися до вирішення спору відповідно до Глави 28 (Вирішення спорів) з будь-якого питання, що виникає за цією Главою.

ГЛАВА 25

ТОРГІВЛЯ ТА КОРИННІ НАРОДИ

Стаття 25.1: Загальні положення

1. Для цілей цієї Глави, корінні народи означає:
 - (а) Для Канади: аборигенні народи (включаючи Перші народи, інуїтів і народи метисів), як визначено в підрозділі 35(2) Конституційного акта Канади 1982 року;
 - (б) Для України: караїми, кримські татари та кримчаки, у тому числі на Кримському півострові.
2. Сторони визнають, що історія корінних народів у Україні та історія корінних народів в Канаді, у тому числі на Кримському півострові, складають унікальний контекст для внутрішньої політики кожної Сторони.
3. Сторони також визнають, що, оскільки корінні народи споконвіку займаються торгівлею, торгівля має основоположне значення для історії, ідентичності, культурної спадщини та економічного процвітання корінних народів.
4. Сторони визнають, що міжнародна торгівля та інвестиції сприяють сталому розвитку, інноваціям та процвітанням і що поліпшення доступу корінних народів до міжнародної торгівлі та інвестиційних можливостей підвищить їх здатність долучатись до економічної діяльності та отримувати вигоду від такої економічної діяльності, включно з торгівлею та інвестуванням.
5. Сторони зобов'язуються впроваджувати конструктивні, інноваційні та інклюзивні практики для забезпечення доступу корінних народів до вигод цієї Угоди.
6. Сторони підтверджують, що ефективна координація та реалізація політик, програм та проектів, включно з виявленням та усуненням бар'єрів у торгівлі та розширенням можливостей здійснення міжнародної торгівлі та інвестування для корінних народів, корінними народами та між ними, можуть сприяти подальшому сталому економічному розвитку та здатності корінних народів долучатись до економічної діяльності та отримувати вигоду від неї.
7. Сторони визнають, що корінні народи мають право підтримувати і розвивати свої економічні системи та інститути і вільно займатися всією своєю традиційною та іншою економічною діяльністю відповідно до законодавства кожної Сторони.
8. Сторони підтверджують, що корінні народи мають право на всі права людини та основні свободи, включно з тими, які визнані Статутом Організації Об'єднаних Націй, Загальною декларацією прав людини та *Декларацією Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів*.
9. Сторони підтверджують, що корінні народи мають право бути вільними від дискримінації та право повною мірою користуватися всіма правами, визнаними відповідно до чинного міжнародного права чи внутрішнього законодавства, у тому числі щодо їхньої участі у міжнародній торгівлі.
10. Кожна Сторона підтверджує своє зобов'язання виконувати багатосторонні природоохоронні угоди, стороною яких вона є.

11. Сторони визнають важливість Порядку денного Організації Об'єднаних Націй у сфері сталого розвитку до 2030 року та важливість досягнення Цілей сталого розвитку, враховуючи їх актуальність для корінних народів, включно з тим, як вони стосуються захисту земель, вод та природних ресурсів, та як вони підтримують умови для сталого та всеохоплюючого економічного розвитку.

Стаття 25.2: Неухилення від дотримання законодавства

Сторона повинна не послаблювати і не зменшувати захист корінних народів у своїх законах і нормативних актах для заохочення міжнародної торгівлі та інвестування між ними або між Сторонами та будь-якою іншою державою.

Стаття 25.3: Відповідальна ділова поведінка

1. Кожна Сторона повинна заохочувати підприємства, що діють на її території або під її юрисдикцією, включати у свою внутрішню політику та практики міжнародно визнані стандарти, настанови та принципи відповідальної ділової поведінки, які були схвалені, підтримані або дотримуються Стороною.

2. Сторони визнають, що вкрай важливо, аби підприємства, що діють на їх території або під їх юрисдикцією, поважали права корінних народів, що визнані і підтвержені в рамках цієї Угоди і відповідно до міжнародного права або внутрішнього законодавства.

Стаття 25.4: Співробітництво з метою сприяння участі корінних народів у міжнародній торгівлі та інвестиціях

1. Сторони визнають важливість здійснення заходів, спрямованих на сприяння та розширення участі корінних народів у внутрішній та міжнародній економічній діяльності.

2. Сторони повинні сприяти обміну досвідом та співпрацюють з метою заохочення та розширення участі корінних народів у міжнародній торгівлі та інвестуванні, включаючи можливості участі в державних закупівлях.

3. Сторони повинні прагнути брати участь у поточних двосторонніх обговореннях для здійснення співробітництва, керуючись такими принципами:

- (a) повага і партнерство;
- (b) рівність, різноманітність та гендерний баланс;
- (c) підзвітність та прозорість; та
- (d) відкритість, гнучкість і прагматизм.

4. Сторони визнають важливість здійснення співробітництва, направлено на сприяння діалогу та підвищення спроможності підприємств, що належать корінним народам, отримувати повний доступ до можливостей та використовувати можливості, що створені цією Угодою.

5. Сторони повинні спільно сприяти діяльності, залучаючи, у відповідних випадках, корінні народи, з тим, щоб можливості, що створені цією Угодою, могли більш ефективно підтримувати цілі, пріоритети та інтереси корінних народів. Це співробітництво може включати:

- (a) врахування способів сприяння залученню корінних народів до міжнародної торгівлі та інвестування, включно з програмами, спрямованими на заохочення розвитку потенціалу та навичок, такі як цифрові навички;
- (b) допомога корінним народам у визначенні бар'єрів, що перешкоджають їхній участі в міжнародній торгівлі та інвестуванні, а також у розробці стратегій для усунення цих бар'єрів;
- (c) врахування способів поліпшення доступу до капіталу та фінансування, включно з експортним фінансуванням;
- (d) обмін кращими практиками щодо сприяння успішним, інноваційним та екологічно сталим підприємствам, що належить корінним народам;
- (e) допомога корінним народам у використанні електронної комерції для продажу товарів та послуг корінних народів на національному та міжнародному рівнях;
- (f) сприяння підприємствам, що належить жінкам з числа корінних народів, включаючи діяльність з підтримки інтернаціоналізації мікро-, малих та середніх підприємств, включаючи кооперативи та соціальні підприємства;
- (g) сприяння розвитку лідерства серед підприємств корінних народів та мереж таких підприємств;
- (h) вивчення можливостей для полегшення роботи кожної Сторони у розробці та розширенні програм консультування, допомоги та навчання з питань експорту для підприємств, що належать корінним народам;
- (i) обмін інформацією, досвідом та кращими практиками щодо сприяння доступу підприємств, що належать корінним народам, до існуючих ланцюжків постачання та просування та розвитку ланцюжків постачання корінних народів;
- (j) врахування способів заохочення компаній до пошуку продуктів та послуг серед підприємств, що належать корінним народам; та
- (k) будь-яке інше питання за рішенням Сторін.

6. Сторони можуть запрошувати міжнародні установи, бізнеси, неурядові організації або інші відповідні установи, у відповідних випадках, для надання допомоги у розробці та здійсненні заходів у сфері співробітництва відповідно до цієї Статті.

7. Протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою кожна Сторона повинна докласти зусиль для створення веб-сторінки з інформацією для підвищення обізнаності про можливості, створені цією Угодою для корінних народів, включно з переліком заходів, запланованих або здійснених відповідно до цієї Статті, і буде регулярно оновлювати та підтримувати таку веб-сторінку, як належно.

8. Сторони можуть, у разі необхідності, співпрацювати в рамках міжнародних та багатосторонніх форумів з метою сприяння участі корінних народів у міжнародній торгівлі, у тому числі в рамках СОТ.

Стаття 25.5: Комітет з питань торгівлі та корінних народів

1. Цим Сторони створюють Комітет з питань торгівлі та корінних народів, до складу якого входять представники кожної Сторони, відповідальні за питання, що охоплюються цією Главою. У відповідних випадках кожна Сторона може запросити представників установ корінних народів, включаючи правовласників і партнерів з числа корінних народів.

2. Мета Комітету з питань торгівлі та корінних народів полягає в нагляді за виконанням цієї Глави, і його функції можуть включати:

- (a) створення форуму для обговорення та розгляду будь-яких питань, пов'язаних з діяльністю та виконанням цієї Глави;
- (b) забезпечення координації та нагляду за діяльністю у сфері співробітництва відповідно до Статті 25.4;
- (c) співпрацю з іншими комітетами, робочими групами та допоміжними органами, створеними відповідно до цієї Угоди, для забезпечення того, щоб корінні народи могли в повній мірі скористатися цією Угодою;
- (d) підготовку та оприлюднення на щорічній основі звіту про свою діяльність відповідно до цієї Глави;
- (e) надання рекомендацій, якщо це необхідно, Спільній комісії; та
- (f) виконання будь-яких інших функцій, про які Сторони можуть вирішити.

3. Комітет з питань торгівлі та корінних народів повинен збиратися за взаємним рішенням Сторін особисто або за допомогою будь-яких інших доступних технологічних засобів протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою, а потім за рішенням Сторін для розгляду будь-яких питань, що виникають у зв'язку з цією Главою.

Стаття 25.6: Положення Угоди, які приносять вигоди корінним народам

Сторони визнають, що в інших Главах цієї Угоди є положення, які спрямовані на розширення співробітництва між Сторонами з економічних питань корінних народів або з інших питань, які можуть сприяти подальшому розширенню участі корінних народів у міжнародній торгівлі та інвестиційних можливостях, що випливають з цієї Угоди. До них відносяться: Глава 10 (Встановлені монополії та державні підприємства, які здійснюють комерційну діяльність), Глава 11 (Державні закупівлі), Глава 13 (Навколишнє природне середовище), Глава 17 (Інвестиції) і Глава 29 (Винятки).

Стаття 25.7: Вирішення спорів

Сторона не може вдаватися до вирішення спору відповідно до Глави 28 (Вирішення спорів) з будь-якого питання, що виникає за цією Главою.

ГЛАВА 26

НАЛЕЖНА РЕГУЛЯТОРНА ПРАКТИКА

Стаття 26.1: Визначення

Для цілей цієї Глави:

охоплені регуляторні заходи означають регуляторні заходи, визначені кожною Стороною як такі, що охоплюються цією Главою відповідно до Статті 26.3; та

регуляторний орган означає орган, який приймає нормативні акти на центральному рівні влади.

Стаття 26.2: Загальні положення

1. Для цілей цієї Глави належна регуляторна практика означає використання найкращих практик у процесі підготовки, планування, розробки, видання, прийняття, впровадження, моніторингу ефективності та перегляду регуляторних заходів з метою сприяння досягненню цілей державної політики.
2. Сторони визнають, що впровадження загальнодержавних практик сприяння підвищенню якості регулювання шляхом більшої прозорості, аналізу цілей, підзвітності та передбачуваності, які ґрунтуються на принципах державної регуляторної політики Сторони, може сприяти міжнародній торгівлі, інвестиціям та економічному зростанню, одночасно сприяючи здатності кожної Сторони досягати своїх цілей державної політики (включаючи цілі в галузі охорони здоров'я, безпеки та охорони навколишнього середовища) на тому рівні захисту, який вона вважає за потрібне.
3. Регуляторні органи Сторін докладають зусиль для посилення співробітництва та запобігання, скорочення або скасування зайвих регуляторних вимог з метою сприяння торгівлі та економічному зростанню, підтримуючи або підвищуючи стандарти охорони здоров'я, безпеки та охорони навколишнього середовища.
4. Сторони підтверджують важливість:
 - (a) збереження та посилення вигод від співробітництва, що заохочується Сторонами в цій Угоді, за допомогою належної регуляторної практики, яка сприяє збільшенню торгівлі товарами та послугами, а також інвестиціям між Сторонами;
 - (b) право кожної Сторони визначати свої пріоритети у сфері регуляторної політики, а також встановлювати та впроваджувати регуляторні заходи для вирішення цих пріоритетів у тих сферах та на тих рівнях управління, які Сторона вважає доцільними;
 - (c) досягнення цілей державної політики (в тому числі цілей у сфері охорони здоров'я, безпеки та охорони навколишнього середовища) на рівні, який вважають належним;
 - (d) врахування пропозицій зацікавлених осіб при розробці регуляторних заходів;
 - (e) розробки заходів, спрямованих на розвиток співробітництва та розбудову потенціалу Сторін; та

- (f) вжиття заходів для мінімізації ненавмисної несправедливості або нерівності всередині та між групами людей, на які може вплинути запропонований регуляторний захід, особливо жінок та корінних народів, а також впливу на навколишнє середовище.

Стаття 26.3: Сфера застосування

Кожна Сторона не пізніше, ніж через два роки після дати набрання чинності цією Угодою, визначає та оприлюднює регуляторні заходи, які охоплюються цією Главою (охоплені регуляторні заходи), відповідно до свого законодавства. Кожній Стороні слід прагнути забезпечити значне охоплення регуляторних заходів, які вона визначає як ті, що підпадають під дію цього пункту.

Стаття 26.4: Внутрішня координація регуляторної діяльності

1. Сторони визнають, що належна регуляторна практика може заохочуватися за допомогою механізмів, які сприяють координації між регуляторними органами та пов'язані з процесами розробки та перегляду охоплених регуляторних заходів. Відповідно, кожна Сторона докладатиме зусиль для забезпечення існування таких механізмів або процесів, а також їх координацію через свої центральні регуляторні координаційні органи в межах їхніх повноважень і відповідно до свого законодавства.
2. Сторони визнають, що механізми або процеси, згадані в пункті 1, можуть відрізнитися залежно від відмінностей у рівнях економічного розвитку та політичних і інституційних структур кожної Сторони.
3. Кожна Сторона має описати принципи функціонування таких механізмів або процесів, зазначені в пункті 1, та забезпечити загальний доступ до відповідної інформації.
4. Кожній Стороні слід забезпечити, щоб її механізми або процеси, зазначені в пункті 1, дозволяли здійснювати:
 - (a) перегляд охоплених регуляторних заходів, запропонованих Стороною, з метою визначення того, чи врахувала Сторона належну регуляторну практику при підготовці заходів, та надання рекомендацій на основі перегляду регуляторних заходів;
 - (b) посилення консультацій та координації між регуляторними органами з метою виявлення потенційного збігу та дублювання між запропонованими та чинними нормативними актами, а також запобігання неузгодженості вимог між запропонованими та чинними нормативними актами;
 - (c) надання рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правової бази;
 - (d) звітування перед громадськістю про охоплені регуляторні заходи, які були переглянуті відповідно до підпункту (a), та про будь-які пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання, а також про зміни у процесах та механізмах, зазначених у пункті 1; та
 - (e) заохочення регуляторних підходів, які допомагають уникати зайвих обмежень конкуренції на ринку.

Стаття 26.5: Попереднє планування

Кожній Стороні слід, у спосіб, який вона вважає доцільним, та відповідно до своїх законів і нормативних актів, щорічно повідомляти громадськості про будь-який регуляторний захід, який, як вона обґрунтовано очікує, її регуляторні органи можуть ухвалити протягом 12 місяців.

Стаття 26.6: Аналіз регуляторного впливу

1. Кожна Сторона намагається заохочувати свої регуляторні органи, відповідно до своїх законів та нормативних актів, проводити аналіз регуляторного впливу при розробці запропонованих регуляторних заходів, які перевищують поріг економічного впливу або відповідають іншим критеріям, встановленим Стороною для проведення аналізу, з метою надання їй допомоги у розробці регуляторних заходів, які найкращим чином сприяють досягненню цілей, що переслідуються цією Стороною.

2. Визнаючи, що відмінності в інституційних, соціальних, культурних, правових умовах та умовах розвитку Сторін можуть призвести до специфічних регуляторних підходів, кожній Стороні слід забезпечити, щоб аналіз регуляторного впливу, серед іншого, включав:

- (a) аналіз необхідності прийняття запропонованого регуляторного заходу, що включає опис характеру та значимості проблеми, на вирішення якої спрямований цей захід;
- (b) розгляд можливих альтернатив запропонованому регуляторному заходу, включно з, наскільки це можливо та відповідно до своїх законів та нормативних актів, відповідними вигодами та витратами запропонованого заходу та інших можливих альтернатив, у тому числі відповідні наслідки (такі як економічні, соціальні, екологічні наслідки, наслідки для здоров'я населення та безпеки), а також ризики та розподільчі ефекти у часі запропонованого регуляторного заходу та можливої альтернативи, із визнанням того, що деякі витрати та вигоди важко піддаються кількісній оцінці або монетизації;
- (c) пояснення причин, на підставі яких зроблено висновок про те, що визначена альтернатива не досягає цілей політики в ефективний спосіб, включно з, за необхідності, посиленням на витрати і вигоди та потенціал для управління ризиками; та,
- (d) використання найкращої обґрунтовано доступної інформації, включно з відповідною науковою, технічною, економічною або іншою інформацією, у межах повноважень, мандату, можливостей та ресурсів конкретного регуляторного органу.

3. При проведенні аналізу регуляторного впливу кожній Стороні слід забезпечити щоб її регуляторні органи враховували потенційний вплив запропонованого нормативного акта на суб'єктів малого та середнього підприємництва (МСП).

Стаття 26.7: Консультації з громадськістю та прозорість

1. При підготовці регуляторного заходу кожній Стороні слід намагатись:
 - (a) публікувати запропонований регуляторний захід на урядовому веб-сайті, який є безкоштовним та загальнодоступним для громадськості і який дозволить будь-якій особі оцінити, чи може він суттєво вплинути на її інтереси, і якщо так, то яким чином;
 - (b) публікувати аналіз регуляторного впливу, пов'язаний із запропонованим регуляторним заходом, на урядовому веб-сайті, який є безкоштовним та загальнодоступним; та
 - (c) надавати розумні можливості будь-якій особі на недискримінаційній основі надати свої пропозиції щодо запропонованого регуляторного заходу.
2. Якщо очікується, що запропонований регуляторний захід матиме значний вплив на міжнародну торгівлю, Стороні, як правило, слід забезпечити період для надання коментарів, що становить щонайменше 60 днів з дати опублікування запропонованого регуляторного заходу та, за необхідності, забезпечити період для надання коментарів до 90 днів з дати опублікування запропонованого регуляторного заходу.
3. Кожна Сторона бере до уваги отримані пропозиції щодо запропонованого регуляторного заходу протягом строку, визначеного для надання пропозицій, та оприлюднює звіт про результати публічних консультацій з урахуванням необхідності захисту конфіденційної інформації або персональних даних чи неналежного змісту.
4. Перед завершенням роботи над нормативним актом, регуляторний орган Сторони оцінює будь-яку інформацію, надану йому в письмовій формі протягом періоду надання коментарів.

Стаття 26.8: Використання зрозумілої мови

Кожній Стороні слід забезпечити, щоб запропоновані та остаточні регуляторні заходи були чітко сформульованими, стислими, організованими та легкими для розуміння, з усвідомленням того, що деякі заходи стосуються технічних питань, для розуміння та застосування яких можуть знадобитися спеціальні знання.

Стаття 26.9: Розгляд інших заходів

Кожній Стороні слід заохочувати свої відповідні регуляторні органи враховувати регуляторні заходи іншої Сторони, а також відповідні регуляторні напрацювання на міжнародних, регіональних та інших форумах при розробці охоплених регуляторних заходів в тій мірі, в якій це є доцільним та узгодженим з її законами та нормативними актами.

Стаття 26.10: Публічний доступ

Відповідно до своїх законів та нормативних актів, кожна Сторона прагне забезпечити, щоб відповідні регуляторні органи надавали громадськості доступ до охоплених регуляторних заходів та, наскільки це можливо, забезпечити доступ в режимі онлайн або через спеціальний веб-портал, визначений у її законодавстві, який є безкоштовним та загальнодоступним.

Стаття 26.11: Ретроспективний перегляд

1. Кожній Стороні слід переглядати свої охоплені регуляторні заходи з періодичністю, яку вона вважає доцільною, для визначення необхідності їх зміни, раціоналізації, розширення або скасування з тим, щоб зробити регуляторний режим Сторони більш ефективним у досягненні цілей політики.
2. Кожній Стороні слід прагнути публікувати, наскільки це можливо, будь-які офіційні плани та результати своїх переглядів згідно з пунктом 1.

Стаття 26.12: Співробітництво

1. Сторони докладають зусиль для співробітництва з метою імплементації цієї Глави та максимізації вигод, що випливають з неї. Кожній Стороні у своїй діяльності щодо співробітництва слід брати до уваги потреби іншої Сторони. Діяльність щодо співробітництва може включати:
 - (a) обмін інформацією, діалоги або зустрічі з посадовими особами іншої Сторони;
 - (b) обмін інформацією, діалоги або зустрічі з зацікавленими особами, включаючи суб'єктів МСП, іншої Сторони та з міжнародними організаціями;
 - (c) навчальні програми, семінари та інші ініціативи з надання допомоги;
 - (d) зміцнення співробітництва між регуляторними органами Сторін; та
 - (e) інші види співробітництва, які можуть бути визначені Сторонами.

Стаття 26.13: Звіт про імплементацію та перегляд

1. З метою забезпечення прозорості та для того, щоб слугувати основою для співробітництва, кожна Сторона готує звіт про імплементацію цієї Глави протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою та принаймні один раз на три роки в подальшому. Звіт надається іншій Стороні через Контактні пункти, визначені відповідно до Статті 26.14 (1).
2. У своєму першому звіті відповідно до пункту 1 кожна Сторона описує заходи, які вона вжила для дотримання та імплементації цієї Глави з дати набрання чинності цією Угодою, а також заходи, які вона планує вжити в майбутньому для імплементації цієї Глави, у тому числі заходи, спрямовані на:
 - (a) створення органу, механізму або процесу для сприяння ефективній міжвідомчій координації;
 - (b) перегляд запропонованих регуляторних заходів відповідно до Статті 26.4;

- (c) заохочення своїх регуляторних органів до проведення аналізу регуляторного впливу відповідно до Статті 26.6;
- (d) забезпечення доступності для громадськості нових та чинних охоплених регуляторних заходів відповідно до Статті 26.10;
- (e) перегляд охоплених регуляторних заходів відповідно до Статті 26.11(1); та
- (f) оприлюднення щорічного повідомлення про регуляторні заходи, які вона обгрунтовано очікує видати або прийняти протягом наступних 12 місяців, відповідно до Статті 26.5.

3. У наступних звітах, наданих відповідно до пункту 1, кожна Сторона описує заходи, які вона вжила з моменту подання попереднього звіту, та заходи, які вона планує вжити в майбутньому для імплементації цієї Глави.

4. Принаймні один раз протягом трирічного періоду, що починається з дати набрання чинності цією Угодою, кожна Сторона переглядають зміни у своїй належній регуляторній практиці та свій досвід імплементації цієї Глави, з метою розгляду питання про надання рекомендацій Спільній Комісії щодо вдосконалення цієї Глави з метою подальшого посилення вигод від цієї Угоди. Під час такого перегляду Сторони можуть обговорювати або ставити питання щодо конкретних аспектів звіту Сторони. Сторони можуть також визначити можливості для майбутньої допомоги у діяльності щодо співробітництва.

Стаття 26.14: Контактні пункти

1. Кожна Сторона призначає Контактний пункт з питань, що виникають згідно з цією Главою. Кожна Сторона повідомляє іншу Сторону щодо реквізитів такого Контактного пункту, та негайно інформує іншу Сторону про будь-які зміни щодо її Контактного пункту.

2. Кожен Контактний пункт відповідає за:

- (a) надання інформації щодо імплементації цієї Глави, на запит іншої Сторони, Контактному пункту іншої Сторони, на запит іншої Сторони;
- (b) проведення консультацій та координації з відповідними регуляторними органами Сторони, у разі необхідності, з питань, що виникають відповідно до цієї Глави;
- (c) Надання звіту, передбаченого статтею 26.13, іншій Стороні; та
- (d) сприяння діяльності щодо співробітництва, яке здійснюється Сторонами відповідно до Статті 26.12.

Стаття 26.15: Зв'язок з іншими Главами

У разі невідповідності між цією Главою та іншою Главою цієї Угоди перевагу матиме інша Глава у тій частині, що стосується такої невідповідності.

Стаття 26.16: Незастосування процедури вирішення спору

Сторона не може вдаватись до вирішення спору відповідно до Глави 28 (Вирішення спорів) з будь-якого питання, що виникає за цією Главою.

ГЛАВА 27

АДМІНІСТРУВАННЯ УГОДИ

Стаття 27.1: Спільна комісія

1. Сторони продовжують роботу Спільної комісії, створеної згідно з Угодою 2017 року, яка складається з представників на рівні міністрів або з уповноважених ними осіб, та інкорпорує її до цієї Угоди.

2. Спільна комісія:

- (a) здійснює контроль за виконанням цієї Угоди;
- (b) здійснює огляд функціонування цієї Угоди в цілому;
- (c) скеровує роботу з подальшого удосконалення цієї Угоди;
- (d) здійснює контроль за діяльністю всіх комітетів та підкомітетів, створених або продовжених за цією Угодою, що зазначені у Статтях 1 та 2 Додатку 27-А, та будь-яких інших органів, створених або продовжених відповідно до пункту 5; та
- (e) розглядає інші питання, які можуть впливати на функціонування цієї Угоди.

3. Спільна комісія може:

- (a) приймати рішення щодо тлумачення цієї Угоди, які є обов'язковими для комісій з вирішення спору, створених відповідно до Статті 28.7 (Створення комісії з вирішення спору);
- (b) звертатися за консультаціями до неурядових осіб або груп осіб;
- (c) сприяти реалізації цілей цієї Угоди шляхом ухвалення будь-яких змін:
 - (i) до Графіку будь-якої Сторони до Додатку 2-В (Скасування тарифів) з метою включення до нього одного або кількох товарів, не включених до Графіку скасування тарифів;
 - (ii) строків поступового скасування, встановлених у Додатку 2-В (Скасування тарифів), з метою прискорення зниження тарифів;
 - (iii) правил визначення походження щодо окремих продуктів, що встановлені у Додатку 3-А (Специфічні правила походження); та
 - (iv) до переліку організацій, що здійснюють закупівлі, наведеного у графіку Сторони у Додатку 11-А.1 та Додатку 11-В.1 (Центральні органи влади), та Додатку 11-А.2 (Інші юридичні особи) та Додатку 11-В.2 (Інші установи, підприємства та організації);
- (d) розглядати будь-які зміни чи доповнення стосовно прав та зобов'язань, передбачених цією Угодою;
- (e) визначати розмір винагород та витрат, що будуть сплачуватися членам комісій; та

(f) здійснювати будь-які інші дії при виконанні своїх функцій за рішенням Сторін.

4. Зміни, зазначені у підпункті 3(с), здійснюються за умови виконання необхідних правових процедур кожної із Сторін.

5. Спільна комісія може встановлювати та делегувати повноваження комітетам, підкомітетам або робочим групам. Якщо цією Угодою не визначено інше, комітети, підкомітети або робочі групи працюють за мандатом, рекомендованим Координаторами Угоди, зазначеними у Статті 27.2, та схваленим Спільною комісією. Будь-які комітети, підкомітети або робочі групи, створені Спільною комісією відповідно до Статті 16.1(6) (Спільна комісія) Угоди 2017 року, продовжують діяти відповідно до цієї Угоди.

6. Спільна комісія встановлює свої правила та процедури роботи. Рішення Спільної комісії приймаються за взаємною згодою.

7. Засідання Спільної комісії скликаються один раз на рік або на письмовий запит будь-якої Сторони. Якщо Сторони не домовляться про інше, засідання Спільної комісії проводяться по чергово на території кожної зі Сторін або за допомогою наявних технічних засобів.

8. Усі рішення та дії Спільної комісії та будь-яких комітетів, підкомітетів, робочих груп чи інших органів продовжуються та інкорпуються до відповідного органу за цією Угодою.

Стаття 27.2: Координатори Угоди

1. Координатори Угоди призначені відповідно до Статті 16.2(1) (Координатори Угоди) Угоди 2017 року, продовжують здійснювати свою діяльність в рамках цієї Угоди. Кожна Сторона належним чином повідомляє іншу Сторону про будь-які зміни зі свого боку у складі Координаторів Угоди.

2. Координатори Угоди спільно:

- (a) здійснюють моніторинг роботи усіх органів, створених або продовжених відповідно до цієї Угоди, що зазначені у Додатку 27-А, та будь-яких інших органів, створених відповідно до Статті 27.1.5, включаючи правонаступників таких органів;
- (b) надають Спільній комісії рекомендації щодо створення органів, які вони вважають необхідними для сприяння роботі Спільної комісії;
- (c) координують підготовку до засідань Спільної комісії;
- (d) контролюють виконання рішень, прийнятих Спільною комісією, у встановленому порядку;
- (e) отримують повідомлення та інформацію, що надаються відповідно до цієї Угоди, та, за необхідності, полегшують зв'язок між Сторонами з будь-яких питань, які охоплюються цією Угодою; та
- (f) розглядають будь-які інші питання, які можуть впливати на реалізацію цієї Угоди, відповідно до мандату, наданого Спільною комісією.

3. Засідання Координаторів проводяться в міру необхідності.

4. Будь-яка Сторона може у будь-який час письмово вимагати проведення спеціального засідання Координаторів. Таке засідання проводиться упродовж 30 днів після отримання запиту іншою Стороною.

Додаток 27-А

Комітети, підкомітети та інші органи

1. Комітети, створені відповідно до Угоди 2017 року та які продовжують здійснювати свою діяльність відповідно до цієї Угоди:
 - (a) Комітет з торгівлі товарами і правил визначення походження (Стаття 2.13);
 - (b) Комітет з інтелектуальної власності (Стаття 12.12); та
 - (c) Комітет з навколишнього природного середовища (Стаття 13.25).
2. Підкомітети, створені відповідно до Угоди 2017 року та продовжують здійснювати свою діяльність відповідно до цієї Угоди:
 - (a) Підкомітет з питань сільського господарства (Стаття 2.13.4); та
 - (b) Підкомітет з процедур визначення походження (Стаття 3.31).
3. Інші комітети або органи, створені відповідно до цієї Угоди:
 - (a) Рада з питань праці (Стаття 14.10);
 - (b) Комітет з фінансових послуг (Стаття 20.21);
 - (c) Комітет з торгівлі та гендерних питань (Стаття 23.5);
 - (d) Комітет з питань МСП (Стаття 24.4); та
 - (e) Комітет з питань торгівлі та корінних народів (Стаття 25.5).
4. Контактні пункти, створені на підставі таких положень:
 - (a) Глава 2 (Національний режим і доступ до ринку), Стаття 3(i) Додатку 2-В (Скасування тарифів);
 - (b) Глава 6 (Санітарні та фітосанітарні заходи), Стаття 6.3 (Контактні пункти з питань санітарних та фітосанітарних заходів);
 - (c) Глава 7 (Технічні бар'єри в торгівлі), Стаття 7.8 (Контактні пункти);
 - (d) Глава 12 (Інтелектуальна власність), Стаття 12.11 (Призначення контактних пунктів);
 - (e) Глава 13 (Навколишнє природне середовище), Стаття 13.25 (Комітет з навколишнього природного середовища та контактний пункт);
 - (f) Глава 14 (Праця), Стаття 14.11 (Національний адміністративний офіс);
 - (g) Глава 16 (Співробітництво з питань торгівлі), Стаття 16.2 (Контактні пункти);
 - (h) Глава 21 (Тимчасовий в'їзд для ділових осіб), Стаття 21.6 (Контактні пункти); та
 - (i) Глава 26 (Належна регуляторна практика), Стаття 26.14 (Контактні пункти).

ГЛАВА 28

ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Частина А - Вирішення спорів між державами

Стаття 28.1: Визначення термінів

Для цілей цієї Глави:

сторона-скаржник означає Сторону, яка подає запит створення комісії з врегулювання спору відповідно до Статті 28.7;

комісія з вирішення спору означає комісію з вирішення спору, створену відповідно до Статті 28.7; та

сторона-відповідач означає Сторону, яка отримує запит про створення комісії з вирішення спору відповідно до Статті 28.7.

Стаття 28.2: Взаємодія

Сторони докладають зусиль для досягнення порозуміння щодо тлумачення та застосування цієї Угоди та намагаються через взаємодію та консультації досягати взаємоприйнятних рішень з питань, що можуть впливати на виконання Угоди.

Стаття 28.3: Сфера дії та застосування

1. За винятком питань, які виникають відповідно до Глав 6 (Санітарні та фітосанітарні заходи), 12 (Інтелектуальна власність), 16 (Співробітництво з питань торгівлі), 9 (Конкурентна політика) і 10 (Встановлені монополії та державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність), та за винятком того, коли в цій Угоді передбачено інше, положення цієї Глави про вирішення спорів застосовуються для вирішення спорів між Сторонами щодо тлумачення або застосування цієї Угоди або у випадках, коли одна із Сторін вважає, що:

- (a) захід, що фактично здійснюється або запропонований іншою Стороною, не відповідає або не відповідатиме одному з її зобов'язань за цією Угодою;
- (b) інша Сторона в іншій формі не виконала одне із своїх зобов'язань за цією Угодою; або
- (c) має місце скасування або зменшення вигід у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення).

2. Додаток 28-В (Вирішення спорів для забезпечення прозорості, протидії корупції та сприяння відповідальній діловій поведінці) застосовується до спору, що виникає відповідно до Частини В Глави 15 (Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка). За винятком випадків, визначених у Додатку 28-В (Вирішення спорів для забезпечення прозорості, протидії корупції та сприяння відповідальній діловій поведінці), Статті з 28.4 по 28.14 не застосовуються до такого спору.

Стаття 28.4: Вибір форуму

1. Відповідно до пункту 2 спір з питання, що виникає за цією Угодою та Угодою СОТ або будь-якою іншою угодою про вільну торгівлю, учасницями якої є обидві Сторони, може бути вирішений у місці, визначеному відповідно до положень однієї з цих угод на розсуд Сторони-скаржника.
2. Якщо Сторона-скаржник подає запит про створення комісії з вирішення спору за угодою, зазначеною у пункті 1, використовуватиметься тільки вибраний форум, а не інший.

Стаття 28.5: Консультації

1. Будь-яка Сторона може подати письмовий запит про проведення консультацій з іншою Стороною з питання, зазначеного у Статті 28.3.
2. Сторона, що подає запит проведення консультацій, надає іншій Стороні запит з викладенням причин для його подання, із зазначенням заходу або питання, що є предметом розгляду відповідно до Статті 28.3, та із зазначенням правових підстав для оскарження.
3. Відповідно до пункту 4, Сторони, якщо ними не буде прийнято інше рішення, розпочинають консультації упродовж 30 днів з дати отримання запиту іншою Стороною.
4. У термінових випадках, зокрема, якщо питання стосується товару або послуги, що швидко втрачає свою комерційну вартість, наприклад, товарів, що швидко псуються, консультація починається упродовж 15 днів з дати отримання запиту іншою Стороною.
5. Сторона, що подає запит про проведення консультацій, може звернутися з проханням до іншої Сторони залучити до участі у консультаціях фахівців своїх державних або інших регуляторних органів, досвідчених у питаннях, що є предметом консультацій.
6. Сторони намагаються знайти взаємоприйнятне рішення питання шляхом проведення консультацій відповідно до цієї Статті. З цієї метою кожна Сторона:
 - (a) надає інформацію, достатню для повного вивчення заходу або питання, що є предметом розгляду; та
 - (b) вважає конфіденційною будь-яку інформацію, у тому числі інформацію, що є приватною власністю, одержану в процесі консультацій, яку Сторона, що надає інформацію, визначила як конфіденційну.
7. Консультації мають конфіденційний характер і не обмежують права Сторін в провадженнях відповідно до цієї Глави.
8. Консультації можуть бути проведені у формі особистої присутності або в інший спосіб, погоджений Сторонами.

Стаття 28.6: Посередництво , примирення та медіація

1. Сторони можуть у будь-який момент прийняти рішення про застосування альтернативних способів вирішення спору, таких як посередництво, примирення або медіація.

2. Сторони застосовують альтернативні способи вирішення спору відповідно до узгоджених ними процедур.
3. Будь-яка із Сторін може у будь-який момент розпочати, призупинити або припинити провадження, порушені відповідно до цієї Статті.
4. Провадження, що включають звернення до посередництва, примирення або медіацію, мають конфіденційний характер і не обмежують права Сторін в інших провадженнях.

Стаття 28.7: Створення комісії з вирішення спору

1. Крім випадків, коли Сторонами приймається інше рішення, Сторона-скаржник може передати питання на розгляд комісії з вирішення спору, якщо питання, про яке йдеться у Статті 28.5, не було вирішено:
 - (a) упродовж 45 днів з дати отримання запиту про проведення консультацій; або
 - (b) упродовж 25 днів з дати отримання запиту про проведення консультацій з питань, зазначених у Статті 28.5(4).
2. Сторона-скаржник надає Стороні-відповідачу письмовий запит про створення комісії з вирішення спору з викладенням підстав для такої запиту, зазначенням конкретного заходу або питання, що розглядатиметься, та стислим викладом правових підстав для скарги, достатніх для чіткого окреслення проблеми.

Стаття 28.8: Обрання комісії з вирішення спору

1. Комісія з вирішення спору складається з трьох членів.
2. Упродовж 30 днів після отримання запиту про створення комісії з вирішення спору Сторони повідомляють одна одну про призначеного кожною з них члена комісії та пропонують не більше чотирьох кандидатів на посаду голови комісії. Якщо упродовж цього часу одна зі Сторін не призначить члена комісії з вирішення спору, його визначить інша Сторона з кандидатів, запропонованих на посаду голови.
3. Сторони упродовж 45 днів з дати отримання запиту про створення комісії з вирішення спору докладають зусиль для визначення голови комісії з числа запропонованих кандидатів. Якщо Сторони упродовж цього періоду не визначать голову, упродовж наступних 7 днів, його буде визначено методом довільної вибірки із числа запропонованих кандидатів.
4. Якщо призначений Стороною член комісії з вирішення спору виходить або виключається з її складу чи не може виконувати свої обов'язки, ця Сторона призначає замість нього нового члена комісії упродовж 30 днів, а у разі нездійснення такого призначення у такий строк нового члена комісії буде призначено відповідно до другого речення пункту 2.
5. Якщо голова комісії з вирішення спору виходить або виключається з її складу чи не може виконувати свої обов'язки, Сторони докладають зусиль для призначення нового голови комісії упродовж 30 днів, а у разі нездійснення такого призначення у цей строк нового голову комісії буде призначено відповідно до другого речення пункту 3.

6. Якщо для призначення відповідно до пункту 4 або 5 вимагається обрати голову комісії з вирішення спору з переліку кандидатів, запропонованих на посаду голови комісії, але кандидатів більше не залишилося, кожна Сторона пропонує не більше 3 додаткових кандидатів упродовж 30 днів, і упродовж наступних 7 днів члена або голову комісії з вирішення спору, в залежності від обставин, буде обрано з числа запропонованих кандидатів методом довільної вибірки.
7. Відлік часу, встановлений для цієї процедури, призупиняється з дати, в яку відповідний член комісії з вирішення спору виходить або виключається з її складу чи не може здійснювати свої обов'язки, та поновлюється в дату обрання замість нього нового члена комісії.

Стаття 28.9: Кваліфікаційні вимоги до членів комісії з вирішення спору

1. Кожен член комісії з вирішення спору:
 - (a) володіє спеціальними знаннями або досвідом в сфері права, міжнародної торгівлі або з інших питань, охоплених цією Угодою, або в галузі вирішення спорів, які виникають в рамках угод про міжнародну торгівлю;
 - (b) обирається суто з огляду на об'єктивність, надійність та керуючись здоровим глуздом;
 - (c) є незалежним від Сторін та не є пов'язаним і не приймає вказівок від будь-якої Сторони;
 - (d) не є громадянином жодної із Сторін та не має територію Сторони своїм звичним місцем проживання, а також не працює на території жодної із Сторін;
 - (e) дотримується Кодексу поведінки, який Спільна комісія ухвалює; та
 - (f) не бере участь в альтернативних процедурах вирішення спорів, зазначених у Статті 28.6, щодо того самого спору.
2. Для розгляду спору, що виникає відповідно до Глави 14 (Праця) та Глави 13 (Навколишнє природне середовище), кожна Сторона спору обирає члена комісії з вирішення спору відповідно до таких вимог, додатково до тих, що викладені в пункті 1:
 - (a) у спорі, що виникає відповідно до Глави 14 (Праця), члени комісії з врегулювання спору, крім голови, володіють знаннями або досвідом у трудовому законодавстві чи практиці;
 - (b) у спорі, що виникає відповідно до Глави 13 (Навколишнє природне середовище), члени комісії з вирішення спору, крім голови, володіють досвідом роботи з природоохоронним законодавством або практикою.

Стаття 28.10: Регламент

1. Комісія з вирішення спору дотримується положень цієї Глави, включаючи Додаток 28-С (Регламент). Комісія з вирішення спору може після консультацій із Сторонами, встановлювати додаткові регламенти, що не суперечать положенням цієї Глави.

2. Якщо Сторони не домовляться про інше, регламент забезпечує, що:
 - (a) кожна Сторона має можливість представляти свої аргументи та контраргументи в письмовій формі;
 - (b) Сторони мають право на мінімум одне слухання перед комісією з вирішення спору; відповідно до підпункту (g) такі слухання мають бути відкритим для громадськості;
 - (c) Сторони мають право подавати та отримувати письмові заяви та усні аргументи будь-якими офіційними мовами Сторін;
 - (d) усі заяви та коментарі, що надаються комісії з вирішення спору, є доступними для іншої Сторони;
 - (e) Сторона надає громадськості доступ до письмових заяв, стенограм усних заяв та письмових відповідей будь-якої із Сторін на запити або питання комісії з вирішення спору, за умови дотримання підпункту (g);
 - (f) комісія з врегулювання спору дозволяє неурядовим особам будь-якої Сторони письмово викладати власні погляди щодо відповідного спору, які б могли допомогти комісії з вирішення спору в оцінці поданих Сторонами заяв та аргументів; та
 - (g) інформація, визначена будь-якою із Сторін як конфіденційна, захищена.
3. Якщо Сторони не домовляться про інше, упродовж 15 днів з дати отримання запиту про створення комісії з вирішення спору завданням такої комісії буде:

"Вивчити у світлі відповідних положень цієї Угоди питання, зазначене у запиті про створення комісії з врегулювання спору, та підготувати висновки, рішення та рекомендації, як передбачено у Статті 28.11."
4. Якщо Сторона-скаржник стверджує, що вигода була скасована або зменшена у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення), це відображається у завданні.
5. На прохання Сторони завдання комісії з вирішення спору має містити визначення ступеня негативного впливу на здійснення Стороною торгівлі через захід, визнаний таким, що:
 - (a) не узгоджується із зобов'язанням за цією Угодою; або
 - (b) спричинив скасування або зменшення вигод у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення).
6. На запит Сторони або з власної ініціативи комісія з вирішення спору може звертатися за інформацією або технічними консультаціями до особи або органу, за її вибором, відповідно до правил і умов, які можуть бути визначені Сторонами.
7. Комісія з вирішення спору може приймати рішення щодо своєї компетенції.
8. Комісія з вирішення спору може делегувати голові право прийняття рішень з адміністративних та процедурних питань.
9. Комісія з вирішення спору після консультацій зі Сторонами може змінювати строки, застосовувані при роботі комісії, та вносити інші зміни процедурного або адміністративного характеру, необхідні для забезпечення об'єктивності або ефективності її роботи.

10. Висновки, рішення та рекомендації комісії з вирішення спору відповідно до Статті 28.11 виносяться більшістю її членів.

11. Члени комісії з вирішення спору можуть подавати власні висновки з питань, щодо яких не прийнято одностайного рішення. Комісія з вирішення спору може не розкривати інформацію про те, хто з її членів підтримав позицію більшості або меншості.

12. Якщо Сторони не домовляться про інше, витрати комісії з вирішення спору, зокрема оплата праці її членів, Сторони несуть у рівних частинах.

Стаття 28.11: Звіти комісії з вирішення спору

1. Якщо Сторонами не домовились про інше, комісія з вирішення спору надає звіти відповідно до положень цієї Глави.

2. Комісія з вирішення спору формує свої звіти на основі положень цієї Угоди, що застосовуються та тлумачаться згідно з правилами тлумачення міжнародного публічного права, заяв та аргументів Сторін, а також інформації та технічних рекомендацій, наданих їй відповідно до положень цієї Глави.

3. Комісія з вирішення спору надає свій початковий звіт Сторонам упродовж 120 днів після обрання останнього члена комісії. Цей звіт має містити:

- (a) виявлені факти;
- (b) висновки щодо того, чи виконувала Сторона-відповідач свої зобов'язання за цією Угодою, а також будь-які інші факти або висновки, визначені у завданні; та
- (c) рекомендацію щодо вирішення спору, якщо цього вимагає Сторона.

4. Незважаючи на статтю 28.10, початковий звіт комісії з вирішення спору є конфіденційним.

5. Сторона може подавати комісії з вирішення спору письмові коментарі до початкового звіту упродовж строку, визначеного комісією. Після вивчення цих коментарів комісія з вирішення спору за власною ініціативою або на прохання Сторони може:

- (a) запропонувати Сторонам висловити свої позиції;
- (b) переглянути свій звіт; або
- (c) провести додаткове вивчення, яке вона вважає доречним.

6. Комісія з вирішення спору надає Сторонам остаточний звіт упродовж 30 днів після надання початкового звіту.

7. Якщо Сторони не домовились про інше, остаточний звіт комісії з вирішення спору може бути опублікований будь-якою Стороною упродовж 15 днів після його надання Сторонам, за умови дотримання Статті 28.10.(2)(g).

Стаття 28.12: Виконання остаточного звіту

1. Після отримання остаточного звіту комісії з вирішення спору Сторони приймають рішення щодо вирішення спору. Якщо Сторони не домовились про інше, рішення щодо вирішення має узгоджуватись з висновкам або рекомендаціям комісії з вирішення спору.
2. У всіх випадках, коли це можливо, рішення полягає в усуненні заходу, який суперечить цій Угоді, абов усуненні скасування або зменшення у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення).
3. У разі недосягнення Сторонами рішення щодо вирішення спору упродовж 30 днів після отримання остаточного звіту або упродовж іншого строку, визначеного Сторонами, Сторона-відповідач, якщо Сторона-скаржник подає відповідне прохання, вступає в переговори з метою визначення компенсації.

Стаття 28.13: Невиконання остаточного звіту – призупинення вигід

1. Сторона-скаржник, відповідно до пункту 4 та після надання повідомлення Сторони-відповідачу, може призупинити застосування щодо Сторони-відповідача вигод еквівалентної дії, якщо:
 - (a) у своєму остаточному звіті комісія з вирішення спору визначила, що цей захід не відповідає зобов'язанням за цією Угодою, або що має місце скасування або зменшення вигод у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення);
 - (b) Сторони не змогли вирішити спір у взаємоприйнятний спосіб упродовж 30 днів після одержання остаточного звіту; або
 - (c) Сторони не визначили компенсацією упродовж 30 днів після отримання запиту від Сторони-скаржника, якщо був поданий такий запит.
2. У повідомленні, зазначеному у пункті 1, вказується рівень вигод, які Сторона-скаржник пропонує призупинити.
3. При визначенні того, які вигоди слід призупинити відповідно до пункту 1:
 - (a) Сторона-скаржник в першу чергу прагне призупинити вигоди або інші зобов'язання у тому секторі, на який впливає захід або інше питання, що, за визначенням комісії з вирішення спору, не відповідають зобов'язанням за цією Угодою або призвели до скасування чи зменшення у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення); та
 - (b) Сторона-скаржник, яка вважає неможливим або неефективним призупинення вигод або інших зобов'язань у тому ж секторі, може призупинити вигоди в іншому секторі.
4. Сторона може призупинити вигоди тільки тимчасово та лише до приведення іншою Стороною невідповідного заходу або іншого питання у відповідність до цієї Угоди, у тому числі в результаті роботи комісії з вирішення спору, як описано у Статті 28.14, або до досягнення Сторонами рішення у спорі.
5. Для цілей пункту 4 фраза "невідповідний захід або інше питання" означає захід або інше питання, визнані комісією з вирішення спору як такі, що не відповідають зобов'язанням за цією Угодою, або іншим чином скасовують або зменшують вигоди у розумінні Додатку 28-А (Скасування або зменшення).

Стаття 28.14: Перевірка дотримання законодавства та призупинення вигод

1. Сторона може, надавши письмове повідомлення іншій Стороні, вимагати повторного скликання комісії з вирішення спору, щоб визначити:

- (a) чи є рівень вигід, призупинених Стороною відповідно до Статті 28.13(1), явно надмірним; або
- (b) будь-які неузгодженості щодо існування або відповідності цій Угоді заходу, вжитого на виконання рішень або рекомендацій попередньої комісії з вирішення спору.

2. У письмовому повідомленні, зазначеному у пункті 1, Сторона зазначає конкретний захід або питання та стисло викладає правові підстави для скарги, достатні для чіткого окреслення проблеми.

3. Комісія з вирішення спору скликається повторно, коли інша Сторона отримує письмове повідомлення, зазначене у пункті 1. У випадку, якщо член комісії з вирішення спору не може брати участь у роботі повторно скликаної комісії, замість нього призначається новий член комісії відповідно до Статті 28.8(4).

4. Положення Статей 28.10 та 28.11 застосовуються щодо процедур, які затверджуються комісією з вирішення спору, та звіту, що надається нею відповідно до цієї Статті, за винятком того, що, з урахуванням Статті 28.10(9), комісія надає початковий звіт упродовж 60 днів після її повторного скликання, якщо запит стосується лише пункту 1(a), та упродовж 90 днів в усіх інших випадках.

5. Комісія з вирішення спору, повторно скликана відповідно до цієї Статті, може, у разі доцільності, включити в свій звіт рекомендацію щодо припинення призупинення вигід або про зміну обсягу призупинених вигід.

Стаття 28.15: Передача питань, які розглядають в рамках судових або адміністративних проваджень

1. Якщо в рамках національних судових або адміністративних проваджень, Сторона, виникає питання тлумачення або застосування цієї Угоди, що на думку будь-якої із Сторін заслуговує на її втручання, або якщо суд або адміністративний орган пропонує цій Стороні висловити свою позицію, Сторона повідомляє про це іншу Сторону. Спільна комісія прагне прийняти рішення щодо відповідної відповіді якомога швидше.

2. Сторона, на території якої знаходиться суд або адміністративний орган, подає будь-яке тлумачення Спільній комісії до суду або адміністративного органу у порядку, встановленому цим судом або адміністративним органом.

3. Якщо Спільна комісія не може визначитися стосовно тлумачення, Сторона може повідомити суд або адміністративний орган про свою власну позицію у порядку, встановленому цим судом або адміністративним органом.

Частина В - Інші способи вирішення спорів

Стаття 28.16: Приватні права

Сторона не може передбачати право на позов відповідно до свого національного законодавства щодо іншої Сторони на тій підставі, що дія або бездіяльність з боку іншої Сторони не відповідають положенням цієї Угоди.

Стаття 28.17: Альтернативні способи вирішення спорів

1. Кожна Сторона стимулює та сприяє зверненню в арбітраж та застосуванню інших альтернативних способів вирішення спорів, наскільки це можливо для вирішення міжнародних комерційних спорів між приватними сторонами в зоні вільної торгівлі.
2. Для цього кожна Сторона передбачає відповідні процедури, що забезпечують дотримання домовленостей про звернення до арбітражу та визнання і виконання рішень, що виносяться у таких спорах.
3. Вважається, що Сторона дотримується положень пункту 2, якщо вона є учасницею і дотримується Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, укладеної у Нью-Йорку 10 липня 1958 року.

Додаток 28-А

Скасування або зменшення

1. Якщо Сторона вважає, що вигода, на отримання якої вона обгрунтовано могла б розраховувати відповідно до положень

- (a) Глави 2 (Національний режим та доступ до ринків), Глави 3 (Правила визначення походження та процедури визначення походження), Глави 4 (Сприяння торгівлі), Глави 5 (Надзвичайні заходи) або Глави 11 (Державні закупівлі); або
- (b) Глави 8 (Цифрова торгівля),

скасовується або зменшується в результаті застосування іншою Стороною заходу, який не суперечить цій Угоді у розумінні Статті XXIII:1(b) ГАТТ 1994 або Статті XX.(2)(b) Додатку до Угоди про державні закупівлі 2012 року, ця Сторона має право скористатися процедурою вирішення спорів, передбаченою цією Главою. Комісія з вирішення спору, що створюється відповідно до цієї Глави, враховує відповідну практику тлумачення судами Статті XXIII:1(b) ГАТТ 1994 та Статті XX.(2)(b) Угоди про державні закупівлі 2012 року .

2. Сторона не може застосувати пункт 1(a) або (b) щодо заходу, на який поширюються винятки, передбачені Статтею 29.2 (Загальні винятки).

3. Сторона не може застосувати пункт 1 щодо заходу, на який поширюються винятки, передбачені Статтею 29.7 (Культурні індустрії).

Додаток 28-В

Вирішення спорів для забезпечення прозорості, протидії корупції та сприяння відповідальній діловій поведінці

Консультації

1. Сторона може вимагати проведення консультацій з іншою Стороною з питання, пов'язаного з Частиною В Глави 15 (Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка), надавши письмовий запит Координатору Угоди іншої Сторони. Координатори Угоди у найкоротший строк проводять консультації для обговорення порушеного питання.
2. Якщо Сторони не вирішують питання упродовж 60 днів з моменту отримання запиту про проведення консультацій, зазначеного у пункті 1, а питання стосується зобов'язання, передбаченого Частиною В Глави 15 (Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка), Сторона може вимагати проведення консультацій на рівні уряду. Сторони проводять консультації на рівні уряду у найкоротший термін після одержання запиту про проведення таких консультацій.

Комісія з перегляду

3. Якщо Сторони не вирішують питання упродовж 120 днів з моменту надходження запиту про проведення консультацій на рівні уряду, зазначених у пункті 2, Сторона, що надіслала запит, може вимагати створення комісії з перегляду, надавши письмовий запит іншій Стороні.
4. Якщо Сторони не домовились про інше, завданням комісії з перегляду є:

"Вивчити у світлі відповідних положень Частини В Глави 15 Угоди питання, передане на розгляд (назва Сторони-скаржника), що визначене у запиті про створення комісії з перегляду, та підготувати висновки та рекомендації, як передбачено у пункті 14."
5. Якщо Сторонами не прийняте інше рішення, комісія з перегляду здійснює роботу відповідно до Регламенту, викладеного у Додатку 28-С (Регламент). Комісія з перегляду може встановлювати після консультацій із Сторонами додаткові регламенти, що не суперечать положенням цього Додатку.
6. Якщо комісія з перегляду визначить, що мало місце порушення зобов'язань, передбачених Частиною В Глави 15 (Прозорість, протидія корупції та відповідальна ділова поведінка), Сторони можуть узгодити взаємоприйнятний план заходів щодо виконання рекомендацій комісії з перегляду. Будь-який план заходів, узгоджений Сторонами, може бути оприлюднений будь-якою зі Сторін.

Обрання комісії з перегляду:

7. Комісія з перегляду складається з трьох членів.
8. Члени комісії з перегляду:
 - (a) обираються з огляду на досвід у питаннях боротьби з корупцією або в інших відповідних дисциплінах; з огляду на об'єктивність, надійність та здоровий глузд;
 - (b) мають бути незалежними від будь-якої із Сторін та не бути пов'язаними з ними або не отримувати вказівок від них;

- (с) не мають інтересу в результатах розгляду ані безпосередньо, ані як особи, пов'язані з особою чи організацією, що має інтерес у певних результатах розгляду;
- (d) дотримуються Кодексу поведінки, зазначеного у Статті 28.9(1)(е).

Порядок обрання комісії з перегляду:

9. Кожна Сторона упродовж 20 днів з моменту отримання запиту, зазначеного у пункті 3, призначає члена комісії з перегляду, пропонує не більше чотирьох кандидатів, які не є громадянами жодної із Сторін, на посаду голови комісії з перегляду та письмово повідомляє іншу Сторону про призначення та про запропонованих нею кандидатів на посаду голови.

10. Якщо Сторона не призначить члена комісії з перегляду упродовж цього часу, інша Сторона визначає його з числа кандидатів, які відповідають кваліфікаційним вимогам і є громадянами тієї Сторони, яка не визначила члена комісії з перегляду.

11. Сторони, впродовж 30 днів з дати отримання запиту про створення комісії з перегляду, докладають зусиль для визначення та призначення голови. Якщо Сторони не дійдуть згоди щодо визначення голови упродовж цього часу, його буде обрано упродовж наступних 7 днів із запропонованих кандидатів через жеребкування.

12. Якщо будь-яка із Сторін вважає, що член комісії з перегляду порушує Кодекс поведінки, зазначений у Статті 28.9(1)(е), Сторони проводять консультації, і якщо дійдуть згоди, цього члена буде виведено із складу комісії, а замість нього обирається новий член комісії з перегляду у порядку, встановленому пунктами 9-11. Відлік часу для обрання нового члена комісії з перегляду починається з дати, коли Сторони дійшли згоди щодо виведення члена зі складу комісії з перегляду.

Порядок роботи комісії з перегляду

Початковий звіт:

13. Комісія з перегляду надає Сторонам початковий звіт упродовж 120 днів після обрання останнього члена комісії з перегляду.

14. Звіт містить:

- (a) виявлені факти;
- (b) рішення комісії з перегляду щодо того, чи мало місце порушення зобов'язання;
- (с) у разі виявлення порушення – рекомендації комісії з перегляду щодо вирішення проблеми.

Остаточний звіт:

15. Сторони можуть надавати коментарі до початкового звіту упродовж 60 днів з моменту його надання Сторонам.

16. Комісія з перегляду надає Сторонам остаточний звіт упродовж 90 днів після надання початкового звіту.

17. Сторона може опублікувати остаточний звіт упродовж 60 днів після його надання Сторонам.

18. Сторони можуть приймати рішення про зміну будь-яких строків, визначених у цьому Додатку.

19. Сторони визначають окремий бюджет для кожного раунду слухань відповідно до цього Додатку. Якщо бюджет Сторонами не визначений, витрати комісії з перегляду розподіляються між Сторонами в рівних частинах.

Додаток 28-С

Регламент

Застосування

1. Викладений нижче регламент застосовується до вирішення спорів відповідно до цієї Глави, якщо Сторони не домовляться про інше.

Визначення термінів

2. Для цілей цього Додатку:

радник означає особу, найняту Стороною для консультування або надання допомоги у зв'язку з роботою комісії з вирішення спору;

офіційний вихідний означає кожну суботу та неділю, а також будь-який інший день, визначений Стороною вихідним для цілей цього регламенту; та

представник означає працівника або службовця державного органу чи установи або іншої державної структури Сторони.

Письмові заяви та інші документи

3. Кожна Сторона надає письмову заяву в оригіналі та не менш ніж у 3 копіях комісії та одну копію Посольству іншої Сторони. Заяви та інші документи, пов'язані з роботою комісії, дозволяється передавати електронною поштою або за допомогою інших засобів зв'язку, визначених за рішенням Сторін. Якщо Сторона надає копії письмових заяв або будь-яких інших документів, пов'язаних з роботою комісії, на паперових носіях, вона також надає електронні версії цих заяв або документів.
4. Сторона-скаржник подає свою початкову письмову заяву не пізніше, ніж через 10 днів з дати призначення останнього члена комісії. Сторона-відповідач у свою чергу подає зустрічну заяву не пізніше, ніж через 20 днів з дати, в яку мала бути надана початкова заява Стороною-скаржником.
5. Комісія після консультацій із Сторонами встановлює дати для подання Сторонами письмових заперечень з контраргументами та інших письмових заяв, які комісія та Сторони вважатимуть доцільними.
6. Сторона може у будь-який час виправити неістотні помилки технічного характеру, допущені у письмовій заяві або іншому документі, пов'язаному із роботою комісії, надавши новий документ з чітко зазначеними внесеними змінами.
7. Якщо останній день для подання документу припадає на день, що є офіційним вихідним будь-якої Сторони, або в інший день, в який державні органи будь-якої із Сторін не працюють за наказом уряду або через обставини форс-мажору, цей документ може бути поданий наступного робочого дня.

Обов'язок наведення доказів

8. Сторона-скаржник, яка стверджує, що захід, застосований іншою Стороною, не відповідає положенням цієї Угоди, відповідає за доведення факту невідповідності. Якщо Сторона-відповідач стверджує, що на цей захід поширюється виняток або вилучення, передбачені цією Угодою, вона відповідає за доведення того факту, що такий виняток або вилучення застосовується.

Письмові заяви неурядової особи

9. Комісія може за заявою неурядової особи Сторони дозволити цій неурядовій особі здійснювати письмові подання. При винесенні рішення про надання такого дозволу комісія бере до уваги, серед іншого, таке:

- (a) чи становить предмет розгляду інтерес для громадськості;
- (b) чи має неурядова особа суттєвий інтерес у провадженні, що виходить за межі інтересу у подальшому розвитку торгового права, тлумаченні Угоди або предмету спору;
- (c) чи допоможе це письмове подання у з'ясуванні фактів або правових питань, пов'язаних із провадженням, як таке, що висловлює бачення, певні відомості або погляди, відмінні від висловлених Сторонами; та
- (d) подання Сторонами щодо заяви про надання дозволу.

10. Якщо комісія дозволила неурядовій особі здійснити письмове подання, вона повинна забезпечити, щоб:

- (a) це письмове подання не призводило до виникнення нових питань у спорі;
- (b) це письмове подання не виходило за рамки завдання, визначеного Сторонами щодо спору;
- (c) це письмове подання стосувалося тільки тих фактів та правових питань, які ця неурядова особа зазначила у своєму поданні;
- (d) це письмове подання не заважало провадженню та зберігало рівноправність Сторін; та
- (e) Сторони мали можливість надати відповіді на письмове подання.

Роль експертів

11. На прохання Сторони або з власної ініціативи комісія може звертатися за інформацією та технічними консультаціями до особи або органу, які вона вважає необхідними, відповідно до положень пунктів 12 та 13 та інших додаткових умов, що можуть бути визначені Сторонами. Вимоги, визначені у Статті 28.9, поширюються на експертів або органи, залежно від конкретної ситуації.

12. Перш ніж звертатися за інформацією або технічними консультаціями відповідно до пункту 11 комісія:

- (a) повідомляє Сторони про свій намір звернутися за такою інформацією або технічними консультаціями та забезпечує їх достатнім періодом часу для надання коментарів; та
- (b) надає Сторонам копії отриманої інформації або результатів технічних консультацій і забезпечує їх достатнім періодом часу для надання коментарів.

13. Якщо комісія бере до уваги інформацію або результати технічних консультацій, отримані відповідно до пункту 11, при підготовці свого звіту, вона також враховує коментарі або зауваження, подані Сторонами щодо такої інформації або результатів технічних консультацій.

14. Незважаючи на пункт 11, у спорі, що виникає відповідно до глави 13 (Навколишнє природне середовище), Комісія повинна звернутися за інформацією або технічними консультаціями до будь-якого експерта з охорони навколишнього середовища або уповноваженого органу за відповідною багатосторонньою угодою про охорону навколишнього середовища, яку вона вважає за потрібне. Вимоги, викладені в Статті 28.9 застосовуються до експертів або органів, залежно від обставин. Пункти 12 і 13 застосовуються до цього пункту.

Робота комісії

15. Всі засідання комісії веде голова.

16. Комісії можуть використовувати в своїй роботі будь-які відповідні засоби, у тому числі телефон, факс та відеозв'язок та комп'ютерний зв'язок.

17. Лише члени комісії можуть брати участь в обговореннях комісії. Комісія після консультацій із Сторонами може залучати до роботи асистентів, усних або письмових перекладачів, або стенографістів в тій мірі, в якій це необхідно для роботи комісії, та може дозволити їм бути присутніми під час обговорень. Члени комісії та залучені нею особи повинні забезпечити конфіденційність обговорень та інформації, що захищена відповідно до Статті 28.10(2)(g).

18. Комісія після консультацій із Сторонами може змінювати строки своєї роботи та вносити інші необхідні зміни процедурного або адміністративного характеру.

Слухання

19. Голова комісії визначає дату та час проведення першого слухання та подальших слухань після консультацій із Сторонами та членами комісії, та письмово інформує Сторони про визначені дати та час.

20. Якщо Сторони не домовились про інше, слухання проводяться по черзі на території Сторін, при цьому перше слухання проводиться на території Сторони-відповідача.

21. Не пізніше ніж за 5 днів до дати проведення слухання кожна Сторона надає іншій Стороні та комісії перелік осіб, які будуть присутні на слуханні від імені відповідної Сторони, а також перелік інших представників або радників, які будуть присутніми на слуханні.

22. Кожне слухання проводиться комісією у спосіб, який забезпечує надання Стороні-скаржнику та Стороні-відповідачу однакового часу для представлення аргументів, відповідей та контраргументів.

23. Слухання є відкритими для громадськості, крім випадків, коли необхідно захистити інформацію, визначену конфіденційною будь-якою із Сторін. Комісія в рамках консультацій із Сторонами затверджує необхідні заходи логістичного характеру та процедури для того, щоб слухання не переривалися через участь громадськості. Такі процедури можуть включати, з-поміж іншого, застосування прямої трансляції через Інтернет або замкнуту телевізійну систему.

24. Комісія організовує підготовку стенограми слухання та у найкоротший строк після завершення її підготовки надає копію стенограми кожній Стороні.

Недопущення односторонніх контактів

25. Сторона не може спілкуватися з комісією, не повідомивши про це іншу Сторону. Комісія не спілкується з будь-якою із Сторін за відсутності іншої Сторони або не проінформувавши про це іншу Сторону.

26. Член комісії не може обговорювати із Сторонами будь-які аспекти істотних питань, які є предметом провадження, у разі відсутності інших членів.

Винагороди та оплата витрат

27. Кожен член комісії веде облік та надає Сторонам остаточний звіт про витрачений ним час та понесені витрати, а також про час та витрати свого асистента. Голова комісії веде облік та надає Сторонам остаточний звіт про всі основні витрати.

ГЛАВА 29

ВИНЯТКИ

Стаття 29.1: Визначення термінів

Для цілей цієї Глави:

конкурентний орган означає:

- (a) для Канади – Комісара з питань конкуренції та його правонаступника, повідомлення про якого надсилається іншій Стороні через Координаторів; та
- (b) для України – Антимонопольний комітет України та його правонаступника, повідомлення про якого надсилається іншій Стороні через Координаторів.

уповноважений орган означає:

- (a) для Канади – заступника міністра з податкової політики міністерства фінансів або його правонаступника, повідомлення про якого надсилається іншій Стороні через Координаторів; та
- (b) для України – Державну податкову службу України або її правонаступника, повідомлення про якого надсилається іншій Стороні через Координаторів.

інформація, захищена національним законодавством про захист конкуренції означає:

- (a) для Канади – інформацію, що підпадає під дію Статті 29 Закону "Про конкуренцію" (Зведення переглянутих законів Канади, 1985 року, С-34), включно з будь-якими наступними змінами та доповненнями;
- (b) для України – інформацію з обмеженим доступом відповідно до Статті 22¹ Закону України "Про Антимонопольний комітет України", включно з будь-якими наступними змінами та доповненнями.

особа, яка здійснює діяльність в сфері культурних індустрій означає особу, яка здійснює будь-який з таких видів діяльності:

- (a) публікація, розповсюдження або продаж книг, журналів, періодичних видань або газет у друкованій або у машинозчитуваній формі, але не включає лише саме друкування або набір будь-чого з зазначеного вище;
- (b) виробництво, розповсюдження, продаж або демонстрацію фільмів або відеозаписів;
- (c) виробництво, розповсюдження, продаж або демонстрацію музичних аудіо- та відеозаписів;
- (d) виробництво, розповсюдження або продаж музичних матеріалів у друкованій формі або у машинозчитуваній формі; або

- (e) радіозв'язок, при якому трансляція призначена для безпосереднього прийому широким загалом та усі види радіо-, теле- та кабельного мовлення, а також усі послуги супутникового та мережевого мовлення.

податкова конвенція означає конвенцію про уникнення подвійного оподаткування або іншу міжнародну податкову угоду чи домовленість; та

податок та податковий захід не включає:

- (a) мито, як визначено у Статті 1.5 (Визначення термінів загального застосування); або
- (b) заходи, перелічені серед винятків (b), (c) або (d) цього визначення.

Стаття 29.2: Загальні винятки

1. Для цілей Глави 2 (Національний режим та доступ до ринків), Глави 3 (Правила та процедури визначення походження), Глави 4 (Сприяння торгівлі), Глави 5 (Торговельні заходи), Глави 6 (Санітарні та фітосанітарні заходи), Глави 7 (Технічні бар'єри у торгівлі) та Глави 8 (Цифрова торгівля), Стаття XX ГАТТ 1994 включається до цієї Угоди..
2. Для цілей Глави 8 (Цифрова торгівля), Глави 10 (Встановлені монополії та державні підприємства), Глави 18 (Транскордонна торгівля послугами), Глави 21 (Тимчасовий в'їзд для ділових осіб), Глави 22 (Телекомунікації), пункти (a), (b) і (c) Статті XIV ГАТС включаються до цієї Угоди¹.
3. Сторони розуміють, що заходи, зазначені у Статті XX(b) ГАТТ 1994 та Статті XIV(b) ГАТС, включають заходи з охорони навколишнього середовища, необхідні для захисту життя або здоров'я людей, тварин або рослин. Сторони визнають, що заходи, зазначені в Статті XX(b) ГАТТ 1994 та Статті XIV(b) ГАТС, включають заходи з охорони навколишнього середовища, вжиті Сторонами для вирішення проблеми зміни клімату. Сторони розуміють, що заходи, зазначені в Статті XX(g) ГАТТ 1994 року, включають заходи, необхідні для консервації живих та неживих вичерпуваних природних ресурсів.

Стаття 29.3: Національна безпека

1. Ця Угода:
 - (a) не вимагає від будь-якої зі Сторін надання доступу або дозволу на доступ до інформації, якщо відповідна Сторона вважає, що розкриття такої інформації суперечить її основоположним інтересам в сфері безпеки;

¹ Для цілей Глави 10 (Встановлені монополії та державні підприємства, що здійснюють комерційну діяльність) Стаття XIV ГАТС (разом з примітками до неї) включається до цієї Угоди та є її частиною, *mutatis mutandis*, лише стосовно заходів Сторони (включаючи виконання заходів через діяльність державного підприємства або визначеної монополії), що впливають на придбання чи постачання послуг, або впливають на діяльність, кінцевим результатом якої є постачання послуг.

- (b) не забороняє будь-якій зі Сторін вживати заходів, які вона вважає необхідними для захисту своїх основоположних інтересів в сфері безпеки та які:
 - (i) стосуються торгівлі зброєю, боєприпасами та предметами військового призначення, а також торгівлі та торгових операцій з іншими товарами, матеріалами, послугами та технологіями, що здійснюються безпосередньо або опосередковано з метою постачання для військової або безпекової установи;
 - (ii) застосовуються під час війни або іншої надзвичайної ситуації у міжнародних відносинах; або
 - (iii) пов'язані з впровадженням національної політики або міжнародних угод про нерозповсюдження ядерної зброї або інших ядерних вибухових пристроїв; або
- (c) не заважають будь-якій зі Сторін виконувати свої зобов'язання, передбачені Статутом Організації Об'єднаних Націй для підтримання міжнародного миру та безпеки.

Стаття 29.4: Оподаткування

1. За винятком випадків, передбачених цією Статтею, жодні положення цієї Угоди не застосовуються до заходів оподаткування.
2. Ніщо в цій Угоді не впливає на права та обов'язки будь-якої зі Сторін згідно з будь-якою податковою конвенцією. У разі будь-якої невідповідності між цією Угодою та будь-якою такою податковою конвенцією, така конвенція має переважну силу в обсязі такої невідповідності.
3. У випадку дії податкової конвенції між Сторонами, якщо виникає питання щодо того, чи існує будь-яка невідповідність між цією Угодою та податковою конвенцією, це питання передається на розгляд уповноважених органів Сторін. Уповноважені органи Сторін мають шість місяців з дати передачі питання для визначення наявності та обсягу будь-якої невідповідності. Якщо зазначені уповноважені органи погодяться, відповідний період може бути подовжено до 12 місяців з дати передачі питання. Жодні процедури щодо заходу, який має результатом виникнення питання, не можуть бути ініційовані згідно з Главою 28 (Вирішення спорів) або Статтею 17.23 (Подання позову до арбітражу) до закінчення шестимісячного періоду або будь-якого іншого періоду, який може бути погоджений уповноваженими органами. Комісія або трибунал, створений для розгляду спору, пов'язаного з заходом оподаткування, приймає як обов'язкове рішення уповноважених органів Сторін, зроблене відповідно до цього пункту.
4. Незважаючи на пункт 2:
 - (a) Стаття 2.3 (Національний режим) та інші положення цієї Угоди, які є необхідними для виконання цієї Статті, застосовуються до податкових заходів у такому ж обсязі, що і Стаття III ГАТТ 1994; та
 - (b) Стаття 2.9 (Експортне (вивізне) мито) застосовується до податкових заходів.

5. За умови дотримання пункту 2:

- (a) Стаття 20.3 (Національний режим) і Стаття 18.3 (Національний режим) застосовуються до заходів оподаткування доходу, приросту капіталу, оподаткованого капіталу корпорацій або вартості інвестицій або майна² (але не від передачі цих інвестицій або майна), які стосуються купівлі або споживання певних послуг, за винятком того, що ніщо в цьому підпункті не перешкоджає Стороні обумовлювати отримання або подальше отримання переваги що стосується придбання або споживання певних послуг, вимогами щодо надання таких послуг на її території; та
- (b) Стаття 17.6 (Національний режим), Стаття 17.7 (Режим найбільшого сприяння), Стаття 18.3 (Національний режим), Стаття 18.4 (Режим найбільшого сприяння), Стаття 20.3 (Національний режим) і Стаття 20.4 (Режим найбільшого сприяння) застосовуються до всіх заходів оподаткування, крім тих, що стосуються доходу, приросту капіталу, оподаткованого капіталу корпорацій, вартості інвестицій або майна³ (але не від передачі цих інвестицій або майна), або податків на майно, спадщину, подарунки та передачу через покоління;

але ніщо в Статтях, згаданих у підпунктах (a) і (b), не поширюється на:

- (c) будь-яке зобов'язання стосовно режиму найбільшого сприяння щодо переваги, наданої Стороною згідно з податковою конвенцією;
- (d) невідповідне положення будь-якого існуючого заходу оподаткування;
- (e) продовження або швидке поновлення невідповідного положення будь-якого існуючого заходу оподаткування;
- (f) зміну до невідповідного положення будь-якого існуючого заходу оподаткування тією мірою, якою така зміна не зменшує її відповідність, на момент схвалення, будь-якій із названих статей;
- (g) ухвалення або забезпечення виконання будь-яких нових заходів оподаткування, спрямованих на забезпечення справедливого чи ефективного накладення або стягнення податків, включаючи будь-які заходи оподаткування, які передбачають різне регулювання щодо осіб з огляду на їх статус резидента для цілей оподаткування, за умови, що такі заходи оподаткування свавільно не дискримінують осіб, товари чи послуги Сторін⁴;
- (h) положення, яке обумовлює отримання або продовження отримання переваг, пов'язаних із внесками до або доходом від пенсійного трасту, пенсійного плану, пенсійного фонду або іншої домовленості щодо надання пенсії, пенсійного забезпечення чи подібних пільг, вимогою, за якою Сторона здійснює безперервну юрисдикцію, регулювання або нагляд за таким трастом, планом, фондом чи іншою домовленістю; або

² Це не зачіпає методологію, яка використовується для визначення вартості таких інвестицій або майна згідно з законодавством Сторін.

³ Це не зачіпає методологію, яка використовується для визначення вартості таких інвестицій або майна згідно з законодавством Сторін.

⁴ Сторони розуміють, що цей підпункт повинен тлумачитися на основі посилання на примітку до Статті XIV(d) ГАТС так, ніби ця стаття не обмежується послугами чи прямими податками.

6. За умови дотримання пункту 2 і не зачіпаючи права та обов'язки Сторін згідно з пунктом 4, пункти 2 і 3 Статті 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) застосовуються до податкових заходів.

7. Стаття 17.10 (Експропріація) застосовується до заходів оподаткування. Однак жоден інвестор не може посилається на Статтю 17.10 (Експропріація) як підставу для позову, якщо згідно з цим пунктом було визначено, що захід не є експропріацією. Інвестор, який має намір застосувати Статтю 17.10 (Експропріація) щодо заходу оподаткування, повинен спочатку звернутися до уповноважених органів Сторони інвестора та Сторони-відповідача під час повідомлення про намір відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу), стосовно питання про те, чи не є такий захід оподаткування експропріацією. Якщо уповноважені органи не дійшли згоди щодо розгляду питання або, погодившись розглянути його, не дійшли згоди щодо того, що є захід експропріацією протягом шести місяців після передачі питання на розгляд, інвестор може подати свій позов до арбітражу відповідно до Статті 17.23 (Подання позову до арбітражу).

8. Ця Угода не вимагає від Сторони надавати або дозволяти доступ до інформації, розкриття якої суперечило б законодавству такої Сторони, яке захищає інформацію про податкові справи платника податків.

Стаття 29.5: Розкриття інформації

1. Ця Угода не вимагає від жодної Сторони надання інформації або дозволу на доступ до інформації, розкриття якої завадило б правозастосуванню або суперечило б законодавству Сторони про обговорення та формування державної законодавчої політики у виконавчій гілці влади на міністерському рівні, або - захисту інформації про особисте життя або фінансові справи та рахунки клієнтів фінансових установ.

2. В процесі вирішення спорів за цією Угодою:

- (a) жодна зі Сторін не зобов'язана надавати інформацію або дозволу на доступ до інформації, яка підлягає захисту відповідно до її законодавства про захист конкуренції; та
- (b) конкурентні органи жодної зі Сторін не зобов'язані надавати інформацію або дозволу на доступ до інформації, яка є конфіденційною або в інший спосіб захищеною від розкриття.

Стаття 29.6: Права корінних народів

Ця Угода не перешкоджає Канаді ухвалювати або продовжувати застосовувати заходи, які вона вважає необхідними для виконання своїх юридичних зобов'язань перед корінними народами (аборигенами), включно з тими, які визнані та підтверджені розділом 35 Конституційного акту 1982 року, або тими, що викладені в угодах про самоврядування між центральним або регіональним рівнями влади та корінними народами (аборигенами).

Стаття 29.7: Культурні індустрії

Ця Угода не застосовується до заходу, що ухвалюється або продовжує застосовуватися однією зі Сторін щодо особи, яка здійснює свою діяльність в сфері культурних індустрій, крім випадків, окремо передбачених у Статті 2.4 (Скасування тарифів на імпорт).

Стаття 29.8: Звільнення від зобов'язань в рамках Світової організації торгівлі

Якщо будь-яке право або зобов'язання за цією Угодою дублює право або зобов'язання, передбачене Угодою СОТ, Сторони погоджуються, що захід, застосований Стороною у відповідності до рішення про звільнення від зобов'язання, схвалене СОТ відповідно до Статті IX Угоди СОТ, також вважається таким, що відповідає цій Угоді.

ГЛАВА 30

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 30.1: Перехідні положення щодо Угоди 2017 року

1. Сторони визнають важливість плавного переходу від Угоди 2017 року до цієї Угоди.
2. Питання, які розглядаються Спільною комісією або комітетом, підкомітетом чи іншим органом Угоди 2017 року, включаючи співробітництво, документи чи іншу роботу, що знаходяться на стадії розробки, можуть бути продовжені в рамках роботи будь-якого аналогічного органу за цією Угодою за умови схвалення Сторонами будь-якого рішення про те, в який спосіб і чи має відбутися таке продовження діяльності.

Стаття 30.2: Додатки, доповнення та виноски

Додатки, доповнення та виноски до цієї Угоди є невід'ємними частинами цієї Угоди.

Стаття 30.3: Положення про перегляд

Сторони зобов'язуються здійснити огляд цієї Угоди упродовж п'яти років після набрання нею чинності у світлі подальших змін, у тому числі в рамках Угоди СОТ та інших угод, учасниками яких є Сторони.

Стаття 30.4: Внесення змін чи доповнень

Сторони можуть письмово домовитися про внесення змін до цієї Угоди. Зміни набирають чинності в дату, узгоджену Сторонами, після обміну письмовими повідомленнями, які підтверджують, що вони виконали належні внутрішні вимоги та процедури, необхідні для набрання чинності такими змінами.

Стаття 30.5: Застереження та односторонні заяви

Ця Угода не передбачає можливості висловлення односторонніх застережень або надання односторонніх тлумачень.

Стаття 30.6: Набрання чинності

1. Кожна Сторона письмово повідомляє іншу Сторону про виконання встановлених національним законодавством процедур, необхідних для набрання чинності цією Угодою.
2. Ця Угода набирає чинності:
 - (a) в перший день другого місяця після отримання зазначеного у пункті 1 цієї Статті повідомлення про завершення Сторонами виконання своїх процедур, необхідних для набрання чинності цією Угодою; або
 - (b) 1 січня 2024 року,

залежно від того, яка подія настає пізніше.

Стаття 30.7: Припинення дії

1. Дія цієї Угоди може бути припинена однією зі Сторін шляхом надсилання іншій Стороні письмового повідомлення про намір припинити дію цієї Угоди. Дія цієї Угоди припиняється через шість місяців після дати одержання такого повідомлення.
2. Незважаючи на пункт 1, у разі припинення дії цієї Угоди, положення Глави 17 (Інвестиції) залишаються чинними протягом 10 років після дати припинення дії цієї Угоди щодо інвестицій, здійснених до дати припинення.

Стаття 30.8: Припинення дії Угоди 2017 року

Ця Угода припиняє і замінює дію Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою, вчинену в м. Київ 11 липня 2016 року.

Стаття 30.9: Зупинення інших угод

1. Дія Угоди між Урядом України та Урядом Канади про сприяння та захист інвестицій, вчиненої в м. Оттаві 24 жовтня 1994 року (далі - FIPA), зупиняється з дати набрання чинності цією Угодою на період, доки ця Угода не втратить чинність.
2. Незважаючи на пункт 1, FIPA продовжує діяти протягом десяти років після набрання чинності цією Угодою в частині будь-якого порушення зобов'язань за FIPA, яке сталося до набрання чинності цією Угодою. Протягом цього періоду право інвестора Сторони подати позов до арбітражу щодо такого порушення регулюється відповідними положеннями FIPA.

Стаття 30.10: Приєднання інших сторін

Будь-яка третя сторона може приєднатися до цієї Угоди на умовах, що будуть визначені в Угоді про приєднання між Сторонами та такою третьою стороною. Сторони та третя сторона повідомляють один одного дипломатичними каналами про виконання своїх внутрішніх процедур, необхідних для того, щоб Угода про приєднання набрала чинності.

УГОДА

ПРО ВІЛЬНУ ТОРГІВЛЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ

НА ЗАСВІДЧЕННЯ ЧОГО особи, які підписалися нижче як належним чином уповноважені на це, підписали цю Угоду.

УКЛАДЕНО в двох оригінальних примірниках у м. *Оттава*
« 22 » вересня 2023 року українською, французькою та англійською мовами, при цьому всі три версії мають однакову силу.



ВІД ІМЕНІ УКРАЇНИ



ВІД ІМЕНІ КАНАДИ

ТАРИФНИЙ ГРАФІК УКРАЇНИ

Тарифна підкатегорія (1 січня 2014)	Опис	Базова ставка	Перехідна категорія
0203 21 10 00	--- свійських свиней	10	Тарифна квота на свинину
0203 21 90 00	--- інші	10	Тарифна квота на свинину
0203 22 11 00	---- окости та їх відруби	10	Тарифна квота на свинину
0203 22 19 00	---- лопатки та їх відруби	10	Тарифна квота на свинину
0203 22 90 00	--- інші	10	Тарифна квота на свинину
0203 29 11 00	---- передній край та його відруби	10	Тарифна квота на свинину
0203 29 13 00	---- корейка та її відруби, необвалені	10	Тарифна квота на свинину
0203 29 15 00	---- грудинка з прошарком сала та її відруби	10	Тарифна квота на свинину
0203 29 55 00	----- обвалені	10	Тарифна квота на свинину
0203 29 59 00	----- інші	10	Тарифна квота на свинину
0203 29 90 00	--- інша	10	Тарифна квота на свинину
0206 29 91 00	---- товста діафрагма і тонка діафрагма	12	С
0206 29 99 00	---- інші	12	С
0206 41 00 00	-- печінка	10	Тарифна квота на свинину

0206 49 00 00	-- інші	10	Тарифна квота на свинину
0207 12 10 00	--- обскубані, патрані, без голови та лапок, але з шиєю, серцем, печінкою та шлунком, так звані "70 % курчата"	12	A
0207 12 90 00	--- обскубані, патрані, без голови, лапок, шиї, серця, печінки та шлунка, так звані "65 % курчата", або в іншому вигляді	12	A
0207 14 10 00	---- обвалені	10	A
0207 14 20 00	----- половини та четвертини	10	A
0207 14 30 00	----- крила цілі, з кінчиками або без них	10	A
0207 14 40 00	----- спини, шиї, спини з шиями, гузки, кінчики крил	10	A
0207 14 50 00	----- грудинки та їх частини	10	A
0207 14 60 00	----- ніжки та їх частини	10	A
0207 14 70 00	----- інші	10	A
0207 14 91 00	---- печінка	10	A
0207 14 99 00	---- інші	10	A
0207 25 10 00	--- обскубані, патрані, без голови та лапок, але з шиєю, серцем, печінкою та шлунком, так звані "80 % індики"	5	A
0207 25 90 00	--- обскубані, патрані, без голови, лапок, шиї, серця, печінки і шлунка, так звані "73 % індики", або в іншому вигляді	5	A
0207 27 10 00	---- обвалені	5	A
0207 27 20 00	----- половини та четвертини	5	A
0207 27 30 00	----- крила цілі, з кінчиками або без них	5	A
0207 27 40 00	----- спини, шиї, спини з шиями, гузки, кінчики крил	5	A

0207 27 50 00	----- грудинки та їх частини	5	A
0207 27 60 00	----- гомілки та їх частини	5	A
0207 27 70 00	----- інші	5	A
0207 27 80 00	----- інші	5	A
0207 27 91 00	---- печінка	5	A
0207 27 99 00	---- інші	5	A
0207 45 31 00	----- крила цілі, з кінчиками або без них	15	C
0207 45 41 00	----- спини, шиї, спини з шиями, гузки, кінчики крил	15	C
0207 45 61 00	----- ніжки та їх частини	15	C
0207 45 71 00	----- палетоти	15	C
0207 45 81 00	----- інші	15	C
0207 45 95 00	----- інша	15	C
0207 45 99 00	---- інші	15	C
0207 55 31 00	----- крила цілі, з кінчиками або без них	15	C
0207 55 41 00	----- спини, шиї, спини з шиями, гузки, кінчики крил	15	C
0207 55 61 00	----- ніжки та їх частини	15	C
0207 55 71 00	----- палетоти	15	C
0207 55 81 00	----- інші	15	C
0207 55 95 00	----- інша	15	C
0207 55 99 00	---- інші	15	C

ex 0207 60 31 00	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені: - цесарок: - - інші, заморожені: - - - розрізані: - - - - необвалені: - - - - - крила цілі, з кінчиками або без них	15	С
ex 0207 60 41 00	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені: - цесарок: - - інші, заморожені: - - - розрізані: - - - - необвалені: - - - - - спина, ший, спина з шиями, гузки, кінчики крил	15	С
ex 0207 60 61 00	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені: - цесарок: - - інші, заморожені: - - - розрізані: - - - - необвалені: - - - - - ніжки та їх частини	15	С
ex 0207 60 81 00	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені: - цесарок: - - інші, заморожені: - - - розрізані: - - - - необвалені: - - - - - інші (частини)	15	С
ex 0207 60 91 00	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені: - цесарок: - - інші, заморожені: - - - субпродукти: - - - - печінка	15	С
ex 0207 60 99 00	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені: - цесарок: - - інші, заморожені: - - - субпродукти: - - - - інші	15	С
0209 10 11 00	- - - свіже, охолоджене, морожене, солоне або в розсолі	15	Тарифна квота на свинину
0210 12 90 00	- - - інші	10	А
0210 19 50 00	- - - - - інша	10	С
0210 19 89 00	- - - - - інша	10	С
0210 19 90 00	- - - інша	10	С
0210 92 91 00	- - - - м'ясо	20	С

0210 92 92 00	---- субпродукти	20	С
0210 92 99 00	---- їстівне борошно з м'яса або м'ясних субпродуктів	20	С
0210 99 39 00	---- інше	20	А
0210 99 49 00	----- інші	20	А
0210 99 59 00	----- інші	20	А
0210 99 79 00	----- інші	20	А
0210 99 90 00	-- їстівне борошно з м'яса або м'ясних субпродуктів	20	С
0405 10 11 00	---- у первинних упаковках, масою нетто не більш як 1 кг	10	А
0405 10 19 00	---- інше	10	А
0405 90 10 00	-- з вмістом жиру понад 99,3 мас. % і з вмістом води не більш як 0,5 мас. %	10	А
0406 10 20 00	-- з вмістом жиру не більш як 40 мас. %	10	А
0406 10 80 00	-- інші	10	А
0406 30 31 00	---- не більш як 48 мас. %	10	А
0406 30 39 00	---- понад 48 мас. %	10	А
0406 90 87 00	----- понад 52 мас. %, але не більш як 62 мас. %	10	А
0406 90 99 90	----- інші	10	А
1212 91 20 00	--- сушені, подрібнені або неподрібнені	20	А
1212 91 80 00	--- інші	20	А
1302 13 00 00	-- з хмелю	10	А
1517 10 10 00	-- з вмістом молочних жирів понад 10 мас. %, але не більш як 15 мас. %	10	С

1517 10 90 00	-- інший	10	В
1517 90 10 00	-- з вмістом молочних жирів понад 10 мас. %, але не більш як 15 мас. %	15	С
1517 90 91 00	--- олії нелеткі, рідкі, змішані	15	В
1517 90 93 00	--- харчові суміші або продукти, що використовуються для змащування форм	15	С
ex 1517 90 99 99	Маргарин; харчові суміші або продукти з тваринних і рослинних жирів, масел та олій або їх фракцій, крім харчових жирів, масел чи олій та їх фракцій товарної позиції 1516: - інші: -- інші: --- інші (крім сумішей олій товарного коду 1517 90 99 11): ---- для додання в тісто (шортенінги), замітники какао-масла, еквіваленти какао-масла, аналоги какао-масла для виробництва харчових продуктів	5	В
ex 1517 90 99 99	Маргарин; харчові суміші або продукти з тваринних і рослинних жирів, масел та олій або їх фракцій, крім харчових жирів, масел чи олій та їх фракцій товарної позиції 1516: - інші: -- інші: --- інші (крім сумішей олій товарного коду 1517 90 99 11): ---- інші	15	С
1522 00 91 00	--- олійний фуз або жирові залишки, соапсток	20	А
1522 00 99 00	--- інші	20	А
1701 12 10 00	--- для рафінування		Е
1701 12 90 00	--- інший		Е
1701 13 10 00	--- для рафінування		Е
1701 13 90 00	--- інший		Е
1701 14 10 00	--- для рафінування		Е
1701 14 90 00	--- інший		Е
1701 91 00 00	-- з доданням ароматичних добавок або барвників		Е
1701 99 10 00	--- цукор білий		Е

1701 99 90 00	--- інші		Е
1702 11 00 00	-- з вмістом лактози 99 мас. % або більше, визначеної як безводна лактоза, у перерахунку на суху речовину		Е

ТАРИФНИЙ ГРАФІК КАНАДИ

Товарна позиція (1 січня 2016)	Опис	Базовий рівень	Перехідна категорія
0105.11.22	Бройлери для внутрішнього виробництва: : зобов'язання поза квотою		E
0105.94.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
0105.99.12	Індички: зобов'язання поза квотою		E
0207.11.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
0207.12.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
0207.13.92	Інші, з кістками: зобов'язання поза квотою		E
0207.13.93	Інші, без кісток : зобов'язання поза квотою		E
0207.14.22	Печінка: зобов'язання поза квотою		E
0207.14.92	Інші, з кістками: зобов'язання поза квотою		E
0207.14.93	Інші, без кісток : зобов'язання поза квотою		E
0207.24.12	Консервовані в пакеті: зобов'язання поза квотою		E
0207.24.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
0207.25.12	Консервовані в пакеті: зобов'язання поза квотою		E
0207.25.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
0207.26.20	Інші, з кістками: зобов'язання поза квотою		E
0207.26.30	Інші, без кісток : зобов'язання поза квотою		E
0207.27.12	Печінка: зобов'язання поза квотою		E
0207.27.92	Інші, з кістками: зобов'язання поза квотою		E
0207.27.93	Інші, без кісток : зобов'язання поза квотою		E

0209.90.20	Жир свійської птиці <i>Gallus domesticus</i> , зобов'язання поза квотою		E
0209.90.40	Жир індички, зобов'язання поза квотою		E
0210.99.12	М'ясо домашньої птиці виду <i>Gallus domesticus</i> , з кістками: зобов'язання поза квотою		E
0210.99.13	М'ясо домашньої птиці виду <i>Gallus domesticus</i> , без кісток зобов'язання поза квотою		E
0210.99.15	М'ясо індички з кістками, зобов'язання поза квотою		E
0210.99.16	М'ясо індички без кісток, зобов'язання поза квотою		E
0401.10.20	Зобов'язання поза квотою		E
0401.20.20	Зобов'язання поза квотою		E
0401.40.20	Зобов'язання поза квотою		E
0401.50.20	Зобов'язання поза квотою		E
0402.10.20	Зобов'язання поза квотою		E
0402.21.12	Молоко: зобов'язання поза квотою		E
0402.21.22	Вершки: зобов'язання поза квотою		E
0402.29.12	Молоко: зобов'язання поза квотою		E
0402.29.22	Вершки: зобов'язання поза квотою		E
0402.91.20	Зобов'язання поза квотою		E
0402.99.20	Зобов'язання поза квотою		E
0403.10.20	Зобов'язання поза квотою		E
0403.90.12	Порошок пахти: зобов'язання поза квотою		E
0403.90.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
0404.10.22	Порошок сироватки: зобов'язання поза квотою		E

0404.90.20	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0405.10.20	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0405.20.20	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0405.90.20	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0406.10.20	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0406.20.12	Чеддер та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.20.92	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0406.30.20	Зобов'язання поза квотою		Е
0406.40.20	Зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.12	Чеддер та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.22	Камембер та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.32	Брі та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.42	Гауда та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.52	Проволоне та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.62	Моцарелла та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.72	Швейцарський емменталь та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.82	Грюєр та його види: зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.92	Інші: Гаварті та його види, зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.94	Інші: Пармезан та його види, зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.96	Інші: Романо та його види, зобов'язання поза квотою		Е
0406.90.99	Інші: зобов'язання поза квотою		Е

0407.11.12	Інкубаторські, для бройлерів: зобов'язання поза квотою		Е
0407.11.92	Інші: зобов'язання поза квотою		Е
0407.21.20	Зобов'язання поза квотою		Е
0407.90.12	З домашньої птиці виду <i>Gallus domesticus</i> , зобов'язання поза квотою		Е
0408.11.20	Зобов'язання поза квотою		Е
0408.19.20	Зобов'язання поза квотою		Е
0408.91.20	Зобов'язання поза квотою		Е
0408.99.20	Зобов'язання поза квотою		Е
1517.90.22	Замінники масла: зобов'язання поза квотою		Е
1601.00.22	З домашньої птиці виду <i>Gallus domesticus</i> , інші ніж в консервних та скляних банках: зобов'язання поза квотою		Е
1601.00.32	З індички, інші ніж в консервних та скляних банках: зобов'язання поза квотою		Е
1602.20.22	Паштет, з домашньої птиці виду <i>Gallus domesticus</i> , не в консервних та скляних банках: зобов'язання поза квотою		Е
1602.20.32	Паштет з індички, не в консервних та скляних банках: зобов'язання поза квотою		Е
1602.31.13	Готові страви інші з кістками: зобов'язання поза квотою		Е
1602.31.14	Готові страви інші без кісток: зобов'язання поза квотою		Е
1602.31.94	Інші, з кістками: зобов'язання поза квотою		Е
1602.31.95	Інші, без кісток: зобов'язання поза квотою		Е
1602.32.13	Готові страви інші з кістками: зобов'язання поза квотою		Е

1602.32.14	Готові страви інші без кісток: зобов'язання поза квотою		E
1602.32.94	Інші, з кістками: зобов'язання поза квотою		E
1602.32.95	Інші, без кісток: зобов'язання поза квотою		E
1701.91.90	Інші		E
1701.99.90	Інші		E
1702.90.11	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії, які не перевищують 65% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.12	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 65%, але не більш 70% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.13	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 70%, але не більш 71% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.14	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 71%, але не більш 72% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.15	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 72%, але не більш 73% по вазі від загального сиропу		E

1702.90.16	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 73%, але не більш 74% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.17	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 74%, але не більш 75% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.18	Інвертний цукор та інші складові цукрового сиропу, після інверсії, редукуючих цукрів вагою 75% або більше від загальної твердої ваги і в контейнерах, де загальна вага перевищує 27 кг: що містять редукуючих цукрів після інверсії більш ніж 75% по вазі від загального сиропу		E
1702.90.29	Штучний мед змішаний або ні з натуральним медом, інший		E
1806.20.22	Суміші молочного та шоколадного морозива: зобов'язання поза квотою		E
1806.90.12	Суміші молочного та шоколадного морозива: зобов'язання поза квотою		E
1901.20.12	В упаковках масою не більше 11,34 кг: що містять за масою більше 25% молочного жиру, не розфасовані для роздрібного продажу, зобов'язання поза квотою		E
1901.20.22	Насипом або в упаковках вагою більше 11,34 кг: що містять за масою більше 25% молочного жиру, не розфасована для роздрібного продажу: зобов'язання поза квотою		E
1901.90.32	Харчові продукти товарів позицій 04.01 - 04.04, які містять більше 10%, але менше 50% сухої маси твердих речовин молока: суміші морозива або суміші замороженого молока: зобов'язання поза квотою		E
1901.90.34	Харчові продукти товарів позицій 04.01 - 04.04, які містять більше 10%, але менше 50% сухої маси твердих речовин молока: інші, ніж для роздрібного продажу: зобов'язання поза квотою		E

1901.90.52	Харчові продукти товарів позицій 04.01 - 04.04, які містять більше 50% сухої маси твердих речовин молока: інші, не розфасовані для роздрібного продажу: зобов'язання поза квотою		E
1901.90.54	Харчові продукти товарів позицій 04.01 - 04.04, які містять 50% або більше сухої маси твердих речовин молока: інші, не розфасовані для роздрібного продажу: зобов'язання поза квотою		E
2105.00.92	Інші: зобов'язання поза квотою		E
2106.90.32	Молоко, вершки або замітники масла і препарати, придатні для використання в якості заміників масла: молоко, вершки або замітники масла, що містять 50% або більше за вагою молочної компоненти: зобов'язання поза квотою		E
2106.90.34	Молоко, вершки або замітники масла і препарати, придатні для використання в якості заміників масла: препарати, що містять за вагою більше 15% але не більше 50% молочних жирів, для використання як замітники масла: зобов'язання поза квотою		E
2106.90.52	Ячні препарати: зобов'язання поза квотою		E
2106.90.94	Інші: що містять 50% або більше за вагою молочної компоненти: зобов'язання поза квотою		E
2202.90.43	Напої, що містять молоко: інші, що містять 50% або більше за вагою молочної компоненти, не розфасовані для роздрібного продажу: зобов'язання поза квотою		E
2309.90.32	Комплексні корми та кормові добавки, в тому числі концентрати: що містять за вагою в сухому стані 50% або більше від сухих знежирених речовин молока: зобов'язання поза квотою, зобов'язання поза квотою		E
3502.11.20	Зобов'язання поза квотою		E
3502.19.20	Зобов'язання поза квотою		E
3504.00.12	Молочні білкові речовини: зобов'язання поза квотою		E

Додаток I

Пояснювальні примітки

1. Графік Сторони цього Додатку встановлює, відповідно до Статей 17.18 (Невідповідні заходи) та 18.7 (Застереження), існуючі заходи Сторони, які не підпадають під деякі або всі зобов'язання, покладені:
 - (a) Стаття 17.6 (Національний режим) або 18.3 (Національний режим);
 - (b) Стаття 17.7 (Режим найбільшого сприяння) або 18.4 (Режим найбільшого сприяння);
 - (c) Стаття 17.12 (Вимоги до виконання);
 - (d) Стаття 17.13 (Вище керівництво та Ради директорів); або
 - (e) Стаття 18.5 (Доступ до ринку).
2. Кожен запис Графіку містить такі елементи:
 - (a) **Сектор** означає сектор, для якого зроблено запис;
 - (b) **Підсектор**, у разі посилання, стосується конкретного підсектору, для якого зроблено запис;
 - (c) **Відповідні зобов'язання** визначають зобов'язання, зазначені в параграфі 1, які відповідно до статей 17.18 (Невідповідні заходи) та 18.7 (Резервування), не застосовуються до невідповідних аспектів закону, нормативного акту чи іншого заходу, як зазначено в пункті 3;
 - (d) **Рівень уряду** вказує на рівень уряду, який виконує заплановані заходи;
 - (e) **Заходи** визначають закони, нормативні акти чи інші заходи, для яких зроблено запис. Захід, зазначений в елементі Заходи:
 - (i) означає захід зі змінами, продовженням або поновленням на дату набрання чинності цією Угодою, та
 - (ii) включає будь-який допоміжний захід, прийнятий або збережений під керівництвом і сумісний із заходом; і
 - (f) **Опис**, як зазначено у вступній примітці до Додатку кожної зі Сторін, або встановлює невідповідний захід, або містить загальний необов'язковий опис заходу, для якого зроблено запис.

Додаток I
Графік України

Вступні примітки

1. **Опис** надає загальний необов'язковий опис заходу, щодо якого зроблено запис.
2. **Відповідні зобов'язання** визначають зобов'язання, зазначені в Статті 17.18 (Невідповідні заходи) та Статті 18.7 (Застереження), які не застосовуються до перелічених заходів.
3. При тлумаченні запису враховуються всі елементи запису. Запис має тлумачитися у світлі відповідних положень розділів, щодо яких зроблено запис. У тій мірі, що:
 - (a) елемент "**Заходи**" кваліфікується відповідно до зобов'язання щодо лібералізації, яке випливає з елемента "**Опис**", елемент "**Заходи**", як кваліфікований таким чином, переважає над усіма іншими елементами; і
 - (b) елемент "**Заходи**" не є кваліфікованим відповідним чином, елемент "**Заходи**" переважає над іншими елементами, за винятком випадків, коли розбіжність між елементом "**Заходи**" та іншими елементами, які розглядаються в їх сукупності, є настільки істотною та суттєвою, що було б нерозумним зробити висновок, що елемент "**Заходи**" переважає, і в цьому випадку інші елементи переважають у міру цієї невідповідності.

Застереження I-U-1

Сектор: Усі Сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

- Заходи:** *Земельний кодекс України* від 25.10.2001 № 2768-III
- Податковий Кодекс України* від 02.12.2010 № 2755-VI
- Господарський кодекс України* від 16.01.2003 № 436-IV
- Цивільний кодекс України* від 16.01.2003 № 435-IV
- Лісовий кодекс України* від 21.01.1994 № 3852-XII
- Водний кодекс України* від 06.06.1995 № 213/95-BP
- Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення"* від 31.03.2020 № 552-IX
- Закон України "Про оренду землі"* від 06.10.1998 № 161-XIV
- Закон України "Про оренду державного та комунального майна"* від 03.10.2019 № 157-IX
- Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України"* від 15.04.2014 № 1207-VII
- Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану"* від 24.03.2022 № 2145-IX
- Закон України "Про санкції"* від 14.08.2014 № 1644-VII
- Закон України "Про Державний земельний кадастр"* від 07.07.2011 № 3613-VI
- Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень"* від 01.07.2004 № 1952-IV
- Постанова Кабінету Міністрів України (КМУ) "Про затвердження Типового договору оренди землі"* від 03.03.2004 № 220
- Постанова КМУ "Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру"* від 17.10.2012 № 1051
- Постанова КМУ "Про затвердження Порядку здійснення перевірки відповідності набувача або власника земельної ділянки сільськогосподарського призначення вимогам, визначеним статтею 130 Земельного кодексу України"* від 16.06.2021 № 637

Опис: Інвестиції

Право власності на землю

1. Іноземні громадяни та особи без громадянства не мають права набувати у власність землі сільськогосподарського призначення. Іноземні громадяни та особи без громадянства не мають права на безоплатне придбання земельних ділянок, що належать до державної та комунальної власності, або на приватизацію земельних ділянок, що раніше були надані їм у користування.
2. Іноземні юридичні особи можуть набувати права власності тільки на земельні ділянки несільськогосподарського призначення на території населених пунктів у разі придбання об'єктів нерухомого майна, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в Україні, та за межами населених пунктів - у разі придбання об'єктів нерухомого майна.
3. Ліси можуть належати лише громадянам і юридичним особам України.
4. Обмежень щодо оренди землі іноземцями та іноземними юридичними особами немає.
5. Набуття у власність земельних ділянок може бути заборонене для фізичних та юридичних осіб, щодо яких застосовано санкції у вигляді заборони на укладення правочинів з набуття у власність земельних ділянок, а також пов'язаними з ними особами.
6. Під час дії воєнного стану земельні відносини повинні враховувати такі особливості:
 - (a) земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть надаватися у користування лише для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;
 - (b) формування земельних ділянок державної, комунальної власності, невитребуваних, нерозподілених земельних ділянок, а також земельних ділянок, що залишилися у колективній власності і були передані в оренду органами місцевого самоврядування, за винятком передачі в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва на строк до одного року земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності (крім тих, що перебувають у постійному користуванні осіб, які не належать до державних, комунальних підприємств, установ, організацій), а також земельних ділянок, що залишилися у колективній власності колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства, нерозподілених та невитребуваних земельних ділянок і земельних часток (паїв), забороняється.
 - (c) земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності не проводяться; та
 - (d) оголошення нових земельних торгів щодо набуття права оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності забороняється.

Застереження I-U-2

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Нотаріальні послуги

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: *Закон України "Про нотаріат" від 02.09.1993 № 3425-XII*

Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII

Порядок допуску осіб до складання кваліфікаційного іспиту та проведення кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 28.07.2011 № 1905/5

Порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 11.07.2012 № 1043/5

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Лише громадяни України можуть надавати нотаріальні послуги.

Застереження I-U-3

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Юридичні послуги

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: *Закон України "Про виконавче провадження"* від 02.06.2016 № 1404-VIII

Закон України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів" від 02.06.2016 № 1403-VIII

Порядок допуску до професії приватного виконавця, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 25.10.2016 № 3053/5

Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Приватним виконавцем може бути громадянин України, уповноважений державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом.

Застереження I-U-4

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Юридичні послуги

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: *Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII*

Положення про систему підготовки і перепідготовки осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, підвищення кваліфікації та перепідготовки арбітражних керуючих, їх підготовки у справах про банкрутство страхових організацій, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 13.08.2019 № 2536/5

Порядок складання кваліфікаційного іспиту особами, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 13.08.2019 № 2535/5

Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Арбітражним керуючим може бути лише громадянин України.

Застереження I-U-5

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Юридичні послуги

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: *Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 01.07.2004 № 1952-IV*

Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань" від 15.05.2003 № 755-IV

Кваліфікаційні вимоги до державного реєстратора, затверджені наказом Міністерства юстиції України "Про врегулювання відносин, пов'язаних зі статусом державного реєстратора" від 29.12.2015 № 2790/5

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Державним реєстратором може бути лише громадянин України.

Застереження I-U-6

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Аудиторські послуги

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" від 21.12.2017 № 2258-VIII

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Аудиторський звіт повинен обов'язково бути підтверджений аудитором або аудиторською фірмою, що здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України.

Застереження I-U-7

Сектор: Послуги зв'язку

Підсектор: Поштові та кур'єрські послуги (в тому числі послуги з експрес – доставки)¹

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: Закон України "Про поштовий зв'язок" від 03.11.2022 № 2722-IX

Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності"
від 02.03.2015 № 222-VIII

Опис: Транскордонна торгівля послугами

1. Можуть бути створені системи ліцензування, для яких існують загальні зобов'язання щодо універсальних послуг. Ці ліцензії можуть бути предметом певних зобов'язань щодо універсальних послуг та/або фінансових внесків до компенсаційного фонду.
2. Ліцензії можуть вимагатися для²:
 - (a) Обробки адресних письмових повідомлень на будь-якому фізичному носії³, включаючи гібридну поштову службу та пряму поштову розсилку;
 - (b) Обробки адресованих бандеролей і посилок⁴;
 - (c) Обробки адресованої друкованої продукції⁵;
 - (d) Обробки відправлень, зазначених у пунктах (a) - (c) вище, як зареєстрованих або застрахованої пошти.

¹ Зобов'язання щодо поштових та кур'єрських послуг і послуг експрес-доставки застосовується до комерційних операторів будь-якої форми власності, як приватних, так і державних.

² З метою дотримання наступних зобов'язань, з письмової кореспонденції виключено прості листи вагою до 50 грамів та листівки.

³ Наприклад, листи, листівки.

⁴ Книги та каталоги включені до цього підсектору.

⁵ Журнали, газети та періодичні видання.

Застереження I-U-8

Сектор: Послуги у сфері освіти

Підсектор: Послуги у сфері початкової освіти

Послуги у сфері середньої освіти

Послуги у сфері вищої освіти

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Національний режим (Статті 18.3 та Стаття 17.6)

Заходи: Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII

Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 № 2145-VIII

Закон України "Про професійну (професійно-технічну) освіту" від 10.02.1998 № 103/98-ВР

Закон України "Про фахову передвищу освіту" від 06.06.2019 № 2745-VIII

Закон України "Про повну загальну середню освіту" від 16.01.2020 № 463-LX

Закон України "Про позашкільну освіту" від 22.06.2000 № 1841-III

Закон України "Про дошкільну освіту" від 11.07.2001 № 2628-III

Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

Керівником закладу освіти, незалежно від форми власності, відповідно до законодавства України може бути тільки громадянин України.

Застереження I-U-9

Сектор: Послуги з організації відпочинку, культурних та спортивних заходів

Підсектор: Послуги інформаційних агентств

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Національний режим (Стаття 17.6)

Заходи: *Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності"*
від 02.03.2015 № 222-VIII

Закон України "Про медіа" від 13.12.2022 № 2849-IX

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестування

Відповідно до українського законодавства, іноземні інвестиції в інформаційні агентства, які здійснюють видавництво електронної інформаційної продукції, друкованої інформаційної продукції, фото-, кіно-, аудіо-, відео- та інших форматів інформаційної продукції, не забороненої чинним законодавством України, обмежені 35 відсотками.

Застереження I-U-10

Сектор: Послуги наземного транспорту

Підсектор: Пасажирські перевезення. Вантажні перевезення.

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Заходи: Закон України "Про ліцензування видів економічної діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, затверджені постановою КМУ від 02.12.2015 № 1001

Опис: Транскордонна торгівля послугами

1. Особи, які здійснюють пасажирські та вантажні перевезення, повинні бути зареєстровані на території України як юридичні особи.
2. Для цілей цього запису, реєстрація не встановлює вимог щодо частки іноземної власності.

Застереження I-U-11

Сектор: Транспортні послуги

Підсектор: Послуги водного транспорту

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 18.3 та 17.6)

Заходи: *Кодекс торговельного мореплавства України* від 23.05.1995 № 176/95-ВР

Закон України "Про внутрішній водний транспорт" від 03.12.2020 № 1054-ІХ

Порядок реєстрації суден у Державному судновому реєстрі України та Судновій книзі України, затверджені Наказом Міністерства інфраструктури України від 11.04.2022 № 203

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

1. Право плавання під Державним Прапором України має судно, яке перебуває у власності:

- (a) фізичної особи, яка є громадянином України; або
- (b) юридичної особи, зареєстрованої на території України. Для більшої ясності, реєстрація не встановлює вимог щодо частки іноземної власності.

2. Судно, зареєстроване в іноземній країні, яке було зафрахтоване за бербоут-чартером, може бути зареєстроване в Україні на час дій чартеру, у разі тимчасового припинення його реєстрації в іншій/попередній країні.

3. Забороняється реєстрація у Державному судновому реєстрі України та Судновій книзі України:

- (a) суден, власниками яких є громадяни держави, визнаної Україною державою-агресором або державою-окупантом; юридичні особи, які зареєстровані на території держави, визнаної Україною державою-агресором або державою-окупантом; юридичні особи, зареєстровані на території України, учасниками (акціонерами, членами) або кінцевими бенефіціарами яких є громадяни держави, визнаної Україною державою-агресором або державою-окупантом; або юридичні особи, зареєстровані на території України, учасниками (акціонерами, членами) або кінцевими бенефіціарами яких є держава, визнана Україною державою-агресором або державою-окупантом; та
- (b) фізичні та юридичні особи, стосовно яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України "Про санкції".

4. Забороняється реєстрація суден у Державному судновому реєстрі України для:

- (a) нафтових танкерів, які не відповідають вимогам щодо подвійного корпусу чи еквівалентної конструкції, що встановлені Правилами 19 і 28 Додатка I до Міжнародної конвенції по запобіганню забрудненню з суден 1973 року, зміненої Протоколом 1978 року до неї, а також нафтових танкерів віком 25 років та більше після дати поставки судна, яка визначається пунктами 28.1-28.9 Правила 1 зазначеного Додатка;
- (b) суден, що були затримані в морських портах інспекторами контролю держави порту під час контролю в рамках налагоджених систем державного портового контролю (регіональних меморандумів про взаєморозуміння щодо контролю суден державою порту) більш ніж три рази протягом останніх 36 місяців безпосередньо перед поданням заяви для реєстрації у Державному судновому реєстрі України;
- (c) з 2025 року: суден віком 35 років і більше.

Застереження I-U-12

Сектор: Торгівля, пов'язана з енергетикою

Підсектор: Здійснення діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Заходи: *Закон України "Про нафту і газ"* від 12.07.2001 № 2665-III

Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР

Закон України "Про оборону України" від 06.12.1991 № 1932-XII

Закон України "Про санкції" від 14.08.2014 № 1644-VII

Опис: Інвестиції

1. Право користування надрами може бути заборонене фізичним та юридичним особам, щодо яких застосовано санкції, а також пов'язаним з ними особам.
2. Для більшої ясності, видами санкцій, які можуть бути застосовані, включають, але не обмежуються:
 - (a) запобігання виведенню капіталів за межі України;
 - (b) зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань;
 - (c) анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами.

Додаток I
Графік Канади

Вступні примітки

1. **Опис** надає загальний необов'язковий опис заходу, щодо якого зроблено запис.
2. **Відповідні зобов'язання** визначають зобов'язання, зазначені у Статті 17.18 (Невідповідні заходи) та Статті 18.7 (Застереження), які не застосовуються до перелічених заходів.
3. При тлумаченні запису враховуються всі елементи запису. Запис має тлумачитися у світлі відповідних положень розділів, щодо яких зроблено запис. У тій мірі, що:
 - (a) елемент "**Заходи**" кваліфікується відповідно до зобов'язання щодо лібералізації, яке випливає з елемента "**Опис**", елемент "**Заходи**", як кваліфікований таким чином, переважає над усіма іншими елементами; і
 - (b) елемент "**Заходи**" не є кваліфікованим відповідним чином, елемент "**Заходи**" переважає над іншими елементами, за винятком випадків, коли розбіжність між елементом "**Заходи**" та іншими елементами, які розглядаються в їх сукупності, є настільки істотною та суттєвою, що було б нерозумним зробити висновок, що елемент "**Заходи**" переважає, і в цьому випадку інші елементи переважають у міру цієї невідповідності.

Застереження I-C-1

Сектор: Усі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про інвестиції Канади, R.S.C. 1985, гл. 28 (1-е доповнення)*

Положення про інвестиції Канади, SOR/85-611

Опис: Інвестиції

1. За винятком випадків, визначених у пунктах 5 і 9, Директор з інвестицій перевірить пряме "набуття контролю", як визначено в *Законі Канади про інвестиції*, над канадським бізнесом інвестором СОТ, якщо вартість канадського бізнесу не менше ніж 1,287 мільярда канадських доларів, скоригованих відповідно до застосовної методології в січні кожного наступного року, починаючи з 2023 року, як зазначено в *Законі Канади про інвестиції*.
2. Незважаючи на визначення "інвестора Сторони" у Статті 17.1 (Визначення), лише інвестори СОТ або організації, контрольовані інвесторами СОТ, передбачені *Законом Канади про інвестиції*, можуть скористатися пороговою сумою в 1,141 мільярда канадських доларів.
3. За винятком випадків, визначених у пунктах 5 і 9, Директор з інвестицій перевірить пряме "набуття контролю", як визначено в *Законі Канади про інвестиції*, над канадським бізнесом інвестором за торговельною угодою, якщо вартість канадського бізнесу становить не менше 1,931 мільярда канадських доларів, скоригованих відповідно до застосовної методології в січні кожного наступного року, починаючи з 2023 року, як зазначено в *Законі Канади про інвестиції*.
4. Незважаючи на визначення "інвестора Сторони" в Статті 17.1 (Визначення), лише інвестор у розумінні торговельної угоди або організація, контрольована інвестором в розумінні торговельної угоди, як це передбачено *Законом Канади про інвестиції*, може скористатися пороговою сумою у 1,931 мільярда канадських доларів.
5. Вищий поріг у пунктах 1 і 3 не застосовується до прямого придбання державним підприємством, яке здійснює комерційну діяльність, контролю над канадським бізнесом. Ці придбання підлягають перегляду Директором з інвестицій, якщо вартість канадського бізнесу становить не менше ніж 512 мільйонів канадських доларів у 2023 році, скоригована відповідно до застосовної методології в січні кожного наступного року, як зазначено в *Законі Канади про інвестиції*.

6. Інвестиція, яка підлягає перевірці відповідно до *Закону Канади про інвестиції*, не може бути здійснена, якщо Міністр, відповідальний за *Законом Канади про інвестиції*, не повідомить заявнику, що інвестиція, ймовірно, принесе чисту вигоду Канаді. Це визначення здійснюється відповідно до шести факторів, описаних у *Законі Канади про інвестиції*, підсумованих таким чином:

- (a) вплив інвестицій на рівень і характер економічної діяльності в Канаді, включаючи вплив: на зайнятість; на використання частин, компонентів, і послуги, вироблені в Канаді та експортовані з Канади;
- (b) ступінь і значимість участі канадців в інвестиціях;
- (c) вплив інвестицій на продуктивність, промислову ефективність, технологічний розвиток та інновації продуктів у Канаді;
- (d) вплив інвестицій на конкуренцію в галузі в Канаді;
- (e) сумісність інвестиції з національною промисловою, економічною та культурною політикою, беручи до уваги проголошені цілі промислової, економічної та культурної політики урядом або законодавчим органом провінції, на яку інвестиції можуть суттєво вплинути; і
- (f) внесок інвестицій у здатність Канади конкурувати на світових ринках.

7. При визначенні чистої вигоди Міністр через Директора з інвестицій може переглядати плани, згідно з якими заявник демонструє чисту вигоду для Канади від запропонованого придбання. Заявник також може подати зобов'язання Міністру у зв'язку з запропонованим придбанням, яке є предметом перегляду. У разі невиконання заявником своїх зобов'язань Міністр може вимагати судового наказу про виконання зобов'язань або будь-якого іншого засобу правового захисту, передбаченого Законом Канади про інвестиції.

8. Не-канадець, який відкриває або придбає канадський бізнес, крім тих, що підлягають перевірці, повинен повідомити Директора з інвестицій.

9. Порогові значення перевірки, встановлені в пунктах 1, 3 і 5, не застосовуються до придбання бізнесу в сфері культури, як визначено в Законі Канади про інвестиції.

10. Крім того, конкретне придбання або заснування нового бізнесу у визначених видах господарської діяльності, пов'язаних з культурною спадщиною або національною ідентичністю Канади, які зазвичай здійснюються шляхом повідомлення, може підлягати перевірці, якщо губернатор у Раді санкціонує перевірку в суспільних інтересах.

11. Непряме "набуття контролю" над канадським бізнесом інвестором з України, крім бізнесу в сфері культури, не підлягає перегляду.

12. Незважаючи на статтю 17.12 (Вимоги до результатів діяльності), Канада може встановлювати вимоги або примушувати до виконання зобов'язань чи обов'язків у зв'язку із заснуванням, придбанням, розширенням, проведенням, оперуванням або управлінням інвестиціями інвестора України або інвестора, що не є Стороною, здійснених щодо передачі технології, виробничого процесу чи інших власних знань громадянину або підприємству у Канаді, афілійованому з особою, що здійснює таку передачу, у зв'язку з переглядом придбання інвестицій відповідно до Закону Канади про інвестиції.

13. За винятком вимог, зобов'язань або обов'язків, пов'язаних із передачею технологій, як зазначено в пункті 12 цього розділу, Стаття 17.12 (Вимоги до результатів діяльності) застосовується до вимог, зобов'язань або обов'язків, які накладаються або виконуються відповідно до Закону Канади про інвестиції.

14. Для цілей цього запису:

- (a) **не-канадець** означає фізичну особу, уряд або його агентство або організацію, яка не є канадцем; і
- (b) **канадець** означає канадського громадянина або особу, яка постійно проживає в Канаді, уряд Канади чи його агентство, або контрольовану Канадою юридичну особу, як описано в *Законі Канади про інвестиції*.

Застереження I-C-2

Сектор: Усі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Рівень управління: Центральний

Заходи: Як зазначено в елементі **Опис**.

Опис: Інвестиції

1. Канада, провінція чи територія Канади, продаючи чи відчужуючи свої частки акціонерного капіталу чи активи існуючого державного підприємства чи існуючої урядової установи, може заборонити або накласти обмеження на право власності на ці частки чи активи та здатність власників цих часток чи активів контролювати створене підприємство інвесторами України або третьої країни або їхніми інвестиціями. Що стосується продажу чи іншого розпорядження, Канада, провінція чи територія Канади можуть прийняти чи залишити в силі захід, що стосується громадянства вищого керівництва чи членів ради директорів.

2. Для цілей цього запису:

- (a) **захід**, чинний або прийнятий після дати набрання чинності цією Угодою, який на момент продажу або іншого розпорядження забороняє або накладає обмеження на володіння частками капіталу або активів або встановлює вимогу громадянства, описану в цьому записі, є існуючим заходом; і
- (b) **державне підприємство** означає підприємство, яке належить або контролюється через частку власності Канадою, провінцією або територією Канади, і включає підприємство, засноване після дати набуття чинності цією Угодою виключно для цілей продажу чи відчуження частки власного капіталу або активів існуючого державного підприємства чи урядової установи.

Застереження I-C-3

Сектор: Усі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон Канади про комерційні корпорації*, R.S.C. 1985, гл. C-44

Положення про комерційні корпорації Канади, 2001, SOR/2001-512

Закон Канади про кооперативи, SC 1998, гл. 1

Положення про кооперативи Канади, SOR/99-256

Опис: Інвестиції

1. Корпорація може накладати обмеження на випуск, передачу та право власності на акції федеральної корпорації. Мета цих обмежень полягає в тому, щоб забезпечити відповідність корпорації канадським вимогам щодо власності чи контролю згідно з відповідними законами, переліченими в Положеннях про бізнес-корпорації Канади 2001 року, у секторах, де канадська власність чи контроль є умовою для отримання ліцензій, дозволів, грантів, виплат чи інших пільг. З метою збереження певного рівня власності Канади, корпорації дозволяється продавати акції акціонерів без згоди цих акціонерів і купувати власні акції на відкритому ринку.
2. Закон Канади про кооперативи передбачає можливість встановлення обмежень щодо випуску або передачі інвестиційних акцій кооператива особам, які не є резидентами Канади, що дозволить кооперативам відповідати канадським вимогам власності для отримання ліцензії на ведення бізнесу, видання канадської газети чи періодичного видання або для придбання інвестиційних акцій фінансового посередника, а також в секторах, де володіння чи контроль є необхідною умовою для отримання ліцензій, дозволів, грантів, платежів та інших переваг. Якщо володіння або контроль над інвестиційними акціями негативно вплине на здатність кооперативу підтримувати рівень канадської власності чи контролю, Канадський закон про кооперативи передбачає обмеження кількості інвестиційних акцій, якими можна володіти, або заборону володіння інвестиційними акціями.
3. Для цілей цього запису **канадський** означає "канадський", як це визначено в Положенні про комерційні корпорації Канади 2001 року або в Положенні про кооперативи Канади.

Застереження I-C-4

Сектор: Усі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Рівень управління: Центральний

Заходи: Закон про власність на землі сільськогосподарського та рекреаційного призначення R.S.A. 1980, с. A-9

Закон про громадянство, R.S.C. 1985, гл. C-29

Положення про право власності на землю для іноземців, SOR/79-416

Опис: Інвестиції

1. Положення про право власності на землю для іноземців ухвалюються відповідно до Закону про громадянство та Закону про власність на землі сільськогосподарського та рекреаційного призначення. В Альберті особа, яка не має права, або корпорація, що перебуває у власності чи під контролем іноземних держав, може мати лише частку щодо контрольованої землі, яка складається максимум із двох ділянок, що містять у сукупності максимум 20 акрів.

2. Для цілей цього запису:

(a) особа, яка не відповідає вимогам, означає:

- (i) фізичну особу, яка не є громадянином або резидентом Канади;
- (ii) іноземний уряд або його агентство; або
- (iii) корпорацію, зареєстровану в країні, відмінній від Канади; і

(b) контрольована земля означає землю в Альберті, але не включає:

- (i) землі Корони в правій частині Альберти;
- (ii) землі в межах міста, селища, нового міста, села чи дачного селища; і
- (iii) шахти або корисні копалини.

Застереження I-C-5

Сектор: Усі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про дозвіл на відчуження компанії Canadian Arsenals Limited, S.C. 1986, гл. 20*

Закон про реорганізацію та відчуження Eldorado Nuclear Limited, S.C. 1988, гл. 41

Закон про дозвіл на продаж Nordion і Theratronics, S.C. 1990, гл. 4

Опис: Інвестиції

1. "Нерезидент" або "нерезиденти" не можуть володіти більш ніж визначеним відсотком голосуючих акцій корпорації, до якої застосовується кожен із Законів. Для деяких компаній обмеження стосуються окремих акціонерів, тоді як для інших обмеження можуть застосовуватися в сукупності. Якщо існують обмеження щодо відсотку, яким може володіти окремий канадський інвестор, ці обмеження також застосовуються до нерезидентів. Обмеження є такими:

- (a) Cameco Limited (раніше Eldorado Nuclear Limited): 15 відсотків на фізичну особу-нерезидента, 25 відсотків у сукупності;
- (b) Nordion International Inc.: 25 відсотків у сукупності;
- (c) Theratronics International Limited: 49 відсотків у сукупності; і
- (d) Canadian Arsenals Limited: 25 відсотків у сукупності.

2. Для цілей цього запису поняття **нерезидент** є:

- (a) фізичною особою, яка не є громадянином Канади та яка постійно не проживає в Канаді;
- (b) корпорацією, зареєстрованою, створеною або організованою іншим чином за межами Канади;
- (c) урядом іноземної держави або політичним підрозділом уряду іноземної держави, або особою, уповноваженою виконувати функції чи обов'язки від імені цього уряду;
- (d) корпорацією, яка контролюється прямо чи опосередковано особою чи організацією, згаданою в підпунктах (a) - (c);
- (e) трастом:
 - (i) заснованим фізичною або юридичною особою, згаданою в підпунктах (b) - (d), крім трасту, з метою управління пенсійним фондом на користь фізичних осіб, більшість з яких є резидентами Канади; або
 - (ii) в якому фізична чи юридична особа, зазначена в підпунктах (a) - (d), має більше 50 відсотків бенефіціарного інтересу, і

- (f) корпорацією, яка контролюється прямо чи опосередковано трастом, згаданим у підпункті (е).

Застереження I-C-6

Сектор: Усі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про дозволи на експорт та імпорт*, R.S.C. 1985, гл. E-19

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Лише фізична особа, яка постійно проживає в Канаді, підприємство з головним офісом у Канаді або філія іноземного підприємства в Канаді може подати заявку на отримання дозволу на імпорт чи експорт або сертифікат дозволу на транзит для товару або пов'язаної послуги, що підлягає контролю згідно із Законом про дозволи на експорт та імпорт.

Застереження I-C-7

Сектор: Послуги зв'язку

Підсектор: Телекомунікації; Транспортні мережі та послуги; Радіозв'язок

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про телекомунікації, S.C. 1993, гл. 38*

Правила власності та контролю канадських телекомунікаційних операторів, SOR/94-667

Закон про радіозв'язок, R.S.C. 1985, гл. P-2

Регламент радіозв'язку, SOR/96-484

Опис: Інвестиції

1. Іноземні інвестиції, об'єктом яких є постачальник телекомунікаційних послуг загального користування, обмежуються максимальною сумарною сумою у розмірі 46,7 відсотка голосуючих акцій на основі 20 відсотків прямих інвестицій та 33,3 відсотка непрямих інвестицій.
2. Постачальник телекомунікаційних послуг загального користування повинен фактично контролюватися канадцами.
3. Принаймні 80 відсотків членів ради директорів постачальників телекомунікаційних послуг загального користування мають бути канадцами.
4. Незважаючи на описані вище обмеження:
 - (a) іноземні інвестиції дозволені до 100 відсотків для постачальників, які здійснюють операції за міжнародною ліцензією на підводний кабель;
 - (b) мобільні супутникові системи іноземного постачальника послуг можуть використовуватися канадським постачальником послуг для надання послуг у Канаді;
 - (c) фіксовані супутникові системи іноземного постачальника послуг можуть використовуватися для надання послуг між пунктами в Канаді та всіма пунктами за межами Канади;
 - (d) іноземні інвестиції дозволені до 100 відсотків для постачальника, який здійснює операції за супутником дозволом; і

- (e) іноземні інвестиції дозволені до 100 відсотків для постачальника телекомунікаційних послуг, який має доходи, включно з доходами своїх філій, від надання телекомунікаційних послуг у Канаді, що становить менше 10 відсотків від загального обсягу телекомунікаційних послуг на рік доходів у Канаді. Постачальник телекомунікаційних послуг загального користування який раніше мав річний дохід, включно з доходами його філій, від надання телекомунікаційних послуг у Канаді, що становить менше 10 відсотків загального річного доходу від телекомунікаційних послуг у Канаді, може збільшити доходи до 10 відсотків або більше за умови, що збільшення доходів не є наслідком отримання контролю або придбання активів, які використовуються для надання телекомунікаційних послуг іншим постачальником телекомунікаційних послуг загального користування, який підпорядкований законодавчому регулюванню Парламентом Канади.

Застереження I-C-8

Сектор: Бізнес-послуги

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про митну справу, R.S.C. 1985, гл. 1 (2-е доповнення)*

Положення про ліцензування митних брокерів, SOR/86-1067

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

Для отримання статусу ліцензованого митного брокера у Канаді, додатково до відповідності всім іншим ліцензійним вимогам:

- (a) фізична особа має бути підданим Канади;
- (b) корпорація має бути зареєстрована в Канаді, а більшість директорів бути підданими Канади; і
- (c) товариство має складатися з осіб, які є підданими Канади та відповідають усім іншим ліцензійним вимогам, або - корпорацій, зареєстрованих у Канаді, більшість директорів яких є підданими Канади, та які відповідають усім іншим вимогам щодо ліцензування.

Застереження I-C-9

Сектор: Бізнес-послуги

Підсектор: Магазини безмитної торгівлі

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про митну справу, R.S.C. 1985, гл. 1 (2-е доповнення)*

Положення про магазин безмитної торгівлі, SOR/86-1072

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Додатково до всіх інших ліцензійних вимог, для отримання статусу ліцензованого оператора магазину безмитної торгівлі на кордоні в Канаді, фізична особа має бути підданим Канади.
2. Додатково до всіх інших ліцензійних вимог, для отримання статусу ліцензованого оператора магазину безмитної торгівлі на кордоні в Канаді, корпорація повинна бути зареєстрована в Канаді та мати всі її акції у власності канадських підданих, які відповідають усім іншим ліцензійним вимогам.

Застереження I-C-10

Сектор: Бізнес-послуги

Підсектор: Послуги експертизи, пов'язані з експортом та імпортом культурних цінностей

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про експорт та імпорт культурних цінностей*, R.S.C. 1985, гл. C-51

Опис: Транскордонна торгівля послугами

1. Тільки резидент Канади або установа в Канаді може бути призначена експертом з питань культурних цінностей для цілей *Закону про експорт та імпорт культурних цінностей*.
2. Для цілей цього запису:
 - (a) **установа** означає установу, яка є державною власністю та функціонує виключно на благо суспільства, яка заснована для освітніх або культурних цілей і яка зберігає об'єкти та виставляє їх; і
 - (b) **резидент Канади** означає фізичну особу, яка зазвичай проживає в Канаді, або корпорацію, яка має свій головний офіс у Канаді або має представництво в Канаді, до якого зазвичай з'являються на роботу працівники, найняті у зв'язку з бізнесом корпорації.

Застереження I-C-11

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Патентні повірені

Патентні повірені, що надають юридичні консультації та послуги представництва

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про патенти*, RSC 1985, с. P-4

Патентні правила, SOR/2019-251

Закон про коледж патентних повірених і представників у справах щодо торговельних марок, SC2018, с.27, s.247

Регламент коледжу патентних повірених і представників в справах щодо торговельних марок, SOR/2021-129

Статут коледжу патентних повірених і представників щодо торговельних марок (Рада), SOR/2021-168

Статут коледжу патентних повірених і представників щодо торговельних марках (коледж), SOR/2021-167

Опис: Транскордонна торгівля послугами

З метою представлення особи в рамках розгляду патентної заявки або в іншій справі в Патентному відомстві, патентний агент повинен проживати в Канаді та бути зареєстрованим Колегією патентних повірених і представників в справах щодо торговельних марок.

Застереження I-C-12

Сектор: Професійні послуги

Підсектор: Представники торговельних марок

Представники торговельних марок, які надають юридичні консультації та представницькі послуги в рамках законодавчих процедур

Відповідні зобов'язання : Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про торговельні марки*, RSC 1985, с. T-13

Положення про торговельні марки, SOR/2018-227

Закон про коледж патентних повірених і посередників в справах щодо торговельних марок, SC2018, с. 27, s.247

Регламент коледжу патентних повірених і представників в справах щодо торговельних марок, SOR/2021-129

Статут коледжу патентних повірених і представників в справах торговельних марок (Рада), SOR/2021-168

Статут коледжу патентних повірених і представників в справах торговельних марок (коледж), SOR/2021-167

Опис: Транскордонна торгівля послугами

З метою представлення особи в рамках розгляду заявки на торговельну марку або в іншій справі перед Управлінням Реєстраторів торговельних марок, представник з торговельних марок має проживати в Канаді та бути зареєстрованим Колегією патентних повірених і представників в справах щодо торговельних марок.

Застереження I-C-13

Сектор: Енергетика

Підсектор: Нафта і газ

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон Канади про нафтові ресурси, RSC 1985, с. 36 (2-е доповнення)*

Закон про територіальні землі, RSC 1985, с. T-7

Федеральний Закон про нерухоме майно та федеральну нерухомість, SC 1991, с. 50

Акт імплементації Атлантичної угоди між Канадою та Ньюфаундлендом і Лабрадором, SC 1987, с. 3

Закон про імплементацію Угоди Канади та Нової Шотландії щодо морських нафтових ресурсів, SC 1988, с. 28

Опис: Інвестиції

1. Це застереження стосується ліцензії на виробництво, виданої для "прикордонних територій" і "офшорних територій" (територій, які не підпадають під юрисдикцію провінції), як це визначено у відповідних заходах.
2. Особа, яка володіє ліцензією на видобуток нафти та газу або має акції відповідної компанії, має бути корпорацією, зареєстрованою в Канаді.

Застереження I-C-14

Сектор: Енергетика

Підсектор: Нафта і газ

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон Канади про операції з нафтою і газом*, RSC 1985, с. O-7

Закон про імплементацію угоди про морські нафтові ресурси Канади та Нової Шотландії, SC 1988, с. 28

Акт імплементації Атлантичної угоди між Канадою та Ньюфаундлендом і Лабрадормом, SC 1987, с. 3

Заходи щодо імплементації Угоди про нафту та газ між Канадою та Юконом, у тому числі *Закон про імплементацію Угоди про нафту та газ між Канадою та Юконом*, SC 1998, с.5, с. 20 і *Закон про нафту і газ*, RSY 2002, с. 162

Заходи щодо імплементації Угоди про нафту та газ Північно-Західних територій, включно із реалізацією заходів, які застосовуються або прийняті Нунавутом як територіями-спадкоємцями колишніх Північно-Західних територій

Заходи щодо виконання Угоди між Урядом Канади та Урядом Квебеку про спільне управління нафтовими ресурсами в затоці Св. Лаврентія або будь-яких інших подібних федерально-провінційних угод, пов'язаних із спільним управлінням нафтовими ресурсами.

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Відповідно до *Закону Канади про операції з нафтою і газом*, "план виплат" має бути затверджений міністром, як підстава для отримання дозволу на продовження проекту розробки нафти і газу.
2. План пільг означає план працевлаштування канадців і надання канадським виробникам, консультантам, підрядникам і сервісним компаніям повної та справедливої можливості брати участь на конкурентній основі в постачанні товарів і послуг, які використовуються в запропонованій роботі або діяльності, зазначеній в плані пільг.
3. План пільг, передбачений Законом Канади про операції з нафтою і газом, дозволяє Міністру висувати заявнику додаткові вимоги, призначені гарантувати вразливим особам чи групам доступ до навчання та можливостей працевлаштування, можливість брати участь у постачанні товарів і послуг, що використовуються у запропонованій роботі, згаданій у плані пільг.
4. Положення, які продовжують ті, що викладені в Законі Канади про операції з нафтою і газом, включені до законів, які впроваджують Угоду Канади про -нафту і газ Юкона.

5. Положення, які продовжують викладені в Законі Канади про операції з нафтою і газом, будуть включені в закони або нормативні акти для виконання угод з різними провінціями та територіями, включаючи імплементацію законодавства провінціями і територіями (наприклад, Угода про нафту і газ Північно-Західних територій, Канадсько-Квебекська угода про нафтові ресурси затоки Св. Лаврентія та Угода про нафту та газ у Нью-Брансвіку). Для цілей цього застереження ці угоди та імплементаційне законодавство після їх укладення вважаються існуючими заходами.

6. Закон про імплементацію Угоди про морські нафтові ресурси між Канадою та Новою Шотландією та Акт про імплементацію Атлантичної угоди між Канадою та Ньюфаундлендом і Лабраддором містять однакові вимоги щодо плану пільг, але також вимагають, щоб план пільг гарантував, що:

- (a) корпорація або інший орган, який подає план, засновує у відповідній провінції офіс, який приймає рішення на відповідному рівні до моменту виконання робіт або початку діяльності в офшорній зоні;
- (b) оплачуються дослідження та розробки, які проводяться в провінції, а також - освіта та навчання, які здобуватимуться в провінції; і
- (c) в першу чергу розглядаються товари/послуги вироблені/надані в межах провінції, якщо ці товари чи послуги є конкурентоспроможними з точки зору справедливої ринкової ціни, якості та доставки.

7. Правління, які керують програмою пільг згідно із Законами, зазначеними у пункті 6, можуть також вимагати, щоб програма включала положення, які гарантують, що вразливі особи чи групи, або корпорації, якими вони володіють або кооперативи, якими вони керують, беруть участь у постачанні товарів і послуг, які використовуються в запропонованій роботі чи діяльності зазначених в плані. Крім того, такі ради можуть також визначати або примусово стягувати витрати та встановлювати інші вимоги, пов'язані з дослідженнями та розробками, освітою та навчанням, які мають здійснюватися в провінції.

8. Крім того, Канада може встановлювати вимоги або примусово виконувати зобов'язання чи обов'язки щодо передачі технології, виробничого процесу чи інших комерційних знань особі Канади у зв'язку зі схваленням проектів розвитку відповідно до застосовних Актів.

Застереження I-C-15

Сектор: Енергетика

Підсектор: Нафта і газ

Відповідні зобов'язання: Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про проект розвитку Гібернії*, SC 1990, с. 41

Акт імплементації Атлантичної угоди між Канадою та Ньюфаундлендом і Лабрадорм, SC 1987, с. 3

Опис: Інвестиції

1. Відповідно до *Закону про проект розвитку Гібернії*, Канада та власники проекту Гібернія можуть укласти угоди. Ці угоди можуть вимагати від Власників проекту взяти на себе зобов'язання виконувати певну роботу в Канаді та на Ньюфаундленді та Лабрадормі, та докладати всіх зусиль для досягнення конкретних цільових рівнів у Канаді та на Ньюфаундленді та Лабрадормі відповідно до положень "плану пільг", який вимагається згідно з *Актом імплементації Атлантичної угоди між Канадою та Ньюфаундлендом і Лабрадорм*. "Плани пільг" описані далі в I-C-14.

2. Крім того, у зв'язку з проектом Нібетнія Канада може висунути вимогу або забезпечити виконання зобов'язань чи обов'язків щодо передачі технології, виробничого процесу чи інших власних знань підданому або підприємству в Канаді.

Застереження I-C-16

Сектор: Енергетика

Підсектор: Уран

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Режим найбільшого сприяння (Стаття 17.7)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про інвестиції Канади*, RSC 1985, с. 28 (1-е доповнення)

Положення про інвестиції Канади, SOR/85-611

Політика щодо власності нерезидентів у секторі видобутку урану, 1987 р.

Опис: Інвестиції

1. Право власності "не-канадців", як це визначено в Законі про *інвестиції Канади*, на майно з видобутку урану обмежується 49 відсотками на етапі першого виробництва. Винятки з цього обмеження можуть бути дозволені, якщо можна встановити, що майно фактично "контролюється Канадою", як визначено в *Законі Канади про інвестиції*.

2. Винятки з *Політики щодо власності нерезидентів у секторі видобутку урану* дозволені за умови схвалення губернатора в Раді лише у випадках, коли канадські учасники права власності на майно недоступні. Інвестиції у нерухомість не-канадців, зроблені до 23 грудня 1987 року та які перевищують дозволений рівень власності, можуть залишатися незмінними. Збільшення не-канадської власності не дозволяється.

Застереження I-C-17

Сектор: Транспорт

Підсектор: Повітряний транспорт

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Режим найбільшого сприяння (Стаття 17.7)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про транспорт Канади, SC 1996, с. 10*

Закон про авіонавтику, RSC 1985, с. A-2

Канадські авіаційні правила, SOR/96-433 Частина II, Підрозділ 2 - "Маркування та реєстрація літаків"; Частина IV "Ліцензування та навчання персоналу"; та частина VII "Комерційні повітряні послуги"

Опис: Інвестиції

1. Лише громадяни Канади можуть надавати наступні послуги комерційних авіаперевезень :

- (a) внутрішні послуги (повітряні послуги між пунктами, або з і до того самого пункту на території Канади, або між пунктом на території Канади та пунктом не на території іншої країни);
- (b) регулярні міжнародні послуги (регулярні авіасполучення між пунктом на території Канади та пунктом на території іншої країни), якщо ці послуги були зарезервовані для канадських перевізників відповідно до існуючих або майбутніх угод про повітряне сполучення;
- (c) нерегулярні міжнародні послуги (нерегулярні авіасполучення між пунктом на території Канади та пунктом на території іншої країни), якщо ці послуги зарезервовано для канадських перевізників відповідно до *Закону про транспорт Канади* ; і
- (d) спеціальні авіапослуги, включаючи, але не обмежуючись: аерокартографією, аероспостереженням, аерофотозйомкою, боротьбою з лісовими пожежами, боротьбою з пожежами, повітряною рекламою, буксируванням планерів, стрибками з парашутом, аеробудуванням, вертолітними каротажем, аероінспекцією, повітряними спостереженнями, льотною підготовкою, оглядом визначних місць з повітря та обприскуванням культур з повітря.

2. Для цілей 1 (a), (b) і (c) *Закон Канади про транспорт* у розділі 55 визначає "канадський" у такий спосіб:

- (a) громадянин Канади або постійний резидент, як це визначено в підрозділі 2(1) *Закону про імміграцію та захист біженців* , SC 2001, с.27;
- (b) уряд Канади або представник або довірена особа цього уряду; або

(с) корпорація або організація, зареєстрована або створена згідно із законодавством Канади чи провінції, яка фактично контролюється канадцами та принаймні 51 відсоток голосуючих акцій якої належать і контролюються канадцами, і де:

(i) не більше ніж 25 відсотків голосуючих акцій прямо чи опосередковано належить будь-якому окремому громадянину, який не є громадянином Канади, індивідуально чи спільно з іншою особою, і

(ii) не більше ніж 25 відсотків голосуючих акцій прямо чи опосередковано належать одному чи кільком не-канадцам, уповноваженим надавати авіасполучення в будь-якій юрисдикції, індивідуально чи разом з іншою особою;

3. Положення, прийняті відповідно до *Закону про авіонавтику*, включають чіткі визначення "канадського", на які посилаються пункти (2) і (4). Ці Положення вимагають, щоб канадський оператор комерційних повітряних перевезень керував повітряними суднами, зареєстрованими в Канаді. Ці Положення вимагають, щоб оператор був канадцем як підставу для отримання сертифікат канадського авіаоператора та отримання права на реєстрацію повітряного судна як "канадського".

4. Для цілей пункту 1 (d), *Канадські авіаційні правила* визначають "канадський" таким чином:

(a) громадянин Канади або постійний резидент, як це визначено в підрозділі 2(1) *Закону про імміграцію та захист біженців* ;

(b) уряд Канади або представник або довірена особа цього уряду; або

(с) корпорація або організація, зареєстрована або створена згідно із законодавством Канади чи провінції, яка фактично контролюється канадцами та принаймні 75 відсотків голосуючих акцій якої належать і контролюються канадцами.

5. Жодна іноземна особа не може бути зареєстрованим власником літака, зареєстрованого в Канаді.

6. Згідно з *Авіаційними правилами Канади*, корпорація, зареєстрована в Канаді, але яка не відповідає канадським вимогам власності та контролю, може зареєструвати літак для приватного використання лише тоді, коли значна більшість використання повітряного судна (принаймні 60 відсотків) припадає на Канаду.

7. *Авіаційні правила Канади* також обмежують зареєстровані за кордоном приватні літаки на не-канадські корпорації, в частині перебування в Канаді протягом максимум 90 днів в межах дванадцяти місячного періоду. Приватні літальні апарати, зареєстровані за кордоном, обмежуються приватним використанням, як це було б у випадку літаків, зареєстрованих у Канаді, для яких потрібен приватний експлуатаційний сертифікат.

Застереження I-C-18

Сектор: Авіаційний транспорт

Підсектор: Спеціальні авіаперевезення, як визначено в Статті 18.1 (Визначення)

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Режим найбільшого сприяння (Стаття 18.4)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про транспорт Канади, SC 1996, с. 10*

Положення повітряних перевезень, SOR/88-58

Канадські авіаційні правила, SOR/96-433

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Для надання спеціальних авіаперевезень на території Канади потрібен дозвіл транспортної служби Канади. Визначаючи, чи надавати певний дозвіл, відповідний транспортний орган Канади враховує серед інших факторів, чи країна, в якій заявник, якщо фізична особа, є резидентом або, якщо підприємство, створено чи організовано, надає взаємний доступ канадським спеціалізованим операторам повітряного сполучення надавати послуги спеціального авіасполучення на території такої країни. Будь-який іноземний постачальник послуг, уповноважений надавати послуги спеціального авіасполучення, зобов'язаний відповідати вимогам безпеки Канади під час надання цих послуг у Канаді.

Застереження I-C-19

Сектор: Транспорт

Підсектор: Повітряний транспорт

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Режим найбільшого сприяння (Стаття 18.4)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про авіонавтику*, RSC 1985, с. A-2

Авіаційні правила Канади, SOR/96-433, частина IV "Ліцензування та навчання персоналу"; Частина V "Льотна придатність"; Частина VI "Загальні правила експлуатації та польотів"; та частина VII "Комерційні повітряні послуги"

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Ремонт, капітальний ремонт або технічне обслуговування повітряних суден та іншої авіаційної техніки, необхідні для підтримки льотної придатності зареєстрованих у Канаді повітряних суден та іншої авіаційної техніки, має виконуватися особою, яка відповідає нормативним вимогам канадської авіації (тобто схваленими організаціями з технічного обслуговування та інженерами з технічного обслуговування повітряних суден). Сертифікація не надається особам, які перебувають за межами Канади, за винятком підрозділів схвалених організацій з технічного обслуговування, які самі знаходяться в Канаді.

Застереження I-C-20

Сектор: Транспорт

Підсектор: Наземний транспорт

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про автомобільний транспорт*, RSC 1985, с. 29 (3-є доповнення), зі змінами, внесеними SC 2001, с. 13.

Закон про транспорт Канади, SC 1996, с. 10

Митний тариф, SC 1997, с. 36

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Лише особа з Канади, яка використовує зареєстровані в Канаді та виготовлені в Канаді або очищені від мита вантажівки чи автобуси, може надавати відповідні вантажівки чи автобуси для здійснення перевезень між пунктами на території Канади.

Застереження I-C-21

Сектор: Транспорт

Підсектор: Водний транспорт

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 18.3 та 17.6)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про судноплавство Канади*, 2001, SC 2001, с. 26

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Для реєстрації судна в Канаді, власник цього судна або особа, яка має право виключного володіння цим судном, має бути:

- (a) громадянином Канади або постійним резидентом у значенні пункту 2(1) *Закону про імміграцію та захист біженців*, SC 2001, с.27;
- (b) корпорацією, зареєстрованою згідно із законодавством Канади чи провінції або території; або
- (c) якщо судно ще не зареєстроване в іншій країні - корпорацією, зареєстрованою згідно із законодавством країни, іншої ніж Канада, якщо одна з наведених нижче осіб діє щодо всіх питань, що стосуються судна, а саме:
 - (i) дочірня компанія цієї корпорації, зареєстрована згідно із законодавством Канади чи провінції чи території,
 - (ii) працівник або директор у Канаді будь-якої філії такої корпорації, яка веде бізнес у Канаді, або
 - (iii) компанія з управління судами, зареєстрована відповідно до законодавства Канади або провінції чи території.

2. Судно, зареєстроване в іноземній країні, яке було зафрахтоване за бербоут-чартером, може бути зареєстроване в Канаді на час дії чартеру, у той час як реєстрація судна вважатиметься призупиненою в країні його реєстрації, якщо фрахтувальник:

- (a) громадянин Канади або постійний резидент, як це визначено в підрозділі 2(1) *Закону про імміграцію та захист біженців*, SC 2001, с.27; або
- (b) корпорація, зареєстрована згідно із законодавством Канади, провінції чи території.

Застереження I-C-22

Сектор: Транспорт

Підсектор: Водний транспорт

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон Канади про судноплавство, 2001*, SC 2001, с. 26

Положення про морський персонал, SOR/2007-115

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Капітани, помічники капітана, інженери та деякі інші моряки повинні мати сертифікати, видані міністром транспорту як передумову до служби на канадських зареєстрованих суднах. Ці сертифікати можуть бути надані лише канадським громадянам або постійним резидентам.

Застереження I-C-23

Сектор: Транспорт

Підсектор: Водний транспорт

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про лоцманів, RSC, 1985, с. П-14*

Загальні правила лоцманства, SOR/2000-132

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Відповідно до Застереження Канади II-C-8, ліцензія або сертифікат лоцмана, виданий Міністром транспорту, необхідний для надання лоцманських послуг у водах з обов'язковим лоцманським супроводом на території Канади. Лише громадянин або постійний резидент Канади може отримати ліцензію або сертифікат лоцмана. Постійний резидент Канади, який отримав ліцензію лоцмана або сертифікат лоцманського супроводження, повинен стати громадянином Канади протягом п'яти років після отримання цієї ліцензії або сертифіката, щоб зберегти їх

Застереження I-C-24

Сектор: Транспорт

Підсектор: Послуги водного транспорту морськими та неморськими суднами

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 18.3)

Рівень управління: Центральний

Заходи: *Закон про звільнення від транспортних конференцій, 1987*, RSC 1985, с.17
(3-е додаток)

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Члени судноплавної конференції повинні спільно мати офіс або агентство в регіоні Канади, де вони працюють. Судноплавна конференція - це асоціація морських перевізників, яка має на меті регулювання ставок і умов перевезення цими перевізниками вантажів водним шляхом.

Застереження I-C-25

Сектор: Всі

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 і 18.3)

Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 і 18.4)

Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Рівень управління : Регіональний

Заходи: Існуючий невідповідний захід провінції та території.

Опис : Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

Додаток II

Пояснювальні примітки

1. У Графіку Сторони цього Додатка відповідно до Статей 17.18 (Невідповідні заходи) та 18.7 (Застереження) встановлюються конкретні сектори, підсектори або види діяльності, для яких така Сторона може підтримувати існуючі або приймати нові або більш обмежувальні заходи, які не відповідають зобов'язанням, накладеним:

- (a) Стаття 17.6 (Національний режим) або Стаття 18.3 (Національний режим);
- (b) Стаття 17.7 (Режим найбільшого сприяння) або Стаття 18.4 (Режим найбільшого сприяння);
- (c) Стаття 17.12 (Вимоги до результатів діяльності);
- (d) Стаття 17.13 (Вище керівництво та Ради директорів); або
- (e) Стаття 18.5 (Доступ до ринку).

2. Кожен запис Графіку містить наступні елементи:

- (a) **Сектор** відноситься до сектора, щодо якого здійснюється запис;
- (b) **Підсектор**, якщо він зазначений, відноситься до конкретного підсектора, щодо якого здійснюється запис;
- (c) **Відповідні зобов'язання** є зобов'язаннями, зазначеними в пункті 1, які відповідно до Статей 17.18 (Невідповідні заходи) і 18.7 (Застереження) не застосовуються до секторів, підсекторів або видів діяльності, перерахованих у записі;
- (d) **Опис** визначає обсяг або тип секторів, підсекторів або видів діяльності, що охоплюються пунктом, до якого застосовується застереження; і
- (e) **Існуючі заходи** визначають, для цілей прозорості, невичерпний перелік існуючих заходів, які застосовуються до секторів, підсекторів або видів діяльності, що охоплюються цією статтею.

3. Для більшої впевненості, при тлумаченні запису слід враховувати всі елементи запису, а елемент **Опис** переважає над усіма іншими елементами.

4. Відповідно до Статей 17.18 (Невідповідні заходи) та 18.7 (Застереження), статті цієї Угоди, зазначені в елементі **Відповідні зобов'язання**, не застосовуються до секторів, підсекторів та видів діяльності, визначених у елементі **Опис** цього запису.

Додаток II
Графік України

Застереження II-U-1

Сектор: Усі Сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Режим найбільшого сприяння (Статті 18.4 та 17.7)

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

1. Україна залишає за собою право вживати або зберігати будь-які заходи, які надають диференційований режим країнам відповідно до будь-якої міжнародної угоди, чинної або підписаної до дати набрання чинності цією Угодою.

2. Україна залишає за собою право вживати або зберігати будь-які заходи, які надають диференційований режим країнам відповідно до будь-якої міжнародної угоди, чинної або підписаної після дати набрання чинності цією Угодою, що стосується:

- (a) Повітряних перевезень;
- (b) Морських та допоміжних морських послуг;
та портових послуг;
- (c) Послуг наземного транспорту;

Застереження II-U-2

Сектор: Послуги, які стосуються стратегічних галузей промисловості

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Заходи: *Постанова КМУ "Деякі питання розвитку промислового комплексу України"* (проект на стадії погодження)

Опис: Інвестиції

Україна залишає за собою право запроваджувати або зберігати заходи, що стосуються участі підприємств і урядових органів у приватизації українських підприємств, які належать до стратегічних галузей промисловості.

Застереження II-U-3

Сектор: Окремі Сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Національний режим (Статті 18.3 та 17.6)

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

1. Для секторів, перелічених у Доповненні I, Україна залишає за собою право вживати та/або зберігати будь-які заходи, які не є несумісними із:

- (a) зобов'язаннями України за Статтею XVI та Статтею XVII ГАТС; та
- (b) Графіком специфічних зобов'язань України в секторі послуг у рамках ГАТС (GATS/SC/144).

Для більшої впевненості, цей запис застосовується до вжитих або збережених заходів, які впливають на постачання послуги за допомогою інвестування, на яке поширюється покриття відповідно до Статті 18.5 (Доступ до ринку). Це застереження не застосовується до Доступу до ринку (Стаття 18.5) або Національного режиму (Статті 18.3 та 17.6) в застереженнях, перелічених в Додатку I.

Застереження II-U-4

Сектор: Водний транспорт

Підсектор: Послуги з технічних випробувань та проведення аналізів

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 18.3 та 17.6)

Режим найбільшого сприяння (Статті 18.4 та 17.7)

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

1. Україна залишає за собою право вживати та/або зберігати будь-які заходи, які впливають на законодавчу перевірку та сертифікацію судна від імені України.
2. Для більшої впевненості, лише особа, класифікаційне товариство або інша організація, авторизована Україною, може проводити встановлені законом перевірки та видавати українські морські документи зареєстрованим в Україні суднам та їх обладнанню від імені України.

Застереження II-U-5

Сектор: Транспортні послуги

Підсектор: Послуги залізничного транспорту

Відповідні зобов'язання: Режим найбільшого сприяння (Статті 18.4 та 17.7)

Заходи: *Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності"*
від 02.03.2015 № 222-VIII

Закон України "Про транспортно-експедиторську діяльність"
від 01.07.2004 № 1955-IV

Закон України "Про транспорт" від 10.11.1994 № 232/94-ВР

*Закон України "Про природні монополії" від 20.04.2000
№ 1682-III*

*Закон України "Про залізничний транспорт" від 04.07.1996
№ 273/96-ВР*

Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

Перевезення здійснюються згідно з чинними угодами, які регулюють права доступу та/або перевезень та умови провадження цього виду господарської діяльності на території України або між країнами, що є учасниками відповідних угод.

Застереження II-U-6

Сектор: Транспортні послуги

Підсектор: Послуги наземного транспорту

Відповідні зобов'язання: Режим найбільшого сприяння (Статті 18.4 та 17.7)

Заходи: Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII

Закон України "Про транспортно-експедиторську діяльність" від 01.07.2004 № 1955-IV

Закон України "Про транспорт" від 10.11.1994 № 232/94-ВР

Закон України "Про автомобільний транспорт" від 05.04.2001 № 2344-III

Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV

Опис: Транскордонна торгівля послугами та Інвестиції

Перевезення здійснюються за діючими договорами, які резервують та/або обмежують постачання цього виду транспортних послуг та визначають умови такого постачання, включаючи транзитні дозволи та/або пільгові дорожні податки, на території України або через кордон України.

Доповнення 1

Це Доповнення включає перелік секторів/підсекторів, в яких Україна має обмеження у рамках ГАТС щодо Доступу до ринку (Стаття 18.5) або Національного режиму (Статті 18.3 та 17.6), або щодо яких Україна не взяла на себе жодних зобов'язань у рамках ГАТС, і хотіла б зберегти гнучкість політики за цією Угодою.

Сектор/Підсектор:

- (a) Послуги, що надаються акушерами, медсестрами, фізіотерапевтами та допоміжним медичним персоналом
- (b) Детективні та охоронні послуги
- (c) Послуги в сфері фотографії
- (d) Послуги в сфері охорони здоров'я та в соціальній сфері
- (e) Послуги з організації відпочинку, культурних та спортивних заходів (крім послуг інформаційних агентств)
- (f) Послуги морського транспорту (крім послуг у портах, доступ до яких надається постачальникам послуг морського транспорту – лоцманство, допомога у буксируванні, забезпечення продовольством, паливом та водою, збір сміття та утилізація баластної води, послуги капітана порту, навігаційна підтримка, берегові операційні послуги, необхідні для експлуатації судна, у т. ч. зв'язок, водо- та електропостачання, аварійний ремонт, якірна стоянка, постановка на якір та пов'язані з цим послуги; морських агентських послуг; та морських експедиційних послуг)
- (g) Послуги міжнародного морського транспорту (крім лінійних перевезень; великогабаритні, без визначеного маршруту, та інші міжнародні перевезення, у т. ч. пасажирські перевезення; та окремі обмеження щодо створення зареєстрованої компанії)
- (h) Транспорт на внутрішніх водних шляхах (крім послуги з оренди суден з командою; послуг з технічного обслуговування та ремонту суден; послуг з буксирування; та допоміжних послуг на внутрішніх водних шляхах)
- (i) Послуги повітряного транспорту (крім ремонтного та технічного обслуговування літаків; та торгівлі і маркетингу авіатранспортних послуг)
- (j) Космічний транспорт
- (k) Послуги залізничного транспорту (крім технічного обслуговування та ремонту залізничного обладнання; та допоміжних послуг для залізничного транспорту)
- (l) Послуги наземного транспорту (крім окремих вимог щодо реєстрації юридичної особи для пасажирських та вантажних перевезень; послуг з оренди комерційних транспортних засобів з водіями; послуг з технічного обслуговування та ремонту обладнання наземного транспорту; та допоміжних послуг у сфері послуг наземного транспорту)

- (m) Допоміжні послуги для всіх видів транспорту (крім послуг з обробки вантажів, зберігання на складах та пакгаузах, послуг транспортних агентств з вантажних перевезень)
- (n) Інші послуги, які не зазначені вище
 - Косметичні послуги та послуги з фізичного оздоровлення (СРС Ver. 1.0: 972)
 - Послуги з масажу, крім лікувального масажу (частина СРС Ver. 1.0: 97230)¹
 - Санаторно-курортні послуги (частина СРС Ver. 1.0: 97230)¹, в тому числі послуги з управління курортами
 - Перукарські послуги та інші послуги салонів краси (СРС 9702)

¹ Цей підклас не включає медичні послуги, класифіковані у 931.

Додаток II
Графік Канади

Застереження II-C-1

Сектор: Справи корінних народів

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)

Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 та 18.4)

Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Канада залишає за собою право вживати або зберігати заходи щодо прав чи преференцій, наданих корінним народам, включаючи ті, які визнані та закріплені у Розділі 35 *Конституційного Акту 1982 року*, або тими, які викладені в угодах про самоврядування між владою центрального або регіонального рівня та корінним населенням.¹

Існуючі заходи: *Конституційний Акт 1982 року*, який є Додатком В до *Канадського Акту 1982 року* (Сполучене Королівство), 1982 рік, с. 11, а також домовленості щодо вирішення земельних спорів та угоди про самоврядування, введені в дію на основі статуту.

¹ Для більшої впевненості, корінними народами Канади є Перші народи, ескімоси та метиси.

Застереження II-C-2

Сектор: Всі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Опис: Інвестиції

Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід щодо вимог до резидентства для володіння землею на березі океану інвестором України або його інвестиціями.

Існуючі заходи:

Застереження II-C-3

Сектор: Рибальство

Підсектор: Рибальство та послуги, пов'язані з рибальством

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)

Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 та 18.4)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід щодо ліцензування або іншої авторизації рибальства або діяльності, пов'язаної з рибальством, зокрема вхід іноземних рибальських суден до виключної економічної зони Канади, територіального моря, внутрішніх вод або портів, та користування у них будь-якими послугами.

2. Канада повинна прагнути надавати суднам, які мають право плавати під прапором України, режим не менш сприятливий, ніж режим, який вона надає в подібних ситуаціях суднам, які мають право плавати під прапором будь-якої іншої іноземної держави.

Існуючі заходи:

Закон про рибальство, R.S.C. 1985, гл. F14

Закон про охорону прибережного рибальства, R.S.C. 1985, гл.33

Правила охорони прибережного рибальства, C.R.C. 1978, гл. 413

Політика ліцензування промислового рибальства

Політика щодо іноземного інвестування у рибальський сектор Канади, 1985

Застереження II-C-4

Сектор: Державні фінанси

Підсектор: Цінні папери

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 17.6)

Опис: Інвестиції

Канада залишає за собою право вживати або зберігати будь-який захід щодо придбання, продажу або іншого розпорядження підданам України облігацій, казначейських векселів або інших видів боргових цінних паперів, випущених урядом Канади або регіональним урядом Канади.

Існуючі заходи: *Закон про адміністрування фінансових ресурсів, R.S.C. 1985, гл.*

Застереження II-C-5

Сектор: Справи меншин

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)

Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)

Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід, який стосується надання прав або привілеїв соціально чи економічно незахищеній меншості.

Існуючі заходи:

Застереження II-C-6

Сектор: Соціальні послуги

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)
Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 та 18.4)
Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)
Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід щодо надання публічних правоохоронних та виправних послуг, а також наступні послуги, якщо вони є соціальними послугами, запровадженими або залишеними в силі для громадських цілей: гарантування або страхування доходів; соціальний захист або страхування; соціальне забезпечення; державна освіта; державне навчання; охорона здоров'я та догляд за дітьми.

Існуючі заходи:

Застереження II-C-7

Сектор: Перевезення

Підсектор: Водні перевезення

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)
Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 та 18.4)
Вимоги до результатів діяльності (Стаття 17.12)
Вище керівництво та Ради директорів (Стаття 17.13)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід, що впливає на інвестиції у послуги морського каботажного перевезення або їх постачання, зокрема:

- (a) перевезення вантажів або пасажирів судном між пунктами на території Канади або над континентальним шельфом Канади, безпосередньо або поза межами Канади; але стосовно вод над континентальним шельфом Канади, перевезення товарів або пасажирів виключно у зв'язку з розвідуванням, експлуатацією або перевезенням мінеральних або неживих природних ресурсів континентального шельфу Канади; та
- (b) залучення судна до будь-якої іншої морської діяльності комерційного характеру на території Канади та, стосовно вод над континентальним шельфом Канади, у такій іншій морській діяльності комерційного характеру, яка пов'язана з розвідуванням, експлуатацією або перевезенням мінеральних або неживих природних ресурсів континентального шельфу Канади.

2. Таке застереження стосується, серед іншого, обмежень та умов для постачальників послуг, які мають право брати участь у відповідній діяльності, критерії для видачі тимчасової ліцензії на здійснення каботажних перевезень іноземним суднам, а також обмеження кількості ліцензій на здійснення каботажних перевезень, виданих іноземним суднам.

3. Для більшої впевненості, це застереження застосовується, серед іншого, до морської діяльності комерційного характеру, яка здійснюється судном або з судна, зокрема фідерних послуг та переміщення порожніх контейнерів.

Існуючі заходи: *Закон про каботажну торгівлю, S.C. 1992, гл. 31*
Закон Канади про судноплавство, S.C. 2001, гл. 26
Митний кодекс, R.S.C. 1985, гл. 1 (2-е доповнення.)
Закон про застосування митних та акцизних зборів в офшорних зонах, R.S.C. 1985, гл. C-53

Застереження II-C-8

Сектор: Перевезення

Підсектор: Водні перевезення

Відповідні зобов'язання: Режим найбільшого сприяння (Стаття 18.4)

Опис: Транскордонна торгівля послугами

Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід щодо виконання угоди, домовленості, або інших формальних або неформальних зобов'язань з іншими країнами щодо морської діяльності у водах, які становлять спільний інтерес у таких сферах як здійснення контролю за забрудненням (включаючи вимоги до нафтових танкерів щодо подвійного корпусу), безпечного судноплавства, стандартів перевірки барж, якості води, лоцманства, порятунку, боротьби з наркотиками, або морських комунікацій.

Існуючі заходи:

Застереження II-C-9

Сектор: Водні перевезення

Підсектор: Послуги з технічних випробувань та проведення аналізів

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Статті 17.6 та 18.3)
Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 та 18.4)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід, що впливає на законодавчу перевірку та сертифікацію судна від імені Канади.
2. Для більшої впевненості, лише особа, класифікаційне товариство або інша організація, уповноважена Канадою, може проводити встановлені законом перевірки та видавати канадські морські документи зареєстрованим у Канаді суднам та їх обладнанню від імені Канади.

Існуючі заходи:

Застереження II-C-10

Сектор: Всі сектори

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Режим найбільшого сприяння (Статті 17.7 та 18.4)

Опис: Інвестиції та транскордонна торгівля послугами

1. Канада залишає за собою право вживати або зберігати захід, який надає країнам диференційований режим у відповідності з будь-якою чинною міжнародною угодою або угодою, укладеною до набуття чинності цією Угодою.
2. Канада залишає за собою право прийняти або залишити в силі захід надавати країнам диференційований режим у відповідності з будь-якою чинною міжнародною угодою або угодою, укладеною після набуття чинності цією Угодою, що стосується:
 - (a) авіації;
 - (b) рибальства; або
 - (c) послуг мореплавства, зокрема порятунку.

Існуючі заходи:

Застереження II-C-11

Сектор: Всі

Підсектор:

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку (Стаття 18.5)

Опис: Транскордонна торгівля послугами

1. Канада залишає за собою право прийняти або залишити в силі захід, який не є несумісними із:

- (a) зобов'язаннями Канади за Статтею XVI ГАТС, включаючи зобов'язання, що випливають із майбутніх поправок до Графіку Канади Статті XVI ГАТС; та
- (b) Графіком специфічних зобов'язань Канади у рамках ГАТС (GATS/SC/16, GATS/SC/16/Suppl.1, GATS/SC/16/Suppl.1/Rev.1, GATS/SC/16/Suppl.2, GATS/SC/16/Suppl.2/Rev.1, GATS/SC/16/Suppl.3, GATS/SC/16/Suppl.4 та GATS/SC/16/Suppl.4/Rev.1).

2. Цей запис застосовується до прийнятих або залишених у силі заходів, які впливають на постачання послуги у формі охопленої інвестиції відповідно до Статті 18.5 (Доступ до ринку). Для цілей виключно цього запису, до Графіку специфічних зобов'язань Канади внесені зміни, наведені у Доповненні I до цього Додатку.

Існуючі заходи:

Доповнення 1

Для таких секторів, зобов'язання Канади за Статтею XVI ГАТС удосконалені як викладено.

Сектор/Підсектор	Удосконалення доступу до ринку
Послуги в сфері складання актів ревізії, аудиту та бухгалтерського обліку	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Аудит</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Вимога щодо комерційної присутності: Нова Шотландія.- Вимога щодо громадянства для акредитації: Манітоба, Квебек.- Вимога щодо постійного проживання для акредитації: Онтаріо. <p>У рамках способу 2 виключається:</p> <p><u>Аудит</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Вимога щодо комерційної присутності: Нова Шотландія.- Вимога щодо громадянства для акредитації: Манітоба, Квебек.- Вимога щодо постійного проживання для акредитації: Онтаріо.
Послуги в сфері архітектури	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Архітектори</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек.

Інженерні послуги	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Інженери-консультанти</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо комерційної присутності для акредитації: Манітоба. <p><u>Інженери</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо постійного проживання для акредитації: Ньюфаундленд і Лабрадор, Нова Шотландія. - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек. <p>У рамках способу 2 виключається:</p> <p><u>Інженери-консультанти</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо комерційної присутності для акредитації: Манітоба. <p><u>Інженери</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо постійного проживання для акредитації: Ньюфаундленд і Лабрадор, Нова Шотландія. - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек.
-------------------	---

Комплексні інженерні послуги	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Інженери-консультанти</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо комерційної присутності для акредитації: Манітоба. <p><u>Інженери</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо постійного проживання для акредитації: Ньюфаундленд і Лабрадор, Нова Шотландія. - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек. <p>У рамках способу 2 виключається:</p> <p><u>Інженери-консультанти</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо комерційної присутності для акредитації: Манітоба. <p><u>Інженери</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо постійного проживання для акредитації: Ньюфаундленд і Лабрадор, Нова Шотландія. - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек.
Послуги з містобудування та в сфері ландшафтної архітектури	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Планування громад/міст</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для професійної зайнятості: Квебек.
Послуги, пов'язані з нерухомістю	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Кваліфіковані оцінювачі</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для професійної зайнятості: Квебек.

<p>Консультативні послуги з питань управління</p>	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Агрологи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек. <p><u>Професійні адміністратори та сертифіковані консультанти з управління</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для професійної зайнятості: Квебекська професійна корпорація адміністраторів. <p><u>Консультанти з виробничих відносин</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для професійної зайнятості: Квебек. <p>У рамках способу 2 виключається:</p> <p><u>Агрологи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек.
<p>Послуги з проведення слідчих дій та забезпечення безпеки</p>	<p>У рамках способу 3 виключається:</p> <p><u>Дослідження у сфері ділової та кадрової інформації</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Обмеження на іноземне володіння власністю до 25 відсотків у цілому та 10 відсотків для будь-якого індивідуального володіння акціями: Онтаріо.
<p>Послуги, пов'язані з науковим і технічним консультуванням</p>	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Землепорядники</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Нова Шотландія та Квебек. <p><u>Геодезичні послуги</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек. <p><u>Професійний технолог</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек. <p><u>Хіміки</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек. <p>У рамках способу 2 виключається:</p> <p><u>Землепорядники</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Нова Шотландія та Квебек.

	<p><u>Геодезичні послуги</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для акредитації: Квебек.
Інші комерційні послуги	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p><u>Сертифіковані перекладачі</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для професійної зайнятості: Квебек. <p>У рамках способу 2 виключається:</p> <p><u>Сертифіковані перекладачі</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога щодо громадянства для професійної зайнятості: Квебек. <p>У рамках способу 3 виключається:</p> <p><u>Колекторські агентства</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Обмеження на іноземне володіння власністю до 25 відсотків у цілому та 10 відсотків для будь-якої особи: Онтаріо.
Кур'єрські послуги	<p>У рамках способу 3 виключається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз економічної необхідності (Критерії схвалення включають: вивчення адекватності поточного рівня надання послуги; ринкові умови, які вказують на потребу в розширеному обслуговуванні; вплив нових учасників на суспільне благо, включаючи тривалість та якість послуги, а також можливість, бажання та здатність заявника належним чином надавати послугу.): Нова Шотландія, Манітоба.
Загальні будівельні роботи у сфері цивільного будівництва	<p>У рамках способу 3 виключається:</p> <p><u>Будівництво</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Заявник та власник дозволу на будівництво ділянки гідроелектростанції повинен бути зареєстрований в Онтаріо.
Послуги з оптової торгівлі	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <p>Збут рибної продукції (Нова Шотландія): резиденти Нової Шотландії потребують попереднього затвердження на рівні міністерства для укладення домовленостей з нерезидентами.</p>
Пасажи́рські та вантажні перевезення залізничним транспортом	<p>У рамках способу 1 виключається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - каботажні обмеження

<p>Пасажирські перевезення наземним транспортом</p>	<p>У рамках способу 3 виключається:</p> <p><u>Автобусні міжміські та регулярні перевезення:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз суспільної корисності та економічної необхідності (Критерії схвалення включають: вивчення адекватності поточного рівня надання послуги; ринкові умови, які вказують на потребу в розширеному обслуговуванні; вплив нових учасників на суспільне благо, включаючи тривалість та якість послуги; а також можливість, бажання та здатність заявника належним чином надавати послугу.): Острів Принца Едуарда.
<p>Перевезення вантажів наземним транспортом</p>	<p>У рамках способу 3 виключається:</p> <p><u>Вантажні автомобільні перевезення</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз суспільної корисності та економічної необхідності (Критерії схвалення включають: вивчення адекватності поточного рівня надання послуги; ринкові умови, які встановлюють потребу в розширеному обслуговуванні; вплив нових учасників на суспільне благо, включаючи тривалість та якість послуги; а також можливість, бажання та здатність заявника належним чином надавати послугу.): Британська Колумбія, Манітоба, Онтаріо, Острів Принца Едуарда, Нова Шотландія.
<p>Телекомунікації</p>	<p>У рамках способу 3 виключається:</p> <p>Нова Шотландія: жодна особа не може володіти понад 1,000 акцій Морської Телеграфно-Телефонної Компанії.</p>

Додаток III

Пояснювальні примітки

1. Графік Сторони цього Додатку встановлює:
 - (a) нотатки або вступні примітки, які обмежують або роз'яснюють зобов'язання Сторони щодо обов'язків, описаних у параграфах 1(b) та 1(c);
 - (b) у Частині А, відповідно до Статті 20.10 (Невідповідні заходи), існуючі заходи Сторони, на які не поширюються деякі або всі зобов'язання, встановлені відповідно до:
 - (i) Статті 20.3 (Національний режим);
 - (ii) Статті 20.4 (Режим найбільшого сприяння);
 - (iii) Статті 20.5 (Доступ на ринок для фінансових установ);
 - (iv) Статті 20.6 (Транскордонна торгівля); або
 - (v) Статті 20.9 (Вище керівництво та Ради директорів); та
 - (c) у Частині В, відповідно до Статті 20.10 (Невідповідні заходи), конкретні сектори, підсектори або види діяльності, для яких ця Сторона може підтримувати існуючі або приймати нові чи більш обмежувальні заходи, які не відповідають зобов'язанням, встановленим відповідно до:
 - (i) Статті 20.3 (Національний режим);
 - (ii) Статті 20.4 (Режим найбільшого сприяння);
 - (iii) Статті 20.5 (Доступ на ринок для фінансових установ);
 - (iv) Статті 20.6 (Транскордонна торгівля); або
 - (v) Статті 20.9 (Вище керівництво та Ради директорів).
2. Кожен запис Графіку у Частині А містить такі елементи:
 - (a) **Сектор** означає сектор, для якого зроблено запис;
 - (b) **Підсектор**, у разі посилання, стосується конкретного підсектору, для якого зроблено запис;
 - (c) **Відповідні зобов'язання** визначають зобов'язання, зазначені в параграфі 1(b), які, відповідно до статті 20.10 (Невідповідні заходи), не застосовуються до перелічених заходів, як зазначено в нотатках або вступній примітці до Графіку кожної зі Сторін;
 - (d) **Рівень Уряду** визначає рівень Уряду, який підтримує перелічені заходи;
 - (e) **Заходи** визначають закони, положення або інші заходи, для яких зроблено запис. Заходи вказані в елементі Захід:
 - (i) означає захід зі змінами, продовженням або поновленням на дату набрання чинності цієї Угодою; та

- (ii) включає будь-який підпорядкований захід, прийнятий або підтримуваний згідно з повноваженнями та сумісний із заходом; та
 - (f) Опис, як зазначено в нотатках або вступній примітці до Графіку кожної Сторони, або визначає невідповідний захід, або надає загальний необов'язковий опис заходу, для якого зроблено запис.
3. Кожен запис Графіку у Частині В містить такі елементи:
- (a) **Сектор** означає сектор, для якого зроблено запис;
 - (b) **Підсектор**, у разі посилання, стосується конкретного підсектору, для якого зроблено запис;
 - (c) **Відповідні зобов'язання** визначають зобов'язання, зазначені в параграфі 1(с) які, відповідно до статті 20.10 (Невідповідні заходи), не застосовуються до секторів, підсекторів або видів діяльності перелічених у записі;
 - (d) **Рівень Уряду** визначає рівень Уряду, який підтримує перелічені заходи;
 - (e) **Опис** визначає обсяг або характер секторів, підсекторів або видів діяльності, охоплених записом на які поширюється застереження; та
 - (f) **Існуючі заходи** визначають, з метою прозорості, невичерпний перелік існуючих заходів, які застосовуються до секторів, підсекторів або видів діяльності, охоплених записом.
4. Сторони визнають, що заходи, які підпадають під винятки, застосовні до цієї глави, наприклад ті, які передбачені Статтею 20.11 (Винятки), не потребують внесення до Графіку. Тим не менш, деякі Сторони перерахували заходи, які можуть підпадати під застосовні винятки. Для більшої певності, викладення у Графіку Сторони до Додатку III не суперечить тому, що цей або будь-який інший захід:
- (a) прийнятий або підтримуваний Стороною; або
 - (b) прийнятий або підтримуваний будь-якою іншою Стороною;
- охоплюється винятками, такими як ті, що містяться в Статті 20.11 (Винятки).

Додаток III
Графік України

Вступні примітки

1. Для України, при тлумаченні застереження в Частині А розглядаються всі елементи застереження. Застереження тлумачаться у світлі відповідних положень глави, щодо якої зроблено застереження. У тій мірі, в якій:
 - (a) елемент **заходів** кваліфікується за допомогою конкретного посилання в елементі **Опису** та як такий має перевагу над усіма іншими елементами; і
 - (b) елемент **Заходів** не є кваліфікованим відповідним чином, однак має переважну силу над усіма іншими елементами, якщо будь-яка невідповідність між елементом **заходів** та іншими елементами, що розглядаються в їх сукупності, є настільки істотною та суттєвою, що було б необґрунтовано зробити висновок, що елемент **Заходів** повинен мати переважну силу, і в цьому випадку інші елементи мають переважну силу в межах цієї невідповідності.
2. Для України, при тлумаченні застереження в Частині В розглядаються всі елементи застереження. Елемент **Опису** має перевагу над усіма іншими елементами.

Нотатки

1. Зобов'язання за цією Угодою в підсекторах, перелічених у цьому Графіку, приймаються з урахуванням обмежень та умов, викладених у цих примітках та у Графіку нижче.
2. Для уточнення зобов'язання України щодо Статті 20.5 (Доступ на ринок для фінансових установ) юридичні особи, що надають фінансові послуги та створені відповідно до законодавства України, підлягають недискримінаційним обмеженням щодо юридичної форми.
3. Стаття 20.10(1)(с) (Невідповідні заходи) не застосовуються до невідповідних заходів, що стосуються Статті 20.5(b) (Доступ на ринок для фінансових установ).

Частина А

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (за винятком страхових)

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: Закон України "Про банки і банківську діяльність" № 2121-III від 07.12.2000

Опис: Будь-який іноземний банк має право на відкриття філії в Україні за таких умов:

- (a) до держави, в якій зареєстровано іноземний банк, відсутні застереження з боку відповідних міжнародних органів щодо виконання нею міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму;
- (b) банківський нагляд у державі, в якій зареєстровано іноземний банк, з урахуванням отриманої Національним банком України інформації, в цілому відповідає Основним принципам ефективного банківського нагляду Базельського комітету з питань банківського нагляду, у тому числі в частині забезпечення ефективного нагляду на консолідованій основі;
- (c) законодавство держави, в якій зареєстрований іноземний банк, за оцінкою Національного банку України, здійсненою в установленому ним порядку, не містить положень, які можуть перешкоджати або обмежувати взаємодію між Національним банком України та наглядовими або контролюючими органами такої держави, або перешкоджати Національному банку України у здійсненні ним наглядових повноважень стосовно такої філії іноземного банку;
- (d) мінімальний розмір приписного капіталу філії на момент її акредитації є не меншим 120 мільйонів гривень; та
- (e) наявне письмове зобов'язання іноземного банку про безумовне виконання ним обов'язків, які виникли у зв'язку з діяльністю його філії на території України

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Страхові та пов'язані з ними послуги

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: Закон України "Про страхування" № 85/96-ВР від 07.03.1996

Закон України "Про страхування" № 1909-ІХ від 18.11.2021 (набуває чинності 01.01.2024)

Опис: Страховик-нерезидент має право здійснювати діяльність зі страхування на території України за таких умов:

- (a) держава, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, не включена до переліку офшорних зон, визначеного згідно із законодавством України;
- (b) страховик-нерезидент має дозвіл на здійснення страхування та перестраховування відповідно до законодавства держави, в якій він зареєстрований; та
- (c) рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика-нерезидента, встановлений міжнародним рейтинговим агентством, відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими актами Національного банку України.

Філія страховика-нерезидента має відповідати таким вимогам:

- (a) на момент отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності мінімальний розмір приписного капіталу філії має бути не меншим ніж:
 - (i) 48 млн грн для компаній страхування життя, перестраховальників та компаній ризикового страхування з тривалими зобов'язаннями; та
 - (ii) 32 млн євро для інших компаній ризикового страхування; та
- (b) страховик-нерезидент надав письмове безвідкличне зобов'язання про безумовне виконання ним зобов'язань, які виникли у зв'язку з діяльністю його філії на території України.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (за виключенням страхових)

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон України "Про платіжні послуги" № 1591-IX від 30.06.2021*

Положення Національного банку України "Про порядок здійснення авторизації діяльності надавачів фінансових платіжних послуг та обмежених платіжних послуг" № 217 від 07.10.2022

Опис: Філія іноземної платіжної установи/філія іноземної електронної платіжної установи повинна отримати акредитацію на надання лише тих видів фінансових платіжних послуг, які така платіжна установа має право надавати у власній країні походження.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (за виключенням страхових)

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон України "Про платіжні послуги" № 1591-IX від 30.06.2021*

Закон України "Про банки і банківську діяльність" № 2121-III від 07.12.2000

Опис: Лише філії іноземних банків, що створені та діють на території України відповідно до Закону України "Про банки та банківську діяльність" можуть отримати акредитацію на участь у Системі електронних платежів Національного банку України.

Частина В

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Всі

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Опис: Україна залишає за собою право приймати або підтримувати будь-які заходи, які не є несумісними із:

- (a) зобов'язаннями України відповідно до Статті XVI та Статті XVII Генеральної угоди про торгівлю послугами; та
- (b) Графіком специфічних зобов'язань України в секторі послуг у рамках ГАТС (GATS/SC/144).¹

Існуючі заходи: -

¹ Це застереження застосовуватиметься протягом 10 років з дати набуття чинності цією Угодою.

Додаток III

Графік Канади

Вступні примітки

1. Для Канади, при тлумаченні застереження в Частині А розглядаються всі елементи застереження. Застереження тлумачаться у світлі відповідних положень глави, щодо якої зроблено застереження. У тій мірі, в якій:
 - (a) елемент **заходів** кваліфікується за допомогою конкретного посилання в елементі **Опису** та як такий має перевагу над усіма іншими елементами; і
 - (b) елемент **Заходів** не є кваліфікованим відповідним чином, однак має переважну силу над усіма іншими елементами, якщо будь-яка невідповідність між елементом **заходів** та іншими елементами, що розглядаються в їх сукупності, є настільки істотною та суттєвою, що було б необґрунтовано зробити висновок, що елемент **Заходів** повинен мати переважну силу, і в цьому випадку інші елементи мають переважну силу в межах цієї невідповідності.
2. Для Канади, при тлумаченні застереження в Частині В розглядаються всі елементи застереження. Елемент **Опису** має перевагу над усіма іншими елементами.

Нотатки

1. Зобов'язання за цією Угодою в підсекторах, перелічених у цьому Графіку, приймаються з урахуванням обмежень та умов, викладених у цих примітках та у Графіку нижче.
2. Для уточнення зобов'язання Канади щодо Статті 20.5 (Доступ на ринок для фінансових установ) юридичні особи, що надають фінансові послуги та створені відповідно до законодавства Канади, підлягають недискримінаційним обмеженням щодо юридичної форми.¹
3. Стаття 20.10(1)(с) (Невідповідні заходи) не застосовуються до невідповідних заходів, що стосуються Статті 20.5(b) (Доступ на ринок для фінансових установ).

¹ Наприклад, товариства та одноосібні підприємства зазвичай не є прийнятними юридичними формами для фінансових установ у Канаді. Ця примітка сама по собі не має за мету впливати чи іншим чином обмежувати вибір фінансової установи іншої Сторони між філіями чи дочірніми компаніями.

Частина А

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон про банки (SC 1991, с. 46), ст. 524*

Опис: Для створення відділення банку іноземний банк повинен бути банком у юрисдикції, відповідно до законодавства якої він заснований.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон про банки (SC 1991, с. 46), ст. 520, 524, 540, 545*

*Правила продажу або торгівлі (уповноважені іноземні банки)
(SOR/2000-52)*

Опис: Іноземний банк повинен створити дочірню компанію як умову для прийняття депозитів. Іноземні кредитні відділення не можуть приймати вклади.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Всі

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон про трастові та кредитні компанії (S.C. 1991, с. 45)*

Закон про банки (SC 1991, с. 46)

Закон про кооперативні кредитні асоціації (S.C. 1991, с. 48)

Закон про страхові компанії (S.C. 1991, с. 47)

Опис: Федеральні закони не дозволяють створювати трастові та кредитні компанії, кредитні спілки або товариства взаємної допомоги в Канаді через філії корпорацій, організованих відповідно до законодавства іноземної країни.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Всі

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон про банки (SC 1991, с. 46), s. 510, 522.16, 524*

Закон про страхові компанії (S.C. 1991, с. 47), s. 574, 581

Опис: Філія банку повинна бути створена безпосередньо уповноваженим іноземним банком, зареєстрованим в юрисдикції, де уповноважений іноземний банк здійснює основну діяльність.

Іноземна юридична особа, уповноважена здійснювати страхування ризиків в Канаді, повинна бути створена безпосередньо іноземною страховою компанією, зареєстрованою в юрисдикції, де іноземна страхова компанія, безпосередньо або через дочірню компанію, здійснює основну діяльність.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Закон про банки (SC 1991, с. 46), s. 520, 524, 540, 545*

Bank Act (SC 1991, с. 46), sch. I, II

Закон Про Канадську корпорацію страхування вкладів (R.S.C., 1985, с. C-3), s. 2, 8, 17

Опис: Відділенням іноземних банків, які надають всі банківські послуги та кредитним відділенням іноземних банків заборонено ставати установами-членами Канадської корпорації страхування вкладів.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: Центральний

Заходи: *Канадський закон про платежі (R.S.C., 1985, с. C-21), с. 2, 4*

Закон про банки (SC 1991, с. 46), с. 524, 540

Опис: Кредитним відділенням іноземних банків заборонено бути членами Канадської платіжної асоціації.

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Всі

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Режим найбільшого сприяння (Стаття 20.4)

Транскордонна торгівля (Стаття 20.6)

Вище керівництво та Ради директорів (20.9)

Рівень Уряду: регіональний

Заходи: -

Опис: Усі існуючі невідповідні заходи всіх провінцій та територій.

Частина В

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Всі

Відповідні зобов'язання: Доступ до ринку для фінансових установ (Стаття 20.5)

Рівень Уряду: регіональний

Опис: Канада залишає за собою право приймати або зберігати будь-які заходи, які не є несумісними із зобов'язаннями Канади за статтею XVI ГАТС.

Існуючі заходи: -

Сектор: Фінансові послуги

Підсектор: Всі

Відповідні зобов'язання: Національний режим (Стаття 20.3)

Рівень Уряду: Центральний

Опис: Що стосується Канадської іпотечної та житлово-комунальної корпорації та її дочірніх компаній, Канада залишає за собою право приймати або зберігати будь-які заходи, які надають переваги цьому суб'єкту або будь-якому новому, реорганізованому або перехідному суб'єкту, який має подібні функції та цілі щодо фінансування житла.

Існуючі заходи: -